İHSAN OKTAY ANAR

AMAT

İLETİŞİM • ROMAN

"Kendine Gofer ağacından bir gemi yap; gemide odalar yapacaksın ve onu içeriden ve dışarıdan ziftle ziftleyeceksin."

Tekvin, 6:14

Peygamber Efendimizin ve onun tebliğ ettiği kitaba iman edenlerin Mekkeli putperestlerden gördükleri ezâ ve cefâ nedeniyle Medine'ye hicretlerinden 1080-1082 yıl, İsa Aleyhisselâmdan ise 1670 yıl kadar sonra, Şevvâl ayının üçüncü gecesi, debdebesi ve cağcağasıyla yedi iklim dört bucağa nâm salmış o Kostantiniye şehri, gökyüzündeki karanlık bulutların altında yorgun bir dev gibi uyumaktaydı. Gündoğusundan delicesine esen rüzgârın dört bir yana savurduğu kasvetli bulutların arasından bir anda, dolunayın gümüşümsü ışığı tıpkı bir şelâle gibi Galata'nın üzerine döküldü ve Arap Camii'ni, Surp Krikor ile Aya Nikola Kiliseleri'ni, inşası Cenevizli tüccarlara 48.000 altına patlayan o yüksek kuleyi ve kapkara kesme taşlardan örülü surları dünyevî bir nura boğdu. Rüzgârın uğultusu kesildiğinde Kılıç Ali Paşa Camii'nin alemindeki hilâle tüneyen bir baykuş kanatlarını çırptı. Âh! Sessizliği işitip karanlığı görmek keşke mümkün olsaydı, işte o zaman müminlerin tespihlerinden gelen şıkırtılar, yediklerini köşe başında çıkartan bir sarhoşun göğsünden gelen hırıltılar, kuytularda büyü ya-

panların dudaklarından dökülen fısıltılar duyulabilir ve on binlerce altınlık servetlerden saçılan ışıkta parıldayan gözler, şuh kahkahaların çınladığı batakhanelerin kapılarında asılı kırmızı fenerler, tenha bir köşelerde kirli ellerin çektiği o pırıltılı hançerler seçilebilirdi. O gece dolunay kasvetli bulutların arkasında kaybolsa da Galata semti karanlığa boğulmadı; çünkü her ne kadar taş binaların kapkara mahzenlerindeki çifte asma kilitli demir kasalar içinde olsalar bile, Venedik dukası, Macar zolotası ve filorinlerden ibaret yüz binlerce altından yayılan uğursuz ve sapsarı nur, aç ve asla doymayacak gözleri aydınlatmaya, katı ve soğuk kalpleri ısıtmaya devam ediyordu. Gecenin o vakti, günlük hasılatına yer açmak için, keyfinden bir de türkü tutturarak elde kürek, mahzenindeki altınları savurup köşeye yığan bir tefeci, bu altınların her birinin acıklı da olsa bir hikâyesi olduğunu bilmezdi. Mesela, bu hırslı adamın ayakları dibindeki bir Venedik dukası, böyle bir serveti elde etmek için alnının teriyle tam 9 yıl çalışan Koca Migirdiç adlı sırık hamalının cepkenine, kara günde kullanmak için neredeyse 40 yıl boyunca dikili kalmıştı. Beli kırıldığı için yatalak kalan hamal, bu altını, Voyvoda yolunda bakkaliye dükkânı işleten Karagöz Kirami Efendi'ye 4 yıllık borcunu kapatmak için vermişti. Bakkalın para kesesindeki 19 altından biri oluveren bu sikke çok geçmeden tefecinin mahzenindeki on binlerce altına eklenmiş ve bakkal da borcunun kalan yarısını ödeyemediği için Galata Zındanı'nda 9 yıl hapis yatmıştı. Ancak Galata'da hayat tefeciler için bile kolay sayılmazdı. Nitekim, tersanedeki Kalyonlar Kâtibi Yağlıkazık Recep Ağa, damadına Azap Kapısı'nda yaptıracağı ahşap ev için aldığı borcu ödememek amacıyla, rüşvet vererek mumcubaşı emrindeki kolcuları tefeci Salamon Efendi'nin başına musallat etmişti. Bu zavallı tefeci de, Kalyonlar Kâtibinin borcunu silmesine rağmen, ayakları bir kez alıştığı için

ikide bir haraç istemeye kapısına dayanan kolculara yıllarca adeta bir servet akıtmış, 100.013 altınından kala kala geriye 99.997 altını kalmıştı. 6 rakamlık serveti 5 rakama düşünce sinir buhranı geçiren bîçare tefeci, hayatında ilk kez bir hesap hatası yaparak servetinin altıda birini kaybettiği fikrine saplanmış ve adeta ilâhî bir aydınlanma sonucu, fakir din kardeşlerinin refahına katkı olsun diye her cumartesi hahama, kurye olarak kullandığı beş yaşındaki oğluyla 3-5 metelik göndermeye yeminler etmişti. İster demir kasalarda ister sadece hayallerde olsun para paraydı ve şu Galata semtinde, gemicisinden meyhanecisine, ayyaşından dindarına, bekçisinden kolcusuna kadar para peşinde koşmayan ve paranın satın alamayacağı bir tek âdemoğlu yoktu, deli marangoz hariç!

Kurşunlu Mahzen Kâtibi Hamamcı Musa Efendi'nin görkemli eseri *Tezâkirü'l Mücrimin*'de anlatıldığına göre, o zamanlar Galata'da, kulak çınlamasından kanlı basura, göbek düşmesinden sarı ve kara hummaya kadar cümle illete derman bulup Azrail'in elinden nice âdemoğlunu kurtarmakla nâm salmış Avram Efendi adında bir hekim vardı. Can kurtarmak kadar can beslemeyi de pek seven bu zât uskumruya bayılırdı. O gece, Galata'daki camilerden okunan yatsı ezanları kanat çarpan güvercinler gibi göklere yükselirken sofra başında uskumru dolmasını tam ağzına atıyordu ki, alt katta kapısı yumruklanmaya başladı. Birkaç kişi sokaktan telaşla bağırıyordu. Hekim efendi istifini bozmadan elindeki dolmadan bir lokma daha ısırdıktan sonra kafesin arkasından karanlık sokağa baktı. Arap İmam'ın kahvehanesinin ünlü simalarından buhur mütevellisi, yedekçibaşı, selâm ağası, zından kâtibi ve bir kayıkçı, ellerinde fenerlerle gecenin o saatinde aşağıda bekliyorlardı. Dediklerine bakılırsa, yârenleri olan Kayıkçı Recep'in gözlerinde bir tuhaflık

vardı ve eğer hemen bir çare bulunmazsa adamcağız kör olup ona buna avuç açmak zorunda kalacaktı. Avram Efendi'nin yüreği cız etti. Çünkü duası makbul sayılmadığı için bu kayıkçıya kimse sadaka vermez ve bîçare açlıktan ölür giderdi. Hayırsever hekim bu yüzden, elinde dolma olduğu hâlde, basamakları gıcırdata gıcırdata aşağı inip sokak kapısını açtı. Başında gecelik takkesi, üstünde entari, ayaklarında ise terlik vardı. Muşamba fenerin ışığı altında bir inceledikten sonra, kayıkçının gözlerinin yuvalarından fırlamış olduğunu gördü. Son lokmasını yutup parmaklarını da yaladıktan sonra, adamcağızın gözlerini itip yuvalarına oturtuverdi. Kayıkçı artık karanlığa ve fakirliğe mahkûm olmaktan ebediyen kurtulmuştu kurtulmasına, ama az önce şifâ bulduğu taktirde adamış olduğu horozu kesmeyi hayatı boyunca sürüncemede bırakacaktı. Vasiyetini de ancak ölüm döşeğindeyken 19 torununa beyan edecek, horozu kesmelerini yarım ağızla tembihleyecekti.

Galatalı hekim Avram Efendi ilim irfan sahibi, eyyam görmüş, iti uğursuzu, veliyi deliyi bilen bir zât idi. Besbelli ki kayıkçının gözleri büyük bir şaşkınlık sonucu yuvalarından uğramıştı. O güne kadar cin, hayalet gibi yaratıkları görmesi bir türlü kısmet olmayan hekim, ilim tutkusunun yol açtığı bir merakla kayıkçıya, gördüğü hangi şeyin onu bu kadar şaşırttığını sorduğu vakit adamcağızın cevabı oradaki herkesin aklına durgunluk verdi: Kayıkçı, Galata Zındanı'nın önünde, deli marangozu görmüştü az önce!

Herkesin ağzı bir karış açık kalmıştı. Başta hekim olmak üzere hemen zındana doğru koştular ve deli marangozu Arap Camii yolunda tâ uzakta gördüler. Saçı sakalına karışmış bu ince uzun adamın sırtında kapkara, yırtık pırtık bir aba vardı. Arnavut kaldırımı döşeli sokakta çıplak ayak yürüyordu. Saldığı pis kokudan vahşi köpekler bile yanına yaklaşamıyor, ancak emniyetli bir mesafeden havlayıp hırlı-

yorlardı. Esrarengiz adama merakla gözlerini dikenler, çekindiklerinden olsa gerek, fısıltıyla konuşup fark edilmemeye dikkat ederek hemen karanlık köşelere sindiler. Fakat en azından 20 çift gözün o anda kendisini izlediğini hissettiğinden midir, adam bir ara arkasına dönüp bakınca hepsi çil yavrusu gibi dağılıverdi. Deli marangoz, koskoca yolda tek başınaydı artık.

Rûznamçe Kisedârı Ölügözlü Cuma Bey'in *Kamûsü'l Desais* başlıklı eserinde anlatılanlar doğruysa, Mehmet Paşa Hamamı'nda 'Ayyaş' lâkabıyla mülâkkap ve Ohannes ismiyle müsemma bir ihtiyar tellâk vardı. Bu sabık zangoç, pazar ayinlerinde cemaatin yaptığı bağışların külliyetli bir miktarını zimmetine geçirdiğinin anlaşılması üzerine Aziz Piyer Kilisesi'nden yıllar önce tekme tokat kovulmuştu. Galata sokaklarında yaşlı eşeğiyle dolaşan Ohannes, Cadıkazık Hamamı'nda istisna akitli bir tellâktı ama, suyla arası pek hoş olmadığı için tam 6 aydır yıkanmamış, fakat üç beş kuruş kazandığı her seferinde İsa Mesih'in kanı olan şarapla ruhunu arındırmaktan asla geri kalmamıştı. Nefsinin zorlaması ve Havva Anamızın diretmesi sonucu cennetteki yasak meyveyi yiyen Âdem Babamızın miras bıraktığı o büyük günahtan tâ bebekliğinde vaftiz edilmesi sayesinde kurtulan Ohannes, aslında temiz biri olduğuna inanırdı. Ne var ki, bir gün eşeğiyle Galata sokaklarında dolaşırken, angarya için Tersane Zındanı'ndan getirilen elleri ayakları zincirli pâyzenlerden biri bir an sendeleyip düşmemek için Ohannes'e tutununca zavallı oracıkta bit kapmış; ardından da arınmak için, değil Bozcaada, Edremit, Ankona şarapları, Mesih'in her bir havarisi şerefine on ikişer kadeh Nâsıra şarabı içmesine rağmen kaşıntıdan bir türlü kurtulamamıştı. Ağzına günlerdir bir damla olsun şarap nâmına bir şey koymadığı için elleri titreyen sabık zangoç, tam da İç Azap Kapısı'nda, deli marangozla karşılaştı. Saçı sakalı birbirine ka-

rışmış bu esrarengiz adamın sırtındaki aba pire ve bit kaynıyordu. Gömleği ise yağdan ve kirden adeta muşambaya dönmüştü. Yaydığı koku da işin cabasıydı. Fakat kafası vaktiyle kutsal yağla meshedildiği için günaha ve pis kokuya şerbetli olan Ohannes'in gözleri ışıldadı. Çünkü gecenin o vaktinde, kirden ve günahtan kurtararak hem hayır duasını hem de üç beş kuruşunu alabileceği bir âdemoğluyla karşı karşıyaydı. Adamın sadece uzun tırnaklı ayakları, koltukaltları, apış arası ve benzeri iğrenç uzuvları, sirke ve içyağı gibi burcu burcu kokmuyor, bunun yanında, her ne kadar tağşiş edilmiş olsa da hatırı sayılır miktardaki gümüş akçenin o nefis rayihası da sabık zangocun hassas burnuna geliyordu. Gümüş kokusunun yoğunluğuna bakılırsa, deli marangozun en azından 247 akçesi olsa gerekti.

Ayyaş Ohannes her zamanki numarasını yaptı ve diz çökerek esrarengiz adamın abasının eteklerine yapıştı: "Ey günah ve kötülük yüklü yüce efendim!" dedi, "Ben iblisle mücadele etmeye şu sefil hayatımı adadığım için kilisemden kapı dışarı edilen zavallı bir dindarım. Açtığım bu savaşta başarılı olacağımı hemen anlayan kıskanç meslektaşlarım beni cemaatten attılar. Çünkü kazansaydım dünyada kötülük kalmayacak ve çıkarılacak günahlar tükeneceğinden papazlar meteliksiz kalacaklardı. İşte böyle bir menfaat çatışmasının kurbanı olan zavallı ben, senin günah yüklü olduğunu temiz kalbimle hissediyor ve seni, dağların bile taşıyamayacağı bu ağır yükten kurtarmak arzusuyla yanıp tutuşuyorum. Yalvarırım bana bir iyilik yap! Günahlarını bana bahşet! Bahşet ki onlar benim sevaplarım olsun! Kalan şu birkaç yıllık ömrüm tükenince cennete gidebileyim ve orada sana dua edeyim!"

Aziz Piyer Kilisesi'nin sabık zangocu, diz çöktüğü yerde hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Ama gariptir ki, gözünden yaş falan geldiği yoktu. Belki de zavallı, hayat yolculuğu-

nun bu merhalesinde artık, akıta akıta gözyaşını tüketmişti. Esrarengiz adamdan ses soluk çıkmayınca son kozunu ileri sürdü:

"Ey kötü güçlerin eline geçmiş yüce efendi! Kabul edersen ruhunu günahlarından arındırmakla kalmayacak, üstüne üstlük bedenini de bir güzel temizleyeceğim. Çünkü elimden tellâklık da gelir. İyi kese atar, vücudunda kir nâmına eser bırakmam!"

Deli marangoz, Yedekçibaşı İsrâfil Dede'ye göre sabık zangocun teklifini kabul etmişti. Öte yandan, Kılbaz Beşir Efendi'nin anlattıkları doğruysa, bu esrarengiz adamın taşıdığı günah yükü o kadar ağırdı ki, daha sonra hamallar loncası tarafından bu mesleğin pîri olarak kabul edilecekti.

Kapıdan sola sapıp biraz yürüdükten sonra Cadıkazık Hamamı'na varmışlardı. Anadan doğma soyduktan sonra iç donundan abasına kadar, deli marangozun üstünden çıkan çulları çaputları toplayan Ohannes, bu kirli giysileri külhana atıp yaktı. Fakat hamamın bacasından o kadar pis kokulu bir duman tütüp tüm Galata'ya yayıldı ki, sokak köpekleri uluya bağıra kâh Tophane'ye kâh Kasımpaşa'ya doğru kaçmaya başladılar. Sen Piyer Kilisesi'nin sabık zangocu, Peygamber Efendimizin ümmetinden olmadığından, hamamda bir gayrimüslimin bulunduğuna dikkat çekilmesi için, fermân gereği beline en küçük hareketiyle bile çın çın çınlayan çıngıraklı bir peştamal dolamıştı. Zangoç, esrarengiz adamı sıcak suyla adamakıllı ıslattıktan sonra vücut kiri yumuşasın diye göbek taşına yatırdı. Ardından usturayı masatta bileyerek kafasını ve ak sakalını kazıdı. Fakat yalnızca üst dudağında bulut gibi ak bir bıyık ile tepesinde bir tutam saç bıraktı. Tele sarılı bir parça pamuğu şişeden döktüğü ispirtoyla ıslatıp kandilin alevinde tutuşturdu ve adamın kulaklarındaki kılları yakıp yok etti. Derken onu bir güzel keseledi. Keseyi her sürüşte adamın sırtından yumak yumak

kir dökülüyordu. Kese vurmaktan nefes nefese kalan Zangoç Ohannes bir ara durup, "Artık şimdi vücudunda bir nebze kir kalmadı. Fakat günahlarından da arınman lâzım," dedi. "Nuh'un gemisindekiler azap suyunu değil kutsal suyu tercih etmişlerdi. Bu yüzden hayatta kaldılar. Dahası, Kızıldeniz'i geçen İsrailoğulları vaftiz edilmiş bir halk olduğu için, azap suyu onları değil firavunu ve ordularını yuttu. Dünyevî suyla bedenini arıttığına göre şimdi de ruhunu günahlardan temizlememiz lâzım. Bunun için senden gerçekten de düşük bir ücret alacağım. Bu timsalî ücreti vermezlik etmezsin herhalde. Üstelik işimi garantili yapacağım. Eğer ileride bir pürüz çıkarsa sakın çekinme bana gel. Ben aldığım ücreti hakketmezsem kahrolurum. Bu konuda piskoposlardan bile iyiyim. Çünkü benim kalbim tertemiz."

Belki de ellerinin titremesini geçirmek için, ispirto şişesini dikip birkaç yudum içti. Az sonra yanaklarına kan gelmiş, yüzündeki endişeli ifadeden eser kalmamıştı. Kurna başına yaklaşıp, "Seni peder, velet ve şu elimdeki mukaddes ispirto adına vaftiz ediyorum!" diyerek, hamamın sıcaklığından kızaran adamın başından aşağı üç tas daha kaynar su boca etti. Ardından, yanında taşıdığı çıkını açıp simsiyah bir çakşır, bembeyaz bir gömlek ve kıpkırmızı bir denizci baratası çıkardı. Deli marangoz bu beyaz giysileri giyip kuşağını da doladıktan sonra zangoç ona şunları söyledi:

"Şimdi günahlarından arınmış bulunuyorsun. Ama sıra, İsa Mesih'in etini yiyip kanını içmeye geldi. Bunun için kuşağında yeterince para var olmasını Ulu Yaradan'dan niyâz ediyorum. Çünkü şarap içmek için kiliseye gidemeyeceğimize göre meyhaneci Barba Mihalaki'ye uğrayacağız demektir."

Az sonra Galata'nın Kürkçü Kapısı ile Azap Kapı arasındaki meyhanelerden birindeydiler. Vaftizci Ohannes meyhaneciye, "Ey barba Mihalaki! İçkiye en sıkışık zamanlarda

bile benden bir kadeh olsun şarabı esirgedin," dedi. "Cebimizde artık para olduğuna göre şimdi efendin benim. Donat bakalım bize şöyle güzel bir sofra! Balıklardan neler var? Zamanı değil ama at bakalım ızgaraya üç lüfer! Taramayı ve Arnavut ciğerini de unutma. Bugün bizim için mukaddes bir gün. O yüzden papaz yahnisi de hazırla. Haydi! Getir şarapları! Doldur kadehleri! Ha! Bir somun da ekmek getir. Bayat da olsa fark etmez. Yeter ki ucuz olsun. Ama bana has ekmek getir. En beyazından, en tazesinden!"

Meyhanecinin miçolarına emir yağdırmasıyla ortaya bir sini ve iki tabure getirildi. Tuz sininin tam ortasına konduktan sonra mezeler, sırça bir sürahi içinde kıpkırmızı Ankona şarabı ve billûr kadehler sofraya sıralandı. Bıyıkları yeni yeni terleyen ay yüzlü sâkiler kadehleri doldurduktan sonra Zangoç, o sıra hüzünlü bir nağme çalan saz heyetine, "Bu kasvet bu kasavet bu efkâr nedir? Çalın bre bir oyun havası!" diye nida eyledi. Bunun üzerine utlar, kemençeler ve deflerden oynak, neşeli, coşkulu nağmeler yükseldi. Esrarengiz adamın kadehini dolduran Zangoç Ohannes, "Bak bu şarap İsa Mesih Efendimizin kanıdır. Al iç. Ama sadece bir kadeh. Fazla değil. Geri kalanını ben içeceğim," dedi. "Gördüğün gibi betim benzim soluk. Yüzüme kan gelsin biraz. Sen ise kanlı canlı birisin. Al bu ekmeği de ye. Bayat ama ne de olsa İsa Efendimizin etidir. Hem hayat biraz olsun çileyi gerektirir. İsa Efendimiz az mı çile çekti? Her ne kadar boğazdan zor geçse de, Efendimizin çilesiyle asla kıyaslanamaz. Ancak bundan sonradır ki, günahlarından tam anlamıyla arınırsın."

İşte tam bu sırada al yanaklı, kızıl dudaklı, zülüfleri göğsüne kadar inen âfet gibi bir delikanlı, yani bir köçek, ortaya fırlayıp musikiye uyarak raks etmeye başladı. Uzun ve simsiyah saçları, yolunarak hilâle benzetilmiş ince kaşlarıyla köçek, meyhanede demlenenlere göz süzüyor, ona buna

kırıtıp gerdan kırıyor, güzelliği ve kıvraklığıyla ahaliyi mest ediyordu. Aşka gelen zangoç, kadehini dikip bitirdikten sonra, "Heeeyt! Allah!" diye nida etti. Ama ekmeğini yiyip şarabını içen adamın kalkmaya hazırlandığını görünce, "Hey! Dur bakalım! Nereye böyle? Daha bana ücretimi ödemedin!" diye bağırdı. Bunun üzerine esrarengiz adam kemerinden çıkardığı meşin para kesesini zangocun önüne fırlattı. Eğer yanlış sayılmadıysa kesede tam 247 gümüş akçe vardı. Navarin'deki o esrarengiz gemici mezarlığındaki meşe ağaçlarının sayısı kadar!

Kasımpaşa'da oturan ahaliden namazında niyâzında olanlar, o gece Abalıfellah Camii'nde yatsı namazını edâ eyleyip Meyyit Kapısı'ndan çıkarlarken, ak gömlekli ve nur yüzlü tertemiz bir adamın tersaneye doğru gittiğini gördüler. Aynı kişiyi tersanenin cümle kapısında, ellerinde harbi, kuşaklarında çifte pištovla nöbet bekleyen azaplar da gördü. Ama ona engel olmak şöyle dursun, ellerini göğüslerine götürüp saygıyla eğildiler ve geçmesi için ağır demir kapıyı sonuna kadar açtılar. Deli marangoz da iskeleye doğru giderken tâ uzaktan bir velet, "Usta! Usta!" diye bağıra bağıra yanına koştu ve tutup o mübarek eli öptü, yarım akçe yevmiyeyle çalışan bu veledi tersane halkı 'Eşek İsrâfil' diye anarlardı. Kıyıda ise üç direkli, iki güverteli ve 58 toplu bir kalyon, o karanlıkta usturmaçalarını puta edip iskeleye palamar vermişti. Yelkenlerin sarılı olduğu serenler hisa edilmiş ve tez zamanda yola çıkacağını ilân için mizana direğine mavi bayrak çekilmişti. Esrarengiz adam, kalabalığı yarıp elinden tuttuğu İsrâfil'le iskeleden gemiye doğru yürümeye başladı. Kalyonun dikmesinin palangalarına asılan ve tıraka tutan gemicilere vardiyan, "Yisa, sizi gidi sütü bozuk sünepeler! Yisa beraber! Varda ruhsuzlar! Varda! Bre aman! Laşka! Laşka!" diye feryat ediyor ve hurçların, sandıkların ve fıçıların ambarlara usûlünce istifine nezaret ediyordu. Güneşin

doğmasına 7 saat kala esrarengiz adam, sürme iskeleden kalyonun çukur güvertesine çıkmak istedi. Fakat eline ne kadar asılırsa asılsın Eşek İsrâfil yerinden bir türlü kımıldamıyordu. O karanlıkta eline son bir kez daha asılıp, "Gel yâ mübarek!" diye nida eyledi. Bunun üzerine çocuk her nedense inat etmekten vazgeçti. Ne var ki, sürme iskelenin kayganlığından dolayı düşmemek için midir, İsrâfil'in kuşağına 40-50 yaşlarında, iri yapılı, sırma işlemeli siyah kaput giymiş biri yapışmıştı. İşte bu adam kuşağı bırakıp küpeşteye tutundu ve güverteye ayak bastı. Bunun ilâhî düzenin bozulması demek olduğunu hiç kimse bilmeyecekti.

* * *

O gece, arkadaşları yükleme işinde ter dökerlerken, tayfanın yatıp kalktığı baş kasarada, gabyarların ve marinellerin Göbelez Baba diye hitap ettiği yaşlı bir deniz kurdu ile palavra güvertesindeki kolombornelerden birinin tomarcılığını yapan "Kazdağlı" lâkaplı bir delikanlı, gerip bağladıkları brandalarına sırt üstü uzanmış, yarım testi şarabın, koyu bir sohbetin ve tembelliğin tadını çıkarıyorlardı. Sanki tutuşup alev almak için bekleyen, ateşe aç kupkuru meşe keresteler-den yapılmış o gemide, yangın çıkarma riskini göze alıp bir de mangal yakmışlardı. Yaşlı deniz kurdu, ağzına dikip dolu dolu birkaç yudum aldığı testisini tomarcıya uzatırken geğirdi ve, "Biz burada keyfimize bakarken güvertede çalışan enayiler dilerim ki yükleme işini imsak vaktinden önce bitirirler. Allahım yardım et bize! Yâ Rabb! Bizleri kem gözlerden ve her türlü uğursuzluktan koru!" diye mırıldandı. "Sabah ezanı okunduktan sonra palamarı alırsak pazartesi değil, Allah korusun, salı günü yelken açmış oluruz."

Genç tomarcı testiden tam bir yudum alacaktı ki, bu söz üzerine duraksayarak, "Rahmetli babam da 'Yolculuğa pazartesi çıkmak münasiptir,' derdi. Rivayete göre Şuayip

Aleyhisselâm rızkını kazanmak için o gün yola koyulmuş," dedi. "Salı günü yelken açmak uğursuzluk getirir derler. Ama neden uğursuz sayılır, bir anlatsana baba!"

Yaşlı denizci şarap testisini yâreninin elinden çekip almaya çalışarak, "Hep sen içiyorsun! Ver şu testiyi de anlatayım sana bir bir! Ver! Bak veriyor mu! Bre Kazdağlı! Ver de açtırma bayramlık ağzımı!" diye bağırdı. Tomarcı da, verdiğinde geri alamayacağını bildiği testiyi ağzına dikip neredeyse tamamını içtikten sonra marinele uzattı. Yaşlı adam da kalan bir iki yudumu içtikten sonra, defter-i kebirini açıp sunturlu bir küfür savurdu. Aldığı bu sıvı nefsini tam anlamda köreltmemiş olmalıydı ki, testiyi dikip damlaların teker teker ağzına damlamasını bekledi. Sanki zaman donmuş gibi bu vaziyette birkaç dakika kaldı. Ne yazıktır ki, zavallının ağzına ancak 5-6 damlacık şarap damladı. Bu haram içkinin ve öfkenin etkisiyle, belki biraz da acemiyi ürkütüp korkutmak için, "Gemiyle salı günü sefere çıkılmaz," dedi. "Çünkü salı kan günüdür. Âdem Peygamber'in oğlu Kabil, öz kardeşini bir salı günü öldürmüştü. Ayrıca Havva Anamız yine salı günü âdet gördü. Aynı gün ölen başka o kadar çok sayıda insan var ki! Mesela Firavun'un sihirbazları. Bu adamların hepsi Hazreti Musa'ya inanmışlardı, Zekeriya Aleyhisselâm ile Firavun'un karısı Asiye de hep salı günleri öldüler. Güvertedeki sünepeler ellerini çabuk tutmazlarsa biz de salı yola çıkmak zorunda kalırız ki, bu, yolculuğumuzun kanlı geçeceğine delâlet eder. Muhtemelen ikimiz de ölürüz. Haydi ben 70 yaşındayım, yaşayacağımı yaşadım. Ama sen kadın kız nedir onu da bilmiyorsun daha. Galata'daki kırmızı fenerli evlerin birinde bir yosmayla daha siftah etmiş bile değilsin. Yazık olacak sana Kazdağlı! Yazık!"

Tomarcının beti benzi atmış, gözleri korkudan fal taşı gibi açılmıştı. Sözlerinin etkisini görüp de keyiflenen Göbelez Baba konuşmasına devam etti:

"Kim bilir Akdeniz'in neresinde bir deniz cengi olduğu vakit, ya direkten düşersin yahut bir serseri kurşuna hedef olursun. İşte o zaman seni brandana sarıp diktikten sonra küpeşteden aşağı yallah ettiklerinde, 'Vah vah! Yazık oldu Kazdağlı'ya. Hayatına doymadan denizin dibine bâkir gitti! Vah olsun!' diyecekler ve sen de Haydar'ın kasasını boylayıp balıklara yem olacaksın!"

Tomarcının çenesi titremeye başlamıştı. Korku dolu bir sesle, "Üstelik en az iki ay sonra denize açılmamız lâzımdı. Mevsim kış!" dedi. "Hatta ikinci cemrenin suya düşmesine bile daha iki gün var. Cemre suya düşmeden deniz seferine çıkmak nerede görülmüş?"

"Şunu bil ki, ancak kadırgalar yaz vakti sefere çıkar. Ama kalyonda olduğumuzu unutma," dedi yaşlı adam. "Rüzgâra ihtiyacımız var. Yazın rüzgâr müzgâr olmaz. Günde 50 mil bile yapamayız. Ancak bu kadarla bitmiyor! Daha dün gece bizim koca reisin öldürülmesine ne diyeceksin? Rahmetli bizim gibi değildi. Fukara babası, temiz yürekli bir simaydı. Tersane Zındanı'ndaki Françesko adlı pâyzeni hatırlıyor musun? İşte bu mahkûm, sırtında barut fıçısı taşırken prangaları ayaklarına dolandı ve yere kapaklandı. Fıçının çemberi çıktı ve işlenip perdahlanmış o güzelim barut çamura döküldü. Koca Reis ona ne ceza verdi biliyor musun?"

Genç tomarcı, sanki en az üçer haneli iki sayının çarpımını, kâğıt kalem olmadan, zihninden hesaplıyormuş gibi alnını kırıştırıp boş gözlerle tavana baktı ve neden sonra sonucu bulmuş gibi, "Yoksa 10-12 kırbaç mı?" diye sordu. Bunun üzerine marinel, "Mat barut olsaydı bu ceza belki uygun olurdu," dedi. "Ama adam, top güllesini 1 mîl-i bahrî uzağa fırlatan perdahlı barutu hebâ etti. Bu yüzden çarmıha bağlanıp 20 kırbaç yedi. Üstelik, çözüldükten sonra Koca Reis'e ana avrat küfretti."

"Âdet gereği, böyle bir durumda yaralarına tuz basılır! Oh olsun! İyi olmuş!" dedi tomarcı. Bir süre sustular. Yaşlı marinel çubuğunu çıkarıp tütünle doldurdu. Yanan mangaldan maşayla bir parça kor alıp çubuğunu yaktı. Bir iki nefes çektikten sonra olayı anlatmaya devam etti:

"Öyle yaptılar zaten. Françesko'nun canı o kadar yandı ki bukağılarına ve prangalarına rağmen yaralı bir domuz gibi öfkeyle rahmetlinin üzerine atıldı ve zinciriyle onu boğmaya başladı. Bu sırada tersane azapları mahkûmun sırtına sopa üzerine sopa indiriyorlardı. Hatta biri kafasına bir topuz bile savurdu. Fakat adam sanki dokuz canlıydı. Nihayet kanlar içinde yere yığıldığında, bizim Koca Reis de ruhunu çoktan teslim etmişti. Ama asıl haber bu değil. Söylentilere bakılırsa, merhumun yerine kim gelebilir, biliyor musun? Yaklaştır kulağını da söyleyeyim."

Tayfanın dinlenme yeri olan baş kasarada yalnız olmalarına rağmen, yine de kimse işitmesin diye elini ağzına siper eden marinel, tomarcının kulağına sanki Azrail'in adını fısıldamış olmalıydı ki zavallı delikanlının eli ayağı korkudan gevşeyiverdi. Her ikisinin de yüreklerini hoplatıveren o tekme darbesi işte bu anda baş kasaranın kapısında patladı, ve elinde nice zavallı denizcinin canını yakan o kızılcık sopası olduğu hâlde, ak sakalları taranmamış, gözlerinden kıvılcımlar saçan biri, seyir zâbiti Abuzer Reis içeri dalıverdi.

"Sizi gidi fırıldakçılar! Sizi gidi miskinler!" diye gürledi, "Güvertede çalışanlar sanki enayi de bir siz mi akıllısınız? Sanki sizin gözlerinizden zekâ fışkırıyor, öyle mi ha! Sanki ilim irfan sahibisiniz de cilt cilt kitaplar yazdınız! Şeddeli eşşekler sizi! Okumanız yazmanız bile yok! Ben de, Cahiliye Devri'nin Hazreti Peygamber ile bittiğini sanırdım. Ama en azından sizin için bitmemiş bu devir! Sizi gidi sümsükler, sünepeler!"

Başında destarsız kara bir takke, sırtında ise mavi bir cüppe olan Abuzer Reis'in, kalın, uzun ve ağarmış kaşlarının gölgelediği o ürkütücü yeşil gözleri varken, sözünü geçirmek için ayrıca bir de sopaya ihtiyacı olduğu söylenemezdi. Tembellikleri ve kepazelikleri nedeniyle sanki cihat ilân ettiği mürettebata, sadece Ramazan ayında küfür savurmazdı. Ancak, yaşı ilerleyip bir ayağı çukura girince, Üç Aylarda ve Regaip Gecesi ile Mevlit Kandili'nde de küfür etmez olmuştu. Yine de, bu mübarek günlerde kantarlıyı savurmamasına rağmen, elinden düşürmediği kızılcık sopasının zavallı denizcilerin kaba etlerine gömülmeyeceğine dair hiçbir âdemoğlu garanti veremezdi.

İki denizci başlarını öne eğmiş, küfür salvosunun bitmesini beklerken Abuzer Reis yanan mangalı görür görmez, "Vay daltabanlar vay!" diye söylendi, "Kıçınızı ısıtmak için gemide yangın çıkarmayı bile göze aldınız ha! Sakın söndürdük demeyin bana! Hâlâ birkaç kor var! Madem ki kıçınız üşüdü, şimdi teker teker oturun şu mangala da ısıtın kıçınızı! Ben kalk demedikçe de kalkmayın! Yoksa sizi külhanda yakar, tozunuzu yele veririm!"

İşte o anda, yüklerin ambara istifi için güvertede çalışanlar, o serin gecede, başaltından gelen feryatları, figânları ve yemin billahları işittiklerinde bir an duraksadılar. Çok geçmeden önce marinel ve ardından da tomarcı kapı eşiğinde bellerine inen birer tekmeyle güverteye ardı ardına yığılıverdiler. Yaşlı denizci sızım sızım sızıldayan kaba etlerini ovuştura ovuştura yerinden doğrulurken, hemen önünde, fenerlerin ışığı altında, iri yarı bir adamın çizmelerini seçti: Tabanında delikler olduğu için, giren deniz suyunu anında boşaltan denizci çizmeleriydi bunlar. 40-50 yaşlarındaki bu adam, sırma işlemeli siyah bir kaput giymişti. Efsanede olduğu gibi, başındaki kırmızı Cezayir fesinde destar yoktu. Kaba etlerindeki acıyı bir an unutan yaşlı adamın gözleri fal

taşı gibi açıldı. Çünkü bu sarı bıyıklı adam Süleyman Reis'ti, nâm-ı diğer 'Kırbaç Süleyman,' yani Ali Reis'le birlikte, kaptanlıktan sonra gelen ikinci büyük rütbeye nail olabilecek iki namzetten biri!

Her reis gibi asık suratlıydı. Dudakları sımsıkı kapalıydı. Burnundan soluduğu için öfkesini kusmak amacıyla bir de ağzını açıp küfür etmesine hiç gerek kalmıyor, sanki susarak bağırıyor, çağırıyor ve sövüyordu. O gece vakti, yüksek bir yerden geldiği rivayet edilen bir emirle atandığı bu kalyonu kolaçan etmek için fazlaca zamanı da yoktu. Bu yüzden, eşyalarını taşıyan 13-14 yaşlarındaki aylakçıya kaptan efendinin kim olduğunu sordu. Yeni yeni terleyen bıyığını gür gözüksün diye üst dudağını odun kömürüyle boyamış olan çocuk, "Bizim kaptanımız bir paşa! Ona Diyavol Paşa derler," diye cevap verdi. Şaşıran reis, "Ne dedin? Diyavol Paşa mı? Böyle bir ad işitmiş değilim. Yoksa gayrimüslim mi?" diye sordu. Aylakçı da, "Kaptan Efendi'nin adı bu! Diyavol Paşa. Ama bizler gibi hidayete ermiş midir, yoksa ermemiş mi, orasını bilemem. Kaptan Efendimiz o bir kere. Bu yüzden paşanın imanıyla uğraşmak benim haddim değil," diye cevap verdi. Kırbaç Süleyman, "Kaptan kamarasına gidelim," diye emredince çocuk hurcunu sırtladı ve hep birlikte, yaşlı bir marinelin taşıdığı bir kandilin ışığı altında seyir güvertesine çıktılar. Diyavol Paşa'nın kamarası kıç altının sancak tarafındaydı. Hurcu yere bırakan oğlan, besmele çektikten sonra kapıyı tıkladı. Böylesine büyük bir savaş gemisine, yani 58 toplu bir kalyona kaptanlık yapan birinin davudî bir sesle "Gel!" diye haykırması beklenirdi, ama içeriden kısık bir ses işitildi:

"Geliniz."

Elindeki fenerle yol gösteren marinelin kapıyı açarak buyur ettiği Süleyman Reis, içeri girince elini göğsüne götürüp hafifçe eğilerek selâm verdi. Birçok ıvır zıvırla dolu bu ka-

marada neredeyse sabit hiçbir şey yoktu. Tavana asılı bir muşamba fener, gemi yalpa yaptıkça sağa sola sallanıyor ve böylece kamaradaki her şeyin gölgesi bir uzayıp bir kısalıyordu. Ayrıca duvarlardaki büyük ve geniş dolapların açık bırakılmış kapakları yalpanın etkisiyle menteşelerinde dönüp dururken gıcırdıyor, cinlerin fısıltılarına benzeyen bu ses de insanın yüreğini cız ettirip gönüle gam ve kasvet salıyordu. Dolapların raflarına cilt cilt dizilmiş onlarca ve belki de yüzlerce kitabın altın yaldızlı süslemeleri, sallanan fenerin ışığında, sanki karanlıkta birbirlerini dürtükleyip el şakaları yapan ifritlerin gözleri gibi parıldamaktaydı. Öyle ki, bu kalın kitapların hilâl kaşlı, ahû gözlü, kiraz dudaklı ve servi boylu sevgililere yazılmış aşk şiirlerinin derlendiği birer külliyat olabileceğini, aklı başında hiçbir âdemoğlu yutmazdı. Olsa olsa her biri kara ilimlerin esrarını izah eden bu ciltler, kamaradaki kasavet ve kederi adeta doruğa taşıyordu. Evet! Her ne kadar yer yer altın yaldızla süslü olsalar da, bu kitaplardan yayılan kara ışık, tavandaki fenerin yaydığı dünyevî nuru bastırıyordu. Kıç tarafta ise, namlusuna kurşun yerine saçma doldurulan ve isyan ettikleri takdirde tayfadan tek atışta en azından 10-15 ciğersizin canını cehenneme yollayacak kısa namlulu bir karabina asılıydı. Bu silâhın altındaki sandıkta, 15 ve 60 dakikalık ve 12 saatlik kum saatleri ya da füleler göze çarpıyordu. Ayrıca tavandaki çengellere, Akdeniz'deki limanları, akıntıları, yatak yerlerini, girdapları ve deniz canavarlarının yuvalarını gösteren haritalarla dolu torbalar asılmıştı. Bu iç karartıcı mekânın iskele tarafındaki sedire, ne gariptir ki, üzerine bir tavus kuşu motifi nakşedilmiş kırmızı bir yorgan seriliydi. Aynı tavus zemindeki kilimde de vardı. Ayrıca, gemide cins-i latiften bir tek kişi bile olmamasına rağmen sancak tarafına kara çerçeveli bir boy aynası asılmış ve bu aynanın üstü, çok ellendiğinden olsa gerek, yer yer örselenip tarazlanmış kır-

mızı bir atlasla örtülmüştü. İskele tarafındaki sedirde ise, önünde sırma göğüs atkıları bulunan kızıl bir cüppe, kara bir mintan, kızıl bir çift çizme ve kara bir çakşır giymiş, beline kızıl bir kuşak ve kızıl Cezayir fesine de kara destar sarmış kızıl dudaklı ve cüzâmlılar gibi bembeyaz suratlı bir şahıs, yani Kaptan Efendimiz oturmaktaydı. Yalpayla devrilmesin diye ayaklarından zemine çakılmış alçak bir masaya serdiği esrarengiz bir haritanın üzerinde işaret parmağının uzun ve sarı tırnağını gezdiriyor, Allah bilir, sanki cehenneme giden fersahlarca uzunlukta bir rota çiziyordu. Masada ayrıca, ayın menzillerini gösteren, boylam bulmak için Fisagor'un müritlerince kaleme alınmış bir almanak ile, yıldızların yüksekliklerini ölçüp enlem bulmada kullanılan pirinç bir usturlab, bir denizci pergeli, divit ve bir top da âharlanmış kâğıt vardı. İşin tuhafı, masaya yayılmış bunca eşya arasında bir de, Frenklerin "*viol d'amour*" dedikleri bir sinekeman da göze çarpmaktaydı. Bu seyrek bıyıklı, köse sakallı Kaptan Efendi, nâm-ı diğer Diyavol Paşa, pençeyi andıran eliyle Süleyman Reis'e yaklaşmasını işaret etti. "Kırbaç," bir iki adım ilerleyince, kaptan kısık sesiyle ona, "Gördüğün gibi bu geminin kaptanı benim," dedi. "Benden emir alacaksın. O yüzden sana öncelikle şunu sorayım: Senin kaptanının bizzat ben olmama bir itirazın var mı?"

Kırbaç Süleyman bu garip soruya, "Hayır," diye cevap verdi. "Şu anda yok. Belki ileride olabilir. Bilemem."

Kaptan masanın üzerinden, limanlar arasındaki mesafeleri gösteren, kırmızı ve yeşil mürekkeple yazılmış bir emyâl cetveli aldı. Lif lif olup yıpranmış sayfalara bakılırsa, bu cetveli daha önce defalarca bakıp incelediği ve hatta ezberlediği belliydi. Fakat, sanki ilk kez görüp eline almış gibi cetveli incelerken, "Senden, bütün emirlerime uyacağına dair teminat istiyorum," dedi. "Ayakçısından gabyarına, topçusundan zâbitine kadar herkes buraya özgür iradesiyle

geldi. Gemiye adım atmakla benim emirlerime uymaya artık mecburdurlar. Ama seni buraya ben davet etmedim."

Başını cetvelden kaldırdıktan sonra, "Sen, ey Süleyman Reis," dedi. "Benim bilgim ve arzum dışında gemiye atanmış bulunuyorsun. Oysa kendi kararınla, özgür iradenle gelmeni tercih ederdim. Sana şu kadarını söyleyeyim, sakın şaşırma ve bunu da bir lütuf da sayma, eğer istersen hemen buradan gidebilir, yarın bu gemi dalgaların arasında seyrederken sen sıcak yatağında mışıl mışıl uyuyor olabilirsin. Gittiğin taktirde kimse tarafından suçlanmayacağına dair teminat da verebilirim. Eğer korkup çekiniyorsan, hemen sana, benim isteğimle gemiden ayrıldığını belirten bir kâğıt yazıp imzalar ve hatta mühür bile basarım."

Süleyman şaşırmıştı. Kaptan Efendimiz çivi gibi bakan küçük kara gözlerini ona dikip, "Ne dersin?" diye sordu, "Karar vermen için sana süre de tanıyayım mı? 15 dakika yeter mi? Ne diyorsun bu teklife?"

Bunları söyledikten sonra paraketecilerin kullandığı küçük bir kum saatini alıp ters çevirerek masanın üstüne koydu ve kum alt hazneye akmaya başladı. Bir süre sonra sıkılmış olacak ki, o kapkara ağzını eliyle kapatıp esnedi, ardından da uzun uzun sırtını kaşıdı. Saatin üst haznesindeki kumuṅ bitip tükeneceği yok gibiydi. Neden sonra, gözlerini ovuşturup çenesini kütürdetircesine yeniden esnedi. Sıkıntıyla bir öf çektikten sonra yerinden doğrulup kamarasının kıç tarafındaki kapıyı açtı ve denizci dilinde "bahçe" denilen yere, yani geminin kıçında, kendisi ve zâbitlerin hava alması için yapılmış ahşap balkona çıkarak, karanlık gökkubbe altında uzanan o muazzam şehri, Kostantiniye'yi seyretmeye başladı..

65 akçe yevmiye ve üç kuruşluk ganimet uğruna katılmak zorunda olduğu uzun ve kanlı bir deniz seferinden kurtulmak için kendisine tanınan böylesine cazip bir tekli-

fi, aklı başında hiçbir kişioğlu geri çevirmezdi. Açık konuşmak gerekirse Süleyman Reis bu teklife hem şaşırmış hem de sevinmişti. Bir an kaptanın arkasından seğirtip zaman kaybetmeden ona derhal 'doğru cevabı' vermek istediyse de bunun saygısızlık olacağını düşündü. Bu yüzden, kamarada tek başına olmasının verdiği rahatlıkla sağa sola bakındı. Gözüne 14 telli keman ilişti. Bu çalgıyı alıp ses deliğinden içine baktığında, fenerin cılız ışığında, Frenk harfleriyle yazılmış şu ibareyi heceleye heceleye okudu:

Leopold Ris fecit
Viennae, Anno 1699

Büyük bir ihtimalle ışık zayıf olduğu için çalgının yapım tarihini yanlış okumuştu. Çünkü Beç ilinde kabul gören Miladî takvime göre bu, 15-20 yıl sonrasının tarihiydi. Emin olmak için kemanın orta telini çekip bıraktı ve tınlayan çârgâh sesini dinledi. Evet! Tel uzunca bir süre tınladığına göre keman epeyce eski olmalıydı. Muhtemelen 1599 imalatıydı. Bu belirsizlik Süleyman Reis'i rahatsız etti. Aynı rahatsızlığı, Adriya'daki deniz savaşlarında rampa emri vermeden önce de hissederdi. Hayatını daima rizikoya sokan, sayısız varta atlatmış; değil ihtiyarladığında rahat bir döşekte ölmeyi, bir saat sonra yaşıyor olacağını bile aklına getirmekten korkup çekinen birçok deniz kurdu gibi o da, belirsiz geleceğini belirli kılmak için bazen kocakarıların 'fal' dedikleri usûle de bel bağlardı. Geleceği bilme konusunda en çok başvurduğu yol, bir kitabın rasgele bir sayfasını açtıktan sonra gözüne ilk ilişen cümleyi okuyup bundan bir anlam çıkarmaktı. İşte o kamarada tek başınayken nasıl olduysa, çalgıyı bırakıp sağ taraftaki dolaptan bir kitap seçti ve ilk sayfasını açtığında, *Zâhiretü'l İskenderiya* başlığını heceleye heceleye güç bela söktü. Aslında, Balinus'un kaleme aldığı bu eser, Aristâtalis adlı bir filozofun, Hindistan'ı fet-

hetmeye çıkan İskender'e verdiği, bilgelikle dolu bir sihir kitabıydı. Ne var ki, bu nüshadaki yazı tıpkı karınca duası gibiydi. Artık kaleme alan hangi sivri akıllıysa, belki de harfleri böylesine ufacık yazmakla kâğıttan tasarruf etmek istemişti. Bu yüzden Süleyman Reis raftan ikinci bir kitap aldı ve rastgele bir sayfayı çevirip baktığında şu yazıyı, yani adeta ona meydan okuyan, bizzat kendisi hakkındaki şu uğursuz kehaneti gördü:

"İyilerin ödülü ahiret hayatının güzelliklerini yaşamaya uygun olmalıdır. Günahkârların cezası ise onların ölüp ortadan kalkmalarıdır. Çünkü onlar ahiret hayatının güzelliklerine lâyık değillerdir. Günahkârlar kötülüklerinden dolayı öte dünyadan mahrum olurlar ve tıpkı *hayvanlar gibi yok olup giderler.*"

* * *

Kuşçubaşı Halifesi Kuyruklu Rıza Çelebi *Kitabü'l İber* başlıklı eserinde bu satırların, meşhur Yahudi filozof İbni Meymun'un *Diriliş Risâlesi* adlı kitabından olduğunu, Kırbaç Süleyman'ın ise, "Böyle fal olmaz olsun!" diye haykırarak kitabı duvara doğru fırlatıp attığını ve her nedense bir günahkâr olduğuna inanan bu adamın, ruhunun da bedeni gibi ölümlü olduğunu öğrendikten sonra, giderayak büyük bir telaşa kapıldığını yazmıştır. Kuyruklu Rıza Çelebi ayrıca, Süleyman Reis'te şiddetli bir ölümsüzlük hırsı olduğunu; öyle ki, bu asabî adamın cehennemin ateşine katlanabileceğini, fakat günahkâr ruhunun bedeniyle birlikte yok olmasına asla ve asla dayanamayacağını ve gerekirse bu uğurda bütün ilâhî kanunları çiğneyip mutlak bir sona daima ayak direyeceğini de yazmadan edememiştir. Öte yandan Cuma Bey, Süleyman'ın ölüm denilen rahmetten zaten mahrum bırakıldığını, bir ölümsüz olarak asıl amacının da

bir çaresini bulup ölebilmek olduğunu belirtmiş bulunmaktaydı. Bundan başka *Tezâkir* adlı esere göre Süleyman Reis kitabı açmadan önce besmele bile çekmişti. Ama kısmetine bu satırların çıkması, yani er ya da geç tıpkı bir hayvan gibi ruhuyla beraber geberip gidecek olmasını öğrenmesi, onun ilâhî düzene az kalsın başkaldırmasına yol açacaktı ki, hâşâ sümme hâşâ! Rivayete göre bu adam, üç kulhüvallahu ve bir elham okuduktan sonra rafların birinden bir kitap daha almış, daha sonra Fisagor'a ait olduğunu öğreneceği *Elvahü'l Cevahir* başlıklı bu kitabın rasgele bir sayfasını açtığında, 'Ölümsüzlüğün Sırrı' ibaresini okur okumaz isyan duygusu yatışır gibi olmuştu. İlk sayfada anlatıldığına göre bu eser, 902 yaşındaki bir şeyhin, sevap kazanmak için Eflatun'a naklettiği bilgilerden ibaretti. *Tezâkir*'de yazılanlar doğruysa, kaptanın kamarasındaki kitapların hemen hepsi ölümsüzlük hakkındaydı. Kısacası burası, tarihçilerin dediği gibi, ölmemeye yemin eden Kırbaç Süleyman Reis için adeta bir hazineydi. İşte birçok âlime göre onun, gemide kalmayı kendi özgür iradesiyle ve hiçbir zorlama olmadan kabul etmesinin nedeni budur.

* * *

Kaptan Efendimizden, yani Diyavol Paşa'dan, Ali Reis'le birlikte gemiyi incelemesi, yüklerin istiflenmesine nezaret etmesi emrini alan Süleyman Reis seyir güvertesine çıktığında, astarı atlastan bir zerduvâ kürk giymiş, 65 yaşlarında ve kendisine nefretle bakan bir adam gördü. O güne kadar sakalına ustura değmemiş olan bu adam, Süleyman'ın gemideki rakibi olan Ali Reis'ti. Aynı emri o da almıştı. İşte o gece bu iki rakip, muşamba fenerlerin ve meşalelerin ışığı altında tayfa gemiyi yüklemeye devam ederken, önce tavlonun üzerindeki güverteye indi. Divitini ve kamış kalemini kuşağına, kocaman defterini de koltuğunun altına sıkıştır-

mış gemi bezirgânı, diğer elindeki fenerle onlara yol gösteriyordu. Her ne kadar satan kendisi de olsa, satın alma işlerine bakan bu adamın dudakları sürekli kıpırdar dururdu. Bu özelliği sebebiyle, vaktiyle ağzı dualı bir mübarek kişi olduğuna hükmedilmişti. Oysa, tam bir pazarlık üstadı olan adam ahiret için dua etmiyor, muhasebeci kimliğiyle gizliden gizliye dünyevî hesaplar yapıyordu. Sayıları toplayıp çıkarıp çarpıp bölerken, israftır diye yıllar önce kâğıt kullanmayı bırakmış, dört işlemi zihinden yapmaya başlamıştı. Canlı hayvanlar hariç gemide yenilebilir ne varsa hepsinin sahibi bu bezirgândı. Parasını verdikten sonra düz denizciden baş porsuna, topçu zâbitinden gemi kâtibine ve hatta reislerin bizzat kendilerine kadar herkes, ondan 20 dirhem pastırma, 10 dirhem siyah havyar, içebildiği kadar şarap, meze olarak peynir ya da fıçıya basılmış lakerda satın alabilirdi. Bununla birlikte, gönlüne göre fiyat belirlemesin diye zavallı bezirgânın mallarına narh konmuştu. Yine de bezirgân yılmamış, rüşvetle bazı hatırlı kişileri araya sokup devlet kapılarını aşındırarak, geminin denize açılmasından itibaren her 14 günde bir mallarının fiyatlarını on yedide üç yükseltme iznini kopartmıştı. Önde bezirgân olduğu hâlde, gemici dilinde tavlon denen alt güverteye indiklerinde burunlarına gübre kokusu geldi. Çünkü tavlonun baş tarafında, her biri ayaklarından bağlanmış 30 kadar koyun ile bir kümes dolusu tavuk vardı. Defterini açan bezirgân, ambara yüklediklerini sayıp dökmeye başladı:

"120 kantar peksimet, 40 çuval bulgur, 7 çuval pirinç, 30 tulum kavurma, 16 fıçı şarap, 17 tulum peynir, 30 çuval soğan, 133 fıçı tuzlanmış balık, 9 fıçı süzme bal, 10 tulum sade yağ, 14 fıçı zeytinyağı, kötü günler için 120 şişe hurma rakısı, meze olarak 3 fıçı lakerda..."

Dindar bir zât olduğu için, Cenâb-ı Hakk'ın âdemoğlunu sınamak için bahşettiği bu nimetler karşısında sinirlenen

Ali Reis, eliyle bir yeter işareti yaptıktan sonra, yine tavlonun hemen üstündeki ambarlardan pruva tarafında olana geçtiler. Buradaki malzemeden sorumlu marangoz ortalıkta görünmüyordu, ama yardımcısı "Serçebaş" lâkaplı Sami Usta, elinde defterle onları beklemekteydi. Ambara halihazırda 750 kantar kereste, sütunlar, 12 seren, 4 gabya ve 6 babafingo çubuğu, 40 ve 90 yapraklı yedek yelkenler, 3 yedek demir, katran, beziryağı, zift ve donyağı dolu fıçılar, çuvallar içinde 35 kantar üstüpü yüklenmişti. Öyle ki, sadece bu malzemeyle en azından 70 ayak uzunluğunda, üç direkli bir karavel yapılabilirdi. Ama 15 kişinin zor kaldırabileceği yedek dümenin dişbudak ağacı değil de meşeden yapıldığını gördüğünde Süleyman Reis'in canı sıkıldı. İşin garibi, omurgadan postalara ve kaplamalara, direklerden serenlere kadar bu geminin ahşap olması gereken her parçası, hatta direkler bile, çam, köknar, şimşir veya başka bir ağaç değil, sadece ve sadece meşedendi. Üstelik, safra ayarı tam yapılmayan kalyon, burnundan suya fazlaca batmıştı. Özellikle rüzgâra doğru giderken, kıçı aşağıda olunca kalyonun daha yüğrük olacağını bilen Süleyman, henüz iskelede bekleyen 600 kantar çivinin kıç taraftaki ambara yüklenmesini emretti. Deniz kurtlarını mükemmel yapan şey kusursuz ve dengeli gemiler değildi. Onları bir üstât ya da bir efsane yapan şey, yelkenlerinin çalımı bozuk, safrası dengesiz, kötü bir mühendisliğin ve beceriksizce bir işçiliğin eseri olan gemilerdi.

Ambarları denetledikten sonra alt top güvertesine çıktılar. Tavan o kadar basıktı ki, fenerin ışığında iki büklüm yürüyorlardı. Bu yüzden, barut isi kadar siyah kaputlar giymiş 31 neferiyle birlikte, bu daracık yerde reisleri karşılayan topçubaşının selâm vermek için eğilmesine gerek kalmadı. Birkaç muşamba fenerin aydınlattığı bu kasvetli güvertede, her biri adeta bir dökümcülük şaheseri olan, cana-

var başlı ejderdehan topları vardı ki, tekerlekli kundaklara bindirilmiş bu korkunç silâhlar, söylenene bakılırsa, perdahlanmış barutla 9 okkalık gülleleri 1 mîl-i bahrîye kadar atabiliyorlardı. Sancak ve iskele tarafında toplam 26 parçaydılar. Üstteki palavra güvertesindeki daha hafif 24 kolomborne gibi bunların da ağızlarına tapa vurulmuş, teknenin sallanmasıyla sağa sola oynamasınlar diye tümü yalpa köstekleriyle zemindeki mapalara bağlanmışlardı. Ziftle sıvanmış bu ağır toplara mürettebat, Zorbasatır, Deliöküz, Karadivane, Bangoboz, Zifirböğüren, Kâbus gibi isimler vermişti. Her topun gerisinde biri barut, diğeri de sirkeli suyla dolu iki kova, yanlarında ise barut kepçeleri, ateşlendikten sonra ve tekrar doldurmadan önce namludaki kıvılcımları söndürmek için kullanılan saplı süngerler, burgular ve tomarlar vardı. Süleyman Reis'in işaretiyle barut fıçılarından biri açıldı. İşte bu sırada, gemide kaptandan sonraki ikinci büyük rütbeye, yani 'koca reisliğe' aday olan Ali Reis'in, deniz savaşı konusunda ne kadar yetersiz olduğu ortaya çıktı. Mensubu olduğu tarikatın şeyhi emrettiği için sakalına yıllardır ustura değdirmemiş olan bu 65 yaşındaki adam, deniz savaşları hakkındaki bilgisini arttırmak yanında, karşılaşılacak müşkülleri halletmek için 1.700 kadar dua ezberlemişti. Ama nedense o an, Kırbaç Süleyman Reis'e bilgisini gösterme gereği hissetti. "Bu perdahlı baruta benziyor," dedi. "Eğer öyleyse talihimiz yaver gidecek demektir. Bu barutla dâneyi 1 mîl-i bahrîden uzağa atarız. Hele iki kat imlâ hakkıyla palankete bile aynı mesafeye gider."

Kırbaç Süleyman Ali Reis'e şüpheyle baktı ve fıçıdaki baruttan bir tutam alıp tattıktan sonra, "Hayır!" dedi. "Bu barut kötü işlenmiş. Tuzlu ve acı. İyi barut dili biraz tahriş eder ve tatlımsıdır. Bu da topların menzili dört gominayı geçmeyecek demektir. Topçulara emrimi iletin: Her beş günde bir fıçıları kaldırıp ters çevirsinler. Yoksa güherçile

aşağı akar ve barut ateş almaz. Gerçi perdahsız, ama işimizi görür. Hiç barut olmamasından iyidir."

O anda palavra güvertesinin alçak tavanındaki havalandırma ızgarlarından, tâ iskeledeki bağrışmalar işitildi:

"Tüfenkçiler geliyor!"

"Kazıklı İskele'ye adam yollayın! Meşaleleri de yakın!"

Haliç'in karşı kıyısından, tâ Cibali İskelesi'nden gelen ve her birinin yedişer çift küreği sivri külâhlı acemi oğlanlar tarafından çekilen sandallarda, 53. Cemaat Ortası'ndan "bahriye tüfenkçisi" olarak seçilen 50-55 kadar yeniçeri vardı. Kuşaklarına soktukları birer hançer hariç Kostantiniye içinde ateşli silâh taşımaları Kanun-ı Kadim gereği yasaklanmış olan bu neferler Cibali İskelesi'nde cebeciler tarafından, Allah'ın verdiği canları almak için gerekli tekmil teçhizatla donatılmışlardı. Sandallar Kazıklı İskele'ye aborda edip palamar verince, törende ve cenkte giydikleri kıyafetleri kuşanmış yeniçeriler meşalelerin ışığı altında kıyıya çıktılar. Yaralandıkları vakit kan izi belli olmasın diye kırmızıya boyanmış, sırma göğüs atkılı kaputları sırtlarındaydı. İşin ilginç yanı, özellikle muharebe dönüşü bu kaputların renklerinin solduğu pek görülmemişti. Çünkü göğüslerinde sadece mangal gibi bir yürek değil, aynı zamanda arkebüz ve tüfenk kurşunlarının izlerini de taşıdıkları için, bu yaralardan dökülmüş kan, kaputlarını kıpkırmızı yapardı. Can ala ala ölümden ve hâşâ Allah'tan bile korkmayan bu neferlerin çakmak çakmak olmuş gözlerinde, sadece tersane azaplarının taşıdıkları meşalelerden yayılan kırmızımtırak ışık değil, aynı zamanda kızıl öfke kıvılcımları da oynaşıyordu. Cenk esnasında üzerlerine sıçrayan kan onları Venedikliler, Acemler, Nemçeler ve Lehler ile akraba yapacak kadar boldu. Daha bir gün önce gittikleri hamamda en usta tellâklar, vurdukları onca keseyle onları kafir kanından arındırmıştı güya; fakat parmaklarına ve tırnak ara-

larına yapışan kanı, en iyi Girit sabunları ve en sert fırçalarla bile temizleyememişlerdi. Burunlarından soluyan ve gözlerinden alev püsküren bu askerlerin yatırtmalı börklerinin alın hizasında, rütbeye göre sırmalı ya da pirinç sakındırıklar ve kaşıklıklar vardı. Alt rütbedeki neferler buraya tahta kaşıklarını sokarlarken birkaç zâbit, göz alıcı turna tüyleri iliştirmişti. Bellerindeki meşin silâhlıkta, Malta tasında bilenip kılağısı çekilmiş çifte kulaklı birer yatağan ve kuburluklara sokulmuş bir ya da iki zemberekli pıştov göze çarpıyordu. Cebecilerce bakımı yapılıp yağlanmış fitilli veya çakmaklı tüfenkleri, boynuz barutlukları ve kurşun dolu kütüklükleri, o gece yarısı dolunayın ışığı altında pırıl pırıl parlamaktaydı. Tersanenin kazıklar üzerine inşa edilmiş ahşap rıhtımına ilerleyen bu ejderha gibi adamlar biraraya geldikleri her zamanki gibi homurdanıyorlardı ki, o sırada biri bağırdı:

"Herkes iskeleye! Haydi ağalar! Sallanmayın! Yoklama yapılacak!"

Bu emir üzerine 53. Orta'nın neferleri meşalelerin ışığı altında, ambarlarının yüklenmesi hâlâ süren kalyonun bağlı olduğu Azap Kapı İskelesi'ne doğru homurdana homurdana yürüdüler. Onlar gelince, bu yeniçeri ortasının en kıdemli zâbiti olan çorbacı, bir sandığın üzerine çıktı ve arkasındaki gemiyi eliyle göstererek şunları söyledi:

"Keskin nişancı olduğunuz için mevcudu bulunduğunuz ortadan seçilen sizler, artık bu geminin tüfenkçilerisiniz," dedi. "Gecenin bu saatinde kibar adamlar yalılarda, köşklerde ve kasırlarda uyuyup rüyalarında cariyelerin peşlerinde koşarlarken sizler, uyanık olarak buradasınız. Çünkü kan dökülmesi gerekiyor. Dilerim ki, dökülen sizin kanınız olmaz. Biliyorum ki, döktüğünüz kanı siz değil, yalılarda yaşayan ve şiir yazıp sizi hakir gören nazik adamlar içecektir. Kostantiniye'nin kibar insanları kanla beslenir, ama siz

değil! Bu yüzden siz onlardan temizsiniz! Ancak kan görünce bayılan ve vahşetten nefret eden bu beyzâdeler, sizleri daima ayaktakımı olarak gördüler ve göreceklerdir. Onların ruhlarının ve vicdanlarının temiz olması için, bizzat sizler, ellerinizi çamura sokacaksınız. Getirdiğiniz ganimetin neredeyse hepsi, bu kibar efendilerin kesesine girecektir. Ocağımızın kanunu odur ki, onların içmesi için sadece kan dökmeyecek, ayrıca şu koca Kostantiniye'nin sokaklarında dönüp sizin suratınıza bile bakmadıkları zaman onlara tahammül de edeceksiniz! Şairler mersiye, destan, gazel yazacak. Ne ile mi? Mürekkeple değil elbette! Kanla yazacaklar ve ünlerini ebediyete kadar sürdürecekler! Sizden istenen de bu: Kostantiniye'ye kan getirin!"

"Katıldığınız bu onurlu görev için ganimet alacaksınız! Sefer dönüşü ne ele geçirildiyse onun dokuzda ikisi, rütbe ve kıdem dikkate alınarak aranızda bölüştürülecek. Gemide odabaşınız, ustalarınız ve başeskilerinizin emri altında olacaksınız. Onlara karşı gelen bana, Padişah Efendimize ve Rabbimize karşı gelmiş demektir. Ağalarınızın emirlerine harfiyen uyunuz! İtaatsizlik edenin kulağı kesilecek ve Et Meydanı'nda teşhir edilecektir."

Çorbacı bunları söyledikten sonra hemen yanındaki bayraktardan, 53. Orta'nın flamasını aldı. Flamaya, siyah zemin üzerine kırmızı bir tüfenk nakşedilmişti. Uçları mumla burulmuş kara bıyıkları birer hançer gibi neredeyse tâ kulaklarına kadar uzanan iri yarı bir odabaşı, kalabalığın içinden çıkıp, bir mızrağa bağlı olan bu flamayı öpüp alnına koydu. Ardından, çorbacının bir işaretiyle eşkâl defteri açıldı ve yoklama yapılmaya başladı:

"Şaşı İsmail Ağa!"

"Demirtopuk Süleyman Ağa!"

"Karayumruk Hasan Ağa!"

"Cehennem İlyas Ağa!"

Orta bayraktarının o davudî sesiyle sanki her birine sövüyormuş gibi adını okuduğu her yeniçeri çorbacının önüne kadar geldikten sonra kollarını kavuşturup öne eğilerek selâm veriyor, ardından da iskeleye, kalyonun yanına yürüyordu. Fakat çok geçmemişti ki, garip bir olaya sebep olacak bir ad okundu:

"Fitilli Daniyal Ağa!"

O ana kadar homurdanan yeniçerilerin hepsi, bu ad okunur okunmaz susmuştu. Derken bu güruh içinden 60 yaşlarında görünen bir nefer, sırtında esrarengiz bir torbayla ortaya geldi. Selâm bile vermeden torbayı ters çevirip içindekileri yere boca ettikten sonra bağırdı:

"Fitilli Daniyal'dan geriye kalanlar işte burada!"

Torbadan dökülenler bir insana ait kemiklerdi. Bu rezalet karşısında çorbacı, uyluk ve kaval kemiklerine, bir kurşun deliğinin göründüğü kafatasına, kaburgalara ve daha bir nice kalıntıya öfkeyle baktıktan sonra haykırdı:

"Fitilli Daniyal eğer buysa, peki ya sen kimsin bre teres!"

Bu rezaleti çıkaran yeniçeri ise, büyük bir gururla cevap verdi:

"Benim adım Emilio Santos!"

Ardından, yere eğilip kemikleri tek tek toplamaya ve torbasına atmaya başladı. Bu iskeletin onun için büyük önem taşıdığı açıktı. Söyledikleri ve yaptıkları büyük bir cezayı gerektiriyordu ama, 53. Orta'nın odabaşı rütbesindeki zâbiti, çorbacının kulağına bir şey fısıldadıktan sonra, sanki hiçbir şey olmamış gibi yoklamaya devam edildi. Esrarengiz kişinin kemiklerini doldurduğu torbasını sırtına vuran bu yeniçeri, yasak olmasına rağmen sakal da bırakmıştı. Ayrıca, İspanyol yapımı çakmaklı tüfengiyle bugüne kadar kim bilir kaç bin kez ateş etmişti ki, silâhının falya tavasındaki barutun tetik çekildiğinde ateş alması sonucu yüzünün sağ tarafında yanık izleri peyda olmuştu. Sakalı

gibi bıyığının da sağ yanı kısaydı. Nişan almadan önce, tıpkı tek gözlüler gibi sol gözüne siyah bir bant bağlardı. Çünkü ya iki gözünü birden açan ya da ikisini birden kapayabilen bu adam, sadece sol gözünü bir türlü yumamıyordu. Yoldaşları onu adıyla değil, 'Sakal' lâkabıyla anarlardı. Anlatılanlar doğruysa, 60 yaşlarında görünmesine rağmen hâlâ dinç olduğu söylenebilecek bu yeniçeri, 40 yıl içinde kimine göre 3.700, bazılarına göre de 4.000'den fazla adam öldürmüştü. Hayatı boyunca sadece bir kere, o da tüfenkhanede bir testiye, yani cansız bir hedefe ateş ederken ıskalamıştı. İşte o günden bu yana sadece canlı hedeflere tetik çekiyor, uzun namlulu Berberî tüfengiyle 600, nispeten kısa namlulu olan İspanyol yapımı çakmaklısıyla da 250 adımdan attığını vuruyordu; yeter ki hedefi canlı olsun!

Gece yarısından sonraki dördüncü saatte ilk horoz öttü. Yeniçerilerin yoklaması bitmiş ve son yükler, yani 53. Orta'nın hurçları, kalyonun ambarlarından birine istif edilmişti. Fakat yeniçeriler hâlâ iskeledeydiler. Seyir zâbiti Abuzer Reis, bu sinirli askerlerin başında bulunan odabaşına ve diğer zâbitlere seslenip tüfenkçileri güverteye almasını söyledi. Fakat zâbitlerden biri bağırdı:

"Bana bak Abuzer Reis! Sen ve odabaşımız, sadece Allah'ın huzurunda insan olarak değil, aynı zamanda Kaptan Efendimizin huzurunda rütbe olarak da eşitsiniz. Bu yüzden haddini bil! Yoksa ben sana bildiririm! Bu asker gülbank çekilmeden ve cenk duası okunmadan sefere çıkmaz! Yeniçeri ocağının kanunu budur! Ayrıca..."

Odabaşı sözlerini bitirmemişti ki, o karanlıkta seyir güvertesinden "Kırbaç'ın," yani Süleyman Reis'in sesi duyuldu:

"Bre adam! Padişahın iradesini çiğnersin de ocağın kanununa mı uydum dersin! Sabah ezanı okunmadan önce bu gemi yola çıkacak; ama sizinle ama siz olmadan! Gemiye is-

ter binin ister binmeyin! Fakat sabah olup da sizleri bu rıhtımda gören küthüdânıza nasıl hesap vereceğinizi bir düşünün. O da sadrazama vereceği hesabı düşünecektir. Cenk duasını bahane edip seferden kaçan sizler de, ocağın adını lekeleyeceksiniz! Hemen şimdi gelip gemide sessizce dua edebilirsiniz. Allah'ın sizi işitmesi için illa hep bir ağızdan bağırıp bir de tüfenkle üç el ateş etmeniz mi gerekir?"

Ortalığa bir sessizlik çöktü ama çok sürmedi, çünkü ikinci horoz da ötmüş, sabah ezanının okunmasına az bir zaman kalmıştı. Süleyman Reis, iskeleye doğru tekrar bağırdı:

"Ey tüfenkçiler! Bilirim yiğit adamlarsınız. 53. Orta'nın mertliğini işitmişliğim de vardır. Bu gemiye lâzımsınız! Yiğit adam feragat etmeyi bilir! Haydi girin gemiye. Bundan sonra sizin de bizim de evimiz burası!"

Yeniçerilerin odabaşısı, yere öfkeyle tükürdükten sonra adamlarına, "Haydi ağalar!" dedi, "Öyle görünür ki, uğurlu bir sefer olmayacak bu. Bizi yolcu etmeye gelen bile yok! O sorguçlu, ipek kaftanlı yalı adamları şimdi hâlâ uyuyorlar. Ocağımızın şerefi için binin gemiye! Yoksa biz öksüz ve yetimlere acıyan olmaz! Haydi! Binin!"

Zaten gemiye en son binen yeniçeri de o oldu. Ardından tersane azapları sürme iskeleyi çeker çekmez üçüncü horoz da öttü. Rüzgâr karayel tarafından esiyordu. Seyir güvertesindeki Abuzer Reis, neredeyse bir kova büyüklüğündeki feryat hunisini kulpundan tutup ağzına götürerek bağırdı:

"Alesta vardiya!"

O karanlıkta, 190 kadem uzunluğundaki bu büyük kalyonda, verilen bu emri pasaparola edip tâ baş kasaraya kadar ulaştıran vardiyanların sesleri duyuldu. Derken birinci vardiyadaki porsunlar, marineller ve acemi denizciler alesta beklerken, ayak altında dolaşmaları yasak olan diğerleri baş kasaraya girip meydanı onlara bıraktılar. Kıç taraftaki o devasa fener, yani geminin namusu, onuru demek olan fanus

dışında güvertedeki diğer fenerlerin hepsi dümencinin ileriyi görebilmesi için söndürüldü. Usta bir denizcinin, yani bir marinelin, seren ve yelkenleri kontrol etmek için gerekli olan halatları zifiri karanlıkta bile el yordamıyla armadorada derhal bulup fora ve volta edebilmesi şarttı. Her bir direkten sorumlu olan porsunlar, "Alesta!" diye bağırdıklarında, seyir zâbiti palamarı mola etme emrini verdi. Ne aksiliktir ki, palamar iskeleden alınmadan hemen önce Arap Camii'nin müezzinleri yanık sesleriyle sabah ezanını okumaya başladılar. Ne yazık ki artık günlerden salı, yani Kan Günü idi. Kabil'in, kendi kardeşi Habil'i öldürdüğü o uğursuz gün! İşte o anda kalyonun bütün postaları ve kaplama tahtaları gıcırdadı, sanki taşıdığı günah yüküyle gemi acı içinde inliyordu.

Palamar mola edildikten sonra, usturmaçalar çekildi. Serenler hisa edildi. Abuzer Reis'in "Ariva!" komutuyla marineller ve diğer denizciler, dayanıklı olması için ziftle sıvanmış, ip merdivenlere benzeyen çarmıklardan direklere tırmandılar ve marsipetlere basıp serenlere yayıldılar. Kafa açıp rüzgârı yakalamak için dümen alabanda edildi ve akıntının etkisiyle kalyonun pruvası, sancak tarafına doğru yavaş yavaş dönmeye başladı. Ardından, pruva direğindeki tüm yelkenler ve grandi direğinin gabya yelkeni, fora edilir edilmez gümbürdeyerek rüzgârla doldu. İskotalar alındıktan sonra denizciler halatlara asılıp son bir kez silkeleyerek kırışmış yelkenleri düzelttiler. Sabah karanlığında gemi, rüzgârı sancak omuzluktan alıp ağır ağır yol almaya başladı. Sarayburnu'ndan dönerken tüm yelkenleri foravele edilip rüzgârı sancaktan aldığı için iskele tarafına yatan kalyon, apaz seyriyle Ahır Kapı önünden sanki gizlice geçerken selâm topu bile atmadı. Alacakaranlıkta onu sadece bir kayıkçı gördü. Gemilere birer ad verilmediği o dönemde, kalyonun kıç aynalığında, yaldızlı zemin üzerine siyah bo-

yayla sağdan sola yazılmış o dört harfi, Elif, Mim, Elif ve Te harflerini güçlükle okuyabildi:

AMAT

O uğursuz gün tersaneden kalkıp denize açılan esrarengiz kalyonun adı bu idi.

* * *

Eski zaman gemilerinde, hele hele üç direkli bir kalyonda, reisler ve zâbitler hariç, mürettebatın rahat ve ferah bir ortamda yaşadığı pek söylenemezdi. Her şeyden önce, özellikle rüzgâra doğru giderken gemi sürekli dalgaya bindiği için pruva durmadan iner kalkar, vardiya değişimine kadar tayfanın kafa dinleyip uyuduğu ve yemek yediği baş kasaradaki zavallıların gönülleri bulanır, içleri dışlarına çıkardı. Alışık olmayanları canlarından bezdiren bu sallantı, geminin kıç tarafında daha az hissedildiği için kıdemliler ve gedikliler kıç altında yatıp kalkarlardı. Tayfa bu durumu bir adaletsizlik olarak görür, belki de haklı olarak zâbitlere daima kin ve kıskançlıkla bakardı. Ayrıca çukur güverteden seyir güvertesine, ancak ve ancak zâbitlerden izin alındığında çıkılabilir, bu da tayfanın hoşnutsuzluğunu ve isyan duygularını kırbaçlardı. Kendileri de baş kasaradan geldikleri için bu duyguya gayet âşina olan zâbitler de, gülle yerine birer torba tüfenk kurşunu doldurulmuş iki küpeşte topunu, tayfanın yaşama alanı olan çukur güverteye ve baş kasaraya doğru işte bu yüzden yöneltip ateşe hazır hâlde bekletirlerdi. Fakat muhtemel bir isyanı bastırmak için alınan bu tedbir, tayfanın zaten beslediği husumeti körüklemekten başka bir işe yaramazdı. Eli sopalı porsunu elleriyle boğmaya yeminler etmiş bir gabyarın gözlerinde oynaşan vahşice pırıltı, kendisinden defalarca tokat ve tekme yediği iskele zâbitini boğazlamaya kararlı bir marinelin defalarca

bileyip kılağısını bile çektiği bıçağın ışıltısı, yediği onca küfür ve değnekten sonra artık gaddarca sırıtan bir aceminin kalan son üç dişindeki revnak, güneş ışığı almayan baş kasaradaki kör kandilin ışığını bastırırdı.

Kostantiniye'den üç saat kadar önce ayrılan Amat, sık sık dirise eden rüzgâr nedeniyle bazen orsasına seyrederken büyük bir foşurtuyla sık sık kafa gömdüğü için güverteye gelen serpinti pruva neferlerini sırılsıklam etmişti. Deryayı yararak baş bodoslamasının iki yanında ak bir bıyık gibi köpükler bırakan gemi, dalgaya girip çıkarken rüzgâr şiddetle uğulduyor, omurga, postalar ve kaplama tahtaları inleyip gacırdıyor, rüzgârın etkisiyle halatlardan ıslık sesleri yükselirken, ıskotalara, prasyalara ve daha bir nice halata bağlı makaralar cırıl cırıl ötüyordu. Yirmi yeniçeri ateşe hazır tüfenkleriyle seyir güvertesinde nöbette iken, diğerleri ya ön güvertede hava alıyor, ya da başaltındaki 'manga' denilen koğuşta uyumaya çalışıyorlardı. Basık tavanlı ve daracık bir yer olan mangada, her biri dörder halatla tavana asılmış üçer yataklı tam sekiz ranza ile, sancakta ve iskelede ikişer parça olmak üzere dört kolomborne topu vardı. Öyle ki, mürettebat teyakkuz hâline geçince tavana bağlı ipler çekilip ranzalar toplanabiliyor ve ortalık böylece neta edildiğinde lombarlar açılıp topların dışarı salya edilme imkânı doğuyordu. Fakat bu ranzalar zemine değil de tavana tutturulduğu için sürekli sallanıyorlar ve denize alışık olmayan yeniçeriler ara sıra öğürüp midelerinde ne varsa boşaltıyorlardı. Ranzalarına serdikleri ot dolu şiltelerde, hem de her an çatışmaya hazır olarak, yani giyinik durumda yatmak zorunda olan bu tüfenkçilere birer maşrapa afyonlu şarap dağıtılınca iç bulantıları geçer gibi olmuştu. Derken mangadaki herkes uykuya daldı. Gerçi bulundukları o dar mekânda çıtları çıkmıyordu ama, kâbuslarında toplar gürlüyor, tüfenkler patlıyor, aman dileyenlerin feryatları "Allah Allah" nidalarına karışıyordu.

* * *

Tayfanın ancak izin alarak girebildiği seyir güvertesinin bir üstünde, yani kıçaltının sancak tarafında bulunan kaptan kamarasının hemen bitişiğindeki kamara, rütbece kaptandan sonra gelen altı zâbite tahsis edilmişti. Kırbaç Süleyman ve Ali Reis sayılmazsa, seyir zâbiti Abuzer Reis, gemi hekimi, odabaşı ve topçubaşının yaşama alanı burasıydı. Rütbece daha aşağı bazı gedikliler, yani sancak, iskele ve pruva zâbitleri, topçu başçavuşu, yeniçerilerin iki ustası ve üç başeskisi, vardiya çavuşları, gemi bezirgânı, kahya ve hayret-i mucip bir şahıs olan gemi kâtibi ise kıç tarafın alt dehlizinde yatıp kalkıyorlardı. Titizce bir şahıs olan gemi kâtibinin hayatla yegâne teması, sol elinin serçe parmağıydı. Uyuz, bit ve hastalık kapmamak için kapı tokmaklarına ve sürgülerine, gemi yalpalarken düşmemek için halatlara, konuşmadan önce dikkatlerini çekmek için insanların omzuna ya da sırtına hep bu parmağıyla dokunurdu. 40-45 yaşlarında görünen bu adamın sırtındaki siyah cüppenin, daha üç gün önce koyunlardan kırkılan yünden mamûl ipliğin dokunmasıyla elde edilmiş kumaştan en fazla bir gün önce dikilip henüz o sabah satın alınmış kadar yeni olduğuna, bir nice âdemoğlu kalıbını basabilirdi. Oysa bu cüppe gemi kâtibine, sağlığında kendisi kadar titiz olan müteveffa babasından yadigâr kalmıştı. Baldırlarını sımsıkı saran siyah çakşırı da cüppesi kadar yeni görünüyordu. Hele o kırmızı pabuçları, Kostantiniye'nin Arnavut kaldırımı döşeli biçimsiz sokaklarında on yıllarca değil de, sanki bir Acem halısı üzerinde birkaç adım yürünmüş gibi yepyeni ve gıcır gıcırdı. Çünkü kâtip üstüne başına iyi bakar, oraya buraya değip elbiseleri kirlenmesin diye azami dikkat sarf eder, uşağına elbiselerini her Allah'ın günü fırçalatıp pabuçlarını da gün aşırı bademyağıyla parlattırırdı. El tırnaklarını hafta-

da iki, ayak tırnaklarını ise altı günde bir kesip törpüleyen bu adam, aynı zamanda gemi hazinesinden de sorumlu olduğu için, belinde daima üç anahtar taşırdı. Titiz ve müşkülpesent bir tabiatı olmasının neticesinde, üç asma kilit vurulmuş hazine sandığını günde iki kez açar ve dudaklarını kıpırdata kıpırdata altınları ve akçeleri sayardı. Hatta, altınlar içinde şaibeli gördüğü bazılarını, kemerinde bir şişe içinde taşıdığı kezzap ile bir mihenk taşında inceler, ayarının düşük olup olmadığına bile bakardı. Adamın kuşağında üç anahtarın yanı sıra, üç de el kantarı vardı. Eğer deftere geçmesi gereken bir malzeme varsa bunu her bir kantarla ayrı ayrı tarttıktan sonra hesap yapıp ortalamasını alır, bulduğu değeri dirhemine varıncaya kadar deftere işlerdi. Ancak ne yazıktır ki, titiz tabiatının bir sonucu olarak bu adamcağız daima kabız olurdu. Gedikliler ile paylaştığı kamaradaki yatağını bir perde ile ayırmıştı. İşte, sıkıştığı zaman tayfa gibi kalyonun başüstüne gitmeyen bu adam, hacetini bu perde arkasında bir lâzımlıkta giderirdi. Fakat bu konuda fazla başarılı olduğu söylenemezdi. Kabız olduğu için bazen, gece yarısından imsak vaktine kadar lâzımlıkta oturup sızakaldığı da olmuştu. Arkadaşları duymasın diye ıkınıp ıhlamadığı için, harcaması gereken gayret de neredeyse iki kat olurdu. Ayrıca diğerlerinden farklı olarak taharetini, sintineden getirilen taşlarla değil, içme suyu, sabun ve havlu ile yapardı. Lâzımlığı boşaltmak ise, uşağının göreviydi. Bu uşak aynı zamanda gemi kâtibinin iç çamaşırlarını da iki günde bir yıkayıp sakız gibi tertemiz yapar ve kolalardı. Ama efendisi zaten temiz olduğundan, bu uşağın yıkamadığı hâlde yıkadım diyerek eski çamaşırını adama yutturduğu da görülmemiş değildi. Dahası, Amat'ın kâtibi hastalanmaktan da çok korkardı. Yıllar önce vâlidesi ona 'cereyanda kalmamasını' sıkı sıkıya tembih etmişti. Ne var ki, Kostantiniye'den ayrıldıktan daha 3-4 saat kadar sonra,

diğer gediklilerle kaldığı kamaranın iskele tarafındaki ahşap kaplamaların arasından rüzgâr sızdığı için bir ara aksırıp tıksırmış, üşütür gibi olmuştu. Bu nedenle kalafatçının avucuna üç beş akçe sıkıştırıp kaplama tahtalarının arasına üstüpü tıktırdı. Fakat onun bu titizliği, özellikle ikinci vardiyanın neferleri tarafından pek hoş karşılanmadı. Çünkü rüzgâr, denizciler için bir nimetti ve gemide rüzgârla arası hoş olmayan birinin bulunması, kullarına bu nimeti bahşeden Cenâb-ı Hakk'ı gücendirebilirdi.

Bununla birlikte, bilindiği gibi o devirde yelkenlerden, serenlerden, halatlardan, kısacası geminin hareketli ve sabit donanımından sorumlu marineller, gabyarlar ve benzeri kişiler gerçekten de tuhaf şahıslardı. Başlarında kırmızı barata, sırtlarında ise salta dedikleri kollu birer cepken vardı. Ayaklarına birer yemeni geçiren pek azı dışında gemide yalınayak dolaşan bu âdemoğulları, sadece böbreklerini ve barsaklarını üşütmekten korktukları için bellerine sarı kuşaklar dolarlardı. Çoğu kollarına, hatta bazıları yüzlerine, kalyon, yürek, top gibi şekiller ile nâmlı fahişelerin ve mübarek dervişlerin adlarını dövdürmüştü. Denizcilerin oluşturduğu bu vardiyalar, nöbetleşe çalışırlardı. Bir sevgili kadar bir düşman da insanı hayata bağladığı için olsa gerek, bu vardiyalar arasında daima bir husumet olurdu. Bunların baş kasaradaki yerleri bile belliydi. Kendilerine ait olan bölgede yabancı birinin bulunmasını sınır ihlâlî sayarlar, yumruklar sıkılır, defter-i kebir açılır, kirli eller zuladaki bıçaklara uzanırdı. Her ne kadar pek uyulmasa da, isyan tehlikesi nedeniyle tayfanın bıçak taşıması aslında yasak olduğundan, halat dikişi için kullandıkları sivri uçlu kavelaların da çekildiği görülmemiş değildi. Birinin ak dediğine diğerleri kara dediği için, ikinci vardiyanın uğursuz bellediği gemi kâtibini birinci vardiyadakiler neredeyse bir evliya saydılar. En kıdemlileri olan pos bıyıklı bir porsunun dediğine göre

rüzgâr, gemileri sadece limandan limana selâmetle götürmez, aynı zamanda bir fırtına kisvesine bürünüvererek onları batırırdı da. Kısacası rüzgâr hiç de tekin sayılmazdı. Amat'ın Kostantiniye'den ayrılışının üzerinden daha altı saat bile geçmeden, bu taifeden birkaçı izin alarak seyir güvertesine çıktı ve orada her biri gemi kâtibine saygılarını ve sadakatlerini sundu. Fakat bu, adamcağız için tehlikeli bir durumdu. Çünkü bir vardiyanın dostluğunu kazanmak, diğerine düşman kesilip ona ilân-ı harp etmek demekti. Hâl böyle olunca, güvertede gezinirken böğrüne ya da kaba etlerine sivri uçlu bir cisim batırılabilir, gecenin zifiri karanlığında suratında bir yumruk patlayabilir, daha da kötüsü, meçhul şahıslarca ansızın küpeşteden denize yallah edilebilirdi. Kâtibin elinin ayağının çözüldüğünü gören pos bıyıklı porsun adamcağıza şunları söyledi:

"Korkma kâtip efendi. İkinci vardiyadaki deyyusların düşmanı bizim dostumuzdur. Sen artık himayemiz altındasın. Senin karnına saplanan bir bıçak bize saplanmış demektir. Hesabını derhal görürüz. Bu teresler eğer seni denize atarlarsa, evvelallah biz de onlardan birini atarız bir gece vakti. Bu yüzden sakın korkma! İçin rahat olsun, kanını yerde komayız! Yeminler olsun, intikamını derhal alırız! Değil mi arkadaşlar!"

Saygıyla ayakta bekleyen diğerleri, "Yemin olsun ki! Elbette! Canımız başımız üzerine!" gibi cevaplar verdiler. Sanki din yoluna gazâya çıkmışlar gibi her birinin gözleri iman ateşiyle parlıyordu. İçlerinden biri dayanamayıp bağırdı:

"İçini ferah tut kâtip efendi! Başına bir iş gelirse, intikamını hemen alırız! Kanını yerde komayız!"

Bu sırada kampana çalındı. Iskança vardiya saatiydi. Birinci vardiyanın neferleri çarmıklardan ağır ağır inerlerken ikinci vardiyadakiler sallana sallana görev yerlerine seğirtti-

ler. Kış mevsimi olmasına rağmen hava açıktı. Daha o sabah ayrıldıkları Kostantiniye'den Marmara Denizi'ne doğru henüz 30 fersah açılmışlardı. Gemide bir düzensizlik, bir başıboşluk hâkim gibiydi. "Kırbaç," yani Süleyman Reis'i ortalıkta gören yoktu. Allah yarattı demeden denizcilerin sırtına sırtına indirdiği o kızılcık sopası ve ona buna savurduğu sunturlu küfürleriyle meşhur Abuzer Reis bile, tayfanın arasına karışmak yerine kıç üstü güvertesinde vakit geçiriyordu. Üst rütbedeki zâbitlerinin güvertede görünmemelerini de fırsat bilen yeniçeriler ise meşin silâhlıklarını ve ağır, kırmızı kaputlarını çıkarmış, deniz tutmasına deva olsun diye kendilerine verilen afyonlu şarabın da etkisiyle adamakıllı gevşemişlerdi. Kimi başından yatırtmalı börkünü atmış, güneş ışığının oynaştığı denizi seyrederken, göğsünü bağrını açan kimi tütün çubuğunu yakmış enginlere bakarak keyif yapıyor, bazıları incir çekirdeğini bile doldurmayacak bir konuda karşılıklı hırlaşırken bazıları da birkaç akçe kazanmak uğruna ön güvertede cıvalı zarlar yuvarlıyorlardı. Seyir güvertesinden verilen emirlerin işitilmesi için mutlak bir sessizlik şart olduğu hâlde, mürettebat yüksek sesle tartışıyor, bağırıyor, gülüyordu. Fakat Amat batıya doğru giderken, dümen vardiyasındakilere göre, elde olmadan geminin rotasından az buçuk sapmasında, yani kıble tarafına düşmesinde, disiplinsizliğin ve acemiliğin bir payı yoktu.

Dümen vardiyası rotada tutmak için ne kadar çabalarsa çabalasın, Amat kıble yönüne dönme eğilimindeydi. Bâtıl inançları sağlam olan gemiciler bu durumdan memnun gözüküyorlardı. Amat'ın mübarek bir gemi olduğunu, çünkü yerler ve gökler gibi sanki Allah'a secde etmek istediği için dümenciyi kıbleye doğru zorladığını düşünüyorlardı. Fakat bu, Kaptan Efendimize derhal iletilmesi gereken bir meseleydi. Ancak Diyavol Paşa Hazretleri bu meselenin çözümünü Kırbaç Süleyman'a bırakmıştı. Marangoz yardımcısı ile

ambara inen Süleyman Reis, geminin sol tarafındaki postalardan birinin aşırı derecede büyük olduğunu fark etti. Bu kaburganın diğerlerinden büyük yapılmış olması Amat'ın dengesini bozuyor ve gemi iskele tarafına doğru düşüyordu. Meseleyi çözmenin yegâne yolu, söz konusu postadan büyük bir parça kesip almaktı. Marangoz yardımcısı bu işi kısa zamanda seve seve yapacaktı. İsa Peygamber'in de mesleği olan marangozluğa çok düşkün olan bu adam, kaptana, Amat'ın pruvasında baş figürü olmadığını, eğer uygun görülürse derhal arslan yahut ejderha şeklinde bir baş figürü yontabileceğini ve iki güne kalmadan bunu baş bodoslamanın üstüne takabileceğini söyledi. Kaptan Efendimiz bu seçimi de Süleyman'a bırakmıştı. 'Kırbaç' Süleyman, "Baş tarafta canavar yahut ona benzer bir şey istemem," dedi. "Sen en iyisi kaburgadan bir kadın heykeli yont."

Bu sözü hiç yadırgamayan marangoz yardımcısı hemen sordu:

"Nasıl bir kadın olsun?"

* * *

Kurşunlu Mahzen Kâtibi Hamamcı Musa Efendi'nin *Tezâkirü'l Mücrimin* başlıklı eserinde anlattıkları doğruysa, Süleyman Reis bu soruya şöyle cevap vermişti:

"Öyle bir kadın olsun ki, iri elâ gözleri bir ceylanınki kadar masum ve bir o kadar da ürkek olsun; ölüm onları kapatsa bile kendisine âşık bir zavallıya sevgiyle baksın. Saçları, gökyüzünden denize dökülen ay ışığı gibi esrarengiz, gece kadar da siyah olsun. Kiraz gibi dolgun ve biçimli dudaklarında öyle bir tebessüm olsun ki, zavallı âşığının kalbi ısınsın. Aydınlık yüzündeki o hilâl gibi kaşları, karanlık bir gecedeki çifte hilâl kadar mucizevî görünsün. Sanki ak mermerden yapılmış gibi, bir kuğununki kadar uzun ve zarif bir boynu, bir meleğinki gibi nurlu yüzü, hokka gibi bir

burnu, yanağında ise görenin yüreğini dağlayan masum bir gamzesi olsun. Hepsinden önemlisi, sevgiyle baksın! Baksın ki, zavallı âşığının gönlünde kalan yegâne koru, ebediyete kadar sıcak tutsun."

Kuşçubaşı Halifesi Kuyruklu Rıza Çelebi, *Kitabü'l İber* adlı eserinde, *Tezâkirü'l Mücrimin*'deki kadın tarifine katılmış, fakat ek olarak, bu tarifi verdikten sonra Kırbaç Süleyman Reis'in gözünden birkaç damla yaş sızdığını belirtmiştir. Masraf Kâtibi Kuzgunî Halim Efendi ise, *Silsiletü'l Havâdis* adlı eserinde 'Kırbaç'ın gözünün yaşarmakla kalmayıp adamın katıla katıla ağladığını da beyan etmiştir. Öte yandan Vakanüvis Şaşı İkram Efendi, *Kevaşifü'l Melânet ve'l Habâset*'te, marangoz yardımcısının, geminin sol tarafındaki kaburgadan kestiği parçayı yontarak tam da kaptanın tarifine göre şekil verdiğini ve Kilitbahir'i geçip Ege Denizi'ne açıldıklarında gerçek boyutlardaki bu kadın figürünü tamamladığını, bir besmele çektikten sonra da onu cıvadranın altına, Amat'ın baş tarafına raptetmek için ilk çiviyi çaktığını anlatmıştır.

* * *

Mürettebatın son derece katı kurallara kayıtsız şartsız uyması gereken her savaş gemisinde olduğu gibi Amat'ta da, reisler ve zâbitler tarafından verilen dayak ve ölüm cezalarının infazından mesul bir cellât vardı. Gabyarlar ve marinellerle birlikte baş kasarada yatıp kalkan, nursuz ve kara suratlı bu adamın yanında yatacak talihsizi belirlemek için gemiciler aralarında kura çekmek zorunda kalmışlardı. Hiç konuşmadıkları celladın yüzüne asla bakmamaları, sırtını dönünce arkasından fısır fısır konuşmaları aslında büyük bir ayıptı. Çünkü şimdiki mesleğine tâ 7 yaşındayken heves eden bu adam için cellâtlık bir gönül işiydi. Ucu aşıklı kementle adam boğmak, baltayla kelle uçurmak, tokmakla eklem ve kemik kırmak, tentıraşla deri yüzmek, belkemiği-

ni kırmamaya özen göstererek adam kırbaçlamak öyle her babayiğidin harcı olamazdı. Sabır ve ilgi gerektiren bu işleri itinayla yerine getirebilmek için cellâtlık mesleğine gönül vermiş olmak şarttı.

Kostantiniye'den ayrıldıklarının ikinci günü öğle vakti cellât, brandasından doğrulup esnedi. Bir kadın meselesi yüzünden kavga ettikleri için günde üç posta yirmişer sopa yemeye mahkûm edilen iki gabyara dayak atma zamanı gelmişti. Ayağa kalkan cellât arı suyla abdestini tazeledi ve namazını kıldı. Derken, başaltındaki merdivene seğirtti. Cüssesinin ve şanlı mesleğinin ağırlığıyla basamakları gıcırdata gıcırdata palavra güvertesine indi. Burada her biri ziftle sıvanıp yalpa köstekleriyle bordaya ve zemine bağlanmış o muhteşem kolomborne topları vardı. Verilen emirler işitilsin diye, ızgara şeklinde bir kapakla örtülü ambar ağzından aşağıya ışık sızıyordu. Adamlara verilen cezanın infazı için uykudan kalkan cellât burada, çenesini kütürdeterek esnedi. Ardından, ejderdehanların bulunduğu top güvertesine indi. Havalandırma için bazıları açık bırakılan lombarlardan giren ışık, birbirlerine el şakaları yapıp gülüşen topçu çavuşlarını ancak az buçuk seçmesini sağlayabilecek kadar cılızdı. O uyku sersemi hâliyle, her bir mahkûma kaçar sopa atacağını hatırlamaya çalıştı. Dudaklarını kımıldata kımıldata bir hesap yaptıktan sonra rakamı buldu ve vakit geçirmeden tavlona indi. Yedek demirler, fıçılar, hurçlar, keresteler, yedek serenler ve yedek halatlar ile akla hayale gelmedik bir nice yük buradaydı. Tavlon boyunca geminin burun tarafına yürüdü. Amat'ın su altı kesiminde, dalgaları yaran bodoslamanın bitişiğindeki, mahkûmların atıldığı o hücrenin 'cehennem' olarak adlandırılmasının nedeni, geminin burnuna çarpan dalgalar yüzünden buranın hem çok gürültülü hem de aşırı sallantılı olmasıydı. Kısacası bu hücre, Amat'ın en rahatsız yeriydi.

Sürgüyü çektikten sonra kapının mandalını kaldırarak 'cehennem'e giren cellât, biri kısa ve diğeri de uzun boylu iki gabyarı ahşap zemine uzanmış, çubuk tüttürürlerken gördü. Keyiften gözlerinin kaydığına ve vücutlarının bir denizanası kadar gevşek olduğuna bakılırsa, az önce kaygusuz içtikleri belliydi. İçlerinden biri, "Ooo! Cellât efendi! Hoş geldin aramıza," dedi. "Dünyayı bize zından etmeye mi geldin? Dünya nasıl olsa zından! Gel! Sen de otur yanımıza! Çek kaygusuzdan..."

Günahtır diye o güne kadar şarap bile içmeyen cellât şaşırmıştı. "Sefa bulduk! Nedir o 'kaygusuz' dediğin?" diye sordu.

Mahkûmlardan biri, "Lâfla sözle anlatılmaz," dedi. "Çek sen hele bir nefes! O zaman anlarsın kaygusuz nedir."

Bir kez dövmeye niyet eylediği mahkûmların ricalarını geri çevirmeyi âdâba aykırı bulan cellât, çubuktan bir iki nefes çekti. Üç dört nefesten sonra beyni bulanmıştı. Gözlerinin önüne gerçek ya da gerçekdışı imgeler geliyordu. Birkaç nefes daha çektikten sonra kâh çok güzel, kâh çok korkunç, kâh çok garip, kâh çok kötü hayaller gözlerinde oynaşmaya başladı. İşin tuhafı, 'cehennem'in hemen altında bir kapak görmüştü. Mahkûmlara, "Bu nedir? Kapak nereye açılır? Yoksa sintineye mi?" diye sordu. Kısa boylu gabyar da, "Hayır. Orası sintineye değil, 'Saîr' güvertesine açılır," dedi. "Ama her aklına esen oraya giremez. Baş porsun Malik'in iznini almak gerekir."

Bunun üzerine cellât yumruğuyla kapağa vurdu. Az zaman geçmişti ki, kapağın altından zincir şakırtıları işitildi. Cellât 'kaygusuzdan' bir iki nefes daha çektikten sonra kapak açıldı ve iri yarı, zebellâ gibi birinin kellesi göründü. Bu kişi Malik idi. Cellâta acıyarak ve hafifseyerek bakıyordu. Mahkûmlardan uzun boylu olanı, Malik'e, "Ey efendi!" dedi, "Bu cellât çok meraklıdır. Şu an bulunduğumuz

cehennemin altındaki güverteleri merak ediyor. Sen yüreği yufka bir adama benziyorsun. Eğer cellada aşağıyı bir gösterirsen bize artık dayak atmayacak. Ne olur, acı bize de adamı aşağıda bir gezdiriver. Zavallının gözü gönlü açılsın."

Bunun üzerine Malik, gel işareti yaparak celladı aşağıya, 'Saîr' güvertesine çağırdı. Birlikte merdivenleri indiler. Ne gariptir ki burası fazlaca sıcaktı. Çubuktan ciğerlerine çektiği 'kaygusuzun' etkisiyle cellât, zeminde sürünen akrepleri, çıyanları ve engerekleri seçti. Bereket versin ki ayağında nalınları vardı. Fakat yakında bir yerden çığlıklar işitince tüyleri ürperdi. Muhtemel ki çektiği duman ona bir demir bâkire göstermişti. Bu heykelin demir kapağı bir dolap gibi açılabiliyordu. Çevrede hıçkırıp zırıldayan insanlar vardı. Gel gör ki, bunlar pek o kadar temiz kalpli, hüsnüniyetli şahıslara benzemiyorlardı. Görünüşe bakılırsa bu âdemoğulları, parasına tavla ve satranç oynamak, yaptıkları iyilikleri fukaranın başına kakmak, komşularına ezâ vermek gibi ağır günahlar işlemişler, içinde ve kapağında yedişer çivi bulunan o demir bâkirenin içine kapatılmayı hak etmişe benzerlerdi.

Ardından, Malik ile cellât 'Saîr' katından 'Sakar' güvertesine indiklerinde, içlerini çeke çeke ağlayıp âhüvâh eden şahıslarla karşılaştılar. Karılarını talâk-ı selâse ile boşayan kocalara hileli hülle yapan, analarına ve babalarına eziyet eden, Ramazan'da özürsüz oruç tutmayan bu insanların işledikleri günahlar burunlarından fitil fitil geliyordu. Malik'in yardımcıları olan bazı ekşi suratlı kişiler bu günahkârları, tıpkı İspanyolların kullandıkları 'garot' benzeri bir düzeneğe boyunlarından bağlıyor, mengeneyi çevirdiklerinde ise kurbanların enselerine demir bir çivi batıyordu. Öyle ki, günahkârlar ölüp ölüp diriliyor, işledikleri cürümler yüzünden saçlarını başlarını yoluyorlardı.

Bu günahkârları görüp yeterince ibret aldıktan sonra, 'Sakar' katından 'Cahîm' güvertesine indiler. Sıcaklık dayanılamayacak kadar artmıştı. Burada da inim inim inleyen, ayılıp bayılan günahkârlarla karşılaştılar. Efendilerinden kaçan köleler, ölçüde tartıda hile yapanlar, cemaate gitmeyip tek başına namaz kılmayı huy edinenler bu katta demir sandalyelere oturtulmuş ve bu sandalyelerin altlarında ateş yakılmıştı. Malik'in yamakları, daha fazla ıstırap çeksinler diye bu günahkârların pişen yerlerini domuz yağıyla yağlıyorlardı. Buna rağmen çektiği acıya alışır gibi olan birini gören Malik, adamın yanına seğirtip kalçasına bir çimdik attı ve zavallı günahkâr, sümüğünü çeke çeke ağlamaya başladı.

Malik ve 'kaygusuzun' etkisindeki cellât 'Cahîm' katından 'Hutame' güvertesine indiklerinde, ganimet malına hıyanet edenler, zina suçu işleyenler ve söz taşıyıp dedikodu yapan günahkârlarla karşılaştılar. Malik'in yardımcıları, feryat ve figânlara aldırmaksızın bunların derilerini yüzüp iç organlarını çıkarıyorlar ve ateşte kızdırılmış demirle zavallıların ciğerlerini dağlayıp kebap ediyorlardı. Çektikleri acı o kadar fazlaydı ki, bu günahkârlar büyük sözü dinlemeyip oncа cürümü işledikleri için dizlerini dövüyorlar, pişmanlıktan iki gözleri iki çeşme ağlıyorlardı.

Derken, 'Hutame' katından sonra 'Lezâ' güvertesine indiler. Burada da oflama ve inildeme sesleri işitiliyordu. Zina yapanlar, başkalarını hor görüp büyüklük taslayan kibirliler, savaşta ve kavgalarda firar edenler burada tokmaklarla dizleri ve eklemleri kırıldıktan sonra dev tekerleklere geçiriliyorlardı. Çektikleri azapla feryatları ayyuka çıkan bu günahkârlar söz dinlemedikleri için bin pişmandılar. Hemen hepsi yanıp yakınıyor, çektikleri ezâ ve cefâdan kan ağlıyordu. İşte burada Malik, "Aşağıda bir kat daha var ama ben oraya giremem. Çünkü o kat sadece bir günahkâra ayrıldı. Sonsuza kadar azap çekecek. Ama istersen sen gir," dedi.

Merak eden cellât 'Hutame' katından nihayet 'Hâviye' güvertesine indi. Burası son derece sıcaktı. Ama etraf zifiri karanlıktı. Neden sonra cellât, kızıl cüppeli, kara çakşırlı, kızıl Cezayir fesi üzerine kara destar sarmış seyrek bıyıklı, orada ıstırap çekmekten artık her nedense mutlu olduğu için kırmızı gözbebekleri karanlıkta ışıl ışıl parlayan o mahlûku gördü. Korkusundan bağırdığında kendisini Amat'ın 'cehennem' kısmındaki o iki mahkûmun yanında buldu. Alt tarafı birkaç nefes çektiği 'kaygusuz'dan sonra, oracıkta sızıp kalmıştı. Uyku akan kanlanmış gözleri ve o sersem hâliyle çevresine baktığında, para kesesinin mahkûmlar tarafından yürütüldüğünü, oracıkta üleştirilmekte olduğunu fark etti. Uyanan celladın kendilerini suçüstü yakaladığını gören kısa boylu mahkûm, "Affet bizi!" diye nida etti, "Paranda pulunda gözümüz yok! Sadece ne kadar akçen olduğunu merak etmiştik. Eğer yeterince paran olmadığını görseydik, refah içinde yaşaman için kesene, dişimizden tırnağımızdan arttırdığımız üç beş kuruşu sıkıştıracaktık!"

Fakat gördükleri cellâtın yüreğini ağzına getirmişti. Üç Kulhuvallu ve bir de Elham okuduktan sonra, kesesindeki bütün parayı ahirette kendisini gözetsinler diye bu iki zavallıya sadaka olarak verdi.

* * *

Cebelitarık'ın gerek batısında gerekse doğusunda olsun, top taşıyan hemen hemen bütün savaş kalyonlarında top için gerekli barutu kovalarla getirmekle yükümlü bir çocuk taifesi olurdu ki, bunlara "aylakçılar" denirdi. Genellikle Kostantiniye'deki sokak çocuklarından subaşı tarafından yakalanan talihsizler, yarım akçe yevmiyeyle kalyonlara bu iş için teslim edilirdi. Ancak, ücretlerinin düşüklüğü nedeniyle bunlara acımak pek akıl kârı bir iş sayılmazdı. Her şeyden önce, artık kamışlarına çoktan su yürüyen, 13-15

yaşlarındaki bu çocuklar, gemicilerin abdest bozduğu başüstünde, kâh gece yarısı kâh seher vakti sık sık istimna ederler ve böylelikle kötü talihe davetiye çıkarırlardı. Ayrıca yaşlarından dolayı, karpuzu çizdirmemek için tam bir canavar olmak zorundaydılar. Bunun için birbirlerinden ayrılmamaya dikkat ederler, hatta para denkleştirerek aldıkları kocaman bir battaniyenin altında 6-7 kişi hep birlikte yatarlardı. Fakat bu da her zaman para etmezdi. Çünkü başlarına gelmesinden korktukları şeyi bu kez birbirlerine yaptıkları da duyulmamış değildi. Kafalarını kazıtacak parayı bir türlü çıkıştıramadıkları için, gemi berberi bunların saçlarını koyun kırkma makasıyla kırpar, böylece eğri büğrü, biçimsiz kafatasları meydana çıkardı. Fakat ender de olsa, içlerinde yüzüne bakılır türden olanlar da bulunurdu. İşte bu hûb oğlanlar, ek bir ücret karşılığı reislerden birinin postası olabilir ve kalyonda, çopur, dişlek ve suratsız akranlarına nispetle daha rahat bir hayata kavuşabilirlerdi. Ancak bu rahatlık daima kıskançlığı davet eder, böyle bir çocuğa 'reisin karısı' gözüyle bakılır ve zavallı artık bu unvan ile çağrılırdı. Ne olursa olsun, kalyonda en muteber iş, bir yolunu bulup gemi mutfağına kapağı atarak aşçının yardımcısı olabilmekti. Çünkü yangın tehlikesine karşı her tarafı tuğlayla örülmüş gemi mutfağında soğan soyan, satırla et parçalayan, çorbanın dibi tutmasın diye kepçeyle kazanı karıştıran çocuklar daima şişman olurlardı. Bu şerefli görevlere lâyık görülmeyen bahtsızlar ise gün boyunca, güverteye kum döküp ellerinde raspa taşlarıyla tahtaları ovarlar, baş kasarayı ve ambarları süpürürler, yahut halatları roda ederlerdi.

İşte, Eşek İsrâfil de bu aylakçılardan biriydi. Cılız, içbükey bir göğsü, ama kalın ve kuvvetli bilekleri vardı. Diğer akranları gibi öksüz ve yetim olan bu veledin kaşları kalın, kavuna benzeyen kafası ise önden basıktı. 14 yaşında görünen İsrâfil, aşağı yukarı 3 yıldır tütün müptelâsıydı. Sefer

öncesi kendisine verilen 11 akçelik pulatka ile âlâsından 120 dirhem tütün almıştı. Kostantiniye'den ayrıldıkları sabahtan bu yana raspa taşıyla güverte tahtalarını ovan bu velet, bir an önce akşamın basmasını bekliyordu. Çünkü ancak ortalıktan el ayak çekilince Amat'ın ön güvertesinde çubuğunu yakıp tütününü tüttürebilirdi. Bu umutla çalışırken, başlarında bulunan porsunun bir mola vereceği tuttu. Tam bu sırada şiddetli bir gümbürtü ile, hemen ardından bir çocuğun yanağına çarpan tokadın sesi işitildi. Ses, ana güvertedeki filikanın hemen yanındaki devasa bir davuldan, dövüle dövüle kapkara kesilmiş bir kösten gelmişti. Anlaşılan o ki çocuklara mahsus, o Allah vergisi merak duygusuyla bir velet köse, sinirlenen kösçü de velede vurmuştu. Çocuğun yaptığı affedilemezdi, çünkü bu kös, ancak düşman görüldüğü vakit mürettebatın savaş yerlerine gitmesi emri verildiğinde, yani teyakkuz durumunda çalınabilirdi. Ancak sesi pes olan köse ilaveten bir de tiz sesli bir pirinç boruyu da üflemek gerekirdi ama, bu çalgıyı üfleyebilecek bir babayiğit henüz çıkmamıştı. Yetimin suratına tokat şaklattığı için bir nebze pişman olmuş görünen kösçü, hatasını telafi niyetiyle, elindeki kıvrık boruyu çocuklara gösteriyor, ucu huni biçimindeki bu pirinç çalgıyı üfleyerek bir ses çıkartabilenin elini eteğini öpeceğine yemin billâh ediyordu. Birkaç çocuk bu zor işi denese de borudan ancak bir 'fısss' sesi çıkarabildiler. Ama bu sırada beklenmedik bir şey oldu. Boruyu eline alan İsrâfil, yanaklarını şişirerek üflediğinde aleti öttürdü. Öyle ki, gemide ne kadar adam varsa işlerini bırakıp bu şiddetli sesin geldiği tarafa baktı. Fakat İsrâfil korkuya kapılıp pirinç boruyu bıraktı. Çünkü seyir zâbiti Abuzer Reis, sinirlendiği için olsa gerek, seyir güvertesinin merdiveninden inmiş, elinde kızılcık sopasıyla o tarafa doğru geliyordu. İsrâfil bir an dayak yiyeceğini sandı. Ama Abuzer Reis sert bir sesle şunu söyledi:

"Tekrar üfle şu boruyu!"

Çocuk denileni yaptığında pirinç borudan tam yedi ses üfledi. Hatta bu işe kendini o kadar kaptırdı ki, hazır eline böyle bir fırsat geçmişken üçlü aralıklarla, "tat-tara-tat-tara-ta-ta-ta-tariii!" sesleriyle ortalığı ayağa kaldırdı. Abuzer Reis eliyle 'yeter' işareti yaptıktan sonra İsrâfil'e şöyle dedi:

"Aferin sana! Boru çalan birine ihtiyacımız vardı. Bu işi sen yapacaksın! Nöbetçi zâbit ne zaman 'Teyakkuz!' diye bağırırsa bu aleti aynen böyle üfleyeceksin. Yevmiyeni de 3 akçeye çıkarıyorum. Artık sen borucusun."

Bunları söyledikten sonra seyir güvertesine doğru yürürken arkasını döndü ve elinde parlak pirinç boru ile, hem becerdiği iş hem de gördüğü takdir karşısında şaşkına dönmüş cılız çocuğa, "Sakın unutma!" dedi, "Sadece ve sadece nöbetçi zâbit, 'Teyakkuz!' diye bağırdığında üfleyeceksin boruyu! Bu hâl dışında bu gemide boru sesi duyarsam sopayı yersin! Çünkü senden başka kimse çalamaz bu aleti."

İsrâfil sevinçten uçuyordu. Çünkü hayatında ilk kez, başka birinin yapamadığı, ama sadece kendisinin yapabildiği bir işi olmuştu. Artık saygıdeğer bir şahıs, adıyla sanıyla, Amat'ın borucusu Eşek İsrâfil'di o! Artık, halat roda etmek ve raspa taşı ile güverteyi ovmak gibi süflî işlerle kendini tüketmek yerine hayatını sanatına adayacaktı. Muhteşem pirinç borudan çıkan o harika ses bir kere ruhunu büyülemiş, onu meftun eylemişti. Heyhat ki boruyu ancak savaş zamanı çalabilecekti! Allah vere de tez zamanda bir Venedik kadırgasına yahut bir İspanyol kalyonuna rastlasalardı! İşte o zaman herkes, İsrâfil'in borusunun nasıl öttüğünü anlayacaktı.

Vakit geçirmeden, bulduğu bir sicimi borunun ağızlığına ve hunisine bağlayıp bu aleti bir tüfenk gibi sırtına astı. Artık çalgısı ile ayrılmaz bir parça olmuşlardı. Gemi terzisinden aldığı bir parça kadife ile o akşamüstü hohlaya hohlaya

borusunu parlattı durdu. Gece yarısına doğru baş tarafta, tütün doldurduğu çubuğunu yakıp tüttürdü. Çok geçmeden uzandığı yerde uyuyakaldı. Rüyasında biri "Teyakkuz!" diye bağırıyordu. Gözlerini açtığında da aynı sesi işitti ve sonsuz bir sevince kapıldı. Gün ağarmaya başlamıştı. Kös çalınırken borusunu ağzına götürüp yanaklarını şişirerek var gücüyle üfledi!

* * *

Amat, İmroz açıklarından geçerken grandi direğinin zifosundaki yel flaması, poyraz tarafından esen rüzgârla dalgalanıyordu. Tanyeri ağarmasına rağmen kıç taraftaki fenerin ışığı henüz söndürülmemişti. Kös gümbür gümbür dövülüp borudan kulakları yırtan bir seda yükselince, bitkin durumda uyuyan denizcilerin horultularının duyulduğu baş kasaradan, önce bir uğultu gelmeye başladı. Boru ardı ardına üflenirken, teyakkuz durumunda ne yapacaklarını gayet iyi bilen gabyarlar, topçular, bahriye tüfenkçisi olan yeniçeriler akın akın ana güverteye sökün etmeye başladılar. Seyir güvertesindeki Kaptan Efendimiz de olanları seyrediyordu. Akacak kanın zemini kayganlaştırmaması için güverteye kum dökülürken, Ali Reis kamarasından çıkageldi. Dudaklarının kımıldadığına bakılırsa, o an seyretmekte oldukları güvenli sularda, savaş durumunun hangi sebepten dolayı ilân edildiğine bir anlam verememiş ve bu durumu da pek hayra yoramamıştı. Oysa tuhaf bir şekilde, onunla aynı yetkiye sahip olan Süleyman Reis, elinde o meşhur kara kırbacıyla, dümencinin önünde dimdik bekliyordu. Yanında ise, barut aylakçılardan kendisine posta olarak seçtiği Kasımpaşalı bir velet vardı. O yaşına rağmen feleğin çemberinden geçmiş olduğu, sert ve kararlı hâlinden belli olan bu çocuk her nedense ahşap bir kova taşımaktaydı. Yeniçeriler tüfenklerinin fitillerini yakıp sol kollarına doladıktan sonra,

halatlardan yapılıp ziftle sıvanmış ip merdivenlere benzeyen çarmıklardan direklere, tepeden kolayca nişan alıp ateş edebilecekleri çanaklıklara doğru tırmandıkları sırada Kaptan Efendimiz, reislere ve zâbitlere o kısık sesiyle şunları söyledi:

"Hedef sancak pruvada! Sekiz gomina ileride! Güverte Ali ve Süleyman reislerdedir! Hangisi size söz geçirirse, gemide benden sonraki ikinci kişi o olacak. Kısacası, 'koca reisinizi' bizzat siz seçeceksiniz. Hangisinin emirlerine uyacağınızı merak ediyorum doğrusu! Böyle bilesiniz! Tekrar ediyorum, hedef kumsalın sağ tarafındaki aslan biçimindeki kaya!"

Efendimizin sözünü ettiği kaya, 50-60 hanelik Tefriciye adlı balıkçı köyünün çok yakınında, Agori Burnu'nun hemen ucundaydı. Güneş henüz doğmamasına rağmen köyün tüm haneleri, camii ve minaresi açıkça seçiliyordu. Anlaşılan bu bir tatbikattı ama bir kalyonu, hem de teyakkuz durumunda, iki reisin yönetmesi olacak iş değildi. Yeniçeriler, topçular ve denizciler kaptanın bu emri karşısında afalladılar. Sadece onlar değil, Ali Reis de şaşkın görünüyordu. Bir emir vermesi gerektiğini düşünüyor, fakat yapılacak şeyi bir türlü kestiremiyordu. Neden sonra, belki de zaman kazanmak için, seyir zâbitine titreyen bir sesle şu emri verdi:

"Abuzer Reis! İskandil!"

Bu emir tam bir fiyaskoydu. Çünkü Amat'ın baş tarafındaki iskandil vardiyası, teyakkuz emri verildiğinden beri, derinliği zaten ölçüp her defasında sonucu seyir güvertesine bildirmekteydi. Buna rağmen, emre uyan Abuzer Reis feryat hunisini ağzına götürerek baş tarafa yine bağırdı:

"İskandil!"

Derinliği ölçmekle sorumlu porsunun emriyle, içindeki hazneye donyağı doldurulmuş kurşun denize yine atılıp dibe varması beklendi. Savlosu çekildikten sonra haznedeki

don yağına, daha önce olduğu gibi, kum tanelerinin yapıştığı görüldü. Porsunun bildirdiği netice, yine pasaparola edilerek seyir güvertesine kadar geldi:

"Derinlik 20 kulaç! Dip kumluk! Aynı!"

Ali Reis namazında niyâzında bir ahret adamıydı. Namaz vakti geldiğinde pusula dolabına bakıp kıbleyi öğrenir, nöbetçi zâbite de namazını bitirmeden asla tiramola atmamasını tembihledikten sonra ibadetini yerine getirirdi. Denizcilik konusunda ciltlerce kitap yazabilirdi. Zaten bu konuda yapabileceği yegâne şey de herhalde buydu. Güney denizleri hakkındaki bir portollanoyu 17 altına satın almış olmakla övünen bu adamın okuduğu her bahriye kitabı, kafasındaki soruları azaltmak yerine artırmıştı. Bir tek kötü kaptanın iki iyi kaptandan daha makbul olduğunu söyleyen bilge haklıydı. Zor bir durumda hem Batlamyus hem Favlo Toskanel hem de Kamalı Vasko gibi düşünmeden edemeyen ve bu nedenle sadece bir değil, ne yazık ki birbirinden farklı birçok sonuca varan Ali Reis de, denizciliği bilmesine rağmen iyi bir kaptan olamazdı.

Amat'ın biri büyük üç filikası kıç taraftan çekilmek üzere denize mayna edilirken, bilgece olmayan, ama sert bir ses işitildi:

"Abuzer Reis! Rüzgâr üstüne gidiyoruz! Hedefle mesafe beş gominaya düşünce iskele alabanda! Emrimle istinga edilecek."

Bu emirleri veren Kırbaç Süleyman, "A! Olur mu? Öyle yaparsak barut dumanı lombarlardan içeri girer! Olmaz!" diyen Ali Reis'i, yani ne yapılacağını değil, sadece ne yapılmayacağını gayet iyi bilen bu işgüzâr denizciyi eliyle itti. Ali Reis sendelerken seyir zâbiti Abuzer Reis, aldığı emri hemen yerine getirmek için, çanaklıklardaki ve serenlerdeki gabyarlara, "Alesta tiramola!" diye bağırdı. Bir süre sonra serenlerden birbiri ardına "Alesta!" sesleri duyuldu. Derken

dümenci dümeni rüzgâr üstüne kırdı ve iskotalar laşka edildi. Önce yapraklanan yelkenler daha sonra rüzgârla dolduğunda Abuzer Reis dümenciye "Viya!" emrini verdi. Amat hedefine doğru ilerliyordu.

Elinde kırbacıyla Süleyman, topçubaşına, "Hedefi gördün! Sancak bataryalarını alesta tut. Her top tek tek ateş etmeyecek. Sırayla atış değil, emrimle salvo istiyorum!" dedikten sonra, ana güvertede emir bekleyen yeniçerilerin en kıdemli zâbitine, "Top sesleri duyulmaya başlandığında güvertede tüfenkçi görmeyeyim," diye buyurdu. "Adamlarını tepeye, çanaklıklara gönder. Şimdilik hedef şamandırasına ateş edeceksiniz. Toplar sustuğu zaman fıçı batmış olmazsa hesabını sorarım, ona göre."

Dibine bir halatla taş bağlanmış kırmızı bir fıçıdan ibaret şamandıra denize mayna edildi. Amat kıyıdaki kayalığa yaklaşırken 53. Cemaat Ortası'nın zâbitleri, üç direk ve civadradaki çanaklıklarda alesta bekleyen tüfenkçilere, "Haydi yiğitlerim! Ortamızın adını kara çıkarmayın. Mesafeyi iyi hesaplayın. Kırmızı hedef tahmininizden biraz daha yakın görünür. Allah rast getirsin! Haydi, Ateş!" diye bağırdılar. Derken tüfenkler birbiri ardına patır patır patırdadı ve kurşunlar isabet ettikçe hedef şamandırasından tahta parçaları ve kıymıkların uçuştuğu görüldü.

Amat rüzgâra karşı giderken, top güvertesinde ve palavra katında bir koşuşturmadır başlamıştı. Topların yalpa köstekleri fora ediliyor, 4-5 kişinin asılıp güçlükle taşıdığı brandalar içindeki demir top gülleleri, teknenin salıntısıyla sağa sola yuvarlanmamaları için havalandırma ızgaralarının gözlerine teker teker yerleştirilip hazır ediliyordu. O keşmekeşte kıvılcımların yangına neden olmaması için, duvarlar ve zemin, tulumbayla sintineden çekilip kovalara doldurulan su ile ıslatıldı. Ellerinde kovalarıyla aylakçı çocuklar, ambardan çıkartılıp yuvarlanarak ortaya getirilen barut fıçı-

larına, kapakları levyeyle açılır açılmaz bağıra çağıra üşüştüler. Marineller serenlerde ve selviçelerin başındaydı. Acemi olanlar ise kepçeci, tomarcı, uskuncacı olarak top başında hazırdılar. Derken topçubaşının sesi duyuldu:

"Hisa lombar!"

Her iki bataryadaki lombar kapakları açılıp geminin bordasına mandallandı. "Fora top!" emri duyulunca topçular halatlara asıldılar ve tekerlekli kundaklara bindirilmiş o canavar ölüsü kadar ağır, ejderha başlı tunç topları, doldurmak üzere geriye çektiler. Aylakçısından tomarcısına kadar her bir topun mürettebatı, nişan alıp talimat vermek ve topu ateşlemekle yükümlü birer topçu çavuşunun nezaretindeydi. Bu çavuşların bellerinde birer kılınç taşımalarının sebebi, savaş esnasında karşı tarafın bordayı darmadağın eden ölümcül güllelerinden mürettebatın korkup kaçmasına engel olmaktı. "Doldur! Tam imlâ hakkı!" emriyle birlikte gayet meşakkatli bir iş başladı. Kara barut kepçelerle mücefleye akıtıldı, tomarlarla sıkıştırıldı. Damarlı, nasırlı ve kocaman eller demir gülleleri kavradı. Bu ağır yuvarlaklar namlu ağızlarından içeri yollandı. Falya tavalarına yemleme barutu döküldü. Kısa sürede bitirilmesi gereken bu işi topçuların ancak yarısı tamamlayabilmişti ki, bir emir daha işitildi:

"Salya top!"

Topçular nefes nefese makaralı seğirdim halatlara asılıp topları lombarlara doğru sürdüler ve namlu ağızları lombarlardan dışarı çıktı. Bu sırada, kaptanın hedef olarak belirlediği kayalığın beş gomina açığına, iyi ayarlanmayan serenler nedeniyle yelkenler rüzgârı tutamadığı için birkaç dakika yerine ancak çeyrek saatte varabilmişlerdi. Kırbaç Süleyman'ın emriyle dümen iskele tarafına doğru alabildiğine basıldı ve tüm yelkenler istinga edilince Amat yavaşladı. Topçubaşı, "Hedef karşıdaki kayalık! Mesafe 450 adım. Nişan al!" diye bağırınca, o ana kadar bu devasa silâhları dol-

durabilen az sayıda topçu çavuşu, mesafe takozlarını ayarlayıp topuzlara bastırarak toplarını hedefe dirise etti ve emir derhal duyuldu:

"Ateş!"

İlk topun ateşiyle kulakları sağır eden büyük bir gümbürtü koptu. Ziftle sıvanmış kapkara dev tunç toplar sırayla ateşlenip şiddetle teker teker geri tepti. Karşıdan esen rüzgârın etkisiyle lombarlardan içeri kıvılcımlar ve yoğun barut dumanı püskürdü. Zaten basık tavanlı olan bu güvertede duman gözlerini ve ciğerlerini yakınca topçular aksırıp tıksırmaya başladılar ama gümbürtünün yol açtığı geçici sağırlık nedeniyle hiçbir ses işitemez olmuşlardı. Çok geçmeden elinde meşhur kırbacıyla top güvertesine gelen Süleyman Reis'i yoğun duman içinde o öfkeli hâliyle görmüşlerinde, gözlerinden kıvılcımlar saçılan bu adamın kımıldayan dudakları arasından çıkan ağır sözleri işitemediler. Reisin postası olan çocuğun taşıdığı bir kova suya, tıpkı efsanede olduğu gibi bolca kükürt ve tuz karıştırılmıştı. Süleyman Reis kırbacını işte bu kovaya daldırdı, ve önce topu ateş almayan bir çavuşun çıplak sırtına, ardından topmarcının bacaklarına indirdi. Çünkü palavra katındaki 12 kolomborne ve top ambarındaki 13 ejderdehandan sadece 9 top ateş edip geri tepmişti. 11 top zamanında doldurulamamış, 5 top da ateş almamıştı. Ayrıca 9 gülleden ancak 4 tanesi o koskoca kayalığa isabet etmişti. Kısacası, talimsiz mürettebatın gevşekliğinden dolayı alt ve üst bataryada işler arap saçına dönmüş, bu hâl de Süleyman Reis'in köpürmesine yol açmıştı. Bu yüzden adam, kırbacını önüne gelen herkesin sırtına Allah yarattı demeden indirip şaklatıyordu. Kükürtlü suya batırılmış o kırbacı oraya buraya savurmayı huy edinen bu reisin sağ kolunun, merkezkaç kuvveti nedeniyle dört parmak kadar uzadığı söylentisi galiba doğruydu!

Hımbıl topçulara meydan dayağı çektiği için nefes nefese kalan Süleyman Reis, seyir zâbitine, "Terse tiramola atıp bizi buraya yine getir. Kayaya iki gomina alarga bir yerde yelkenleri istinga et," diye buyurdu. Emri anlayan topçubaşı da bütün adamlarına bağırdı:

"İskele bataryalarına!"

Mürettebat bu kez iskeledeki toplara koşturdu. Tapalar çıkarıldı. Toplar doldurduldu. Lombarlar hisa, toplar salya edildi. Herkesin kulağı ateş emrindeydi. Amat'ın bu kez iskele tarafından yaklaştığı hedefin önüne gelindiğinde, topçubaşı "Ateş!" diye haykırır haykırmaz uçlarında birer fitilin yandığı foga maytapları, falyalara serpilen yemleme barutunu ateşledi. Korkunç bir gümbürtü koptu. Toplar geri tepti ve kundakları bordaya bağlayan seğirdim halatları koparcasına gerildi. Etraf barut dumanı ve kıvılcım doldu. Hedefe bu kez 16 gülle isabet etmişti. Ancak işin zor yanı şimdi başlıyordu. Topçubaşı yeni bir emir verdi:

"Atış serbest!"

Bunun üzerine önce burgular, ardından da ıslatılmış süngerler namlulara sokulup hâlâ yanan barut artıkları temizlendi ve kızgın tunç toplar yeniden doldurulup lombarlardan dışarı salya edildi. Artık her top ardı ardına ateş ediyordu. Ortalık cehenneme dönmüştü. Fakat topçuların ilk denemelerindeki uyuşukluğuna köpüren Süleyman Reis adeta barut kesilmişti; öyle ki, bir tek kıvılcım adamın patlamasına yetecek gibiydi. Talim sürerken, seğirdim halatlarına asılıp top salya etmekten en nasırlı eller bile su topladı. O ağır gülleleri kaldırıp namluya sürmekten topçuların kolları koptu. Uskuncacıların, tomarcıların ve aylakçıların anası ağladı. Serin havaya rağmen herkes ter içinde kalmış, barut isinden suratlar kapkara kesilmişti. Fakat öğle vaktine doğru beklenmedik bir şey oldu: Toplardan biri geri teperken halkasını bordaya bağlayan seğirdim halatı koptu ve bu ağır

silâh geriye doğru savrularak topçubaşına çarpıp adamcağızın bacağı üzerine devrildi. Topçubaşı acıyla feryat etmeye başlayınca, o yoğun dumana rağmen mürettebattan durumu gören bazı kişiler yardım edip kurtarmak üzere adama doğru koşturmaya kalktıkları an, güvertenin ortasında bir kırbaç şakladı. Süleyman Reis, "Bre gavatlar! Muharebede olsaydık demek ki top başından ayrılacaktınız! Ateşkes emri verilmeden bu gemide merhamete yer olmaz! Haydi yerlerinize! Yisa!" diye bağırdı. Zavallı topçubaşı, kolombornenin altında acıyla feryat ediyordu. Tıpkı musluktan akar gibi adamcağızın bacağında kan fışkırmaktaydı. Daha şimdiden zeminde büyük bir kan gölü oluşmuştu. Aylakçılardan biri barut dolu kovasıyla koştura koştura gelirken bu kan gölünde ayağı kaydı ve yere yuvarlandı. Ardından, Kırbaç Süleyman'ın bir baş işaretiyle buraya bir kova talaş döküldü. Eğer bir tomarcı, Amat'ın hekimi İbrahim Bey'e haberi yetiştiremeseydi topçubaşı kan kaybından ruhunu teslim edecekti. Bîçarenin bacağına kemer bağlayıp sıkan hekim, Süleyman Reis ortalıkta kalabalık istemediği için tam dört saat yaralı zâbitin başında bekledi. Ancak öğleden sonra talim bitince, güçlü kuvvetli 20 kişi topu kaldırıp zavallının bacağını kurtarabildi. Topçubaşının kırılan uyluk kemiği, etini yırtıp dizinin üstünden dışarı fırlamıştı. Adamı gülle taşımak için kullanılan bir brandaya yatırıp kamaraya götürürlerken, Kırbaç Süleyman çukur güvertede, hem de bütün mürettebatın önünde, Abuzer Reis'i azarlıyordu:

"Barut kuyruğunu niye hazırlamadın! Sakın unuttum deme. Babanın adını unutuyor musun! Baban yoksa o başka! Niye gemi orsaya kaçıyordu! Kör müsün sen! Baş yelkenlerini niye azaltmadın! Her şeyi sana ben mi söyleyeceğim? Baban gerdeğe girerken ne yapacağını ona ben mi söyledim!"

Süleyman Reis, sadece Abuzer Reis'e değil, ancak 1.000'den fazla atış yaptıktan sonra hedef şamandırasını delik de-

şik edip batırabilen tüfenkçilere, ikinci ve üçüncü reislere, dümen vardiyasına, zâbitlere ve hatta porsunlara avaz avaz, bar bar, bangır bangır bağırıyor, deyim yerindeyse, hımbıl, miskin, ruhsuz, ciğersiz ve gevşek mürettebatı hizaya sokuyordu. Şafak vakti teyakkuz emri verildiği vakit Kaptan Efendimizin kendisinden istediği şeyi başarmış, topçuların, tüfenkçilerin ve gabyarların yapamadıkları şeyi yapmalarını sağlamıştı. Artık gönül ferahlığıyla Efendimizin huzuruna varabilir ve ondan, gemide ikinci büyük rütbe olan koca reisliğin kendisine verilmesini talep edebilirdi. Eğer bu isteği kabul görürse, Efendimiz Diyavol Paşa'nın kamarasına daha rahat girip çıkabilir ve ölümsüzlük hakkındaki o esrarengiz kitapları okuma imkânına kavuşabilirdi.

* * *

Amat istinga etmiş, kıyıdaki balıkçı köyünden bir gomina kadar açıkta yatarken, Tefriciye adlı bu köyün camisinden ikindi ezanı okunmaya başlamıştı. O ana kadar atış talimi yapan Amat'ı seyretmek için kıyıda bekleyen ahali, ezanla birlikte, Cenâb-ı Hakk'ın emri olan ikindi namazını edâ etmek niyetiyle camiye doğru yönelmişti. Çok geçmeden, dört çuval peksimet ile gemi mutfağında pişen bir kazan sıcak un çorbası ana güverteye getirildiğinde mürettebat bayram etti. Ama Süleyman Reis'in açlığı, mürettebatınkinden biraz farklıydı. Görevini hakkıyla yerine getirdiğine inanan bu adam merdivenleri tırmanıp kıçaltındaki kamaranın kapısına geldi. Kaptan Efendimizin her nedense kendisine hizmetçi seçtiği o marangoz, yani Nuh Usta, kamaranın önünde bekliyordu. Diğer gemiciler gibi başında kırmızı Cezayir fesi, sırtında yıkana yıkana rengi uçmuş bir salta, dudağının üzerinde buluta benzeyen bembeyaz, gür bir bıyığı olan bu ketum ihtiyarın değil güldüğü, gülümsediği bile görülmemişti. Sırf somurttuğu için adamcağıza kötü de-

mek haksızlık olurdu. Amat'ı Navarin'de bizzat inşa edip denize indirdiğini söylediği için gemicilerce bir yandan 'mecnun' diye anılıp gizlice makaraya alınırken, bir yandan da onun aslında, gaipten haber veren bir mübarek kişi, remil de atan nefesi kuvvetli bir rüya tâbircisi olduğu söylendiğinden, adama saygıda kusur edilmiyordu. Kaptan Efendimizin, aslında iyi bir marangoz olduğu söylenen Nuh Usta'yı neden, niçin ve nasıl bizzat kendi hizmetine atadığı da, cevabı henüz verilmemiş sorulardan biriydi. Marangoz mutlak anlamda sadık biri gibi görünmüyordu. Üstlendiği hizmetçilik ve getir götür işini, para yahut menfaat için değil, mecbur kaldığından dolayı yapar gibi bir havası vardı. Donuk ve bilgece suratı ise onun, sanki kainatın esrarını çözmüş biri olabileceği izlenimini uyandırıyordu.

Nuh Usta, bir ziyaretçinin geldiğini Efendimiz Diyavol Paşa'ya haber verdikten sonra Süleyman Reis içeri girdi ve elini göğsüne götürüp hafifçe eğilerek selâm verdi. Suratı bir cüzâmlı kadar beyaz olan Efendimiz, üşüdüğünden olsa gerek kızıl cüppesini sırtına almış, göğsünü kapatmaya çalışıyor, ama sarı tırnakları fazlaca uzun olduğundan düğmeleri iliklere geçiremiyordu. Bunun için Süleyman Reis'ten yardım istedi. Ancak Kırbaç Süleyman, anlatacaklarının verdiği heyecanla o anda yaptığı işin ne kadar küçültücü olduğunu idrak edememişti. Bir yandan sırma göğüs atkılarını ilikliyor, bir yandan da şunları söylüyordu:

"Tatbikat başarıyla sonuçlandı. Borda ateşiyle 25 gülleden ortalama 20 tanesi hedefe isabet ediyor. Reisler, zâbitler ve porsunlar ne yapacaklarını biliyorlar. Tüfenkçiler de düzene sokuldu. Benden istediğin şeyi yaptım. Artık yapamayacakları şeyi yapmayı biliyorlar. Hem de..."

Fakat Kaptan Efendimiz o anda, "Öfff! Yeter artık! Sıcak bastı! Çıkart şu cüppeyi! Çıkart! Çıkart!" diye bağırmıştı. Afallayan Süleyman Reis iliklediği düğmeleri bu kez çöz-

meye başladı ama ilikler çok dardı. İçine sıkıntı basan Efendimiz Diyavol Paşa sinirli bir sesle ona şunları dedi:

"Demek yapamayacaklarını artık yapıyorlar, öyle mi? Peki yapmak istemediklerini yapmalarını nasıl sağlayacaksın? Onlara yapamayacakları değil, yapmak istemeyeceklerini yaptırt. Artık her ne olacak ise bu şeyi yapabilirlerse, Amat'ta benden sonraki ikinci kişi sen olursun. Seni 'koca reis' ilân ederim. Haydi! Şimdi çık dışarı da, onların sadakatlerini ölç. Bakalım onlara söz geçirebilecek misin? Güverte tekrar sende!"

Kırbaç Süleyman hem şaşırmış hem de sinirlenmişti. Seyir güvertesine inince küpeşteye yaslandı ve az ilerideki balıkçı köyüne baktı. Sahilden biraz uzakta, elinde şarap tesitisi ile kayığında demlenen ihtiyar bir balıkçı dışında hemen herkes camide Allah'a ibadet ediyor, muhtemelen dünyada ve ahirette huzur niyâz ediyorlardı. O korkunç fikir aklına işte bu sırada geldi ve ana güverteye doğru, "Teyakkuz!" diye bağırıverdi. Ardından derhal kös dövülüp boru üflendi. Taslarındaki sıcak çorbayı, yumuşasın diye ıslak bezlere sardıkları peksimetlerini bir kenara bırakan gabyarlar, tüfenkçiler ve topçular hem hoşnutsuzluk hem de korkuyla görev yerlerine koşmaya başladılar. Çok geçmeden sancak tarafındaki toplar lombarlardan dışarı salya edildi. Süleyman Reis, diğer bütün topçuların da işitebileceği şekilde, topçubaşının yerini alan gedikli çavuşa şu emri verdi:

"Topçubaşı artık sensin. Hedef karşı köydeki camiin minaresi!"

Bu söz üzerine top ambarlarından bir uğultu yükseldi. Süleyman Reis söylediklerini daha sert bir sesle tekrarladı:

"Topları minareye dirise edin!"

Ardından o uğursuz emir işitildi:

"Ateş!"

Fakat topların hiçbiri patlamadı. Uğultu kesilmişti. Sadece, Süleyman Reis'in topçubaşı ilân ettiği gedikli çavuşun sesi duyuldu:

"Süleyman Reis. Ahali camide ikindi namazını kılıyor. Ateş edemeyiz!"

Bu söz üzerine Kırbaç Süleyman çileden çıktı:

"Bre tabansızlar! Ben size camiye değil, minareye nişan alın dedim. Duymadınız mı! Yoksa top sesi sizi sağır mı ediyor?"

Fakat topçuları bu sözler bile etkilemedi. Sessizlik hâlâ sürüyordu. Emrinin uygulanmadığını gören Süleyman, kükürtlü su dolu kovasını taşıyan postası çocuk yanında olduğu hâlde derhal top güvertesine indi ve doldurulup hedefe dirise edilmiş topların başlarında, ellerinde foga maytaplarıyla bekleyen topçu çavuşlarına, Allah yarattı demeden kırbaç üzerine kırbaç indirmeye başladı. Fakat bu ceza da fazla etkili olamadı. Hâl böyle olunca bir zâbitin zemberekli tabancasını kapan Süleyman Reis bu silâhı bir topçu çavuşunun şakağına dayayıp, "Ateş et!" diye haykırdı. Çavuş kelime-i şahâdet getiriyordu. Kırbaç Süleyman yine bağırdı:

"Topu ateşle! Yoksa beynini dağıtırım!"

Bunun üzerine topçu çavuşu, "Allah Teâlâ beni affetsin!" dedikten sonra foga maytabını falyaya bastı ve top gürleyerek geri tepti. Fırlayan 1.000 dirhemlik gülle, kerpiçten yapılmış camiin sağ tarafına isabet etmişti. Camiden bir iki feryat duyuldu. Süleyman yine haykırdı:

"Ateş edin bre! Maytaplar falyalara! Ateşlemeyenin beynini dağıtırım!"

Sonunda 24 top birden ateş etti ve minare yıkılırken camiin çatısı da çöktü. Rüzgâr, camiden gelen canhıraş feryatları taşımaktaydı. Kıyıdan az buçuk alarga bir yerde, kayığında bir testi şarapla demlenen ihtiyar bu katliamı görünce gemidekilere doğru bağırmaya başladı:

"Allah sizi sürüm sürüm süründürsün! Yetmiş yerde yetmiş türlü belaya tuş olasınız da can verip kurtulamayasınız! Hepinizin yedi ceddine lânet olsun! Gözünüzün elifi sönsün! Ocağınız tütmez olsun! Ömrünüz âhla vâhla geçsin! Kolunuz çolak başınız kabak olsun! Allah size bilinmez dertler versin! Can evinize kurşun rastlasın! Zındanlarda leşiniz kalsın! Tuttuğunuz oruç boşa gitsin! Kanlı kefenleriniz elime geçsin! Bre zalimler!"

Sıraladığı bunca bedduadan sonra ihtiyar balıkçı Amat'a doğru tükürdü ve elindeki şarap testisini denize fırlattı. Top ateşinden sonra gemiciler, bu korkunç suçu işledikleri için o an hem kendilerinden hem de Kırbaç Süleyman'dan nefret edeceklerdi. Belki de taşıdığı onca günah yükünden sonra omuzları çöken Süleyman Reis küpeşteye yaslandı ve yıkılan camiye baktı. Ağzından şu sözler döküldü:

"Artık yapmak istemediklerini de yapıyorlar."

* * *

Aynı günün gecesi Amat rüzgârı apazdan alarak ay ışığı altında Ege'de seyrederken, dünya ve ahret, kara ve deniz hakkındaki o derya gibi bilgisi tam 41 ulemâ tarafından kabul ve tasdik edilmiş o mütebahhir zât, yani Ali Reis, sevinçten kabına sığamıyordu. Çünkü diğer birkaç kişiyle birlikte o gece, Kaptan Efendimizin kamarasında verilecek ziyafete davetliydi. O yaşına rağmen sanki kız istemeye gidecekmiş gibi, merhem sürdükten sonra aynaya bakarak bıyığını burdu. Ufak, çipil gözlerine sürme çekti ve sürdüğü hacıyağı iyice dağılsın diye o uzun ve seyrek sakalını sıvazladı. Sanki bir taç giyme törenindeymiş gibi kırmızı Cezayir fesini kafasına özenle yerleştirdi ve âlâ Şam kumaşından destarını titizlikle sardı. Suratında müşkülpesentçe bir ifadeyle aynada kendini dakikalarca seyretti. Afisi, cakası, fiyakası yerindeydi ama destarın az buçuk tarazlanmış olma-

sı bir nebze canını sıkmıştı. Fakat Kırbaç Süleyman Reis'in neden olduğu facia aklına gelince gözleri yine parladı. Gemide, Efendimiz Diyavol Paşa'dan sonra gelen ikinci kişi, yani 'koca reis' ilân edilecek olması göğsünü kabartıyordu. Ziyafet bunun için tertip edilmiş olmalıydı. Kırbaç Süleyman ziyafete davet edilmemişti. Bir camiye top ateşi açtırıp cemaati katleden bir ahlâksızın, böyle bir ziyafette elbette ki yeri olamazdı.

Kamarada daha düne kadar üstü haritalarla, pergel, minkale ve denizcilikle ilgili ıvır zıvırla dolu masaya bembeyaz bir örtü yayılmış ve Beykoz işi billûr kadehler dizilmişti. Tam dört fener birden yandığı için ortalık ışıl ışıldı. Masanın ortasında büyük bir sırça sürahide Edremit şarabı vardı. Kaptan Efendimiz kızıl cüppesini giymiş, diğer konukları gibi sedirde değil, marangozluk harikası olan bir sandalyede oturuyordu. Sağında Ali Reis sedire uzanmış, iyice rahat etmek için bir ayağını da altına almıştı. Solunda ise seyir zâbiti Abuzer Reis, gemi hekimi, kâtip ve yeniçerilerin en kıdemli zâbiti olan odabaşı, hürmet gereği sedirin ucuna ilişmişlerdi. Diyavol Paşa, "Nuh!" diye bağırınca kamaranın kapısı açıldı ve elinde fener, suratında ise bön bir ifadeyle Nuh Usta göründü. Arkasında, ağzında bir şey çiğneyen ve elinde büyük bir sini taşıyan bir çocuk vardı. Sinideki koca bir tabak kavurmayı, kırmızı biber turşusunu, otlu peyniri, bir tabak lakerdayı ve turfanda kavunu gören konuklar, "Oooo!" diye nida edip koyunlarından derhal tahta kaşıklarını çıkardılar. Efendimizin yüzü gülüyordu, konuklarının kadehlerini şarapla doldurdu. Daha birkaç yudum içmişlerdi ki, Kaptan Efendimiz dolabı açıp sinekemanını aldı. Yayını bu çalgının telleri üzerinde gezdirirken hizmetçisini yeniden çağırdı ve ona söylediği sadece şu oldu:

"Gelsinler!"

Derken kapıda ayakları ve belden yukarısı çıplak, dar bir şalvar giymiş, süt gibi beyaz tenli, servi boylu, kızıl yanakları gamzeli bir delikanlı görününce herkesin içi hop etti. Hele hele başındaki baratayı çıkarıp o gece gibi simsiyah saçları omuzlarına dökülünce, şarabın da etkisiyle kamaradaki konuklar iyice galeyana geldi. Sadece gabyar değil, aynı zamanda bir köçek de olan bu delikanlının yanında belli ki onun belalısı olan tıknaz bir dümbelekçi vardı. Diyavol Paşa sinekemanıyla bir oyun havası, bir longa çalmaya başlayınca, köşeye büzülüp dümbeleğini kolunun altına alan belalı da ona eşlik etmeye başladı. Köçek bir süre bekleyip konuklara göz süzdü, ardından kırıtıp zillerini şıkırdatarak raksetmeye, gerdan kırmaya başladı. Kalçasıyla daireler çizip karnını dalgalandırırken naz ve edâyı eksik etmiyor, konuklara cilveler de yapıyordu. Kemandan yükselen oynak nağmeye ve dümbeleğe uygun olarak omuzlarıyla daireler çiziyor, sağa sola attığı kalçasını aniden yukarı kaldırıyor, arkaya doğru yatıp o gece misâli saçını teşhir ederken kollarını yılankavi bir şekilde yukarı doğru hareket ettiriyordu. Sert Edremit şarabını yudumlayan gemi kâtibi aşka gelerek, "Heeeyt!" diye bağırırken köçek, o billûr göbeğini içeri çekip çekip bırakarak oynatıyordu ki, darbukaya inen son darbelerle ellerini başının üzerinde çapraz yaparak raksını tamamladı. Konuklar bu gösteriyi alkışladıktan sonra ellerini kuşaklarına sokup çıkardıkları akçeleri bahşiş olarak, parsayı toplayan belalının uzattığı dümbeleğin içine attılar. Raks bitince dümbelekçi, yıpranmış bir saltayı köçeğin sırtına iliştirdi ve birlikte kamaradan çıktılar. İçeride bütün konuklar ihyâ olmuş, neşe ve keyif zirveye varmıştı.

Meseleyi ilk açan kişi seyir zâbiti Abuzer Reis oldu:

"Hayatımda böyle lezzetli bir şarap içtiğimi hatırlamıyorum. Ahçının mezeleri de enfesti. Mihel'in meyhanesinde-

kilerden bile nefis. Bugün olanlardan sonra biraz neşelenmeye ihtiyacımız vardı."

Amat'ın hekimi İbrahim Bey atıldı:

"İçimden reis demek bile gelmiyor. Kırbaç Süleyman'ın yaptığı tam bir katliam! Hem de camide namazını edâ eden müminler! 27 kişi ölmüş, bir o kadar da yaralı! Aslında onu manganın altına tıkıp zincirlememiz gerekirdi."

Abuzer Reis, "Üstelik denizciliği de tam bilmiyor," dedi. "Gemi orsaya her kaçtığında baş yelkenleri azaltmamız gerekmez. Topçubaşının yaralandığını haber vermek zahmetine de katlanmadı."

"Evet, öyle," dedi İbrahim Bey. "Biraz geç kalsaydım topçubaşı kan kaybından ölecekti. Verilmiş sadakası varmış. Ama bacağını kesmek zorundayım. Yoksa kanı kirlenecek ve zehirlenip ölecek."

Yeniçerilerin en kıdemli zâbiti olan odabaşı, "Emrindeki adamı ölüme terk etmek, onu bizzat öldürmekten bile büyük bir kalleşlik!" diye söylendi.

'Koca reis' ilân edilmeyi beklediği için yüzü gülen Ali Reis, Kaptan Efendimize, "Paşam, dikkatimi çekti," dedi, "Edremit şarabı değil, o billûr şişeden galiba hurma rakısını andıran bir iksir içiyorsun. Herhalde sert bir içki."

"Evet," dedi Efendimiz, "Unutmak için içiyorum."

Bunun üzerine Ali Reis, "Bir düşüncen mi var paşam? Keyfin mi kaçık yoksa?" diye sordu. Ama Efendimiz gülümsüyordu. Konuklarının yüzlerine tek tek baktıktan sonra, "Evet," dedi, "Bir düşüncem var. Gemide benden sonraki ikinci kişiyi ilân edeceğim şimdi. 'Koca reis' kim olacak, şimdi onu öğreneceksiniz."

Bu sözleri duyunca Ali Reis'in içi hop etti. Kavuşmayı umduğu rütbeyi yıllardır bekliyordu. Kaptan Efendimiz gözlerini tavana diktikten sonra şu uğursuz ismi söyledi:

"Kırbaç Süleyman Reis!"

Oradakiler bir iki yutkundular ve neden sonra, "Gemide bozgunculuk edip kan dökecek birini mi kendine vekil seçiyorsun," dediler. Fakat Efendimiz Diyavol Paşa, cevap vermek yerine gülümsüyordu. Afallayıp allak bullak olan Ali Reis, "Evet. O mel'un hem bozgunculuk eder hem de kan döker. Neler yaptığını gördük!" diye bağırdı. Herkesin keyfi kaçmıştı. Ne var ki Kaptan Efendimizin şu cevabı karşısında, akan sular durdu:

"Ben sizin bilmediklerinizi de bilirim! Bundan sonra, bu gemide onun sözünü dinleyecek ve Süleyman Reis'e saygıda kusur etmeyeceksiniz! Evet mi hayır mı?"

Seyir zâbiti, gemi hekimi ve odabaşı 'evet' dediler. Fakat Ali Reis hışımla sedirden kalkarak, "Evet! Onun neler yaptığını gördün! Yanlış emirler verdi! Topçular topları neden geç doldurdu, biliyor musun? Çünkü hedef rüzgâr üstündeydi. Rüzgârın üflediği duman içeri püskürünce top bataryasındakiler iyi nişan alamadılar! Daha ne söyleyeyim? Hata! Hata! Hata! Baştan sona hata!" diye söylendi. Ali Reis'in gözleri hasetten ve öfkeden dolmuştu ve ağzından, onun kaderini belirleyecek şu sözler döküldü:

"Ben, kendimden daha aşağı birinin emirlerini dinlemem. Hele Süleyman denilen o cahilin! Asla!"

O ana dek gülümsemesi süren Efendimiz Diyavol Paşa öfkeyle yerinden doğruldu:

"Bu kadarı yeter!" dedi, "Bu ne küstahlık! Sen kim oluyorsun da emrimi dinlemiyorsun! Burada emre karşı gelen âsilere yer yok! İsyana izin veremem. Şu andan itibaren artık reis bile değilsin! Seni buradan atıyorum. Artık tayfayla birlikte baş kasarada kalacaksın. Âdi bir gabyar gibi, seyir güvertesine adım bile atamayacaksın. Bunu böyle bil! Nuh! Nuh!"

İhtiyar marangoz kapıyı açınca Efendimiz kükredi:

"Çağır nöbetçilerden ikisini. Atın bu adamı dışarı!"

Güverte nöbetçileri gelip kendisini yaka paça dışarı atarlarken Ali Reis haykırıyordu:

"Asıl sen şunu bil ki nerede olursam olayım, seçtiğin bu adamı düşman belleyeceğim. Hazreti İbrahim'i yakmayan ateşe ve cehenneme, yeni doğan hilâle ve batan güneşe, yedi kat göğe ve parlayan bütün yıldızlara, karanlık geceye ve aydınlık güne, kara bulutlara ve yıldırımlara and olsun ki onu mahvetmek için elimden geleni yapacağım. Bu konuda seninle bahse bile tutuşabilirim! Çıktığımız şu uğursuz seferin sonuna kadar süre ver bana! İşte o zaman göreceksin, kendine vekil seçtiğin bu yaratığın ne mal olduğunu!"

Nöbetçiler kendisini sürüklerken Ali Reis öfkeden ağlıyor ve gözlerine sürdüğü sürme yanaklarına doğru akıyordu. Onu seyir güvertesinden aşağı zorla indirdiler. Bir ara trabzana tutunacak oldu ama böğrüne inen bir dirsek darbesi onu bu niyetinden vazgeçirdi. Artık hiçbir yetkisi kalmadığı bilindiğinden, başaltına kadar tekme tokat götürüldü. Tayfanın yatıp kalktığı bu izbe yere atıldıktan sonra kapı arkasından güm diye kapandı. İçerisi, ter, ayak ve geğirti kokuyordu. Birkaç gabyar, Ali Reis'in sakalından yayılan gülyağı kokusundan uyandılar. Böyle bir kokuyu ancak bir kadın sürünebilirdi. Vâh ki ne vâh!

* * *

O devirdeki her kalyonda olduğu gibi Amat'ta da gemiciler, büyük ve küçük abdest ihtiyaçlarını, geminin en ucundaki gagaya benzer kısımda, yani başüstünde, herkesin gözü önünde giderirlerdi. Altı kafes gibi açık olan bu kısımdaki pislik, gemi dalgaya girdiğinde deliklerden giren suyla zaten kendiliğinden temizlenirdi. Yumuşak havalarda ise buranın temizliği ceza olarak, şu ya da bu şekilde bir kabahat işlemiş aylakçı çocuklardan birine yaptırılırdı. İşte bu çocukların en büyük eğlencelerinden biri de, gemi hekimi

İbrahim Bey'in başüstüne gelmesi ile başlardı. İdrar tutukluğu olduğu için 'Damlacı' diye andıkları bu ihtiyar adam, uçkurunu çözüp yere çömelince, üst güvertede, aralanmış lombarların gerisinde, palasertelerde gizlenmiş çocuklar daima, "Çişşşşş! Çişşşşş!" diye bağırır, bu yüzden adamcağızın dikkatini verip mesanesindeki sıvıyı boşaltması hayli zaman alırdı. Gerçi İbrahim Bey bu ihtiyacını bir lâzımlıkla, ameliyat yapıp kol bacak kestiği hasta koğuşunda da giderebilirdi. Ancak dindar biri olarak, koşullar elverdiğince günde beş vakit namaz kıldığı bu yerin temiz olması gerekirdi. İbrahim Bey namazında niyâzında biriydi ama bir Yahudi ailenin çocuğu olarak doğmuş ve fakir bir hekim olan babasından tıp ilmi hakkında az buçuk bir şey öğrendikten sonra, daha az vergi ödemek için kelime-i şahâdet getirerek hidayete ermişti. Zamanla kendini yeni dinine fazlasıyla kaptırmış, gayet sofu ve saygıdeğer bir zât olmuştu. İbni Sina'nın tıp ilmi hakkındaki hemen her şeyi anlattığı o muhteşem eseri, yani *Kanun*'u, bir gençlik hevesiyle okuyup yutmakla kalmamış, günlerini ve gecelerini verip bir de ezberlemişti. Fakat adam Arapça bilmiyordu. Her ne kadar âlim olmasa da iyi bir hafızdı. Bu Arapça eserden seçtiği bazı bölümleri umutsuz hastalarına ezberletip dua gibi sabah akşam ikişer üçer kez okumalarını tembihliyor ve bu yolla bazılarına şifâ verdiği bile vâki oluyordu. Anlaşılan o ki, tıp kanunlarını bellekte tutmak bazı hastalıklara deva idi.

Hidayete ermeden önce Abraham adını taşıyan bu hekim, yaşı ilerlediği zaman ruhunu yeni dinine o kadar kaptırmıştı ki, hastalığın ve bedensel acının, Cenâb-ı Hakk'ın bir takdiri olduğunu düşündü. Buna göre acı, işlenen günahlar için verilen bir cezaydı. Öyleyse acılara ve hastalıklara tıbbî müdahalede bulunmak büyük bir günah olmalıydı. Ancak, fakirliğin gözü kör olsun, bu ihtiyar adam nafakasını doğrultup çorbasını kaynatmak zorundaydı. Adı gibi biliyordu

ki, bir hekim ve günahkâr olarak cehennemde, dindirdiği her acıyı çekecek ve iyileştirdiği her hastalığa yakalanacaktı. İbadet için gittiği camide, cemaat arasında tabip olarak tanınmak ona bu yüzden utanç verdiği için soranlara, kendisinin müezzin olduğunu söylüyordu. Gel gör ki bu dolmayı herkes yutmamaktaydı. Bunun için, Ordu-yu Hümâyûn bir sefere çıktığı zaman, nalbantlardan tellâklara, saraçlardan hayalîlere, terzilerden imamlara kadar, askerlerin enva-i çeşit ihtiyacını karşılamakla mükellef orducu esnafına cerrah ve diş hekimi olarak da katılmıştı. Kostantiniye'de takma dişler çok pahalı olduğu için bu iş kârlıydı: İbrahim Bey savaş bittiğinde muharebe meydanını dolaşıyor ve kerpeteniyle ölülerin sağlam dişlerini çekip bunlardan takma dişler yapıyordu. Bu dişler ise Kostantiniye'de, neredeyse ağırlığınca altın değerindeydi!

Belki de bu işten duyduğu pişmanlık yüzünden, insanoğlunun günahkâr olduğuna, bu nedenle acı çekmesi gerektiğine iyice kâni oldu. Bunu hastalarına belli etmekten de çekinmedi: Galata'daki dükkânına, diş ağrısından dolayı can havliyle koşup gelen bir zavallıyı sandalyesine oturtuyor, kerpeteniyle dişi azıcık oynatıp acıyı iki misline çıkarttıktan sonra izin isteyip seccadesini yere yayıyor ve namaza duruyordu. Bu ibadeti sünnetleriyle birlikte edâ ettikten sonradır ki, gelip bîçarenin çürük dişini çekiyordu. Hatta, her biri birer ıstırap timsali olan bu dişlerden seçtiği bazılarını perdahlatıp kendisine bir tespih bile yaptırdı ki, bu 99'luk tespihin imamesi meşhur cellât Kara Ali'nin köpek dişiydi. Fakat bu huyu nedeniyle zamanla müşterisi azaldı. O da kalyonlarda hekimlik yapmaya başladı. Çünkü açık denizde seyreden bir gemide, kendisiyle rekabet edecek başka bir hekim olamazdı.

Amat'ın hasta koğuşu aslında onun kamarası sayılırdı. Burada tahtadan, şiltesiz bir yatak ile cerrahın gözü iyi gör-

sün diye asılmış dört muşamba fener vardı. Köşede ise talaş dolu bir fıçı göze çarpıyordu. Ameliyat sırasında sıçrayan kan yüzünden birinin kayıp düşmemesi için bu fıçıdan kürek kürek alınan talaş zemine dökülürdü. İpek elbise giymeyi seven İbrahim Bey, sıçrayan kan leke yapmasın diye öküz derisinden bir önlük giyerdi. Duvarlardaki raflarda, kan tutanlar için oğulotu, şeytantersi ve binbirdelik otundan mamûl merhemler ve haplar; küplemeye ve kalp teklemesine karşı çıfıtotu, tavşandudağı ve güveyfenerinden yapılma macunlar ve fitiller; egzama ve frengi için dulaptalotu, farekulağı ve çayırmelikesinden damıtılan iksirler ve gargaralarla dolu cam kavanozlar bulunuyordu. İyiydi hoştu ama, sancak tarafındaki duvarda, tıpkı demircilerin ve marangozların aletlerini astıkları tahtalara benzer bir tahta vardı ki, işte bu göze hiç de hoş gelmiyordu: Buraya, rutubet ve kan nedeniyle paslanmış ameliyat gereçleri, yani her biri insanın içini ürperten boy boy kerpeten ve kıskaçlar, kemik kesmek için testereler, keskin kısmındaki pırıltıları insanın içini ürperten neşterler, makaslar ve maşalar asılıydı. Hele hele yatağın hemen yanındaki masada bulunan kuyumcu terazisi doğrusu pek garip duruyordu. Ama İbrahim Bey sonuçta, ekmek parası için çalışan biriydi. Bu nedenle, bir yaralıdan çıkarttığı kurşunun ağırlığı kadar gümüş talep etmesi mûbah sayılmalıydı.

Bacağı kırılan eski topçubaşı, yelkencilerin gülle taşımak için diktikleri bir branda içinde dört gemici tarafından buraya getirildiğinde uyku hâlindeydi. Çünkü bir gece önce kendisine man otu, afyon ruhu ve adam otundan elde edilen bir sıvı içirilmişti. Sürekli yalpa vurup sallanan gemide ameliyat zor olacaktı. İbrahim Bey derhal işe koyuldu: Kan kaybetmesin diye zavallının bacağına sardığı kemeri çözdü. Tıpkı bir berber gibi neşterini masatta biledikten sonra, yamaklarına adamı sıkı tutmalarını söyledi. Neşteriyle deriyi

ve uyluk kaslarını keserken, topçubaşının gözleri açıldı. Bunun üzerine hekim, bir uzvu kesilirken acıdan dişlerini kırmasın diye hastalarının ağızlarına tıktığı bir tahta parçasına gerek olduğunu hissetti. Yıllardır kullandığı bu ağız çubuğunda belki binlerce kişinin diş izi vardı. İki başlı kası keserken derin uykusundan uyanan topçubaşı, kullanıla kullanıla incelmiş bu evladiyelik çubuğu kırdı. Hele testereyle uyluk kemiği kesildiği sırada, yarası zonk zonk zonklayan bu bîçare avaz avaz bağırmaya başladı. Ama tahammül etmesi gerekiyordu. İbrahim Bey kemik kırıntılarını bir fırçayla kanlı etin üzerinden süpürdükten sonra, belkemiğinden gelen siniri tutup çekti ve bir düğüm attıktan sonra kesti. Ardından, hayvan bağırsağından yapılma bir kemençe teli ve eğri bir iğneyle iki kanat hâlinde kestiği eti dikti. Yaraya yumurta beyazı sürdükten sonra işini tamamlamış görünüyordu. Beynine işleyen şiddetli ağrıdan dolayı gözlerinden yaş gelen topçubaşı, görünüşe bakılırsa kefeni yırtmıştı.

* * *

Gece vakti baş kasarada ikinci vardiyanın neferleri, brandalarına kalıp gibi serilmiş horul horul uyumaktaydılar. Derken Amat'ın kampanası çalındı. Iskança vardiya saatiydi. Seyir nöbetini devralmak için o uyku sersemi halleriyle birer ikişer kalkıp esneyerek, yağdan meşine dönmüş kırmızı baratalarını ve uzun kollu saltalarını giymeye başladılar. Tepedeki muşamba fenerin ışığı altında süzgün gözler ve dalgın bakışlar göze çarpmakta ve sağdan soldan öksürükler tıksırıklar duyulmaktaydı. Baş porsunun, "Haydi! Sallanmayın bre!" nidasıyla, ölümün kardeşi olan, tatlı düşlerle dolu uykunun bittiğini iyice idrak edip az buçuk kımıldar gibi oldular. Diğer vardiya onlar gelmeden önce nöbet yerlerini terk etmezdi. Başaltını boşalttıktan sonra az zaman geçmişti ki

birinci vardiyanın yorgun, bîtap, pestili çıkmış neferleri nefes nefese içeri girdiler. Güneş battıktan bu yana, raspa taşı ile güverteyi ovmuşlar, teknenin su yapması yüzünden tulumbalarla sintineden su çekmişler, saatlerce uğraşıp mantilyaları doğrultmuşlar, bunlar yetmiyormuş gibi bir de, nöbetlerinin bitimine az bir zaman kala, sertleşen hava nedeniyle o kör karanlıkta yelkenlere camadan vurmuşlardı. Kurt gibi aç oldukları için kuzineden gelecek yemeği bekliyorlardı. Tuzlu ve kuru besin yüzünden dişlerinin hemen hepsi döküldüğü için olsa gerek, yumuşasın diye peksimetlerini ıslak bezlere saran bu âdemoğulları, ilk bakışta pek de o kadar itimat telkin etmiyordu: Bu deniz kurtlarının hemen hepsinin sol kulaklarında altın yahut gümüş küpeler, sol omuzlarında ise akçelerini ve değerli eşyalarını sakladıkları gümüş pazubentleri vardı. Göğüs kıllarını tıraş etmişler, fakat sadece bir tutam bırakıp bu kıllara da incik boncuklar düğümlemişlerdi. Suratları güneşten kırış kırış olmuştu. Göğüslerinde ve yüzlerinde saldırma, yatağan ve kavela yaraları vardı. O esnada kapı açılıp kuzineden gelen koca bir tencere paçamoranın kokusu başaltına yayılınca, mavi, çakır ve kara gözler fıldır fıldır dönmeye başladı. Zeytinyağında kavrulmuş soğandan ibaret bu yemek, baş porsunun nezaretinde, uzatılan taslardaki peksimetlerin üzerine kepçe kepçe dökülüp üleştirildi. Derken ağız şapırtıları ve geğirtiler kulağa geldi. Yemek bitince kimi kafayı vurup yattı, kimi sandığını açıp kıraat etmek üzere *Kur'an*'ı çıkardı, Kul Rıza Baba gibi kimisi de, zorlu günler için sakladığı hurma rakısıyla kadehini doldurdu. Kupasındaki şarabı yudumlayan Kazdağlı tomarcı aptalca bir soru sorunca, taburesinde oturup demlenmeye başlayan ihtiyarın keyfini kaçırdı:

"Rıza Baba. Kırbaç Süleyman koca reis oldu. Ben dahil herkes ondan korkuyor ama kimdir bu adam? Hangi memlekettendir? Şu zavallı Ali Reis'e sordum cevap vermedi. Bi-

liyorsun buraya atıldığından beri hiç konuşmadı. Sen bilirsin, kulağın deliktir. Kimdir bu Kırbaç Süleyman?"

Zorlu bir vardiyadan sonra az da olsa kafa dinlemek için kadehindeki rakıyı yudumlamakta olan Kul Rıza ise, geveze tomarcı tarafından lâfa tutulacağını anlayınca kendi kendine, "Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi'il aliyyü'l âziym!" diye mırıldandı ve, "Korsanın teki işte!" dedi. "Geçmişini de geleceğini de yedi ceddini de bilsen ne çıkar, kerksen ne çıkar!"

Bu cevap üzerine tâ ileride, brandasında pinekleyen Göbelez Baba adlı deniz kurdu konuşmaya kulak kesilmişti. Neden sonra araya girdi:

"Cahile cühelâya sorma! Âlime ulemâya sor! Bana sor! Kul Rıza'nın dünyadan haberi yoktur! Denizcilikten de pek anlamaz. Havayı okumayı bile bilmez. Bak sana cevap bile veremiyor!"

Öfkelenip eli ayağı titrer gibi olan Kul Rıza, kadehini ağzına dikti. Gözleri çakmak çakmak olmuştu. Seferin sonuna kadar idare etmesi gereken hurma rakısının mantarını çıkarıp, o kızgınlıkla kadehini tekrar doldurdu ve "Deyyus!" diye bağırdı. "Cıvadra gözcüsü olduğu hâlde çanaklıkta uyuyakalan kimdi? Talihin varmış ki o gemi leşini fark edip 'alabanda!' diye haykırdım. Ben olmasaydım şimdi Tersane Zındanı'nda gün sayıyor olacaktın! Nankör!"

Kul Rıza'yla akran olan Göbelez Baba kıs kıs gülüyordu. İkinci kadehini de ağzına diken Kul Rıza, Kazdağlı genç tomarcıya anlatmaya başladı:

"Dinle bak! Sana bir bir anlatayım: Kırbaç Süleyman denen bu teres bir yıl kadar önce Navarin'de peyda oldu. Karısı bir Rum. Adı neydi? Hah! Aletiya! Yahut Aleteiya. Neyse, sonra Aliye olmuş. İşte bu herif iki direkli bir yelkenliye ne kadar ızbandut ve Berberî varsa doldurmuş. Böylece Adriya sahillerini vurmak için kitaba el basmışlar. Süleyman'ın köyü de Navarin'in yıldız tarafındaymış. Günün birinde Ve-

nedikli korsanlar köyü basmış ve Süleyman'ın evini ateşe vermişler. Süleyman zor yetişmiş. Karısı alevler içindeki evdeymiş. Süleyman içeri girip diri diri yanmakta olan kadını kurtaramamış. Karısı, 'Beni vur!' diye ona yalvarıyormuş. O da yanarak acı çekmesin diye piştovuyla kadını vurmuş. Bu olaydan sonra daima intikam peşinde koşmuş. Yönettiği birlik ile bir Venedik baştardesini ele geçirmiş. Bu ne talihtir ki, forsalar arasında şimdiki sadrazamın torunu da varmış. Süleyman ele geçirdiği baştardeyle birlikte Kostantiniye'ye yelken açmış. Bu çektiriyi donanmaya hibe edince tam 650 Esedî kuruş bahşiş almış, hilat giymiş ve pâye kazanmış. Bilinmesi gereken her şey işte bu kadar! Bu sözler üzerine söz söyleyenin alnını karışlarım!"

Göbelez Baba ise sırıtarak, "Ben bu sözler üzerine söz söylerim," dedi. "Her şeyden önce Kırbaç Süleyman bir çektiriyi yönetemez. O sadece kalyon, brik, şalupa gibi seren armalı gemileri yönetebilir. Baştardeyi de bu yüzden hibe etti. Gemi zaten ağır hasar görmüştü. Kereste fiyatına satsa eline 150 altın zor geçerdi. Ama o akıllılık etti. Baştardeyi hibe edince dört katından fazlasını kazandı, hilat ve pâye de cabası! Siz siz olun, sakın ola ki intikam peşinde koşan bir reisin gemisine yazılmayın. Çünkü böyle biri, ele geçirmek değil, gemiyi batırmak ister. Kendi şahsi öfkesi uğruna ganimetin canına okur. Denizcinin ekmeğiyle oynar."

İki deniz kurdu konuşurken onları can kulağıyla dinleyen Kazdağlı tomarcının çenesi gevşeyip ağzı açıldı ve dudağının kenarından bir salya hüzmesi akmaya başladı. Bu şekilde bir süre kaldıktan sonra sordu:

"İyi güzel de, şimdi nereye gidiyoruz? Sefer nereye? Girit'e mi, Malta'ya mı? Yoksa Cezayir'e mi gidiyoruz?"

Kul Rıza bu soruya şöyle cevap verdi:

"Eh! Senin de hiçbir şeyden haberin yokmuş. Duymadın mı? Malta ile Tunus arasında devriye gezip o esrarengiz kal-

yonu arayacağız. Bu gemi, bizim iki fırkateyn ile muharebeye girmeden önce gönderine kapkara bir sancak çekmiş. Bizim gemilerden biri ağır yara aldıkları, diğerinin ise battığı mesajını bir posta güvercini ile Gelibolu'ya göndermiş. İşte bizim işimiz bu. İki fırkateyni batıran bu kalyonu bulup ya batırmak ya da ganimet olarak ele geçirmek. Eğer ele geçirebilirsek o kadar zengin oluruz ki, tam 40 yıl ense yaparız. Ama büyük konuşmayalım. Ölmek de var işin içinde. Ganimet alırsak 'nasip,' ölürsek de 'kısmet' deriz."

Çubuğunu yakıp tütününü tüttüren Göbelez Baba derin bir nefes çektikten sonra araya girdi ve Kazdağlı tomarcıya, "İnanma sakın!" dedi, "Bu palavracı deminden beri sana dümbelek çalıyor! Yok efendim iki fırkateyn batmış! Yok esrarengiz bir gemi varmış! Yok kapkara sancak çekmiş! Daha neler! Nedense bu hayalet gemiler hep kara sancaklı olur ve sislerin arasından çıkar gelirler. Top tüfenk para etmez. Bahse girerim ki mürettebatı da ölüdür! Yok daha neler! Asma sakal, takma bıyık! Böyle eftamintokoftilere inanma!"

Herhalde o hurma rakısından kâfi miktarda içtiğinden olacak, Kul Rıza Baba bu ağır suçlama karşısında istifini pek bozmadı. Ama taburenin altından, hasmına fika yapıyordu. Fakat Göbelez Baba Kazdağlı tomarcıya, "Eğer testindeki şarabın kalanını bana verirsen sana işin gerçeğini anlatırım. Ne diyorsun?" diye sordu. Kazdağlı kupasını şarapla doldurdu ve üstelik bir de ağzına dikip kurtarabileceği kadar şarabı içtikten sonra testiyi adama uzattı. Sirkeleşmeye yüz tutmuş ucuz şaraptan bir yudum alan Göbelez Baba, Kazdağlı'ya hissettirmeden yanındakilere muzipçe göz kırptı ve denize açılmalarındaki gerçek nedeni anlatmaya başladı:

"Aaah! Ah! Benim ne dert ehli bir âdemoğlu olduğumu bilmezsiniz. 'Anam! Anacığım!' diye diye el üstünde tuttuğum kayınvâlidemi geçen kış toprağa verdim. Pek muhterem bir zât olan kayınpederimin kala kala üç karısı kalmıştı. Adam-

cağızı bir efkâr bastı. Bilirsiniz ki yalnızlık Allah'a mahsustur. Bunun için hamam hamam dolaşılıp kız beğenildi, görücüye gidilip takılar takıldı ve kayınpederim 49 yaşında, iki koca eskitmiş, Zeynep adında bir tâzeyle evlendirildi. Peder bey besmele çekip gerdeğe girdi. Yalanım yoktur, ben bu evliliği başlangıçta asla tasdik etmemiştim. Çünkü rahmetli kaynanamın hatırası kalbimden ve ruhumdan bir türlü çıkmıyordu. Kayınpederimin karısı olan Zeynep benim öz be öz değil, üvey kaynanamdı! Hem... Hey! Dur! Ver o testiyi bana!"

Kul Rıza, "Sabaha kadar bu adamı mı dinleyeceğiz! İçtikçe zırvalıyor! Alın elinden şu şarap testisini de zıbarıp yatsın!" diye söyleniyordu. Az beride çubuğunu tüttüren bir denizci de, "Evet!" dedi, "Göbelez içti mi mangalda kül bırakmaz. Hele bir de, şu Kazdağlı tomarcı gibi toy torlak birini buldu mu anlatır babam anlatır!"

Göbelez Baba alınmış gibi, kedi bıyığını andıran kaşlarını kaldırarak, "Ne! Neler diyorsun? Hiç insafın kalmadı mı?" diye sitem etti. "Şu zavallı tomarcıya nasıl olur da 'toy' dersin? Kazdağlı tomarcı saf, toy, torlak, aptal, salak, ahmak, enayi değil! O hepimizden daha akıllı! Şu fal taşı gibi açılmış, bön bön bakan gözlere bir baksanıza! Ancak âlimler böyle bakar! O bir dâhidir! Evet! Neyin üzerine olursa olsun yemin ederim ki o bir dâhi, bir üstât, bir âlimdir! Şimdi soracaksınız nereden biliyorsun diye. İşte kanıtım: Aşağı sarkan şu alt dudağa bir bakın!"

Göbelez Baba, sanki bir pırlantaya dokunuyormuş gibi, şaşkın şaşkın bakan Kazdağlı tomarcının alt dudağını iki parmağıyla tutup hafifçe aşağı çektikten sonra, sözlerine şöyle devam etti:

"Kenarından salya sızan böylesi bir dudak sadece ve sadece, kırk bir ilmin üstâdı olan bir âlimde bulunur! Dünyanın ve ahretin bilgisi bu adamın dimağından nasıl taşıyorsa, dehâsının hakikat karşısında duyduğu iştahın bir sonucu ola-

rak da salyası ağzından sızmaktadır olsa olsa. Hey! Verin şarap testimi! Hooop! Hop! İçme! O şarap bana anca yeter!"

Bu iltifatlar Kazdağlı tomarcının gururunu okşamış olmalıydı ki, beyin gücü ve zihinsel melekeleri o güne kadar hiç takdir görmeyen bu delikanlının yüzüne bir gülümsemedir yayılmıştı. Yarım testi şarap ve yarım akıllı bir dinleyici bulduğu için keyfi yerine gelen Göbelez Baba sözlerine şöyle devam etti:

"Bu gemide Allah'ın hiçbir kulu beni adam yerine koymaz. Çünkü beni kıskanırlar. Kıskanıp çatlamalarının nedeni benim aslında saraylı olmamdır. Evet! Saraydaki ibrikçibaşının yardımcısının bacanağının biraderi, benim yeni kaynanam Zeynep'in ikinci evliliğinden olma kızı İfakat ile evliydi. Benim yerimde başkası olsaydı bu akrabalıktan yararlanırdı. Ama racon ehli, gururuna düşkün bir insan olduğum için ben böyle bir şeye tenezzül etmedim. Eğer etseydim şimdi şu ıslak brandada değil, bir yalıda ipek yastıklar üzerinde yan gelmiş yatıyor olurdum. Ama bana burnu havada demesinler diye ara sıra, davetlerini kıramayıp saraya gittiğim de olmuştur. Ama gittiysem, yeminler olsun, sadece bir kişi için gitmişimdir! Sarayda en çok o kişiyi severim. Sana bu kişinin kim olduğunu uluorta söylemem doğru olmaz. Ama bir ipucu vereyim: Ona 'efendimiz' deriz, hatta daha da ileri gidip 'devletlû' tâbirini de kullanırız, işte bu adamdan bahsediyorum. Sen âlimsin, benden daha iyi bilirsin, söyle bakalım kimmiş bu adam!"

Kazdağlı alnını kırıştırıp kafa yorduktan sonra, "Devletlû Efendimizmiş," dedi. Göbelez Baba yine sordu:

"Aferin sana. Bak, kendin buldun. Peki biz kime 'Devletlû Efendimiz' deriz? Mesela iskandil vardiyasının çavuşu Piç Halil'e böyle der misin?"

Kazdağlı tomarcı öfkelendi ve cevabı yapıştırdı:

"O adama asla 'efendimiz' demem. Çünkü dün foga may-

tabının fitillerini kesmek için ondan makasını istediğimde başparmağını işaret ve orta parmakları arasına sokup bana göstererek fika yaptı. Dediğine göre makasını sadece bıyık kırkmak için kullanıyormuş. Ben olsa olsa Padişah Efendimize 'devletlû' derim. Ama oldu olacak, Kaptan-ı Derya Hazretlerine de derim, ne çıkar?"

Göbelez Baba şarabından bir yudum daha aldıktan sonra, tomarcının sırtını sıvazladı ve ona, "Sen bir dâhisin," dedi. "Leb demeden leblebiyi anlıyorsun. İşte, senin sözünü ettiğin, 'kudretlû, fehametlû, devletlû' dediğin bu adam bana bir sır verdi: Dediğine göre, her ne kadar güçlü olsa da geçenlerde Âsım adında biri tarafından gargaraya getirilmişti. Anlayacağın o kadar kötü dolandırıldı ki insan içine çıkamıyor. Sence Kostantiniye'den neden şafak vakti ayrıldık? Sarayın önünden geçerken neden selâm topu atmadık? Hele hele Çanakkale'den geçerken Kilitbahir'de fermân gemisi bizi durdurup neden izinnâme sormadı? Çünkü biz 'Devletlû Efendimize' külâh giydirip şanını ayaklar altına alan Âsım adındaki o dolandırıcının peşindeyiz."

Göbelez Baba bunları anlatırken dirseğiyle dürtüp yanındaki Kul Rıza'ya göz kırptı. Ardından, konuşmasında devam etti:

"Bana dediğine göre, adamakıllı yaşlandığı için olsa gerek, sarayın müneccimi İshak Efendi gökyüzünde bazı garip olayların cereyan ettiğini, mesela yıldızların birbirlerinden uzaklaştıklarını söylemiş. Göklerin nizamı artık bir kez bozulduğuna göre geleceği kestirmek güç olacağından emekliliğini talep etmiş. Fakat en kötüsü, bu durumda müneccimlerin tümü ekmek kapılarını kaybedeceklermiş. İşte bana bunları söylemişti. Âsım adlı o dolandırıcı da bu müşkülden sonra saraya girip onun huzuruna çıktı. Adamın dediğine göre mekân büyümüyor, tam tersi mekân içindeki her şey küçülüyordu."

Kazdağlı tomarcının çenesi alabildiğine aşağı sarkmış, meselenin çapraşıklığından olsa gerek, alnı iyice kırışmıştı. Fakat Göbelez Baba ona konuyu daha basit bir dille izah etti:

"Diyelim ki, oturduğumuz tabureler arasında 6 karış mesafe var. Farzedelim ki, bu mekânda biz dahil her şey 100 kat küçüldü. İşte o zaman aramızdaki mesafe artar. 6 karışlık mesafe 600 karış olur çıkar ve biz de aptallar gibi, birbirimizden uzaklaştığımızı ve mekânın büyüdüğünü düşünürüz. Oysa bizler küçülmüşüzdür! İşte dolandırıcı Âsım'ın dediği de buydu. Kendisini simyacıların üstâdı olarak tanıtan bu sahtekâr, küçülmeyi önlemenin bir yolunu bulmuştu. Kendisine eğer bir parça altın verilirse bu altını 'büyütebileceğini' ileri sürüyordu. Önce ona birkaç dirhem altın verilecek oldu. Ama bu miktar sarayın efendisinin şanına pek yakışmazdı. O yüzden Âsım'a tam 4.443 dirhem som altın verildi ki bu 10 okka demektir. Bu kadar altınla insan hayatının sonuna kadar kimseye eyvallah etmeden refah ve huzur içinde yaşayabilir. Ama Âsım altınla birlikte Kostantiniye'den ayrıldıktan dört gün sonra, Budin'den, o sahtekârın daha nice kralı, voyvodayı ve efendiyi dolandırdığı haberi geldi. Alınan bilgiye göre Âsım bir kalyonla Cezayir taraflarında bir yere gitmekteydi. İşte biz, şimdi Âsım'ın içinde bulunduğu o kalyonun peşindeyiz."

Uykusu gelmiş olacak ki Göbelez Baba esnedi. Testiyi ağzına dikip son birkaç yudum şarabı da içtikten sonra Kazdağlı'ya baktığında bu genç tomarcının oturduğu taburede sızıp kaldığını gördü. Sırtını bordaya yaslamıştı. Kendisi nicedir konuştuğu hâlde delikanlının uyuyakalmasını bir hürmetsizlik sayan Göbelez Baba sinirlenerek, "Cennet öküzü işte!" diye söylendi. Çok geçmeden brandasına uzanıp derin bir uykuya daldı. Artık herkesin uyuduğu başaltında sadece geğirtiler, öksürükler, sayıklamalar, pruvaya vuran dalgaların hışırtısı ve omurganın gıcırtısı işitiliyordu.

* * *

Sabah vakti Amat, Ege Denizi'nin ortasında neredeyse kımıltısız duruyordu. Gemileri dünyanın dört bir yanına götüren o mübarek rüzgâr kesilmemişti. Kırbaç Süleyman sadece yelkenlerin faça edilmesini buyurmuş, serenler de rüzgâra döndürülünce Amat durmuştu. Fakat güvertede bir heyecan, bir koşuşturmadır sürüyordu. Baş kasaranın hemen gerisindeki havalandırma ızgarası açılmış, ambar ağzına pruva direğinden bir halat sarkıtılmıştı. Hemen herkes ambar ağzından aşağı bakıyordu. Anlatılanlar doğruysa, marangoz yardımcısı Amat'ın burnuna takılacak o baş figürünü tamamlamıştı. Baş figürü, sağa sola sallanıp hasar görmemesi için yelken bezine sarıldıktan sonra, halatla kaldırılmaya artık hazırdı. Pruvadan sarkıtılan halat bu ahşap heykele volta edildi. Derken baş porsunun emriyle gemiciler halata asılıp heykeli gabya çubuğu hizasına kadar kaldırdılar. Makaraya çaprazlama bir halat daha bağlıydı ki, bu tâ cıvadraya kadar uzanıyordu. Baş porsun "Yisa!" diye bağırdığında cıvadra çanaklığındaki 8-10 kadar gemici tıraka tutarak baş figürünü bodoslamanın üzerine kadar getirdi. Marangoz yardımcısı yamaklarıyla birlikte, bodoslamanın bir uzantısı olan talimarın ucunda bekliyordu. Heykeli oturtmak için buraya bir yuva açılmıştı. Figür yavaş yavaş indirildi ve büyük bir zahmetle yuvasına oturtulup iki tahta çiviyle çakıldıktan sonra, halatlar da yelken bezi de fora edildi. Marangoz yardımcısı gerçekten de büyük bir iş başarmıştı. Yaptığı şey bir kadın büstüydü. Tam da kendisinden istenildiği gibi, saçları gökyüzünden denize dökülen ay ışığı gibi esrarengiz, boynu bir kuğununki kadar uzun ve zarif, bakışı bir ceylanınki kadar masum ve ürkekti. Hokka gibi bir burnu ve yanağında da bir gamzesi olan bu kadın sevgiyle bakıyordu. Şen bir ruh bedenine kavuşunca nasıl

raks ederse, Amat da bu kadın bedenine kavuştuğu anda, sanki göklerden gelen bir esinle aniden hareket etti. Hantal bir karaka, adeta kıvrak bir uskunaya dönüşmüştü. Gemiciler hep bir ağızdan "Yaşa!" diye bağırdılar. Hepsi mutlu görünüyordu. O anda dönüp bakmayı akıl edenler, Kırbaç Süleyman'ı da ilk ve son kez mutlu gördüler. Sevdiğine kavuşan bir erkeğin mutluluğuydu bu!

* * *

Kuşçubaşı Halifesi Kuyruklu Rıza Çelebi'nin *Kitabü'l İber* başlıklı manzum eserinde anlattıkları doğruysa, bedene hayat veren şeyin teneffüs edilen hava olduğu fikrini ilk kez, kadim zamanların meşhur hekimi Câlinus, nâm-ı diğer Galen ortaya atmıştı. Bu hekime göre ruhun bulunduğu yer kalbin sol karıncığıydı. Akciğerlere giren hava, damarlar yoluyla kalbe gelip ruhu besliyor ve oradan da atardamarlar yoluyla tüm bedene yayılıyordu. Fakat Kuyruklu Rıza Çelebi'nin dediğine göre 'rîh' ya da 'ruh' Arapça'da aynı zamanda 'rüzgâr' anlamına da gelmekteydi. Ruh nasıl ki bir bedeni hareket ettirebiliyorsa, 'rîh' ya da rüzgâr da bir kalyonu süren yegâne güçtü. Amat'a o güzelim baş figürünün takıldığı günün akşamı Süleyman Reis de işte bu konuda kafa yoruyordu. Görünüşe bakılırsa ölüm, ruhun bedenden ayrılmasıydı. Ama İbni Meymun, günahkârlar için ölümün mutlak bir son olduğunu yazmaktaydı. Bu fazlasıyla yürek paralayıcı bir durumdu. Kırbaç Süleyman'ın 'var olmaya' yönelik aşırı iştahı yine nüksetmişti. Bu o kadar kuvvetli bir ihtirastı ki, cehennemin ateşinde yanmayı bile mutlak bir yok oluşa tercih ederdi. Canı sıkılan 'koca reis' güverteyi Abuzer Reis'e devrettikten sonra kıç altına yöneldi. Kaptan Efendimiz, baş tarafta pruva zâbitiyle konuşuyordu. Hizmetçisi olan marangoz, yani Nuh Usta da yanındaydı. İşte Süleyman Reis içinden gelen dürtüye engel olamadı ve fır-

satı ganimet bilerek kapının mandalını çevirip Diyavol Paşa Efendimizin kamarasına girdi.

İçerisi loştu. Sancak tarafındaki duvara asılı olan o boy aynası kırmızı atlasla örtülmüştü. Duvarlardaki dolapların açık bırakılmış kanatları yalpanın etkisiyle gıcırdayarak ileri geri salınıyorlardı. Süleyman Reis raflardaki sayısız kitaptan gelişigüzel birini alıp gözlerini yumduktan sonra rastgele bir sayfa açtı. Ancak, besmele çektikten sonra gözünü açıp baktığında insanın içini ürperten şu satırları yine okudu:

> "İyilerin ödülü ahiret hayatının güzelliklerini yaşamaya uygun olmalıdır. Günahkârların cezası ise onların ölüp ortadan kalkmalarıdır. Çünkü onlar ahiret hayatının güzelliklerine lâyık değildirler. Günahkârlar kötülüklerinden dolayı öte dünyadan mahrum olurlar ve *tıpkı hayvanlar gibi yok olup giderler.*"

Koca Reis afallamıştı. Fal bakmak için seçtiği kitap daha önce olduğu gibi yine İbni Meymun'un *Diriliş Risâlesi*'ydi. Artık feleğin nasıl bir oyunuysa, seçtiği sayfa ve okuduğu satırlar bile aynıydı. Sadece kitabın cildi kapkaraydı. Amat Kostantiniye'den ayrılmadan hemen önce baktığı kitabın cildinin kara değil de kızıl olduğunu gayet iyi hatırlıyordu. Belki de raflarda aynı kitaptan iki nüsha vardı. Bu durumun tesadüf olmamasından korkan Süleyman Reis telaşla raflardaki kitapları karıştırmaya başladı. *Diriliş Risâlesi*'nin diğer nüshasını bulmak istiyordu. Açılan kapının sesini de o endişeli hâliyle işitemedi. Biri ansızın bağırdı:

"Kolay gelsin!"

Kerbela'da dökülen kan kadar kızıl cüppesiyle Kaptan Efendimiz gülümseyerek ona bakıyordu. Gafil avlanan Süleyman Reis, suçüstü yakalanan bir çocuk gibi, boynuna kadar kızardı. Bu durumda bir mazeret göstermek de mümkün görünmüyordu. Efendimiz ilerledi ve teselli etmek is-

termiş gibi Süleyman'ın sırtını sıvazladıktan sonra sedirine oturdu. Suçüstü yakalandığı için utanan adama, "Çekinme," dedi. "Korkman için fazla bir sebep yok. İlle de korkacaksan bana yalan söylemekten kork. Gördüğüm kadarıyla kitaplara düşkünsün. İnsanoğlunun öğrenme isteğini hep takdir etmişimdir."

Yanındaki dolaptan o sırça sürahisini çıkarıp masanın üzerindeki billûr kadehini doldurdu. Bir yudum aldıktan sonra, "Sen nasıl öğrenmek için can atıyorsan ben de unutmak istiyorum," dedi. "Bu mereti de unutmak için içiyorum zaten."

Bunları söylerken rengi sarıya çalan bir iksirle dolu sürahiyi parmağıyla işaret ediyordu. Süleyman Reis, "Ey Diyavol Paşa! Şu anda kamarana niye girip ortalığı karıştırdığımı sana anlatsam inanmazsın. Bak..." diye söze başlamıştı ki, Efendimiz onu susturdu:

"Rahatla biraz. Tamam! Seni suçlamıyorum. Tam tersi, buraya girip kitaplarımı karıştırman hoşuma bile gitti."

Bunları söyledikten sonra gözlerini Süleyman'a dikerek sordu:

"Kamaramda altın yahut onun benzeri değerli bir şey aramıyordun. Bunu biliyorum. Seni buraya merakın gönderdi. Sana soracağım tek soru şu: Senin kafanı meşgul eden mesele ne? Onu anlat bana."

Kırbaç Süleyman, iri yarı, kaba saba, görünüşüyle hiç uyuşmayan bir cevap verdi. Bu sözler hayatını ilme adamış ak sakallı ve narin bir yalı adamının ağzından çıksa, asıl o zaman yadırganmazdı:

"Sadece ölümün ve ölümsüzlüğün ne olduğunu bilmek istiyorum."

Efendimiz gülümsedi. "Bunu duyduğuma sevindim. Bu çok kolay!" dedi. "Burada gördüğün kitaplarda ölümsüzlük hakkında çok şey yazılı. Hangisini söylemeli? Eblus'un *Hik-*

metler Kitabı'nı mı, yoksa Hintli Sâmur'un *El Kâfi li-Sâmûr*'unu mu okumak istersin? Yoksa Mûras'ın *Risâle fi Terkib el Cifr*'ini mi? *Sırrü'l Kimiya*'ya ne dersin? Ama istersen *El Levhü'z Zümrîdî* ile başla. Seç istediğini! Bu arada aklıma gelmişken! Musikiyle ilgilenir misin? Peki Fisagor'un ölüm ve ölümsüzlük hakkındaki düşüncelerini bilmek ister misin? Gel, otur yanıma!"

Süleyman denileni yaptı. Efendimiz Diyavol Paşa raftan bir kitap seçip aldı ve sayfaları karıştırmaya başladı. Herhalde, kitapta geçen belli bir bahsi arıyordu. Sonunda, "Buldum," dedi. "Şimdi görelim bakalım bize hayat veren ruh nasıl bir şeymiş. Ölüm eğer ruhun bedeni terk etmesiyse bunu nasıl önleyebiliriz. İşte burada bazı bilgiler var."

Kaşlarını çatıp dikkatini okuduğu satırlara veren Efendimiz, bir süre sonra, "Cenevizli bir âlim Aziz İkar üzerinde bir deney yapmış," dedi. "Ruhun varlığını kanıtlamak için hassas terazilerde sık sık böyle deneyler yapılır. Onlara göre var olan bir şeyin ağırlığının da olması gerekir. Ne saçma! Bu Cenevizli azizi ölmeden önce tartmış ve aziz tam 40 okka 142 dirhem çekmiş. Aziz İkar ruhunu teslim ettikten sonra yeniden tartılmış ve bu kez ne hikmetse 51 okka 263 dirhem gelmiş. Yani azizin ölüsü, dirisinden daha ağır. 'Ölü gibi ağır' sözü herhalde doğru. Neyse! Aristâtalis'i hatırlayalım. Ona göre her şeyin bir 'uygun yeri' var. Ateşin uygun yeri yukarıda, toprağınki ise aşağıda olduğu için ilki daima yukarı diğeri de hep aşağı gider. İşte Cenevizliye göre ruhun uygun yeri yukarısı. Kutsal olduğu için ruh daima ait olduğu yere, yani göklere gitmek istiyor ona bakılırsa. Ölümden sonra azizin bedeninin 11 okka 121 dirhem ağırlaşması da bunu gösteriyor. Tâbir-i caizse ruh bedeni hafifleştirmiş. İsa Peygamber gibi su üzerinde yürüyebilmek için fazlasıyla hafif ve kutsal olmak gerekir herhalde. Bu pek inandırıcı değil. Bir de şu kitaba bakalım."

Kaptan Efendimiz masanın üzerinden kalın bir kitap aldı. Bu kitabı daha önce okuyup beğenmemiş olmalı ki, sanki saçmalıklarla doluymuş gibi sayfalarını bakmadan çevirdi. Sonunda gözü bir yere takıldı ve, "Bak şunu da dinle," dedi. "Bu risâlede, ruhun bedendeki yerinin öd kesesi olduğu yazıyor. Anlatıldığına göre Azrail bir ölümlünün yanına gelip onun ödünü patlatarak ruhunu kabzedermiş. Ne kadar saçma!"

Kaptan Efendimiz elinde sanki taş parçası gibi değersiz bir şey varmış gibi bu kitabı masanın üzerine fırlattı. Yerinden doğrulup dolabın üst raflarından birinden ince bir kitap aldı. Kıvırıp daha önceden işaretlediği bir sayfayı açarak, "İşte bu kitap meşhur filozof Fisagor'un müritlerinden biri tarafından yazılmış," dedi. "Ruhun bir âhenk olduğunu ileri sürüyor. Bir de bu kitabı tercüme eden kişinin yazdığı yoruma bak: İnsanı yaratan Tanrı ona ruh üflemiş. Ama ney üfleyenlerdeki gibi bu üfürüğün bir sesi de varmış. Bu ses de muhayyer ile sünbüle arasında meçhul bir sesmiş. Anlattığına göre ruh bir nağme imiş, öyle ki bu nağme segâh ile bûselik arasındaki bir sesle bitiyormuş. İlginç! İstersen şimdi çârgâh, gerdâniye, hüseynî, muhayyer gibi isimleri bir kenara bırakıp batıya doğru bir rota çizelim."

Efendimiz Diyavol Paşa masanın üstündeki kâğıtlardan birini alıp Süleyman'a gösterdi. Kâğıtta Frenk harfleriyle şunlar yazılıydı:

"Ut queant laxis
Resonare fibris
Mira gestorum
Famuli tuorum
Solve polluti
Labii reatum
Sancte Iohannes"

Sinekemanını alan Efendimiz, yayını tellerin üzerinde gezdirip giderek incelen şu sesleri çıkardı:

"Uuut! Reee! Miii! Faaa! Soool! Laaa! Siii! ...?"

Bu gamda sanki bir eksiklik vardı. Son sesten sonra 'ut' sesinin gelmemesi insanda tedirgin edici bir duygu uyandırıyordu. Kaptan Efendimiz, "Birkaç asır önce Arezzolu Guido seslere farklı isimler vermiş," dedi. "Son sesin ardından tekrar ilk sesin gelmemesi dinleyeni rahatsız ediyor. İlâhînin Frenklerin 'hisli ses' dediği 'sa' yahut 'si' sesiyle bitmesini değil, ilk ses olan 'ut' ile, yani 'karar' ile bitmesi de rahatlatıyor. İşte Fisagor'un müridi de kitabında, bir nağme olan ruhun bu 'karar sesi' ile bedenden ayrılacağını, yani ömrün biteceğini anlatıyor. Bu kitabın tercümanı ise, Azrail'in bu ses ile 'Allah!' diye bağırdığı anda kişinin ruhunu kabzedeceğini eklemiş. Ona göre Kıyamet günü üflenecek olan Sûr da bu sesi çıkaracakmış. Daha neler!"

Efendimiz tekrar sedirine oturdu ve sırça sürahiyi alıp kadehini doldurduktan sonra Süleyman'a şunları söyledi:

"Madem ki ölümün ve ölümsüzlüğün bilgisine erişmek istiyorsun, kamarama istediğin zaman girebilir, arzu ettiğin her kitabı okuyabilirsin. Ama şu kitap hariç!"

Bunları söylerken sesi birdenbire değişti. Sanki karşısındaki can düşmanıymış gibi, gözlerinde nefret pırıltıları oynaşmaya başlamıştı. Pençeyi andıran, uzun, sarı tırnaklı eliyle kara kaplı bir kitabı sımsıkı tutuyordu. Dişlerinin arasından şunları fısıldadı:

"Her ne olursa olsun, yerle gök biraraya gelse bile, zinhâr bu kitaba dokunmayasın! Diğer kitapları istediğin gibi aç, karıştır, oku. Ama yerle gök biraraya gelse dâhi bu kitaba katiyyen dokunma! Sakın!"

Bu garip kısıtlamayı beyan ettikten sonra gözlerindeki öfke kıvılcımları söndü. Ardından, doldurduğu kadehini ağzına dikti. Süleyman Reis ona, "Az önce unutmak için içti-

ğini söyledin. Neyi unutmak istiyorsun?" diye sordu. Paşa Efendimiz de ona şu garip cevabı verdi:

"En büyük günahımı."

Tam bu sırada dışarıda bir silâh sesi duyuldu.

* * *

Seyir zâbiti Abuzer Reis'in piştovla havaya ateş etmesinden sonra, 9-10 yamağıyla beraber Amat'ın mürettebatına kuzinede günde dört öğün yemek hazırlayan aşçı, 30-40 kadar gabyar tarafından linç edilmekten kurtuldu. Abuzer Reis bağırdı:

"Kalın olduğunuz yerde! Sizi gidi kansızlar kepazeler! Ciğeri beş para etmez haysiyetsizler. Bırakın aşçıyı! O adama bir tek fiske olsun vuranın sırtında dokuz kırbaç şaklar!"

Gemide piştov sesi ilk kez işitiliyordu. Denizciler donakalmışlardı. Fakat sessizlik uzun sürmedi. Önce fısıltılar ardından da yine uğultular başladı. Gabyarın biri cırtlak sesle, "Gemi aşçısı bir ifrit! O lânetli! Bu lânet hepimize bulaşacak!" diye haykırınca uğultu giderek arttı. Amat'ın kuzinesinde gün boyu yemek pişiren aşçının beti benzi atmıştı. Felçli olan sağ eline bir torba geçirerek dolaşan esrarengiz aşçı, bu özelliğinden ötürü, zor şartlarda ve riziko altında yaşadıkları için haddinden fazla evhamlı olan denizcilerin dedikodularına konu olmuştu. Kimi sol el ile pişirilen yemeğin bereketinin olmayacağını, kimileri ise aşçının bir torba içinde gizlediği elinin aslında bir ifrit pençesi olduğunu söylüyordu. Abuzer Reis'in eliyle çağırdığı aşçı seyir güvertesine çıkınca galeyana gelen denizciler bağırıp çağırmaya başladılar. Adamın torbayı çıkarıp elini göstermesini istiyorlardı. İşin kötüsü, diğerleri gibi Abuzer Reis de huylanmış gibiydi. Bu yüzden aşçıya sağ elini herkese göstermesini söyledi. Adam da bu emri yerine getirmek için torbayı çıkarmaya yeltendiğinde herkes suspus olmuştu. Fakat aş-

çı, "Alın işte!" diyerek çıplak sağ elini gösterdiğinde denizciler iyice galeyana geldiler:

Aşçı, baş parmağı işaret ve orta parmakları arasında olduğu hâlde denizcilere sağ eliyle nah işareti yapıyordu. Ama yüzünden öfke değil, üzüntü ve çaresizlik okunmaktaydı. Nöbetçi yeniçeriler seyir güvertesine hücum eden denizcileri havaya birkaç el ateş ederek zor durdurdular. Aylakçılar, gabyarlar ve marineller öfkeden küplere binmişlerdi. Abuzer Reis, "Bre kavat! Ölümüne mi susadın! Bu azgın kalabalığa ne halt etmeye fika gösterirsin! İndir şu elini!" diye bağırdı. Fakat o esrarengiz elin ifrit pençesi falan olmadığı bir kez açığa çıkmıştı. Bu yüzden ortalık biraz yatışır gibi olunca aşçı kalabalığa dönerek "Ey arkadaşlarım!" dedi. "Haklı olarak bana kızıyorsunuz. Ama ben buna alışığım. Yıllardır maruz kaldığım o felâketin bu gemide başıma ne zaman geleceğini doğrusu merak ediyordum. En sonunda fark ettiniz işte. Sağ elim yüzünden bugüne kadar yediğim köteklerin haddi hesabı yoktur. İzin verin de size açıklayayım. Ben vaktiyle Karaca Abbas Paşa'nın yalısında aşçıbaşıydım. Kostantiniye'de ağzının tadını bilen ne kadar pisboğaz, ne kadar obur varsa beni el üstünde tutar, kendi mutfaklarında çalışmam için bana yüzlerce altın önerirdi. Bu iştahlı adamların tekliflerinden haberdar olan paşa da her defasında ücretimi artırırdı. Övünmek gibi olmasın, ben de işimi dört dörtlük yapardım doğrusu. İşte günün birinde canı çekmiş olacak ki Abbas Paşa akşam yemeğinde imam bayıldı istedi. Ben de patlıcan almak üzere yamaklarımla beraber pazara çıktım. Fakat Mısır Çarşısı'na girerken ak sakallı bir dilenci yolumu kesip benden Allah rızası için sadaka istedi. Ben ise ona nah işareti yapmak gafletinde bulunarak hayatımın en büyük günahını işledim. Ama o bana gayet haklı olarak, 'Elin kurusun!' diye beddua edince o anda sağ elime inme indi. İşte o andan beridir elim bu hâlde

felçlidir. Sol elle pişirilen yemeğin lezzetli olmayacağına ve kurt yaptığına inanan paşa da beni yalısından kovdu. Fika yaparken felç inen elimi görünce kimse bana iş vermiyordu. Bu yüzden çok kötek yedim. Sonuçta çareyi, sağ elime bir torba geçirmekte buldum. İşte şimdi gerçeği biliyorsunuz. Benden nefret etmeyiniz. Tam tersi, bana acıyınız!"

Akşam olmuştu. Ana güvertedeki kalabalık dağılırken gabyarın biri yanındakine, "Günahını almışız adamcağızın. Gerçi günah işlemiş, ama sonuçta cezasını da görmüş," dedi. Arkadaşı ise şöyle cevap verdi:

"Evet. Cezasını çektiğine göre artık lânetli de değildir. Şükürler olsun ki bu gemide ödenmemiş borcu olan kişi yok."

Güneş batmış, Amat'ın kıç tarafındaki fener yakılmıştı. Kaptan Efendimiz kıç üstünün sancak tarafında denizi seyretmekteydi. Nuh Usta, yanında 16-17 yaşlarında bir aylakçıyla kaptan kamarasının önüne geldi. Elinde toz bezi, bir kova su, süpürge ve faraş olan aylakçıya, "Kamarayı iyice temizle," dedi. "Önce süpürgeyle kabasını al. Sonra da etrafı toparla. Pırıl pırıl olsun. Ona göre!"

Aylakçı, tavana asılı bir fenerin ışığında önce ortalığı derleyip toparladı. Kemanı koyduğu bez torbayı ağzını büzdükten sonra duvara astı. Masadaki kitapların tozunu aldıktan sonra raflara yerleştirdi. Ardından, üzerinde bir tavus kuşu motifi bulunan halıyı, kamaranın arka bahçesine çıkıp iyice çırptı ve havalansın diye parmaklığa astı. İyice süpürdükten sonra bezi ıslatıp zemini sildi. İşini ciddiye alıp adamakıllı uğraştığı için nefes nefese kalmıştı. Sırça şişe içindeki sarımtırak iksiri işte bu sırada gördü. Şişenin yanında o billûr kadeh vardı. İçinde o sarı sıvıdan az miktarda kaldığını görünce, uzanıp bardağı ağzına dikti! İksiri içer içmez Kızılcahamam'ın Dağardı köyünde doğduğunu, anasını, babasını, dayısını, amcasını, macera tutkusuyla evden kaçıp Gelibolu'ya hicret eylediğini, gabyar olarak iki yıl ça-

lıştığı yelkenliyi, öldürdüğü lostromonun kuşağından aldığı kesedeki akçelerin sayısını, Galata'da Eflatunî bir aşkla sevdiği o fahişeyi ve en sonunda da kendi adını unutuverdi!

* * *

Ertesi sabah Amat, Adriya ile Ege Denizi'nin birleştiği yerdeki Çuha Adası açıklarında seyretmekteydi. Sadece o gece boyunca sızım sızım sızlayan dizlerini ve eklemlerini ovuşturan saçı sakalı ağarmış kart, kıranta denizciler değil, genç olanlar da lodos tarafındaki kara bulutlara endişeyle bakıyorlardı. Yıldızlı pırıl pırıl göğü gösterip kendileriyle alay eden gençlerle şarabına, tütününe, parasına girdikleri tüm bahisleri her ne kadar kazanmış olsalar da, fırtınanın geleceğini daha gece yarısı haber veren yaşlı denizcilerin yüzlerinden korku okunuyordu. Gemideki en sakin kişi olan Diyavol Paşa Efendimiz, pruvada gülümseyerek tüm mürettebata bildirdi:

"Güverte Süleyman Reis'te!"

Bunu söyledikten sonra ağır adımlarla seyir güvertesine ilerledi. Merdivenleri çıktıktan sonra kamarasına girmeden önce Nuh Usta'ya, içkisini getirmesini tembih etti. Anlaşılan, unutmak için yine içecekti. Gemiyi devralan Kırbaç Süleyman, seyir zâbitine buyurdu:

"Babafingo yelkenlerini körletin. Bir kat camadan vurun. Diğer tüm yelkenleri toplayıp serenlere sarın."

Yine emirler doğrultusunda, su girmemesi için ambar ağzındaki havalandırma ızgaralarına ziftli branda serildi. Denizciler şiddetli rüzgârda güverteden denize uçmamak için tutunsunlar diye can halatları gerildi. Çuha Adası'nın kayalık sahili, sancak pruva istikametinde 1 mil kadar uzaktaydı. Rüzgâr altındaki kıyıdan bir an önce kurtulmaları gerekiyordu. Fırtına gittikçe şiddetlenmeye başlamıştı. Havayı başa alıp fırtınanın estiği yöne doğru volta vurmaktan baş-

ka çareleri yoktu. Seyir zâbiti Abuzer Reis aldığı emir doğrultusunda gabyarlara bağırdı:

"Alesta tiramola!"

Bu komut verildikten sonra çok geçmemişti ki, "Alesta!" sesleri fırtınanın uğultusundan duyulmaz oldu. Deniz çalkalanmaya başlamıştı. Rüzgâr üstüne doğru seyrederken Amat baş kıç vuruyordu. Kara bulutlar gökyüzünü tamamen kaplamış ve rüzgârla birlikte şiddetli bir yağmur bastırmıştı. Dev dalgalar Amat'ın bordasında şakladığında serpinti, yağmurla birlikte denizcilerin suratına çarpıyor, Allah'ın hiçbir kulu gözünü açamıyordu. Sağdan yedi ve soldan da altı kişi dümene yapıştığı hâlde, o fırtınada gemiyi yönetmek enikonu zorlaşmıştı. Grandi direğindeki ince uzun yel flamasının ateşe atılmış bir yılan gibi kıvrım kıvrım kıvrandığını o andan itibaren hiç kimse göremez oldu. Devasa dalgalar yürüyen birer dağ gibi göklere yükselirken, kara ifritler gibi göklerde devinen kapkara bulutlar dev dalgalar arasındaki uçurumlara kadar çöküyorlardı. Yerin ve göğün sınırları adeta yok olmuştu. Gökler gümbür gümbür gümbürderken düşen yıldırımların ve çakan şimşeklerin ışıltısı, Amat'ın güvertesinde ve direklerindeki dehşete düşmüş zavallı gemicilerin bembeyaz kesilmiş çaresiz suratlarını aydınlatıyordu. Kara göklerde revnaklar oynaşırken, heyûla gibi şahlanan dalgaların doruklarındaki köpükler cellât kılıncı gibi parlamaktaydı. Seyir zâbiti Abuzer Reis, Kırbaç Süleyman'a bağırdı:

"Efendim! Pruva ve grandi direkleri bel verdi! Fırtınaya dayanamayıp kırılacaklar!"

Süleyman Reis, "Babafingo yelkenlerini toplat!" diye cevap verdi. Ama bu kez, Amat dümen dinleme hızında olmayacak, yani manevra yapamayacaklar ve bu durumda karadan kurtulamayacaklardı. Çünkü rüzgâr gemiyi kayalıklara sürükleyecekti. Bu yüzden Süleyman ikinci bir emir verdi:

"Dıraverç yapacağız. Alesta funda sancaktan!"

Abuzer Reis, "Salya demir!" diye bağırdı. Pruva neferleri o ağır demiri griva babasında atılmaya hazır hale getirdiler. Çok geçmeden "Funda!" emrini duyunca bir besmele çekilip demir salıverildi. Demirin ağırlığıyla halat denize doğru akmaya başladı. Dibi bulduktan bir süre sonra gerildi. Kayalıklara iki gomina mesafe kaldığında Amat demire binmiş, sürüklenmekten kurtulmuştu. Fakat bu kez, pruva tarafından esen dik rüzgârla kafa gömüyor, baş taraf suya batıp çıkıyordu. Demir halatı az boşlandıysa da fayda etmedi. Abuzer Reis kıç tarafa baktığında dehşete kapıldı:

"Süleyman Reis! Demir tarıyoruz! Kayalıklara doğru gidiyoruz!"

Yapacak hiçbir şey yoktu. Süleyman Reis kıç omuzluktan görünen kayalıklara baktıktan sonra hafifçe eğildi. Ellerini dizinin üstüne koydu. Koskoca bir denizi yutmaya hazır bir dev gibi ağzını açtı. Derin bir nefes alırken ciğerlerini sanki fırtınayla doldurmuştu. Derken, tam karşıdan uğul uğul uğuldayarak esen rüzgâra doğru öyle bir bağırdı ki, sesi gök gürültüsünü bile bastırdı:

"Ey rüzgâr! Dur artık dur!"

Bu ses, dehşete düşen denizcileri bile sağır edecek kadar şiddetliydi. Herkesin umudunu kaybettiği o anda beklenmedik bir şey oldu ve rüzgâr diniverdi. Fırtına söndü. Deniz yatıştı. Hava sakinleşti. Sadece şaşıran ve umutlanan denizcilerin yüzü değil, aynı zamanda gökyüzü de aydınlandı. Bulutların arasından güneş göründü. Her şey sanki bir anda değişti. Yaşlı bir denizci sevinçle, *Kur'an-ı Kerim*'den şu âyeti okudu:

"Velisüleymânerrıyha âsıfeten tecriy biemrihî ilel'ardılletiy bârekna fiyha!/Kasırga gibi esen rüzgârı Süleyman'ın emrine verdik!"

O andan başlayarak, kendisinden nefret edilmesine rağmen Süleyman'ı her denizci rüzgârın efendisi bilecek ve ye-

di iklim dört bucakta zincirlerinden boşanan tam otuz altı ayrı rüzgârın tekmil-i birden olanca şiddetiyle esse bile, onun idaresinde olduğu müddetçe Amat'ın asla batmayacağından emin olacaktı.

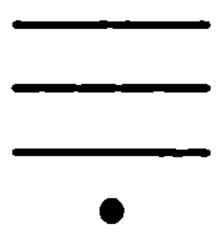
* * *

Kurşunlu Mahzen Kâtibi Hamamcı Musa Efendi, *Tezâkirü'l Mücrimin* başlıklı muhteşem eserinde Amat'taki garip olayların, Çuha Adası açıklarındaki fırtına atlatıldıktan sonra fark edilmeye başladığını anlatmıştır. Başaltındaki denizcilerin hemen hepsinin dikkatini çeken bir olay, beti benzi atmış bir hâlde içeriye giren bir gabyarın, sayıklar gibi durmadan 'Bülbül Recep' diye bir zâtın adını tekrar edip durmasıydı. Bir an bu gabyarın aklını kaçırdığına inanan yârenleri ona Bülbül Recep'in kimin nesi olduğunu sorduklarında, zavallı gabyar katıla katıla ağlamaya başlamış ve o günden sonra suskun, somurtuk biri olup çıkmıştı. Tütün, rakı, paçamora ve afyonlu şarap gibi nimetlerden vazgeçen sadece o olmamıştı. Keder ve hüzün, mürettebat arasında yavaş yavaş yayılmaktaydı. Kötü niyetli kişiler arkadaşlarının gönüllerinde giderek büyüyen bu keyifsizlikten Kaptan Efendimizin hizmetçisi Nuh Usta'yı sorumlu tutmaya kalktılar, ama bu ihtiyar marangozun yüzüne karşı "uğursuz herif" demeye kimsenin dili varmadı. Bir bulutu andıran bembeyaz bıyığıyla Nuh Usta, kutlu ve muhterem bir şahıstı. Yaşları 15'in altında ve 60'ın üstünde olan hemen herkes, her ne kadar mecnun da olsa marangozun gaipten haberler verdiğine, abdest alıp iki rekat namaz kıldıktan sonra en karmaşık rüyaları bile tâbir ettiğine, "ben alnı ak gözü pek bir adamım" diyen kim varsa bu kişilerin kirli çamaşırlarını ortaya serdiğine kalıbını basıyordu. Nuh Usta remil atıp fal da bakmaktaydı. Bu iş için bir zar kullanıyor, falına baktığı kişiye zarı 16 kez attırıyordu. Ardından, sırasıyla kaç tek ve

kaç çift geldiğini tespit edip remil hesabı yapıyordu. Kuşçubaşı Halifesi Kuyruklu Rıza Çelebi'nin *Kitabü'l İber*'de anlattıklarına göre, erbabının gayet iyi bildiği bu fal için şöyle bir cetvel çıkarmak gerekiyordu:

8 7 6 5 4 3 2 1
hemşireler vâlideler
12 11 10 9
kerimeler
14 13
kerimelerin kerimeleri
15
mizan
16
netice

Remil döken bütün üstâtların bildiği gibi bu falda, soru soran kişiye dört kere dört, yani toplam 16 defa zar attırılıyor ve zar tek geldiğinde nokta, çift geldiğinde ise çizgi sayılıyordu. Falına bakılan kişinin kısmetine göre her dört zarın değeri bir şekil sayılmakta ve bu yolla tertip edilen ilk dört şekil, cetveldeki 'vâlideler' kısmında bulunan ilk dört haneye yerleştirilmekteydi. Daha sonra hesapla diğer şekiller ilk dört şekilden türetilerek, 'netice' kısmındaki şekle erişiliyordu. İşte en başta bu şekil, falına bakılan kişinin geçmişini ya da geleceğini bildirmekteydi. Vakanüvis Şaşı İkram Efendi *Kevaşifü'l Melânet ve'l Habâset* başlıklı eserinde anlattığına göre, Nuh Usta'ya kim remil attırdıysa 'netice' kısmında, erbabının 'enkıs' dediği şu uğursuz şekil çıkmıştı:

Şaşı İkram Efendi bir değil, beş değil, on değil, tam 21 zavallının falında çıkan bu şeklin, remil ilminde 'nahs-ı dahil' denilen en uğursuz şekil olduğunu, ölümü ve zulmü simgelediğini söylemiştir. Ancak *Tezâkirü'l Mücrimin*'e göre, remil döktüren 21 kişinin falında ortak bir nokta daha olmuştu. Bu da cetvelin 'vâlideler' kısmının üçüncü hanesindeki 'kabz-ı hariç' şekliydi:

•
—
•

Kadim remil üstâtları eğer üçüncü hanedeyse bu şeklin, birçok ölümün hem olmuş olduğunu hem de olacağını bildirdiğini söylemişlerdi. Onlara göre 'enkıs' kurşunun, 'kabz-ı hariç' ise tahta veya kerestenin timsaliydi. İlki iyi şeylerin yokluğuna, diğeri ise kötü şeylerin varlığına delâlet etmekteydi. İşin daha da kötü yanı, Nuh Usta falı yorumlamıyor, sadece, "Bülbül Recep, Küflü Dilaver, Kul Hasan" gibi bir ad söylüyor, bu adı işiten de beyninden vurulmuşa dönüyordu. Eğer ilk fal baktıran gabyar, bir süre düşündükten sonra, "Hiç şüphe yok ki şu Nuh Usta bir evliya. Hep unutmak istediğim bir adı söyledi. Yıllar önce öldürdüğüm adamın adını!" demeseydi, herkes bu ihtiyar marangozun bir deli olduğunu düşünecekti. Evet! Şimdilik fal baktıran 21 kişinin hepsi bir vakitler adam öldürmüştü. Artık nasıl bir yol bulduysa, vicdan muhasebesi yapıp unutmayı başardıkları o adları Nuh Usta onlara teker teker hatırlatıyordu. Asıl mesleği marangozluk olan adam, gaybın bilgisine sahip bir âlim değildi. Ama Hamamcı Musa Efendi, Hazreti İsa'nın da bir marangoz olduğunu eserinde hatırlatmadan edememiştir.

Zındandan kâtibi Çapraz Recep Dede Hazretlerinin *El Müsvette fi Usûlü'l Livâta* adlı muhteşem eserine göre Amat'ta cereyan eden ikinci tuhaf vak'a, kaşı gözü yerinde, yakışıklı bir delikanlı olan Afili Zekeriya adlı gabyarın, çirkin oldu-

ğuna hükmedip hayata küsmesiydi. Recep Dede Hazretlerine göre bu gabyar, Kaptan Efendimizi pruvaya çağırmak için kamaraya girdiğinde içeride kimseyi bulamamış, o anda fırsatı ganimet bilip kamaradaki kırmızı atlasla örtülü o boy aynasında kendini doyasıya şöyle bir seyretmek istemişti. Ama örtüyü kaldırdığında karşısında, yiğitlerinki gibi güneş yanığı bir yüz yerine, bembeyaz ve köse bir surat, kıpkırmızı ve biçimsiz dudaklar, seyrek bir bıyık, kırmızı gözbebekleri ve sapsarı sivri dişler görünce sanki başından aşağı kaynar sular dökülmüştü. Aynadaki aksinin üstündeki kızıl cüppeyi ve kafasındaki kara destar sarılı kızıl Cezayir fesini de görünce, muhtemelen kendisini çekemeyen birinin bedduası sonucu sadece çirkinleşmediğine, aynı zamanda aklını da oynattığına hükmetmişti. Sözüne güvenilir bir âlim olan Buhur mütevellisi Kılbaz Yakup Dede Hazretleri de bu olayın doğru olduğuna dair, *Menâkıbü'l Mebain* adlı eserinde yemin üzerine yemin etmiştir.

* * *

Her zaman olduğu gibi gemiciler tabiatüstü ve insanın içini ürperten konularda kafalarını yorarlarken, alacakaranlıkta Amat, Matapan Burnu'na doğru yaklaşıyordu. Diyavol Paşa kamarasına kapanmış, gece yarısından beri sinekemanıyla oyun havaları çalmaktaydı. Ondört telli kemanın tellerinden yükselen oynak nağmeler o sessizlikte güvertenin hemen her yerinde işitiliyordu. Pruva gözcüsü yeni yeni ağarmaya başlayan göğün altında denize doğru uzanan karanlık burna bakarken bir yandan da müziğe uyup eliyle usûl vurmaktaydı. Görevini bu şekilde ihmal ettiğinden, tepenin üzerinde güçbela seçilen, ufka gölgesini düşürmüş o Venedikliyi fark edemedi.

Yarım saat kadar sonra Amat burnu kavanço ederken bu gözcü sancak tarafına baktığında, usûl vurmayı bıraktı.

Çünkü burnu döndükleri anda, gücü kuvveti yerinde bir genç denizcinin yüze yüze ancak birkaç dakika içinde erişebileceği kadar yakın bir mesafede, baş toplarını Amat'a doğrultmuş o dev Venedik çektirisini görmüştü. Dile kolay, her biri güçlü kuvvetli yedişer forsa tarafından çekilen toplam 71 küreğini, suya her an inecek şekilde havaya kaldırmış vaziyette bekleyen bu muazzam çektiri, avına saldırmaya hazır dev bir örümceğe benziyordu. Savaş düzenine uygun olarak flandrası fora edilmiş, fırtına ve cankurtaran yelkenleri serenlere sarılmıştı. Baştarde sınıfından olan bu gemi en az Amat kadar uzun, fakat süratli her çektiri gibi inceydi. Kıç kasarasındaki yaldızla boyanmış oymaları ve armaması, dukalığın şanına uygun bir şekilde, sabahın köründe bile ışıl ışıl parıldamaktaydı.

Bu teknenin baş kovalama toplarının en büyüğü olan bir Bella Mezza'nın gerisinde, elinde kıvılcımlar saça saça yanan bir foga maytabı olduğu hâlde, kirli dişlerini göstererek sırıtan bir topçu vardı. Derken, Amat'tan 20 ayak daha uzun görünen bu çektirinin kıç kasarasından bir ses geldi:

"Foga!"

Bu ses duyulur duyulmaz topçu maytabını falya tavasına gömdü ve o koskoca balyemez topu gümbürderken, Amat'ın pruva gözcüsü "Teyakkuz!" diye boşuna bağırdı. Çünkü topun gürültüsü hem sesini bastırmış hem de Amat'ın reislerini, zâbitlerini, tüfenkçilerini ve topçularını uyandırmıştı. Biraz geç de olsa kös çalınıyor, boru üfleniyordu.

Çektirinin patlayan topunun fırlattığı 22 okkalık taş gülle, su üzerinde seke seke ilerledi ve kaplama tahtaları ile postalarını darmadağın ederek bordasından içeri giriverdi. Açılan rahneden içeri su hücum etti. Zâbitler sağa sola bağırıyorlardı:

"Deliği morile edin! Müsâdeme paletini hazırlayın!"

"Topçular yerlerinize!"

"Tüfenkçiler tepeye!"

Balyemez topundan fırlayan 22 okkalık gülle Amat'ın bordasını delip dağıtınca, Venedik kadırgasındaki 100 kadar korsandan bir sevinç nidası yükselmişti. Boğazlarını yırtarcasına "Hurraaa!" diye nara atıp yeri göğü çınlatan bu kana susamış cellâtların ellerinde eğri kılınçlar, bellerinde zemberekli pištovlar, dillerinde ise sunturlu küfürler vardı. Çok geçmeden çektiride biri "Forza!" diye bağırınca oturaklardaki forsalar kürekleri bir anda suya indirip, tempo veren davulun her "Düm!" sesinde dişlerini ve ıskarmozları gıcırdata gıcırdata, en az 10 okkalık topaçlara asılıp zahmetle çekmeye başladılar:

"Dümmm!... Tek...Tek...Tek... Dümmm!... Tek... Tek... Tek..."

Baş toplarının hemen arkasında ellerinde kancalarla hazır bekleyen adamlara bakılırsa, suda yel gibi kayıp ilerleyen bu baştarde Amat'a rampa edecekti. Nitekim pruva direğine, üzerine simle işlenmiş kükreyen bir aslan figürü bulunan kızıl Venedik sancağı hisa edildi. İri yapılarından dolayı böyle zahmetli bir göreve lâyık görülmüş kolu bükülmez, demir bilekli ve ensesi kalın forsalar ayakları zincirli olduğu hâlde kırbaç altında inleye inleye def-i bela kabilinden küreklere her asıldığında, iki sıra oturak arasındaki boşlukta bekleyen dukalık askerlerinden sevinç nidaları yükseliyor, her hamlede Amat'a biraz daha yaklaştıkça bu zalimlerin gözleri parlıyor, ganimet heyecanıyla elleri ayakları titriyordu. Bir çektirinin iki güverteli bir kalyona taarruza kalkması kolay değildi. Ama Venediklilerin cesareti daha çok, takımpâre yelken ve apaz seyriyle poyraz tarafından hızla yaklaşan kalyonlarından kaynaklanıyordu. İki ambarlı Venedik kalyonu aşağı yukarı beş mil uzaktaydı ve çatışmaya en geç yirmi dakika içinde yetişecek gibiydi. Kırmızı yel flaması daha şimdiden görünmüştü bile.

Koskoca taş gülleler atan balyemez topundan sonra çektiri bu kez baziliklerini de ateşledi ve her biri dört okka çeken güllelerden biri Amat'ın baş kasarasına isabet edip ortalığı dağıttı. Güllenin çarptığı yerden kopan sayısız tahta parçası havada şarapnel gibi dağılarak oraya buraya saçıldı. 22 okkalık güllenin bordada açtığı delik geçici olarak morile edilmişti. Sintineyi neredeyse tamamen dolduran suyu tahliye etmek için tam kırk kişi tulumbaların başında var güçleriyle çalışıyordu. Süleyman Reis'in çarmıklardan tâ tepeye, direklerin çanaklıklarına çıkmış tüfenkçilere bağırdı:

"Tüfenkçiler! Emrimle ateş açacaksınız!"

Ardından topçulara emretti:

"Sancak bataryaları, ateş!"

Ejderdehanlar ve kolomborneler ateş kustu. Ama süratle ilerleyen kadırga sadece baş tarafını, yani bir kalyondan çok daha küçük bir cepheyi gösterdiği için vurulması zor bir hedefti. Bununla birlikte kadırganın 10-12 küreği kırıldı, grandi direğindeki o koca seren güverteye düştü ve birçok forsa ile asker yaralanıp saf dışı kaldı. Ancak Venedikliler, ellerinde baltalar ve kancalı sırıklarla sereni birkaç dakika içinde denize bıraktılar. O kadar yaklaşmışlardı ki, Amat ancak bir kez daha toplarını ateşleyebilirdi. Poyraz tarafındaki Venedik kalyonu da giderek yaklaşıyordu. Süleyman Reis'in "Salkım atılacak!" emriyle toplar gülle yerine tüfenk kurşunu dolu torbalarla dolduruldu. İyice yaklaşan kadırgaya ateş açıldığında her dört Venedikliden biri kanlar içinde yere yığıldı. İskele tarafındaki kürekleri içeri alıp rampa etmeye hazırlanan kadırgadan Amat'ın küpeştesine kancalar atılıverdi, halatlar gerildi. Süleyman Reis'in emriyle tepedeki tüfenkler tapır tapır taptapayla teker teker patlayınca kadırgadakilerin çoğu düştü. Fakat Amat'ı bu ani baskından kurtaran şey, Süleyman Reis'in verdiği şu emir oldu:

"Lombarlar suğa!"

Bu emir üzerine topçular halatlara asılıp topları fora ettikten sonra lombarları sıkıca kapattılar. Artık top ateşi açılamazdı. Fakat aborda etmesine ramak kalan çektiridekilerin de lombarlardan içeri girebilmeleri şimdi imkânsızdı. Venediklilerin, küpeştesi yüksekte olan Amat'a rampa edebilmesi de çok zor olacaktı. Yine de Venediklilerin gözükara 30-40 kadarı, Amat'ın güvertesine çıkmayı başarabilmişlerdi. İşte o anda akıllara durgunluk veren bir olay cereyan etti:

Amat'a rampa edilmesine ziyadesiyle öfkelenip dinden imandan çıkan Süleyman Reis, kendisine pištovunu doğrultan bir rezilin bileğini kavrayıp suratına tokadı patlatırken, baltayla hücum eden bir hergelenin böğrüne dirseğini indirdi. Bir aylakçı çocuğa kılınç savuran bir başkasına kafa atıp adamı yere yuvarladıktan sonra, seyir güvertesine atlamaya çalışan bir Venediklinin apış arasına dizini gömdü. Gözünü o kadar kan bürümüştü ki, ağzından köpükler saça saça tekme indirip yumruk salladıktan sonra yeniçerilere çok az iş kalmıştı. O keşmekeşte çifte kulaklı yatağanlarını çeken yeniçeriler Venediklilerle göğüs göğüse, boğaz boğaza, gırtlak gırtlağa dövüştüler. Damarlardan güverteye sıçrayan, damlayan, fışkıran kan, frengi deliklerinden denize akmaktaydı. Seyir güvertesindeki son Venediklinin de ensesine bir yatağan indirildiğinde, kılınç sallayıp kan akıtmaktan kimsede derman kalmamıştı. Üst güverteler ölüler ve ıstırapla inleyen yaralılarla doluydu. Kadırga büyük zarar görmüş ve Venedikliler Amat'ı ele geçiremeyeceklerini anlayınca, "Siya!" emriyle geriye kürek çekerek açılmaya başlamışlardı. Ne var ki, Amat'ın savaşıp bu kadırgayı batırması ya da ele geçirmesi için vakit yoktu. Çünkü Venedikliler geriye kalyonları için kolay bir lokma, yani bordasında büyük bir delik taşıyan bir savaş gemisi bırakmışlardı. Onların yarım bıraktığı işi kalyonları tamamlayacaktı. Rahneden su

alan Amat uzaklaşırken, kadırgadakiler de nara atıp gittikçe yaklaşan kalyonlarına tezahürat yapıyorlardı.

Seyir zâbiti Abuzer Reis ve diğer zâbitler akıtılan kanla iyice kayganlaşmış güvertede düşmemeye dikkat ederek Kaptan Efendimizi arıyorlardı. Porsunlardan ikisi adamlarıyla birlikte Venediklilerin cesetlerini denize atmakla görevlendirilmişti. Kırbaç Süleyman bu gemicilere, "Dikkat edin!" dedi, "Kan içindeki kıpkırmızı ölüler birbirlerine benzerler. Yanlışlıkla bizimkilerden birini atmayın denize. Gerekirse donlarını indirip sünnetli olup olmadıklarına bakın. Kaptanı görür görmez haber verin!"

O anda Amat'taki hemen herkes Diyavol Paşa'nın öldüğü ya da ağır bir şekilde yaralandığı fikrindeydi. Çünkü şurası muhakkaktı ki, eğer hayatta olsaydı kısık sesine rağmen gemide en çok bağırıp çağıran o olurdu. Ne var ki, cesetler ve yaralılar arasında onu bulamadılar. Venedik kadırgası iki gomina kadar alargada, denize atılacak ölü ve yaralılarını toplamak üzere bekliyordu. Hatta bu iş için bir filika bile indirilmişti. Son Venedik askerinin cesedi de denize atıldığında Amat'ın cerrahı İbrahim Bey, mürettebattan 27 kadar ağır yaralı saydı. En azından şimdilik hiç zayiat yoktu. İşte o anda seyir güvertesinde sadece göğüsleri inip kalkan yorgun savaşçıların soluk sesleri değil, ne gariptir ki, Kaptan Efendimizin kamarasından gelen oynak keman nağmeleri de işitilmeye başlandı. Hayır! Cenk boyunca kamarasından çıkmayan kaptana Amat'takiler ne korkak ne de ödlek dedi. Tam tersi. Putperestler, güçleri olduğu kadar zaafları da olan ilahlarına nasıl bakıyorlarsa öyle baktılar ona. Diyavol Paşa Hazretleri en azından o anda, Amat'ın mürettebatı için şımarık bir yarı tanrıdan başka bir şey değildi. Paşa Efendimizin yaptığını reisler yahut zâbitlerden biri yapsaydı ödleğin teki oluverirdi; çünkü onlar da başaltından yetiştikleri için tayfadan pek o kadar farklı değildiler. Ama Efendimiz,

tayfanın yaşadığı baş kasaraya adımını bile atmamıştı. Ortalıkta kan gövdeyi götürürken istifini bozmaksızın kamarasında keman çalabilen asil biri, tabiatüstü bir varlıktı o. Kamarasından güler yüzle çıkıp seyir güvertesinin korkuluğuna abandığında, mürettebat Süleyman Reis'i değil onu selâmlamıştı:

"Kaptan Paşa çok yaşa!"

Kaptan Efendimiz işaret parmağını dudağına götürerek sus işareti yaptı. Ama tayfanın tezahüratı bitmek bilmiyordu. Bunun üzerine avuçlarını gösterecek şekilde ellerini kaldırdı ve bir süre sonra nidalar ve ıslık sesleri kesildi. Herkes Diyavol Paşa Hazretleri'ne kulak kesilmişti. Kaptan Efendimiz, "Aferin!" dedi. "İyi iş başardınız. Topçuları alınlarından öpmek gerekir. Attıklarını vurdular. Tüfenkçiler de öyle. Amat'a rampa edildiğinde de yatağanlarınızı çekip cesurca cenk ettiniz. Ama koca reisinizin hakkını yemeyin! Süleyman Reis! Süleyman Reis! Gel buraya! Gel de bu cesur savaşçılar seni de görsünler! Haydi! Çekinme!"

Diyavol Paşa Hazretleri, kolunu Süleyman Reis'in omzuna attı. Mürettebattan birkaç kişi, "Yaşa!" diye haykıracak oldu ama Efendimiz onları susturduktan sonra, "İşte bugünün kahramanı!" dedi. "Bizi o korkunç fırtınadan kurtaracak kadar iyi bir denizciydi. Bugün de onun mangal yürekli bir savaşçı olduğunu görmüş bulunuyoruz. Ne kadar mutlu olduğumu sizlere anlatamam. Çünkü ben olmasam bile Süleyman Reis Amat'ı hakkıyla yönetir. İçim ferah doğrusu."

Kaptan Efendimiz bir süre sustuktan sonra, gemicilere, "Yiğit adam tez ölür. Çünkü hayatı rizikodur," dedi. "Sizler de yiğitsiniz. En azından kumarda paranızı rizikoya sokarsınız. Bu işi yapamayacak kadar korkak olan var mı içinizde! Varsa çıksın ortaya!"

Çukur güvertedekiler, "Olmaz olsun öyle kişi aramızda!" diye bağırdılar. Bunun üzerine Diyavol Paşa Hazretleri, "Bi-

ze doğru yaklaşan şu Venedik kalyonunu görüyor musunuz?" diye sordu. "En geç birbuçuk, bilemediniz iki gün sonra bize yetişecek ve rüzgârımızı kapatıp bizi cenge zorlayacak. İşte şimdi kumar oynama zamanı! Bu kaçınılmaz çatışmayı da ben değil, Süleyman Reis yönetecek. Zor bir iş değil, ama kolay bir iş de sayılmaz. Reisiniz eğer o kalyonu ele geçirirse, ganimetteki beşte birlik payımın yarısını ona vereceğim. Diğer yarısı ne mi olacak? Söyleyeyim!"

Elini Süleyman'ın omzundan çektikten sonra kollarını kavuşturdu ve sanki kulaklarına bir sır fısıldayacakmış gibi gemicilere doğru hafifçe eğildi. Gemiciler de ona doğru bir iki adım sokuldular. Efendimiz, güvertedekilere şunları söyledi:

"Yarısını da size, evet sizlere vereceğim!"

Burada bir alkiş tufanı koptu. Islıklar çalındı. Kırmızı baratalar kafalardan çıkarılıp havalara fırlatıldı. Sevinç nidaları henüz sönmemişti ki Kaptan Efendimiz son sözünü de söyledi:

"Amat'ın idaresi şu andan itibaren Süleyman Reis'te!"

Diyavol Paşa Hazretleri yüzünde anlamlı bir gülümseme ile kamarasına girdiğinde, seyir güvertesi reislere ve zâbitlere kalmıştı. Abuzer Reis, kaptanın vaatlerinden sonra sevinçten ellerini ovuşturup fısır fısır birbirleriyle konuşan gemicileri azarladı:

"Sizi gidi mendeburlar! Sünepeler! Uyuzlar! Tembeller! Iskança vardiyayı çalın! Nöbet birinci vardiyada! Porsunlar! Her yer kan içinde. Güverteye kum döktürün! Yoksa biri kayıp düşer de o taş kafasını kırar. Haydi sallanmayın! Tırmanın direklere! Ariva!"

Mürettebat görev yerlerine döndükten sonra Abuzer Reis Kırbaç Süleyman'ın yanına gelip, "Efendim!" dedi, "Tekne su yapıyor. Gerçi deliği morile ettik ama fazla idare etmez. Müsâdeme paletini kullanmamız gerekir. Branda hazır. Ay-

rıca Venedik kalyonu iyice yaklaştı. Üstelik rüzgâr üstünlüğü de onda. Ne yapmamızı istersin?"

Süleyman Reis, "Bordadaki deliği brandayla kapatın," diye cevap verdi. "Tulumbaların başından kimse ayrılmasın. Sintineyi kuruturcasına tulumba bassınlar. Rüzgâr bizden yana değil. Gündoğusundan esiyor. Baş yelkenlerini, pruva gabya, pruva ve grandi babafingo yelkenlerini fora edin. Rüzgârı sancak omuzluktan alıp batı tarafına kaçmaktan başka çaremiz yok. Rotayı serdümene ver. Ayrıca parakete hesabı yapılsın. Her beş milde bir iskandil edilsin. Derinlik otuz kulaç olduğunda bana haber ver. Bu, demir halatının uzunluğudur."

Verilen emir üzerine pruva batıya döndürüldü ve Amat rüzgârı kıçtan alarak açığa doğru seyretmeye başladı. Hâl böyle olunca Venedik kalyonu da dümen kırarak peşlerine düştü. Arada en fazla üç mil mesafe vardı. En kötüsü Amat'ın rüzgâr üstünlüğü yoktu. Abuzer Reis, Kırbaç Süleyman'a, "Bu gidişle yarın sabaha kalmaz bize yetişir ve kapatma yapıp rüzgârımızı keser," dedi. "Böylece hızımız azalır ve rüzgâr ondan yana estiği için manevra üstünlüğüyle başımıza epeyce iş açar. O kalyonun da bizimki gibi iki top güvertesi var. Borda ateş gücümüz eşit. Ama çatışma onun kontrolünde olacak. İşimiz zor!"

Süleyman Reis, "Hiç belli olmaz," dedi. "Hâlâ yapacak çok şeyimiz var. Bu arada, bordadaki delik kapatıldı mı?"

Ana güvertede, kare şeklindeki bir yedek yelkenin miyâma ve iskota patalarına birer halat volta edilmiş ve bu halatların ikisi Amat'ın sancak tarafından sarkıtılıp alttan geçirilerek iskele tarafından çıkartılmıştı. Böylece indirilen yelken, su kesimindeki deliği dıştan tıkayacaktı. Fakat halatlardan biri patayı yırtıp kurtulmuştu ve görünüşe bakılırsa bu işle görevlendirilen porsun meseleyi çözemiyordu. Abuzer Reis, "Sizi gidi ciğeri beş para etmez dökünтüler! Bir işi

beceremediniz! Sizin yerinize gerdeğe ben gireyim bari!" diye bağırarak denizcilerin yanına koştuğunda, Diyavol Paşa Efendimizin hizmetçisi olan Nuh Usta, Süleyman Reis'in yanına gelip şunu söyledi:

"Efendim. Kaptan seni kamarasına çağırıyor."

Kırbaç Süleyman, kıç taraftaki pencerelerinin perdeleri sımsıkı kapatılmış loş kamaraya girip selâm verdiğinde Diyavol Paşa Hazretleri sinekemanının gövdesindeki reçine tozlarını tülbentle temizlemekteydi. Ne gariptir ki Amat'ın aşçısı da kamarada, ayakta bekliyordu. Felçli sağ eline her zamanki gibi o siyah torbayı geçirmişti. Hava serin olmasına rağmen Kaptan Efendimiz, kızıl cüppesini çıkarıp sedirin üzerine yaymıştı. Billûr kadehi o sarı içkiyle yarı yarıya doluydu. Seyrek bıyığının altındaki kırmızı dudaklarında alaycı bir gülümseme var gibiydi. Kemanını torbasına koyup duvara astıktan sonra Süleyman'a, "Gel, otur," dedi. "Aferin sana! Venedik kadırgasını perişan ettin. Bakalım kalyondan nasıl kurtulacaksın. Dur! Dur! Açıklama yapmana gerek yok. Çünkü konumuz bu değil. Ölmekle öldürmek yerine, istersen sonsuz hayatla ilgilenelim biraz. Geçen sefer ne konuşmuştuk? Ölümsüzlük hakkında ipe sapa gelmez bazı hurafelerden bahsetmiştik herhalde. Bu kitaplıkta senin için bak ne buldum! Yunan filozofu İbni Parmen'in müridi olan bir âlimin kaleme aldığı bir risâle. Söyledikleri o kadar mantıklı görünüyor ki, vardığı sonuçların kesinliği insanın içini bulandırıyor. Böylesi bir kesinlik yerine belirsizliği hep tercih etmişimdir. Bu filozofun ölümsüzlük hakkındaki fikirlerini bilmek isteyeceğini düşündüm. Ben bu risâleyi tekrar okuyacağımı hiç sanmıyorum. Hatta ve hatta böyle bir eseri kitaplığımda tutmayı bile yediremem kendime. Kısacası, İbni Parmen'in müridinin risâlesi, tam da kuzinede yakılması gereken bir kitap. Gemimde böyle bir kitabın bulunmasını istemem doğrusu. Bu

aşçı ocakta yakmadan önce risâleye bir göz atmak istersin diye düşündüm."

Süleyman'ın işi başından aşkındı. Bunun için, "Efendim. Şu anda bir Venedik kalyonu bizi takip ediyor," dedi. "Onu kollamam, yani seyir güvertesinde bulunmam lâzım. Değerli teklifini şimdilik kabul etmem imkânsız. Eğer sağ kalırsak, daha sonra seni can kulağıyla dinlerim."

O anda Efendimizin kaşları çatıldı. Ancak bir süre geçtikten sonra bakışları yumuşadı ve derinden bir iç geçirdi. "Peki öyleyse," dedi, "Madem ki bir kalyon seni ölümsüzlükten daha fazla ilgilendiriyor, öyleyse bu değersiz kitabı aşçıya vereyim de ocaktaki odunların arasına atsın. Bu sayede belki, akşam pişecek çorbanın lezzeti artar".

Kaptan aşçıya kitabı uzatarak, "Al," dedi. "Bu değersiz kitabı hemen şimdi ocakta yak. Küllerini de bana getir."

Bu söz üzerine Kırbaç Süleyman'da şafak attı. Eli ayağı dolaşan Süleyman Reis, "Hayır!" dedi. "Yakılmadan önce bir bakmak isterim. Böyle bir şey için zamanım hep oldu ve olacaktır."

İçi içine sığmadığı için kamarada dört dönmeye başlayan Süleyman'a baktıktan sonra, Kaptan Efendimizin ince, kırmızı dudaklarına bir gülümseme yayıldı. Yerinden doğrulup kızıl cüppesini alarak sırtına geçirdi. "Alt dehlize inip yaralılara bir baksam iyi olacak," dedi. Ardından Süleyman'a dönerek şunları söyledi:

"Peki, al kitabı. Ama sakın unutma! Bitirir bitirmez risâleyi aşçıya teslim edeceksin. Bu arada, güverte de sende. Yani gemiyi şu anda sen yönetiyorsun. Görevini de ihmal etme."

Kaptan dışarı çıkarken, Kırbaç Süleyman'ın aklının yarısı Amat'ı takip etmekte olan, 56 toplu Venedik kalyonundaydı. Pruvadaki iskandil vardiyasının başındaki çavuşun yaptığı ölçümler pasaparola edilerek tâ kıç tarafa geliyordu. Belli aralıklarla adamlarına derinliği ölçtüren çavuş, iskandil

kurşunu dibe varmadığı için her çeyrek saatte bir "Kesmedi!" diye bağırıyordu. Anlaşılan derinlik 100 kulaçtan fazlaydı. Süleyman Reis, Efendimizden teslim aldığı kitabın ilk sayfasını açtığında kamaranın kapısı vuruldu ve içeri seyir zâbiti Abuzer Reis girdi. Selâm verdikten sonra telaşla, "Efendim!" dedi, "Venedik kalyonu bütün yelkenlerini açtı, takımpâre yelkenle bize yaklaşıyor. Ne yapmamızı istersin?"

Süleyman Reis başını kitaptan kaldırarak, "Siz de foravele edin," dedi. "Bütün yelkenleri açın. Dümene Kör İdris geçsin. En iyi serdümen o. Başka birini dümene yaklaştırmayın. Yoksa bu rüzgârla gemiye broş attırır. Parakete hesabı yapmaya devam edin. 50 fersah sonra derinliğin 35-40 kulaç olması gerekir. Daha önce dediğim gibi, derinlik 30 kulaç olduğunda bana derhal haber verin."

Abuzer Reis tekrar selâm verdikten sonra kamaradan çıktı. Aşçı yakılacak kitabı almak üzere hâlâ bekliyordu. Zamanının fazla olmadığını bilen Süleyman Reis risâleyi açıp okumaya başladı. Bu eseri yazan âlim, mensup olduğu tarikatın şeyhi İbni Parmen'in ölümsüzlük hakkındaki fikirlerini açıklayıp yorumlamıştı. İbni Parmen adındaki bu filozof Fisagorcular denilen cemaati terk etmiş, fakat onların ilginç bir fikrini reddetmemişti. Fisagorculara göre zamanın sonsuz olmasının yegâne yolu onun döngüsel olmasıydı. Risâlede bu bahsi izah etmek için şöyle bir örnek verilmişti: Sözgelimi Amr, belli bir tarihte doğup zamanla büyüdüğü vakit Zeyd ile arkadaş olduktan sonra, arkadaşına ihanet ederek onun tarafından öldürüldüğünde, zaman döngüsel olduğu için tekrar doğacak, yine Zeyd ile karşılaşacak, yine ona ihanet edecek ve yine öldürülüp yine doğacaktı. Bu döngü sonsuza kadar sürecekti. İşte, zaman döngüsel olduğu için sadece geçmişi değil, geleceği hatırlamak da mümkündü. Kısacası hatırlama ile kehanet aynı şeydi. Öte yandan, filozof Aristâtalis gözler nasıl ki ışığı ve kulak-

lar da sesi algılıyorsa, hafızanın da zamanı algıladığını ileri sürmüştü. Müridinin yazdıklarına bakılırsa, İbni Parmen de hafızanın, tıpkı göz ve kulak gibi bir duyu organı olduğunu söyler görünüyordu. Bununla birlikte hafıza geçmişi ve geleceği algılamaktaydı. Ancak bu filozof, geçmişin ve geleceğin olmadığını söyleyerek Fisagorculardan ayrılıyordu. Mesela, "Bir dedem var idi," dendiğinde bundan, dedenin artık var olmadığı, "Bir oğlum olacak," dendiğinde ise oğlun henüz var olmadığı sonucu çıkıyordu. Öyleyse var olduğu söylenen herhangi bir şey geçmişte ve gelecekte olamazdı. "Her ne kadar uzakta olsalar da zihinde şimdi bulunan şeylere bir bak," diyen İbni Parmen'e göre, 'şimdi çocuk olduğunu' ve 'şimdi ihtiyar olduğunu' hatırlayan, dolayısıyla 'algılayan' biri yanılmaktaydı. O, aynı zamanda hem çocuk hem de ihtiyar olamazdı. Ne çocuk ne de ihtiyar olan biri de, ezelî ve ebedî bir 'şimdi' içinde yaşıyor demekti. İşte bu yüzden o kişinin ölümsüz olduğunu kabul etmemiz gerekiyordu.

Bir deniz kurdunu, hele hele Kırbaç Süleyman'ı asla ve asla deniz tutmazdı. Fakat İbni Parmen'in müridi olan âlimin yazdığı risâle midesini bulandırmıştı. Çünkü bu kişi, ölümsüzlüğün de en az ölüm kadar kesin olduğunu kanıtlamış görünüyordu. İster alın yazısı densin ister matematik, kesinlik özgür bir insanı daima çıldırtırdı. Sadece ölüm yetmiyormuş gibi, fâniler âleminde kesin olan artık iki şey vardı. Her nefsin ölümü tadacağı şu dünyada herkesin aslında ölümsüz olduğunu göstermek, iç bulantısını ikiye katlıyordu. Risâleyi gece yarısından sonra bitiren Süleyman, çöküp sırtını duvara yaslayarak çoktan sızıp kalmış aşçının ayakları dibine kitabı bıraktı. Diyavol Paşa Hazretlerinin dediği gibi gerçekten de yakılması gereken bir eserdi bu. Bu sırada dışarıdan iskandil çavuşunun sesi işitildi:

"Derinlik 50 kulaç! Dip kayalık!"

Kırbaç Süleyman kamaradan seyir güvertesine çıktığında gecenin serin havasını ciğerlerine çekti. İç bulantısı azalmıştı. Kıç tarafında feneri yanan Amat rüzgârı omuzluktan alarak seyretmekteydi. Kendilerini takip eden Venedik kalyonundan kurtulmak için bu feneri söndürmeleri yeterliydi ama bu onursuzca bir tavır olurdu. Görünüşe bakılırsa bu kalyon ile aralarında iki milden daha az mesafe kalmıştı. Bu gidişle kalyon üç saate kalmaz onlara yetişir ve en geç bir saat sonra da kapatma yapar ve Amat'ın rüzgârını keserdi. Kapatmada olan geminin hızı düşeceği için mürettebat çatışmaya girmek zorunda kalırdı. Fakat kadırganın taş güllesi bordayı delip dağıttığında çarpmanın şiddetiyle iki ejderdehan topu devrilip tekerlekli kundaklarından çıkmıştı. Bu toplar muylularından kundaklara tekrar bindirilmemişti. Çünkü deliği dıştan tıkamak için karinaya sarkıtılan yelken, aynı zamanda üçer top lombarını da kapatıyordu. Kısacası ateş üstünlükleri azalmıştı. Ayrıca seyir güvertesinin zeminindeki havalandırma ızgaralarından, delikten içeri giren suyu boşaltmak için gece boyunca tulumba basmaktan kolları kopan gemicilerin soluk sesleri, yakınmaları ve duaları işitiliyordu. İskandil çavuşu yine bağırdı:

"Derinlik 45 kulaç! Dip kayalık!"

Şafak sökmek üzereydi. Seyir zâbiti Abuzer Reis, Kırbaç Süleyman'ın yanına gelerek, "Efendim. Parakete hesabına göre Matafan Burnu'ndan batıya doğru tam 50 fersah yol aldık," dedi. "Bu kadar açıkta bir sığlık bulacağımızı hiç tahmin etmezdim. Derinlik giderek azalıyor. Ama bu ne işimize yarayacak, anlamadım. Venedik kalyonu giderek yaklaşıyor. Hem rüzgâr üstünlüğü hem de ateş üstünlüğü var. İki saate kalmaz top menziline girer ve baş toplarını ateşlemeye başlar. Eğer topları bazilikse 9, sakre ise 12 okkalı güllelerle Amat'ın kıç tarafını dağıtır. Çünkü kıç tarafı geminin en zayıf yanı. Kaptan Diyavol Paşa bütün yetkiyi sa-

na devretti. Senden emir almamız lâzım. Ne yapmamızı buyurursun?"

Süleyman sakalını sıvazlayıp bir süre düşündükten sonra, "Kıç tarafın alt dehlizindeki iki kolomborneyi alesta tutun," dedi. "Fora edip doldurun ve güneş doğmadan önce salya etmeyin. Kıç lombarlar suğa edilmiş olsun. Bildiğin gibi pupa seyri yapıyoruz ve dalgalar kıç tarafta patlıyor. Eğer hemen açarsanız lombarlar su alır. Gerekmedikçe ateş edilmeyecek. Bu arada, sancağı hisa edin ve bütün vardiyalar, tüfenkçiler, topçular çukur güvertede toplansın."

Verilen emirle, Amat'ın kıç tarafındaki kündere hilâlli ve sekiz köşe yıldızlı o kızıl sancak çekildi. Feryat hunisini ağzına götüren Abuzer Reis bağırdı:

"Bütün vardiyalar güverteye! Haydi sallanmayın! Vaktimiz az! Süleyman Reis konuşacak!"

Çukur güvertede toplanan mürettebattan bir uğultu yükseliyordu. Bir seyir güvertesine, bir de kendilerini takip eden 56 toplu kalyona bakıyorlardı. Fakat Süleyman'ı ve yanında kükürtlü su taşıyan postasını seyir güvertesinde görünce sustular. Çünkü adamın elinde kırbacı vardı. Kırbaç Süleyman konuşmasına başladı:

"Arslanlarım! Sizler usta denizciler, yiğit savaşçılarsınız! Soruyorum size. Fikrinizi söyleyin! İyi bir kalyon nasıl olmalı?"

Herkes susuyordu. Neden sonra marinelin biri, "Ey Süleyman Reis, iyi bir kalyonun üç top güvertesi olmalı," dedi, "Direkleri bizimki gibi meşeden değil, köknar ağacından yapılmalı".

Bu arada, öksürük şurubu içmesi gereken karga sesli bir porsun, "Mizana direğinde randa yelkeni olmalı," diye haykırdı. "Ayrıca velena ve flok yelkenleri de gerekli."

Bir uskuncacı ise, "Topları tunç değil, dökme demir olmalı," dedi. "Bizim toplarımız tunçtan ve bazılarında dö-

küm hatası var. Üzerinde damarlar görünüyor. Harp atımıyla ateş edersek onları değil bizi telef edebilir."

Süleyman Reis, "Bilemediniz!" dedi. "Bu geminin üçüncü bir güverteye ihtiyacı yok. Daha sağlam direklere de, randa ve velena yelkenlerine de ihtiyacı yok! Demir toplara da ihtiyacı yok! Neye ihtiyacı var, biliyor musunuz?"

Kırbaç Süleyman bir süre sustuktan sonra, "Bu geminin, emir verilmeden hangi manevranın yapılacağını kestiren usta denizcilere ihtiyacı var!" dedi, "Bu geminin, arması her ne kadar eksik olsa da müşkülleri derhal çözen akıllı gabyarlara, tez zamanda topu doldurup hedefi vuran cesur topçulara, karavana atmayan keskin nişancı tüfenkçilere ihtiyacı var!"

Süleyman eliyle güvertedeki mürettebatı göstererek haykırdı:

"Yani sizlere! Sadece ve sadece sizlere ihtiyacı var!"

Kollarını kavuşturduktan sonra ekledi:

"En iyi kalyon, mürettebatı iyi ve becerikli olan kalyondur! Bu yüzden biz onlardan iyiyiz!"

Süleyman Reis'i huşû içinde dinleyen tüfenkçiler, marineller, gabyarlar, topçular ve hatta aylakçılar galeyana gelip, hep bir ağızdan, "Yaşa!" diye bağırdılar. Fakat tam da bu anda Venedik kalyonu baş toplarını ateşleyince bazı gemiciler irkildi. Baziliklerin attığı iki gülle Amat'ın kemere hattında denize düştü. Vakit gelmişti. Süleyman Reis şöyle buyurdu:

"Tüfenkçiler tepeye! Kalyon kemereye geldiğinde ateş açıp güvertesinde kimseyi sağ komayın. Topçular! İskele bataryalarındaki topları doldurduktan sonra sancak tarafına geçin. Ben emir verince tekrar iskele bataryalarına geçeceksiniz. Pruva neferleri! Demiri salya etmeye alesta olun. Öyle ki, ben emir verince her an funda edilmeye hazır olarak griva babasında asılı kalsın. Porsunlar ve marinelller! Emrimle baş yelkenlerini, trinketa ve mayıstıra yelkenlerini istinga edeceksiniz. Şimdi herkes savaş yerlerine!"

Venedik kalyonu bir gomina geride, tüfenk menzili içindeydi. Beklenildiği gibi, rüzgârı kıç omuzluktan alan Amat'ın rüzgârını kesip hızını düşürmeyi amaçlıyordu. Bu korkunç savaş gemisi baş toplarıyla tekrar ateş edince güllelerden biri mizana gabya yelkenini delip tâ ileride denize düştü. Ateşe karşılık vermek için Amat'ın kıç tarafındaki top lombarları hisa edildiyse de, aynalıkta patlayan dalgalar bu işi suya düşürmüştü. Hızla yaklaşan kalyon rüzgârı kesmeye başlayınca Amat yavaşladı. Artık çatışma kaçınılmazdı. Her iki gemi de seyir hâlindeyken yeni topçubaşı haykırdı:

"Hisa lombar! Salya top!"

Pruva direğinde aslanlı kırmızı sancak dalgalanan Venedik kalyonunun da bazilikleri ve sakreleri salya edilmişti. Artık o kadar yakındı ki, başlarında sol tarafı kalkık geniş siperli siyah şapkalar, sırtlarında kırmızı yenli siyah redingotlar olan neferlerin ve kırmızı redingotlu zâbitlerin vahşi parıltıların oynaştığı gözlerinin akı görünüyordu. O güne kadar yedi Türk öldürdüğü için yanaklarında yedi parmak uzunluğunda favori bırakmış kaptanları, sırma apoletli mavi bir redingot giymişti. 35-40 yaşlarındaki bu Venediklinin başında geniş kenarlı, lacivert ve tüylü bir şapka vardı. Boynundan ve uzun çizmelerinin konçlarından süslü püslü danteller sarkıyordu. Venedikli kaptan ve Süleyman Reis aynı anda haykırdılar:

"Foga!"

"Ateş!"

Maytaplar falyalara gömüldü. Bazilikler, kolomborneler, ejderdehanlar ve sakreler aynı anda gümbürdedi. O anda kızılca kıyamet koptu. Gülleler lombarlara çarpıp kaplamaları dağıttı, sağa sola saçılan tahta parçaları ve kıymıklar kurşun gibi vızıldayarak mürettebatın başına, gözüne, göğsüne, sırtına, bacaklarına saplandı. Çarpan gülleler turusasından koparınca Amat'ın o koskoca mayıstıra sereni düştü ve yelken

güverteye yayıldı. Ortalığı kaplayan keskin kokulu barut dumanından göz gözü görmez olmuştu. Bu durumdan her iki taraf da yararlandı ve toplarını tekrar doldurmaya başladılar. Amat'ın top güvertelerinde, çarpıp bordayı dağıtan güllelerden dolayı dehşete kapılan bazı topçular zangır zangır titriyor ve bu acemilerin korkudan dişleri takırdıyordu. O hengâmede bu adamların dudakları sürekli kıpırdıyor, anlaşılan o ki can kaygısına düşen zavallılar durmadan kelime-i şahâdet ve salavât getirip bu badireden sağ salim kurtulmayı Cenâb-ı Hakk'tan niyâz ediyorlardı. Venedik kalyonu tekrar ateş açmadan önce bu tabansızlardan bazıları kaçacak gibi oldu. Ama topçu çavuşları kılınçlarını boşuna taşımıyorlardı. Kaçmaya yeltenenlerden bazıları, kınlarından çekilmiş top güvertesinde parlayan kılınçları görünce yerlerine dönüler. Toplar yeniden doldurulmuştu. Çok geçmeden, hâlâ seyir hâlindeki iki kalyonun topları yine gümbürdedi. Amat'ın bordası yine çok hırpalandı. Ama direklere tırmanan yeniçerilerin tüfenkleri patır patır patlayınca Venediklilerin çoğu döküldü. Süleyman Reis o keşmekeşte haykırdı:

"İskandil!"

İskandil çavuşu kurşun ağırlığı denize attı ve müjdeyi verdi:

"Derinlik 25 kulaç! Dip kayalık!"

Toplar tekrar patlarken Kırbaç'ın sesi yine duyuldu:

"Salya demir!"

Pruva neferleri demiri salya ettiler. Bu hâliyle demir her an atılabilirdi. Bu sırada karşılıklı açılan top ateşiyle Amat'ın grandi direğinin babafingo çubuğu çatlayıp kırıldı ve güverteye düştü. Her iki kalyonun da lime lime olan yelkenlerinde hayır kalmamıştı. Kolomborneler ve ejderdehanlar ateş açtıktan sonra Kırbaç Süleyman bağırdı:

"İstinga trinket! İstinga pruva gabya! İstinga grandi gabya!"

Trinket ve gabya yelkenleri toplanırken Süleyman Reis'in sesi yine duyuldu:

"Funda!"

Bu emir üzerine pruva zâbiti, griva babasındaki kaygan kazık bağını fora eder etmez demir denizi boyladı. Halat derinliklere aktıktan sonra demir dibi buldu ve Amat demire bindi. Durumu bilen topçubaşı bağırdı:

"İskele bataryalarına!"

Burnu sabit olmak üzere, rüzgâr Amat'ı saat yönüne döndürdü. Tam 180 derece dönen tekne Venedik kalyonuna bu kez, darmadağın olmuş sancak tarafını değil, sağlam ve hırpalanmamış iskele tarafını gösterdi. Lombarlar hisa, dolu toplar da salya edildi. Demirle tiramola işe yaramıştı. Ateş emriyle birlikte patlayan ejderdehan ve kolombornelerden fırlayan gülleler, Venedik kalyonunun top güvertelerini tarumar etti. Fakat en önemlisi, mürettebatının 'kâbus' adını lâyık gördüğü bir kolomborneden atılan beş okkalık gülle, Venedik kalyonunun dümenini paramparça etmişti. Kalyon artık manevra yapamayacaktı. Amat demirle tiramola edince Venedikliler donup kalmış, neye uğradıklarını bilememişlerdi. O anda seyir güvertesinde bir ses duyuldu:

"Demir bırakıyoruz! Alesta tiramola!"

Pruva zâbiti demir halatını bir balta darbesiyle kesti. Direklerden duyulan "Alesta!" sesleri sevinç doluydu. Dümenciye verilen "İskele alabanda!" komutuyla dümen sola kırıldı, gabyarlar prasyalara asıldılar. İskele bataryalarındaki toplar doldurulmuştu. Venedik kalyonunun kıç tarafına gelince, Amat'ın bütün topları ateşlendi ve kalyonun en zayıf yeri olan kıç tarafı darmadağın oldu. Topçuların, tüfenkçilerin ve marinellerin yüzleri gülüyordu. Amat'ın yelkenleri faça edilip dümen sancak tarafına basılarak bu kez terse tiramola atıldı. Sancak bataryalarının ateşiyle Venedik kalyonunun grandi direği çatırdayıp denizi boylayınca batarya-

lardan ve güverteden tekbir sesleri yükseldi. Kalyonun direkleri ve serenleri kırılıp dökülmüş, yelkenleri yırtılıp saçaklanmış, mürettebatı perişan olmuştu. Çok geçmeden kalyondaki herkes canının derdine düştü. Amat'ta aylakçılardan yeniçerilere, porsunlardan topçulara kadar herkes çocuk gibi sevinçliydi. Çünkü binlerce altın değerindeki bu gemiyi ganimet olarak almamaları için hiçbir sebep kalmamıştı. Bunun için kancalar hazırlandı. Tepedeki tüfenkçiler Venedik kalyonunun güvertesine son bir kez yaylım ateşi açtıktan sonra artık rampa edilebilirdi. Böylece Amat, kalyona aborda etti. Fakat hesaba katmadıkları bir şey oldu.

Venedik kalyonunun kaptanı, bacağından vurulmuş olacak ki, elinde yanan bir maytapla kıç kasaraya doğru sendeleye sendeleye koşuyordu. Belli ki barut kuyruğunu yakıp gemisini havaya uçuracaktı. Tâ cephaneliğe kadar inen, içine barut doldurulmuş hayvan bağırsağından ibaret fitili, üzerine yağmur gibi yağan kurşunlara rağmen ateşlemek üzereydi. Bunu başardı da! Foga maytabıyla tutuşturduğu fitil harlayıp duman ve kıvılcım sala sala yanmaya başlayınca, tehlikeyi gören Süleyman Reis, "Alarga!" diye bağırdı. Durumu fark eden rampacılar kancaları bırakıp açevela gönderleriyle kalyonu var güçleriyle ittiler. Yelken dolduran Amat biraz açılmıştı ki, Venedik kalyonu infilâk etti ve tam 10 dakika boyunca gökten kol, bacak ve tahta parçaları yağdı. Binlerce değil, belki on binlerce altın değerindeki o güzelim kalyon böylece hebâ olup gitti.

Her iki çatışmanın sonunda Amat'ta 47 yaralı vardı. Hiç ölü olmaması, gemi hekimi İbrahim Bey'in işine gelmişti. Çünkü tedavi ettiği yaralılardan, çıkardığı kurşunun ağırlığı kadar gümüş talep eden bu adam, ölülerin ücret ödemediğini biliyordu. Ne var ki, sadece gemicilerin değil, geminin de yaralarını sağaltmak gerekmekteydi. Abuzer Reis'le hasar tespitine çıkan Kırbaç Süleyman, top güllesi isabet et-

tiğinde turusası koptuğu için güverteye düşen ve geminin manevra yapabilmesi için denize bırakılan mayıstıra serenini, denize filika mayna edilip tekrar kullanılmak üzere gemiye alınmasını, kırılıp güverteye düşen, neredeyse üç adam boyundaki babafingo çubuğuna da şimdilik cırgana yapılmasını emretti. Venedik kadırgasının baş kovalama topundan fırlayan 22 okkalık taş güllenin açtığı delik yelken beziyle dışarıdan tıkandığından, tekne şimdi daha az su yapıyordu ama su kesiminin hemen altındaki bu deliğin vakit geçirilmeden onarılması gerekiyordu. Çünkü tulumba başındakiler tekneye dolan suyun tamamını değil, ancak onda dokuzunu boşaltabiliyorlar; böyle olunca da tekne saatte iki fıçı kadar su alıyordu. Kısacası Amat'ın baştan kıça tamirden geçmesi şarttı. Eğer bunu başaramazlarsa, iki gün sonra bütün ambar su altında kalacak, dört gün sonra ise Amat batacaktı. İşin kötüsü açık denizdeydiler. Geminin tamiri için ulaşabilecekleri en yakın liman ya da koyun nerede olduğunu bulabilmek için Süleyman kaptan kamarasına yöneldi. Kapıyı vurduktan sonra içeriden cevap gelmeyince mandalı çevirip kamaraya girdi. Efendimiz içeride yoktu. Sinekemanı masasının üstündeydi. Kırbaç Süleyman parmağıyla telleri pesten tize doğru tınlattı. Çalgının akordu bozuktu. Sağa sola bir süre bakındıktan sonra derhal Abuzer Reis'i ve zâbitleri çağırdı. Onlara, "Kaptan kamarasında değil," dedi, "Güvertede onu gören oldu mu?"

Ne gariptir ki, Kaptan Efendimizi gören olmamıştı. Süleyman Reis, "Yoldaşlarım," dedi, "Bir müşkülümüz var. Bu yüzden kaptanımız bize gerekli. Adamlarınıza söyleyin. Gemiyi didik didik arasınlar. Her nerede ise onu, ölü ya da diri mutlaka bulmamız gerekli. Kaptanı bulan kişiye 10 esedî kuruş vereceğim".

Aslında Efendimizin saklanması için Amat'ta ne bir kuytu yer ne de bir sebep vardı. Fakat mürettebat, ambarlarda-

ki hurçların ve fıçıların içlerini, bütün izbe köşeleri, barut ambarlarını, yedek halat ve yelkenlerin depolandığı yerleri; hatta sintine kuyusunu, kısacası pruvadan pupaya, sancaktan iskeleye, zifostan sintineye kadar bütün gemiyi fellik fellik aradı. Ancak Diyavol Paşa Hazretleri buhar olup uçmuş gibiydi. Sonunda Abuzer Reis, "Efendim," dedi. "Geminin altını üstüne getirdik. Ama kaptanı bulamadık. Akla yakın yegâne açıklama, Diyavol Paşa'nın denize düşmüş olması. Eğer gemide değilse mutlaka denizdedir, ama ölü ama diri."

Ne var ki birinci porsun, "Hayır efendim!" dedi. "Kaptanımız gemideydi. Herkes onu ararken ben alt dehlizdeydim. Kaptanımızın kamarasından bir süre keman sesi işittiğimde yukarı çıkıp kapısını tıklattım. Kapının arkasından bana o anda çok meşgul olduğunu söyleyip tersledi. Herhalde çalgısını akort ediyordu. Ben de kaptanımız bulundu diye aramayı bıraktım."

Porsun yemin üzerine yemin ediyor, gerekirse Mushaf'a el basmaya hazır olduğunu söylüyordu. Bu durum üzerine Süleyman ve seyir zâbiti Abuzer Reis, Kaptan Efendimizin kamarasına girdiler. Keman masadaydı. Süleyman Reis telleri teker teker tınlattığında çalgının artık akortlu olduğunu gördü. Ancak Abuzer Reis ona, "Efendim. Kaptanın kaybolduğu açık," diyordu. "Bu çalgının akortlu olup olmaması da bir şeyi göstermez. Kaptandan sonra gelen ikinci kişi, yani koca reis sensin. Şu andan itibaren ben ve tüm müretteba emirleri senden bekliyoruz."

Süleyman Reis'in bu garip durumu açıklamak için zamanı yoktu. Kendi kendine, "İçimde öyle bir his var ki, sanki kaptan çok yakınımızda, burnumuzun tam dibinde!" dedi. Ardından da Abuzer Reis'e, "Sen yine de Diyavol Paşa'nın kaybolduğunu kimseye söyleme. Bu aramızda sır olarak kalsın. Mürettebat emirleri bizzat onun verdiğini düşün-

sün. Ayrıca şu marangoz... Neydi adı? Nuh! Evet o adam bu kamaraya asla girmesin."

Ne olursa olsun konuşacak durumda değildiler. Çünkü bordada açılan delikten tekne su alıyordu. Bir an önce tamir gerekliydi. Süleyman ve Abuzer Reisler dolapları açıp sihir, tıp, felsefe, elkimya ve daha bir nice alanda kaleme alınmış cilt cilt risâleler, divanlar, müsveddeler ve ilmihâllerle dolu rafları bir süre karıştırdıktan sonra nihayet emyâl cetvelini buldular. Usturlabla yaptıkları ölçüm ve akıntının yönü ile bulundukları yeri tayin ettiler ve en yakın kara parçasını öğrenmek için cetvelin sayfalarını karıştırdılar. Ama gördükleri şey onları dehşete düşürdü. Amat'ın tamiri için gidebilecekleri en yakın yer, ne yazık ki, Saint Jean şövalyelerinin egemenliği altında bulunan Malta Adası'ydı.

"Malta kıyılarında, her 1-1,5 milde birer kule var," diyordu Abuzer Reis. "Tamiratı orada yapamayız. Bizi mutlaka görürler ve canımıza okurlar."

Süleyman ise, "Malta kıyılarını iyi bilirim," dedi, "Sadece en yakın yer değil, tamir için en uygun yer de orada".

Seyir zâbiti sordu:

"Değil demirlemek, kıyıya bile yaklaşamayız. Bu koskoca gemi şövalyelerin gözünden kaçmaz. Gerçekten de en yakın yer orası. Ama kendimizi belli etmeden nasıl gideceğiz?"

Süleyman Reis, "Malta'nın kıble tarafındaki Şilendi Koyu'na sokulacağız," dedi. "Orada bu mevsimde sabaha karşı poyraz tarafından şiddetli bir rüzgâr başlar ve günbatımına kadar sürer. Bu rüzgâr öğlene doğru şiddetlenir ve koyun rüzgâr altında su, 1-1,5 kulaç kadar alçalır. Koyun rüzgâr üstündeki lodos tarafında ise yükselir. Akşam ise tam tersi olur. İşte Amat'ı orada bayıltıp tamir edeceğiz."

Abuzer Reis, "Amat'ı karaya oturtacağız yani! Ama bu gemi kuruda kalınca postalar dayanmaz, çatlayıp kırılırlar," deyince Süleyman "Hayır," diye cevap verdi. "Söyle maran-

gozlara, oraya varıncaya kadar sancak ve iskele postaları arasına palador çaksınlar. Böylece postaların zarar görmesini önleriz. Omurga da dayanır. Güllenin açtığı delik sancak tarafımızda. Amat'ı iskele tarafına yatıracağız. Topçubaşına söyle, iskele tarafındaki bütün lombarlar suğa edilsin. Hatta kalafat yapılsın. Çünkü gemiyi bayılttığımızda lombarlardan içeri su girer."

Abuzer Reis, "Fakat bildiğim kadarıyla Şilendi'de bir gözetleme kulesi var," dedi. "Bizi görür görmez Valetta'ya haber uçururlar. Bunu nasıl önleyeceğiz?"

Süleyman Reis gülümseyerek, "O kolay!" dedi, "Gece vakti karaya asker dökeceğiz. Amat'taki yeniçeriler ne güne duruyor?"

Seyir zâbiti, "Bu kolay olmayacak efendim," dedi. "Sen de en az benim kadar havayı okumayı bilirsin. Şu batan puslu güneşe, şu pembe, fıstık yeşili gökyüzüne bir bak. Eminim ki, bu gece ay kırmızımtırak olacaktır. Bu ne demektir, biliyor musun? Bu işaretler yağmurun yağacağını gösteriyor. Soruyorum sana efendi! Sen hiç yağmurun altında bir fitilin yandığını gördün mü? Yağmur yağarsa yeniçerilerin fitilli tüfenkleri bir işe yaramaz!"

"O kadar acele etme!" dedi Kırbaç Süleyman. "Tam dört tane çakmaklı tüfengimiz var. Şu yeni icât silâhlardan. Bunlar yağmurlu havada da ateş alır. Ayrıca başka çaremiz yok gibi. Allah'ın izniyle bu işi başaracağız. Hele hele, kendini 'Emilio Santos' diye tanıtan şu kızıl sakallı keskin nişancı işimize çok yarayacak."

* * *

Amat'ın Malta'ya doğru seyretmesinden 40 yıl kadar önce, Kostantiniye'de yeniçerilerin kaldığı Et Meydanı kışlasında, yani 'Yeni Odalar' denilen yerde, yıllardır kaldırımlar döşemek, yangınlardan viraneye dönmüş evleri yıkmak gibi

angaryalara koşulan, başları külâhlı bir grup acemi oğlan, ortalara yazılmak umuduyla Tekke Camii önüne getirilmişti. Yeniçerilerin yüksek zâbitlerinden olan çorbacılar, ortalarına ya da bölüklerine alacakları delikanlıları daha iyi tanısınlar diye, ağanın verdiği bir emirle bu oğlanlar soyundu. Üzerlerinde sadece dizlerine kadar inen paçalı donlar kalmıştı. Çorbacılar bununla da yetinmeyip delikanlıların ağızlarını açtırıp dişlerini de incelemeye, kalçalarına, sırtlarına, omuzlarına karpuz seçer gibi vurarak kof mu dolu mu olduklarını tahmin etmeye çalıştılar. Ardından herkes teker teker adamını seçmeye başladı. Ne gariptir ki, 53. Cemaat Ortası'nın çorbacısına kala kala kızıl saçlı ve kara gözlü bir delikanlı kaldı. Oğlan, bir yiğide yakışmayacak şekilde gülümsüyordu. Çorbacı, "Ne o! Karşında maymun mu oynuyor! Neden gülüyorsun!" diye çıkıştığında oğlan, "Gülmüyorum ağam," dedi. "Benim yüzüm böyle. Ne kadar gayret göstersem de surat asmayı beceremiyorum."

Kendisine böyle bir oğlanı revâ gördüğü için, yakarır gibi avuçlarını göğe doğru açarak lâhavle çeken çorbacı bir an, gaipten ses duyduğunu sandı. Sanki biri ıslıkla bir nağme çalıyordu. O güne kadar Yeni Odalar'da hiç ıslık duyulmadığına göre ses muhakkak gayp âleminden geliyordu. 50 yaşındaki çorbacı bu sesin kaynağının, kulaklarından fışkıran kıllar olduğunu düşündü. Fakat hayır! Ses gerçekti. Çorbacı arkasına döndüğünde ıslığın, ortasına seçtiği oğlan tarafından öttürüldüğünü fark etti. Eşkâl defterine adı yazıldıktan sonra yeniçeri ağasının oğlanın ensesinde patlattığı okkalı tokadın acısından iz eser kalmamış gibiydi. İşin kötüsü, oğlan ellerini dizlerine götürüp usûl de vuruyordu. Tehdit eder gibi yumruğunu kaldıran çorbacı, "Kes artık şu ıslığı!" diye kükredi. Sıkılı yumruğu havada, sanki inmeyi beklerken sert bir sesle delikanlıya adını sordu. Oğlan şu cevabı vermişti:

"Bana Daniyal derler ağam."

Çorbacı önde, Daniyal arkada olmak üzere meydanda yürüyüp ahşap bir binanın önüne, yani 53. Orta'nın ikametgâhı olan 'odaya' geldiler. Meydanı çevreleyen diğer odalarda olduğu gibi bu üç katlı ahşap binanın çatlamış kepenkleri menteşelerinden kopmak üzereydi. Bu salaş binanın duvarını oluşturan, birbirinin üzerine bindirilerek derme çatma, çarpık çurpuk kaplanan keresteler yağmur ve güneşten kararmış ve kurtlanmıştı. Yeniçerilerin 'oda' dedikleri binayı ayakta tutan eğri büğrü kolonlar meyil verdiği için, o koskoca yapının içindeki yiğitlerle birlikte göçüp yerle bir olmamasının yegâne sebebi, duvarına dayanan dört adam boyundaki bir ahşap payanda idi. Kapıdan içeri girdiklerinde, alt rütbede bir yeniçeri divana oturup pabuçlarını çıkarmış, ayak parmakları arasındaki kir tabakasını ovalıyor, sonra da elini burnuna götürüp kokluyordu. Çorbacının içeri girdiğini fark edince, hürmeten yerinden bir doğrulup hafifçe eğilerek selâm verdi. Çorbacı bu yeniçeriye, "Bak! Ortamıza yeni bir yoldaş getirdim. Ona usûl erkan öğret. İki gün içinde kılığıyla kıyafetiyle karşımda tam bir yeniçeri bulayım. Oğlanı sana emanet ediyorum," dedikten sonra üst kata çıktı. Zemin hasır kaplıydı. Sağda solda kedi büyüklüğünde fareler cirit atıyordu. Bir çıyan sedirin altına hızla kaçıp saklanırken bu yeniçeri, "İşte fakirhanemiz burası. Hoş geldin yoldaşım, sefa getirdin," deyince Daniyal, "Hoş bulduk, sefa bulduk," diye kibarca karşılık verdi. Bir karakullukçu olan yeniçeri, çıyanı görüp de irkilen Daniyal'a, "Merak etme kardeşim," dedi. "Mısır Çarşısı'ndan aldığım şu merhem çıyan sokmasına birebir. En fazla üç hafta sonra o şiddetli ağrıdan geriye hiçbir şey kalmıyor. Burada ilk günler zor olur. Ama merak etme, biraz kızılcinli biraz da kaygusuzla bu merhaleyi kolayca atlatırsın. Ocağımıza intibak etmen için elimden ne gelirse yapa-

cağım. Ama... Ama sen neden gülüyorsun öyle! Gülünç bir şey mi var?"

Sadece 53. Cemaat Ortası'nda değil, koskoca Yeniçeri Ocağı'ndaki yiğitler arasında dudaklarında bir tebessümle dolaşan tek kişi, yeni terleyen kızıl bıyığı ve kara gözleriyle hemen dikkat çeken Daniyal adlı o karakullukçuydu. Bununla da kalmayıp ortalara dağıtılan etleri taşırken, gece vakti kandilleri yakarken, ustaların pabuçlarını, çizmelerini parlatırken, daima bir türkü mırıldanırdı. Hele tâ uzaktan bir nağme işitmeye görsün, mutlaka raks eder, hora teperdi. Katıldıkları savaşlarda kös dinlemiş, eyyâm görmüş onca koç koçak gibi ekşi çehreli, asık suratlı, çatık kaşlı değildi. O güne dek yüzlerce kişinin kanını döktükleri ve her sabah sol taraflarından kalktıkları için olsa gerek, yeniçerilerin suratları en ufak bir pürüzde alabora olurdu. Bu deliduman fedaîler, kadir gecesi doğduğuna hükmettikleri Daniyal'ın mırıldandığı gazellere, kopardığı kahkahalara artık dayanamadıkları için, kalbini sertleştirmek amacıyla onu ortanın yüksek zâbitlerinden olan aşçının yanına yamak verdiler. Onun güler yüzüne her baktıklarında yutkunan yeniçeriler belki de bu huzur abidesi karşısında çatır çatır çatlıyorlardı.

Ortanın mutfağında ertesi gün işe başlayacak olan Daniyal, o akşam mutfağın kapısındaki bir budak deliğinden içeriyi gözetlemeye kalktı. Muharebe kıyafetini giyip başına yatırtmalı börkünü geçirmiş olan aşçı, üç ayaklı bir kütüğün üzerine yatırdığı postu yüzülmüş koyunu, hırstan alt dudağını ısırmış bir hâlde satır sallayarak paramparça etmekteydi. Satır sallayan bu adam, daha o sabah boğazlanmış olan zavallı hayvandan sanki düşmanı kadar nefret ediyordu. Ama bu hayvana duyduğu iştahtan dolayı ağzının sulandığı, köpürüp dudaklarının kenarından taşan tükürüğünden de hemen belli olmaktaydı. Kazan-ı Şerif'e bir kova su boşalttıktan sonra parçaladığı koyunu içine attı. Ateşi

tutuşturup kazanı sacayağın üzerine yerleştirdi. Fokurdamaya başlayınca suya iki avuç dolusu tuz serpeledi ve kıllı elleriyle kavradığı dev kepçeyle bu aşı karıştırmaya başladı. Ocağın hararetiyle, adamın şakaklarından süzülüp çenesinden akan ter, kazanda pişmekte olan aşa damlıyordu. Neden sonra aşın suyundan bir tahta kaşık dolusu aldı ve ağzına götürüp soğusun diye üfledikten sonra içti. Ağzını şapırdattıktan sonra geğirdi. Yemeğin lezzetinden gözleri süzülmüştü. Fakat bu sırada beklenmedik bir şey oldu: İçtiği bir kaşık et suyu adamın mide ve bağırsaklarını harekete geçirmiş olmalıydı ki "Pırrrt!" diye bir ses çıktı. İşte bu anda Daniyal gülmemek için dudaklarını ısırdı. Gel gör ki, bu kolay kolay bastırılabilecek bir dürtü değildi. Bunun için merdivenleri koşa koşa çıkıp koğuşuna kapağı attı. Koğuş, mutfağın tam üzerindeydi. Burada Daniyal kahkahayı bastı. Katıla katıla gülüyor, bir yandan da yumruklarını sıkmış tepiniyordu. Fakat döşemenin yıllardır tahta kurtları tarafından kemirildiğini unutmuştu. Nitekim, o tepinmeye devam ederken döşeme çöktü ve Daniyal, tahta parçalarıyla birlikte mutfağa, tam da aşçının üzerine düştü. Delikanlıya zarar gelmemişti ama, bir hafta sonra orta ile sefere çıkması gereken zavallı aşçının sağ kolu ile sol bacağı kırılmıştı. Heyhât ki heyhât!

Ama davetli ama davetsiz, nerede düğün dernek varsa oraya gidip şarkı söyleyen ve hora tepen o kızıl bıyıklı, kara gözlü, ak tenli delikanlının, yani karakullukçu Daniyal'ın tozpembe dünyasını kan kırmızısı bir cehenneme çevirmenin yegâne yolu, sakatlanıp yatağa düşen aşçının yerine onu Tunus seferine götürmekti. Bu sefer, İspanyol donanmasının Tunus'taki Böne bölgesine asker döktükleri haber alındığı için tertip edilmişti. Ordu-yu Hümâyûn'da o zamanlar tüfenk yerine arkebüz kullanılmaktaydı. Ancak Daniyal değil ateş etmek, böyle bir silâha dokunmuş bile de-

ğildi. Sefere çıkmadan önce en azından bir kerecik arkebüzle ateş etmesi elzemdi. Bunun için 53. Cemaat Ortası'nın başeskilerinden biri Daniyal'ı tüfenkhaneye götürüp ona ateş etmeyi öğretmeye kalktı. Tüfenkhanede bu karakullukçu verilen talimata uyarak çatal çubuğu yere dikti. Önce barut döktükten sonra namludan içeriye paçavra tıkıp sıkıştırdı. Ardından kurşunu yerleştirdi. Tahta bir çubuktan ibaret harbiyle tekrar paçavra tıktı. Falyaya yemleme barutunu serpip halen yanan fitili yılankaviye geçirdi. Derken arkebüzünü destek çubuğunun çatalı arasına dayayıp nişan aldı. Fakat sol gözünü bir türlü yumamıyordu. Dediklerine göre, ateş etmeden önce tam yarım saat boyunca nişan almıştı. Nihayet tetiği çektiğinde silâh patladı ama, onca gümbürtüye rağmen 15 adım ötedeki testi kırılmamış, Daniyal ıskalamıştı. Bu hayatı boyunca vuramadığı tek hedef olacaktı. Bu kadar eğitimi yeterli gören çorbacı, Daniyal'ı sefere gideceklerin listesine yazmıştı.

17 çektiri ve 11 nakliye gemisi bir hafta sonra Kostantiniye'den törenlerle uğurlandı. Deniz yolculuğu iki hafta sürmüştü. Tunus kıyılarına vardıkları vakit, balıkçılardan ve korsanlardan aldıkları istihbarata göre İspanyol eskadronu günlerdir görünmemişti. Karaya döktüğü askerleri için ikmal yapılması gerektiğinden İspanyol gemilerinin gelmesi yakın olmalıydı. Dört şâhi topla birlikte kıyıya çıkan 53. Orta, denizden beş mil kadar uzaktaki Girdbad'a doğru hareket etti. Mazgalları dağılıp bedeni ve burçları birçok yerden çökmüş olan harap kaleyi onarıp tahkim etmeye zamanları olmayan İspanyollar alçak bir tepedeki, ağaç dallarını sepet gibi örüp içini toprakla doldurmak suretiyle hazırladıkları barikatlarının gerisindeydiler. Bu şekilde hazırladıkları palanganın gönderinde, üzerinde bir haç bulunan mavi-beyaz damalı bayrakları ve daha bir nice flama dalgalanıyordu. O gebergâh gibi yerde bile süslerini ihmal etme-

mişlerdi. Sayıları ancak 200 kadar olan bu askerlerden kimisi tüylü, geniş kenarlı siyah şapkalar, çoğu dizlerine kadar uzanan, konçları huni şeklinde çizmeler, bazısı da beli dar uzun redingotlar giymişlerdi. Zâbitlerin şapkalarında devekuşu tüyü, boyunlarında dantelalı yakalar, göğüslerinde ise zırh vardı. O zamanlar arkebüz kurşunları göğüs zırhlarını delemiyordu. Deniz tarafından, ikmal için gelen İspanyol kalyonlarının ve onlarla savaşan kadırgaların top sesleri işitildiğinde, 53. Orta'nın çorbacısı kaybedecek vakitleri olmadığını anladı. Gülbank çekildi, arkebüzler üç kere patlatıldı ve yeniçeriler üçer saflı savaş düzenini aldı. Fakat hiçbiri, İspanyol askerlerinden bazılarının çizmelerinde neden mahmuz olduğu üzerinde düşünmemişti. Evet! İspanyollarda at vardı, ama palangada hiçbir at gözükmüyordu. Düzenleri sadece palangayı zaptetmek için kurulan yeniçeriler, daha toplarını bile ateşleyemeden bir tepenin ardından gelen atların toynak seslerini ve kişnemeleri işittiler. Çok geçmeden sağ tarafta 100 kadar İspanyol süvarisi, yalın kılınç tepeden aşağı, mevzîlere doğru dört nala hücuma geçmişti. Bir atı devirmek için 50 arkebüz kurşununun bile yetmediğini herkes biliyordu. Fakat yeniçerilerle birlikte ganimet için savaşa gelmiş azaplar, ellerinde uzun mızraklarla sağ kanada doğru koşmaya başlayıp mevzî alınca iş değişti. Süvariler yaklaşırken mızraklarını yere dayayıp atlara doğrulttuklarında birçok biniciyi alaşağı ettiler. Fakat süvarilerin çoğu ellerinde kılınçlarla, azapların hattını yarıp arkebüz taşıyan yeniçerilerin arasına daldı ve birçoğunu şehit etti. Fakat yeniçerilerle başetmeleri neredeyse imkânsızdı. Bu yüzden palangaya doğru kaçtılar. 53. Orta'nın zayiatı 35 kişiydi.

Derken dört şâhi top palangaya ateş açtı. İspanyolların topu yoktu ve her biri beş okka çeken gülleler palanganın toprak duvarlarını kolayca yıkıyordu. Teslim olmaya da gö-

nüllü değil gibiydiler. Bu durumu gören çorbacı, arkebüz ateşinden sonra hücuma geçme kararı aldı. Verilen emirle destek çubukları toprağa dikildi. Arkebüzler doldurduldu ve çatallara dayandı. Bu askerlerin içinde Daniyal da vardı. Atıyla birlikte yere serilen, tek gözü kör bir süvarinin göz bandını çözüp almış ve daha iyi nişan almak için, bir türlü yumamadığı sol gözüne bağlamıştı. Fitillerini yakıp sol kolarına dolayan 200'e yakın arkebüzcü ateşe hazırdı. Palanga ile aralarındaki mesafe 40 adıma düşmüştü. İspanyollar da yeniçeriler gibi nişan almış, ateş emrini bekliyorlardı. Bu sırada Daniyal, genç bir İspanyol askerinin tam da kendisine nişan aldığını fark etti. Adamın yüzünde ağlamaklı bir ifade vardı. Daniyal da silâhını bu adama yöneltti. Duyduğu doğruysa, İspanyol ona "Disculpe!" diye bağırmıştı ki, bu nida bir küfür olsa gerekti. Daniyal tetiği İspanyol'dan önce çekti ve patlayan arkebüzden fırlayan kurşun, adamın alnına isabet etti. Adam yere serilmişti. Hayatında ilk kez can aldığı için zangır zangır titreyen Daniyal'ın midesi bulanıyor, gözü kararıyordu.

Yeniçeriler hücuma geçmeden önce, ateş üstünlüğü olmayan İspanyollar beyaz bir teklif bayrağı çektiler. Yapılan anlaşmayla, silâhlarını bırakmaları koşuluyla ölülerini merasimle gömebilirler ve bir nakliye gemisiyle vatanlarına dönebilirlerdi. Papazları eşliğinde ölülerini toplarlarken bazıları hüngür hüngür ağlıyordu. Daniyal öldürdüğü adamın cesedine gözlerini dikmişti. Canını aldığı adamın olağanüstü bir özelliğini arıyordu. Ama İspanyol, Daniyal kadar sıradan görünüyordu. Açık kalmış gözleri siyah, kana bulanmış dalgalı saçları ise kestane rengindeydi. Genç yeniçeri cesedin başında epeyce beklemişti ki, bir süre sonra birkaç İspanyol, papazla birlikte geldi. İçlerinden biri cesedin çizmelerindeki mahmuzları çıkaracak oldu ama Daniyal bu ölü soyucuya okkalı bir tokat indirdi. Ölünün açık kalmış

gözlerini eliyle kapadı. İçinden ona sarılmak, ondan özür dilemek geliyordu. Sanki dünyada kendisini affedecek yegâne kişi, ayakları dibinde cansız yatan o İspanyol'du. Tâ akşam vaktine, yani cesetlerin toplanması bitene dek gözyaşı döktü. İspanyol'un cansız bedeninin yere yığılışı Daniyal'ın aklından bir türlü çıkmıyordu. Canını aldığı cesedin İspanyol esirler tarafından gömülmesini seyretti. Mezarın başına dikilen haçın üzerine yazılan ad şöyle idi:

Emilio Santos

Tunus'ta işlediği cinayetten sonra Daniyal somurtkan, suratsız biri olmuştu. Daha nice sefere katıldı. Artık attığını vuruyordu. 53. Orta'nın en iyi nişancısı olduğunda ona arkebüz yerine, zırh delebilen yeni icat bir fitilli tüfenk hediye edilmişti. Bu korkunç silâhla nişan alıp tetiği çektiğinde mutlaka biri ahireti boyluyordu. Tüfengi yüzünden adı 'Fitilli Daniyal'a çıktı. Bezgin ve bıkkın bir görünüşü vardı. Ulufesini, sefer bahşişini alırken, hatta en neşeli insanlarla en iyi şarapları içerken bile yüzünün güldüğü yoktu. Savaşlarda öldürdüğü onca adamdan sonra kolayca terfi alabilirdi. Ama bu gerçekleşmedi. Çünkü günün birinde, 53. Cemaat Ortası'nda yoklama yapılırken, 'Fitilli Danyal' adı okunduğunda cevap veren çıkmamış, ortanın en iyi nişancısı olan bu adam, Yeniçeri Ocağı'ndan firar etmişti.

Bununla birlikte tam 42 gün sonra geri geldi. Sırtında kemik dolu bir torba taşıyordu. Rivayete göre bir nakliye gemisiyle Tunus'a gitmiş, ilk öldürdüğü adamın mezarını kazıp kemiklerini torbasına doldurduktan sonra Kostantiniye'ye dönmüştü. Firar ettiği için Tekke Camii önünde yüzüstü yere yatırılıp, kaba etleri görülecek şekilde çakşırı indirildi. Biri beline oturduktan sonra ortanın çorbacısı kıçına tam 200 değnek vurdu. Fakat o gıkını çıkarmamıştı. İşin garibi, geri döndükten sonra herkese kendisini Emilio San-

toş diye tanıtıyordu. Yasak olmasına rağmen sakal da bırakmıştı. Terfisinin engellenmesine aldırmadan bu adı yıllarca taşıdı. Ona bu nedenle atılan dayaklar bir öküzü bile öldürebilirdi. Ama o dayandı. Çünkü yaşaması gerekiyordu. Yaşaması gereken kişiyle öldürdüğü kişi aynıydı. İçki sofrasında kendisine "Sakal" diye hitap edip neden bu Hıristiyan adını seçtiğini soranlara şöyle cevap veriyordu:

"Fitilli Daniyal 40 yıl önce Tunus'ta vuruldu. Onun yerine Emilio Santos var. Benim yerime o yaşıyor."

* * *

Amat, Malta'ya doğru seyrederken akşam vakti gökyüzünü yağmur bulutları kaplamıştı. Çok geçmeden yağmur başlayacak gibiydi. Buna rağmen, yeniçerilerin en kıdemsiz neferleri olan karakullukçular, onca emekle yıkadıkları çamaşırları, pruva ile başaltı arasına gerilen kasavele halatına asıyorlardı. Emilio Santos, nâm-ı diğer 'Sakal' ise çubuğunu tüttürmekteydi. Artık nasıl cesaret ettiyse, aceminin biri çekine çekine bu ketum adama sordu:

"Ağam! En iyi sen bilirsin. Ben bugüne kadar alt tarafı bir can aldım. Yüzlerce kişiyi öldürmek nasıl bir şey?"

Sakal susuyordu. Sorusuna cevap alamayacağına hükmeden acemi tekrar işine dönecekti ki, o güne kadar 4.000 kadar adam öldüren yeniçeri şu cevabı verdi:

"İlk kez öldürdüğünde bir değil, sanki bin kişiyi öldürmüş gibi olursun. Yeni doğmuş ve annesi tarafından emzirilen o bebeği öldürmüşsündür. Babasının başını okşadığı o çocuğu da, bir genç kıza aşkını ilân eden o delikanlıyı da, zavallı bir kadının kocasını da, savaşa giderken ailesi tarafından uğurlanan o masumu da... bütün bu kişileri öldürmüş olursun. İkinci kez birini öldürdüğünde alt tarafı bir tek kişi öldürmüşsündür. Üçüncü kez ise, kimseyi öldürmüş sayılmazsın."

Cevabını alan karakullukçu sanki kendi kaderini görür gibi içe dönük gözlerle uzaklara bir süre baktı. Neden sonra bir an önce yıkaması gereken çamaşırlar aklına geldi ve elindeki dolamayı leğendeki küllü suya sokup çitilemeye devam etti.

Hava kararmış, yağmur atıştırmaya başlamıştı. Dirise edip karayel tarafından esmeye başlayan rüzgârı apazdan alan Amat batıya doğru seyrediyordu. Tehlike büyüktü: Bir istilâya karşı Malta'nın tüm kıyılarını gözleyen kuleler ve top bataryaları Amat için birer tehditti. Eğer bu kulelerden birindeki gözcüler tarafından görülecek olurlarsa, birkaç saate kalmaz, Valetta'dan en az 10 savaş gemisi gelebilirdi. Tamirin yapılacağı Şilendi Koyu'na karanlıkta fark edilmeden girmeleri gerekmekteydi. Bunun yegâne çaresi ise karaya asker döküp kuleye bir baskın yapmaktı. Ama yeniçerilerin fitilli tüfenkleri ne yazık ki yağmurlu havada iş görmezdi. Bunu bildikleri için heyecandan ve kaygıdan gemidekilerin yürekleri güm güm atıyordu. Hemen herkesin kulağı, grandi direğinin tepesindeki gözcüdeydi. Gece yarısından az sonra, ay bulutların ardından çıkar çıkmaz nihayet gözcünün sesi işitildi:

"Kara göründü! Sancak pruva istikametinde!"

Dümen karayel tarafına kırıldı. Kıyıdan 10 mil kadar alarga denizde, Şilendi Koyu görünene kadar orsasına seyredeceklerdi. Süleyman Reis ve Amat'taki birçok usta denizci o gece karanlığında, Malta'nın kıyılarını, dağlarını ve burunlarını silûetlerinden tanıyabilirlerdi. Ama koyu bulmaları için en fazla dört saatleri vardı.

Birkaç saat daha volta vurduktan sonra dümen kara tarafına kırıldı. Bir burnun rüzgâr altı tarafında, karadan üç gomina kadar açıkta Abuzer Reis'in sesi duyuldu:

"Bütün yelkenler istinga!"

Yelkenleri toplanan Amat yavaşladı ve durdu. Önce atıştı-

ran yağmur şimdi iyice bastırmıştı. Amat'ın üç filikasından ikisi denize mayna ediliyordu. Yakar yakmaz fitilleri hemen söneceğinden hiçbir işe yaramayacak fitilli tüfenklerini mangada bırakan 15 kadar yeniçeri, silâhlıklarına birer yatağan sıkıştırmış, güvertede bekliyordu. Amat'ın en iyi nişancısı olan Sakal ise, mürettebatı ile birlikte Amat'ın kaderini belirleyecek dört çakmaklı tüfengi hazırlamaktaydı. Bıçağıyla teker teker vidalarını döndürüp çenelerini açtıktan sonra, bu yeni icat silâhların horozlarına çakmak taşları sıkıştırdı ve boşken tetiklerini çekip horozların, falya tavalarını kapatan kıvrımlara düşerek barutu ateşleyecek kadar kıvılcım çıkarıp çıkarmadıklarına baktı. Ardından besmele çekip hepsini doldurdu. Yemleme barutu rutubet almasın diye, falya tavaları ile kıvrımların birleştiği yere mum damlattı. Sonunda dört ölümcül silâh hazırdı. Ancak, Amat'ın önündeki burnun diğer tarafında bulunan Şilendi Kulesi'ndeki nöbetçilerin sayısı dörtten fazlaysa, bu silâhlar yetersiz olabilirdi. Sol gözüne bir bant bağlayan Sakal'ın kullanacağı dört çakmaklı tüfenk toplam 9 okka kadar çekiyordu. Bu keskin nişancı yorulmayıp kolay nişan alsın diye silâhları bir karakullukçu taşıyacaktı. Görünüşe bakılırsa bu grubun başında, 53. Cemaat Ortası'nın odabaşısı değil, silâh olarak kendisine sadece kavisli bir süvari kılıncı seçen Kırbaç Süleyman bulunacaktı. İki adet filika denize mayna edildikten sonra Süleyman, Abuzer Reis'e, "Gemide kalacak yeniçerilerin başlarında odabaşları var," dedi. "Bir aksilik olur da başaramazsak kanınızın son damlasına kadar savaşın ve kalan son kişi cephaneliği ateşe verip Amat'ı havaya uçursun. Çatışmadan sonra ne sağ bir adam ne de sağlam bir gemi kalsın."

Amat'tan ayrılan iki filika dolusu yeniçeri, yağmur altında kıyıya doğru kürek çekmeye başladı. Herkes susuyordu. Kürekler çekilirken sadece ıskarmozların gıcırtıları ve yağ-

murun şıpırtısı duyulmaktaydı. Sonunda kıyıya vardılar. Herkes kumsala indi. Filikalar kıyıya çekildi. Başlarında nöbetçi bırakılmadı. Çünkü her adama ihtiyaç vardı.

Tepeye tırmandıklarında, yağmur seyrelmişti. Karanlıkta bir baykuş ötüyordu. Gökyüzünde kıble tarafına kayan yağmur bulutlarının ardında zaman zaman ay görünüyor ve 60 adım kadar ilerideki Şilendi Kulesi'ni aydınlatıyordu. Birkaç adam boyu yükseklikteki, taştan yapılmış bu yassı kule üç katlıydı. Tepesindeki geniş terasta iki nöbetçi göze çarpıyordu. Zemin kattaki küçük pencerelerden ışık sızmadığına göre diğerleri uyuyor olmalıydı. Fakat Sakal'ın yanındaki karakullukçu, Süleyman Reis'e fısıldayarak, "Efendim!" dedi, "Kapıda, şu iki atın yanında bir nöbetçi daha var!"

O serin havada üşümemek için bu nöbetçi, kapının yanındaki mangalda bulunan korları üfler üflemez peyda olan aydınlıkta görünüvermişti. Bir başeski Süleyman'a, "Efendim, topları da var," dedi. "Gerçi tüfenk sesi duyulmaz ama, o topu bir ateşlerlerse ses diğer kulelerden de duyulur. Bunun önünü nasıl alacağız?"

Kırbaç Süleyman, "Onların ihmalkârlıkları bizi kurtaracak," dedi. "Kapının yanındaki mangal ve bir de meşale dışında, foga maytaplarını tutuşturacak ateşleri yok. Hâl böyleyken topu nasıl ateşleyecekler?"

Daha sonra Sakal'a dönerek, "Emir verince, önce kapıdaki nöbetçiyi, ardından terastakileri vuracaksın," dedi. "Talihimiz varmış ki başka nöbetçi yok. Bu durumda bir atış daha yapabiliriz. Baskına uğradıklarını anladıklarında yapacakları ilk iş kapıdan fırlayıp atlardan biriyle Valetta'ya koşturmak olacaktır. Sakın ola ki onları atlara yaklaştırma!"

Süleyman Reis yeniçerilere şu emirleri verdi:

"Fitilli tüfenkleriniz yok. Ama yatağanlarınız var. Şu andaki en büyük silâhımız gecenin karanlığı. Siz üçünüz hissettirmeden kulenin diğer tarafına geçin ve kuleye pîştov

menzili kadar yaklaşın. Terastaki nöbetçiler düştüğünde kuleye koşup dışarı çıkan kim varsa hakkından gelin. Altı kişi kara tarafına geçsin. Silâh seslerini işittikten sonra yerinizde kalacak ve kuleden Valetta'ya doğru kaçanlara engel olacaksınız. Geri kalanlar da bulunduğumuz yönden kuleye yaklaşsın. Yatağanlarını kullanacaklar. Gereksiz yere kan dökmeyin. Ama çatışmayı kazandığımızdan emin olmadan da esir almayın. Haydi, göreyim sizi!"

Yeniçeriler mevzî almak için koşar adım uzaklaşırken Kırbaç Süleyman, karakullukçuya, "Sakal tüfenkleri teker teker ateşleyecek," dedi, "Sen de hemen dolduracaksın. Senin görevin de bu".

Aradan yarım saat kadar geçti. Yağmur atıştırmaya devam ediyor ve ay bulutların arasından bir görünüp bir kayboluyordu. Havanın ağarmasına az bir zaman kalmıştı. Süleyman Reis, Sakal'a, "Şimdi dikkatle nişan al!" dedi, "Hazır olduğunda ateş et! Unutma, önce kapıdaki nöbetçi!"

Sakal, çakmaklı tüfenginin üçgen biçimli gezinden hedefine baktı. Tetiği çeker çekmez silâh kıvılcımlar saçarak gümledi ve nöbetçi düştü. Ardından hemen ikinci tüfengi alıp terastaki nöbetçilerden birini devirdi. Fakat bir aksilik olmuş, öteki nöbetçi terasın duvarı ardına saklanmış feryat ediyordu. Sakal bu kez dikkatle nişan alıp tetiği çekti ve kurşunu terasın taş duvarında sektirip son nöbetçiyi de vurdu. Çığlıklar kesilmişti. İki nöbetçi iç donlarıyla kapıdan dışarı fırlarken yeniçerilerle karşılaştı. Karanlıkta pıştov patlayınca biri yere serildi. Diğeri ise arkasından koşan bir yeniçerinin yatağanı sırtına saplanınca yığıldı kaldı. Süleyman Reis, Sakal'a, "Bizi kolla!" dedikten sonra yokuştan aşağı koşmaya başladı. Bu sırada saklana saklana topu ateşlemek için elinde maytapla meşaleye doğru ilerlemeye çalışan biri de, Sakal'ın tüfenginden çıkan kurşunla yere yığıldı. Fakat bir asker kapıdan fırlayıp atlardan birine binmeyi

başardı ve karanlıkta tam kaybolacaktı ki, Sakal'ın silâhı yine parladı. Ardından atın kişnemesi işitildi. Çok geçmeden Süleyman, altı yeniçeriyle birlikte Şilendi Kulesi'nin önündeydi. Elinde kanlı yatağanla başeski ona, "Efendim!" dedi, "Kaçmaya çalışan binicinin atı vuruldu. Kendisi de yaralı olmalı. İki yiğidimiz onu takip ediyor. Buradan diğer kulelere gidemez. Olsa olsa Valetta'ya doğru gidecektir. Eminim ki bir saate kalmaz haberi gelir".

Bu aksilik yetmiyormuş gibi, Şilendi Kulesi'nin kapısında, kara pelerinli, gömleğinin göğüs tarafında sekiz köşeli Malta haçı bulunan, yüzündeki kibirli ifadeye bakılırsa Kudüs'teki Saint Jean Hastanesi biraderlerinin haleflerinden bir şövalye göründü. Malta tarikatının lideri olan Aragonlu Nicolas Cotoner'in emrindeki bu adam dudaklarını büzmüş, yegâne silâhı olan Toledo işi ince uzun meçini sağa sola sallamaktaydı. Temizliği kolay olsun diye kafasını kazıtmış, ama ne yazık ki gösterişli peruğunu takma fırsatı bulamamıştı. Bu şövalye İspanyolca da konuşmuyordu:

"Beni vurmanızdan onur duyarım. Ateşli silâhlar bir şövalyeyi bir ölü yapabilir. Ama bir korkağı cesur yapmaz. Siz korkakların, bu zevki bir an önce tatmasını tavsiye ederim. Beni vurun. Böylece asil kanımı köpekler gibi yalayabilirsiniz."

Gecenin karanlığında şimşek gibi parıldayan o incecik meçini havada bir iki kez savurduktan sonra, "Yunanca ve Latince yanı sıra, sizin dilinizi de bilirim," dedi. "Kadırgalarınızdan birinde forsa olarak kürek çektiğim zamanlar, eli kırbaçlı bir vardiyandan öğrendim dilinizi. Tüfenk ve tabanca olmadan eşit bir dövüşe var mısınız? Teke tek bir dövüşe! Var mı içinizde cesur biri?"

Yeniçeriler birbirlerine bakıyorlardı. Sabaha karşı sadece yağmurun sesi değil, çamurda yatan yaralıların inlemeleri de duyuluyordu. Derken şövalye yine bağırdı:

"Var mı içinizde cesur biri!"

O sırada karanlık içinde bir yerden, kınından çıkartılan bir kılıncın sesi duyuldu. Şövalye sesin geldiği yere baktı. Süleyman Reis elinde süvari kılıncıyla rakibini bekliyordu. Hiç konuşmadan, meşalenin önüne kadar yürüdüler. Yeniçeriler geri çekilip yer açtılar. Gerçek bir dövüş başlayacaktı.

Meşalenin ışığında önce nefret duyguları zirveye çıkana kadar birbirlerini süzdüler. En büyük silâhları bu duygu olacaktı. Ardından gardlarını aldılar. Sol adımları ilerideydi. Hamle yapacakları anda ileri atacakları sağ ayakları geride hazır bekliyordu. Nefret dolu bakışları, adeta kılınçlarından da deliciydi. Silâhlarına değil birbirlerinin gözlerine bakıyorlardı. Kılınçlarından önce sanki nefret denilen kuvvetli duygunun ışıldadığı gözleri birbirlerine saplanmış gibiydi. Süleyman kılıncının ucunu rakibinin meçine değdirdiğinde iki demir tıngırdadı ve onun ruhunu okudu: Şövalyenin, kadırgada kırbaçlar sırtına indikçe büyüyen öfkesi, şimdi meçinin ucundaydı. Süleyman, rakibinin ruhunun meçinde olduğunu biliyordu. Önce ruhuna dokundurduğu kılıncını, ardından onun bedenine de saplamalıydı. Şövalye sol ayağı önde, silâhını tutan kolunu dirsekten yukarı kaldırıp meçini rakibinin gözüne doğrultmuştu. İğne deliğine iplik geçirmeye hazırlanan bir terzi kadar dikkatliydi. "Haaa!" diye bağırdıktan sonra bir an, hamle yapacakmış gibi atılıp geri çekilerek Süleyman'ı şaşırtmaya çalıştı. Derken bir cesaret gösterisi yaptı ve rakibinin karnını deşmek için meçini yere muvazî olarak sağa sola savurmaya başladı. Süleyman her vuruşta geri giderek hamle mesafesinin dışına çıkıyordu. Şövalyenin geniş hamleleri rakibini hafife aldığını göstermekteydi. Tepeden aşağı indirdiği ani bir darbeyi Süleyman kılıncıyla bertaraf etti. Adam bu kez bir nara attıktan sonra dizlerini kırıp yere sürtünürcesine hızla birkaç adım koşa-

rak hamle yaptı ama, Süleyman bunu bir eskivle savarken kılıncının topuzuyla rakibinin ensesine sert bir darbe indirdi. Adımlarına ve dengelerine o kadar dikkat ediyorlardı ki, sanki ip üzerinde dövüşüyorlardı. Ellerinde o uzun, keskin, sivri ve parlak demirlerle gözlerindeki nefret ışıltıları olmasaydı, zarif bir nağme eşliğinde raks ettiklerine hükmedilebilirdi. Anlaşılan güç ve beceri bakımından eşittiler. Şövalye bundan emin olduğu anda meçini Süleyman'ın göğsüne doğrulttu. O ise, muhtemel bir hamleye karşı tehlikede olan bu bölgesini kapatıp tuzağa düşmedi. Çünkü şövalyenin son hareketini sezmişti. Rakibinin son hamlesinde, kılıncının kuvvetli yanıyla vurup meçi saptırdı ve karnına yapılacak dürtüşü engelledi. Derken, avucunun içinde sanki bir güvercin varmış gibi kabzayı tutan şövalyenin meçini, balçak ile namlu arasına sıkıştırıp çekerek düşürdü. Adam meçini almaya kalkınca Süleyman silâhın üstüne bastı ve kılıncını şövalyenin gırtlağına dayadığı an bir piştov patladı. Kırbaç Süleyman'ın sağ kolunu sıyırıp geçen kurşun, şövalyenin karnına saplanmıştı.

Yaralanıp yere yığılan adam duyduğu ıstıraptan çamurun içinde kıvrım kıvrım kıvranıp inliyordu. Ateş eden kişi 40-45 yaşlarında, uşak görünüşlü, başında ponponlu uyku takkesi ve üzerinde gecelik entarisiyle ama soğuktan ama dehşetten zangır zangır titreyen biriydi. Yüzünden de okunan korku ve sadakat duyguları arasında bir seçim yapması için epey zaman harcamışa benzerdi. Doğrusunu söylemek gerekirse, o zemberekli piştov uzun parmaklı elinde fazla sakil duruyordu. Suratından, hayatını Allah'a ve ahirete adayanlara özgü bir sadakat akmaktaydı. Ama onun sadık olduğu mahlûk, karnına yediği kurşunla yerde kıvranan şövalye olsa gerekti. Baskın sırasında muhtemelen kulede bir yerde gizlenen bu adamın yanakları, sanki efendisinin attığı tokatlar iyi şaklasın diye Cenâb-ı Hakk tarafından biraz

tombulca yaratılmıştı. Akıllı birine pek benzemiyordu. O güne dek zihninde bir ihanet kıvılcımının çakmamasının nedeni de belki buydu. Kendisini korkunç bir cezanın beklediğine kesinlikle inanan bu sadık uşağa, yeniçerilerden biri alt tarafı bir tokat attı ve piştovunu elinden aldı. Süleyman Reis kolundan akan kana aldırmadan tepedeki karakullukçuya bağırdı:

"Koy artık temiz! İşareti verin!"

Bu emir üzerine karakullukçu bir feneri yaktıktan sonra o yağmurda burnun diğer tarafına koşturdu ve ışığı sallayarak işaret verdi. Süleyman'ın dediği gibi rüzgâr yön değiştirmiş, poyraz tarafından esmeye başlamıştı. İşaretin verilmesinden sonra, havanın aydınlanmasına az bir süre kala, bir devin gölgesi kadar kara bir kalyon, burnu bir hayalet gibi dönerek koya girdi. Az sonra istinga ettiğinde, önce "Funda demir!" komutu, ardından da, koyun dibine akan zincirin şıngırtısı işitildi. Hava ağarmaya başlamıştı. Amat artık güvendeydi.

* * *

Şafak söktüğü sırada iki yeniçeri Şilendi Kulesi'nden kaçan askerin izini sürüyordu. Poyraz tarafından esip şiddetini gittikçe arttıran rüzgâr, o kapkara yağmur bulutlarını kıbleye doğru sürüklemekteydi. Yağmur kesilip ortalık aydınlanmaya başladığına göre kaçak askerin izlerini takip etmek kolaylaşacaktı. Bu arada, elbette ki kimselere görünmemek gerekiyordu. Yeniçeriler 2 fersaha yakın bir mesafeyi katettiklerinde gün ışıdı. Kaçağın izlerini gözden kaçırmamak için aralarında 20 adım kadar mesafe bırakmışlardı. Nihayet dağ yolunda, az önceki yağmura rağmen hâlâ kaybolmamış kan ve ayak izlerine rastladılar. Askerle aralarında en fazla yarım saat olsa gerekti. Kıdemli ve tecrübeli görünen başeski, "Karanlıkta pek fark edememiştim ama bu

adam şişmanca biri olmalı," dedi ve toy yeniçerinin soru dolu bakışlarını görünce bu sonuca nasıl vardığını anlattı:

"Zayıf birinin sağ ve sol ayağı birbirinden uzak olmaz. Bir deneme yapalım en iyisi. Şimdi beni sırtına al!"

Bunu söyler söylemez, kellesi koltuğu yerinde, iri bir adam olan başeski genç yeniçerinin sırtına sıçradı. Böylece 50 adım kadar ilerlediler. Derken başeski, nefes nefese kalan toy yoldaşının sırtından indikten sonra, "Şimdi dön de arkanda bıraktığın ayak izlerine bir bak," dedi, "Sırtında ceset yahut yaralı taşıyan veya şişman olan kişilerin ayakları birbirinden daha açık olur".

Yarım saat önce yağmur kesildiği için kan izleri şimdi daha belirgindi. Başeski, "Şu bizim Sakal gerçekten iyi atıcı. Adamı sol kolundan ve göğsünden vurmuş," dedi. "Tek el ateş ettiğine göre kurşun adamın kolundan girip göğsüne saplanmış olmalı. Baksana! Maltalının ayak izlerinin sol tarafındaki kan damlaları ileriye, geriye ve yana saçılmış. Kurşun kola isabet ettiğinde yaralının kanı böyle damlar."

Genç yeniçeri ise, "Bu mantıklı bir sonuç," dedi, "Peki göğsünden vurulduğunu nereden çıkardın?"

Başeski bir süre sustu. Acemi yeniçeriye bir ders vermek istediğinden midir, "Gel!" dedi, "Şuraya oturup bir süre dinlenelim. Bu dağın manzarası güzel. Koynumda yarım şişe hurma rakısı da var. Rakı dibini bulduğunda takibe devam ederiz. Adam nasıl olsa elimizde".

Çekinir gibi olan genç yeniçeri, "Ama ağam!" dedi, "Valetta buradan 2-3 saat uzakta. İşin kötüsü yol üzerinde köyler de var. Ya adam birine haber verirse o zaman ne yaparız?"

Başeski ise, "Bana güven," dedi. "Senden daha yaşlı ve tecrübeli birine güvenirsen, kendine güvenmeyi de öğrenirsin. Bu kadar sağlamcı olma. Maltalı haberi ulaştırırsa alt tarafı gemiyi batırıp bizi de öldürürler. Sen bu kadar küçük bir şeyden mi korkuyorsun? Gel, otur yanıma!"

Genç yeniçeri başeskinin ısrarına dayanamayıp onunla birlikte kayanın üzerine çöktü. Tecrübeli yeniçeri ise, yağmurun ardında çevreye yayılan o mis gibi toprak kokusunu ciğerlerine çektikten sonra şişesini koynundan çıkarıp bir yudum aldı. "Bak!" dedi, "Eğer adam göğsünden vurulmuşsa kan damlası pembemsi olur. Ayrıca biraz da köpüklü görünür. Adam eğer kafasından vurulsaydı, damlayan kan yoğun ve yapışkan olurdu, tıpkı âdet kanı gibi. Sen hayatında hiç kadın kız tanıdın mı? Yoksa bâkir misin? Ohooo! Daha öğrenecek çok şeyin var!"

Çok geçmeden şişe boşaldı ve kalkıp iz sürmeye devam ettiler. Uzakta bir yerden çağıltı sesleri geliyordu. Nitekim az sonra bir dereye eriştiler. Derenin karşı kıyısındaki zemin kayalıktı. Genç yeniçeri, "Zemin kayalık ağam," dedi, "Karşı kıyıda ayak izi göremeyeceğiz. Üstelik adam epeyce uzaklaşmış olsa gerek".

Başeski ise bu sözlere aldırmaksızın, taştan taşa atlaya atlaya dereyi aştı. Acemi yoldaşı da onu takip etti. Yürüyen biri, bulundukları yerden Valetta'ya rahat rahat birbuçuk saatte gidebilirdi. Burada arazi artık dümdüzdü. Bir tek ağaç bile yoktu. Sadece, otlasınlar diye salınmış yedi-sekiz öküz vardı. Ama takip ettikleri asker görünürde yoktu. Acemi yeniçeri telaşlandı:

"Ağam! Adamı bulmak için bu dümdüz arazide her kayanın, her çalının arkasına bakacak olsak, bu iş değil saatlerimizi, günlerimizi alır! Üstelik 2 fersah ötede bir köy de var. Sırtımızda bu kırmızı kaputlarla bizi görebilirler. Fazla ileri gitmeyelim istersen. Nasıl olsa adamı elimizden kaçırdık!"

"Hayır!" dedi başeski, "Adam sağ ön tarafta, bizden 150 adım kadar uzaklıktaki çalının arkasına saklanmış. Haydi, gidip yakalayalım onu".

Başeski ıslık çala çala sözünü ettiği yere doğru yürümeye başladı. Genç yeniçeri ise tereddütle onu takip ediyordu.

Çalıya 10 adım kadar kala başeski yatağanını çekti. Koşarak çalının arkasına atladıktan sonra, yoldaşına, "Gel!" diye bağırdı, "Yakaladım keratayı!"

Gerçekten de adam çalının arkasında, ölmek üzereydi. Acemi yeniçeri, "Ağam," dedi, "Adamın orada olduğunu nasıl bildin? Kuşlar mı söyledi? Yoksa ilham mı geldi?"

"Hayır," dedi başeski. "Şu öküzleri görüyor musun? İşte onlar söyledi. Aklında olsun: Otlamaları için bırakılan öküzler bir hareket gördüler mi o tarafa bakarlar ve saatlerce gözlerini ayıramazlar. İşte bu çalının arkasına bakıp duruyorlardı. Başka bir açıklaması yok! Adam çalının arkasındaydı. Tıpkı kadınlarınki gibi, bu hayvanların da bakışları çok şey söyler. Neyse! Adamı öldürmeyelim de Sakal bizzat kendi öldürmüş olsun. Bugünlerde kafası bozuk. Yüzüne azıcık renk gelsin zavallının."

İki yeniçeri, bir süre ölmesini bekledikten sonra, görülmesin diye askerin cesedini sağdan soldan getirdikleri taşlarla örtüp gizlediler ve dağ yolundan Şilendi Koyu'na doğru yürümeye başladılar. Yokuşu tırmandıktan sonra iki saat kadar taban teptiler. Rüzgâr arkalarından esiyordu. Tepeye vardıklarında Amat'ı gördüler. Suların çekilmesiyle kuruda kalan gemi, iskele tarafına doğru yatmıştı. Ani bir baskına karşı postu pahalıya satmak için burnun üzerindeki tepeye bir kolomborne yerleştirilmişti. Hemen hemen tüm yeniçeriler karaya çıkıp mevzî almışlardı. Kumsalda bir çadır görünüyordu. Şilendi Kulesi'nin gönderinde, hilâlli ve sekiz köşe yıldızlı sancak dalgalanmaktaydı. İki deniz cengini atlatan gemiyi tamir etmek için ancak akşama kadar vakit vardı.

Amat'ta bir faaliyettir sürüyor, borda tahtaları arasındaki yarıklara tıkılmış eski üstüpüyü kazımak için ellerindeki keskiye tak tak vuran kalafatçıların tokmaklarından yükselen tokurtular, kaplama kesmek için avuçlarına tükürdükten sonra alınlarından ter akıtarak kerestelerden gacır gu-

cur kaplama kesmeye başlayan yamakların testerelerinden gelen gıcırtılar, kaplamaları postalara çakmak için tahta çivilere takır takır vuran marangozların çekiçlerinden gelen tokurtular, ellerinde meşin eldiven ve çuvaldızlarla, güllelerin delikler açtığı yelkenlerin yapraklarını diken yelkencilerin gırtlaklarından ve yüreklerinden kopan gurbet türküleri, işlerin tez zamanda bitmesi için bar bar bağırıp sağa sola buyruk yağdırmaya meraklı zâbitlerin ona buna savurduğu sunturlu küfürler, tâ kıyıdan işitilebiliyordu.

Gemide ortalık talaş ve yonga içindeydi. Kuzinedeki ocağın ateşine kalafat için zift kazanı oturtulmuştu. Deniz cenginde kırılan mayıstıra sereninin yedeği artık hisa edilmeye hazırdı. Çatladığı için cırgana yapılan babafingo çubuğunun yenisi yapılmış, basılması için 40 kadar âdemoğlu seferber olmuştu. Bunun için çubuğun topuğundaki makaradan gabya mandarını geçirip güverteye sarkıttılar. 20 kadar gemici halata asılınca çubuk kalktı ve ucu, binbir zahmetle destemoradaki delikten geçirildi. Kolombir payı da bırakıldıktan sonra gabya mandarı armadoraya volta edildi. Ancak, Amat'ın sancak tarafındaki rahnenin tamir edilmesi için en az altı saate ihtiyaç vardı. Venedik kadırgasındaki balyemezden atılan güllenin dağıttığı bu postayı destek koyup sağlamlaştırmak için, ellerinde keserler, planyalar, testereler ve matkaplarla 15 marangoz yamağı durup dinlenmeden çalışıyordu. Fakat hasar sadece gemide değildi. Amat'ın hekimi İbrahim Bey, 47 yaralının bedenlerinden tam 51 kurşun ve bir o kadar da kıymık çıkarmış, 9 kol ve 3 bacak kesmişti. Yaraları dikip yumurta akı da sürerek tımar ettikten sonra, karnından yaralandığı için kuledeki odasında acı içinde kıvranan şövalyeye de bakmak için filikaya binip kıyıya çıkmıştı. Ne gariptir ki, filikanın kürekçilerinden biri, yaralı şövalyenin sadık uşağıydı. Bu adam kıyıdan Valetta'ya kadar bütün köylerin yerlerini ve adlarını,

diğer Malta kulelerinin yerlerini ve adam sayısını, devriye günlerini ve saatlerini Kırbaç Süleyman'a bir bir anlatmıştı. Anlaşılan o ki uşak, yalnızca efendisi olan şövalyeye değil, güçlü olan herkese sadıktı.

Hekim İbrahim Bey kuleye girdiğinde, bir yatakta inleyerek yatan şövalyeyi gördü. Üzerindeki battaniyeyi çekip aldıktan sonra, kurşun yarasının karnının sol tarafında olduğunu fark etti. Yatan şövalyenin üstünde bembeyaz, ipek bir gömlek olduğunu görünce hekimin ağzından şu sözler döküldü:

"Vay kerata vay! Kafir ama, anlaşılan anası onu kadir gecesi doğurmuş!"

İbrahim Bey, yanındaki çırağına dönerek, "Bak," dedi, "Tüfenk kurşunu neyse ama, piştov kurşunu ipeği delemez. Kurşun ipek kumaşla birlikte gövdenin içine girer. Gövdede, bir ipek torbanın içindeymiş gibi kalır. Adamın bu kadar ağlayıp bağırmasına aslında hiç gerek yoktu. Kurşunu kendisi de çıkarabilirdi. Bak şimdi!"

İbrahim Bey gömleğin yara üzerindeki kısmını tutup çekti ve kurşun, sanki bir torba içindeymiş gibi kolayca çıkıverdi. İpek gömlekte hiçbir delik yoktu. Şövalye inlemeyi kesmişti, ama şimdi de ağlıyordu. İbrahim Bey ona, "Ağlamayı kes artık!" dedi. "Bak! İpek gömleğin delinmemiş! Tekrar giyebilirsin. Kan lekesini çıkarmak için bir gece küllü suda bırak. Ertesi günü de Girit sabunuyla yıkarsın. Leke meke kalmaz. Sil gözünün yaşını!"

Yarası tımar edilip sarıldıktan sonra şövalyenin yüzüne bir ferahlık gelmişti. Kekeleye kekeleye, ölüme terk etmedikleri için onlara minnet borçlu olduğunu söyledi. Anlattığına göre, göklere hiç bu kadar yakın olmamıştı. Eski ve Yeni Ahit'i ezbere biliyordu bilmesine ama, geceden bu yana yaşadıklarından, yani kâfir bildiği insanlardan gördüğü iyilikten sonra İslâm dinini de doğrusu pek merak eder ol-

muştu. Elini sancıyan yarasına bastırırken çok fazla olmasa da, sonuçta acı çekiyordu. Fakat dediğine bakılırsa bu acı, nasıl söylemeli, belki de bir rahmet, hatta daha da ötesi, bir vahiy bile olabilirdi. Evet! Şövalye kendi dinini sorgulayıp dünyaya başka bir gözle bakmaya hazır olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Bunun için İbrahim Bey'den İslâm dininin esaslarını öğrenmek için yanıp tutuşmaktaydı. Ayrıca bir de *Kur'an* istiyor, şimdi esir düştüğü bu askerleri hem cesur hem de ahlâklı yapan sureleri ve âyetleri mümkünse okumak için can atıyordu. Kısacası şövalye, 'Gerçeğin tâ kendisi'ni talep etmekteydi. Böyle bir talep karşısında elbette akan sular dururdu. Ayrıca şövalyenin ufacık bir ricası daha vardı: Görünüşe bakılırsa acıyla kıvranan bu adam, vasiyetnâme yazmak için kâğıt kalem verilmesini de istirham etmekteydi. Amat'ın hekimi İbrahim Bey fazla düşünmeden derhal yamağı Habil'i çağırdı ve ona Mushaf, kâğıt ve divit getirmesini buyurdu. Ayrıca, eğer sevaba girmek istiyorsa şövalyenin başında azıcık durup telkinle adamı hidayete erdirmesinin fena olmayacağını da belirtti.

Az sonra elinde Mushaf ile Habil içeri girdi. 17-18 yaşlarındaki bu delikanlı namazında niyâzında biriydi. Anlattıkları doğruysa, ölüme ve gerçeğe çok yaklaştığına inanan şövalyenin talebi, bu toy delikanlıyı sevince boğmuştu. Cennetlik olmak için hayatı boyunca bütün yollara başvurmuş olan yamak, eğer başarırsa cennete kendisiyle birlikte şövalyenin de girebileceğini düşünüyordu. Yüzüne bir gülümsemedir yayılmıştı. İbrahim Bey kuleden çıkarken Habil yatakta serilmiş yatan şövalyenin yanına gidip tabureye oturdu. Torba'yı açıp kamış kalemini ve birkaç parça aharlı bir kâğıdı çıkarıp sehpanın üstüne koydu. Ardından, *Kur'an*'ı eline aldıktan sonra öpüp alnına götürdü. Şövalye, o 'içinde her şeyin yazılı olduğu kitabı' yani 'Gerçeğin tâ kendisi'ni bir görmek istedi. Bunun üzerine Habil, Mushaf'ı Şövalyeye

verdi. Kitabı eline alan adam, Mushaf'ta yazılı gerçeği daha önce ruhunun karanlığı nedeniyle göremediğini söyledi. Ama şimdi de etraf karanlık olduğu için göremiyor, bir mum ya da kandil rica ediyordu. Habil gülümseyerek dışarı çıktı. Az sonra geldiğinde elinde alevi titreyen bir mum vardı. Mumu sehpanın üstüne yerleştirdi. Şövalye ışığın altında kitabı karıştırmaya başlamıştı. Neden sonra duraksadı ve *Kur'an*'ı Habil'e uzatarak şunları söyledi:

"Bu sayfada ne yazıldığını merak ediyorum. Çünkü satırların altı çizilmiş."

Habil kitabı aldı ve sözü edilen satırları okudu:

"Ve minennâsi men yekuûlü amenna billâhi ve bilyevmil'âhıri ve mâ hüm bimü'miniyn."

Şövalye bu âyetin ne anlama geldiğini sordu. Habil tercüme etmek için kitaba eğilince adam sehpanın üzerindeki kamış kalemi almıştı. Habil satırları şöyle tercüme etti:

"İnsanlardan öyleleri vardır ki, inanmadıkları hâlde 'Allah'a ve ahiret gününe inandık,' derler."

Habil sözünü yeni bitirmişti ki, sivri uçlu kamış kalem boğazına saplanır saplanmaz, şah damarından tâ tavana kadar kan fışkırdı. Yerinden doğrulan şövalye kalemi attıktan sonra yatağındaki çarşaftan bir parça koparıp ucunu mumun alevinde tutuşturdu. Pamuklu bez parçası bir fitil gibi yanarken şövalye, haberleşme topunun bulunduğu üst kata giden taş merdiveni, duvara tutuna tutuna tırmandı. Nefes nefese kalmıştı. Yarasından kan sızıyordu. Belki de denizden gelebilecek bir tehlikeye karşı, haberleşme topu dolu bırakılmıştı. Falya tavasında yemleme barutu bile vardı. Amat iki gomina kadar ötede, denizdeydi. Ama şövalyenin, topu gemiye dirise edecek takati yoktu. En azından gürültüyü diğer kulelerin duyması için, elindeki pamuklu kumaştan ibaret fitili tam falyaya gömüyordu ki, pıştovunu kendisine doğrultan yeniçerinin sesini duydu:

"Dur!"

Başka yeteneği olmadığından, şövalye bir kahraman olmayı hep istemişti.

* * *

O sırada, Amat'tan filikayla kıyıya gelen Abuzer Reis, Kırbaç Süleyman'ı burnun tepesinde, kolomborne topunun yanında bulmuştu. Elini göğsüne götürüp selâm verdikten sonra, "Bordada açılan deliğin tamiri şimdi bitti," dedi. "Poyraz tarafından esen rüzgâr da kesildi. Hafif hafif lodos başladı. Amat doğruldu. Kıç tarafı kurtuldu, ama omurga baş taraftan dibe değiyor. Manevra yapmak için rüzgârın biraz daha şiddetlenmesini ve suyun yükselmesini beklememiz lâzım. Ayrıca..."

"Gümmm-mmm-mm-m!..."

Kulakları sağır eden top sesi dağlarda, tepelerde, vadilerde yankılandı. Ardından kulede, gecikmiş bir pıştovun sesi işitildi:

"Pat!"

Süleyman ile pıştovunu çeken Abuzer Reis tepeden aşağı, kuleye doğru koştular. Kulenin zemininde İbrahim Bey'e ayvazlık yapan delikanlının cesediyle karşılaştılar. Sadece duvarlara değil, tavana bile kan sıçramıştı. Şövalyenin yatağı boştu. Merdivenleri tırmanıp topun bulunduğu kata çıktılar. İçeride yoğun bir barut dumanı vardı. Şövalyenin cesedi yerdeydi. Kuleden sorumlu olan yeniçeri ise korkmamış, sadece öfkelenmişti. Pıştovunu doldururken, yerdeki cesede bakıp şöyle dedi:

"Ah! Keşke iki canı olsaydı da onu bir kez daha öldürseydim!"

Abuzer Reis'in uzun ve ağarmış kaşlarının altındaki yeşil gözleri telaş ve öfkeden büyümüştü. Bu deniz kurdu, "Bu havada top sesi en az 5 mil uzaktan duyulmuştur," dedi.

"Gündoğusundaki gözetleme kulesi ile batıdaki bataryaları buradan 1-1,5 mil kadar uzaklıkta. Atlarını tırıs koştursalar bile her iki taraftan da buraya en geç çeyrek saat içinde geleceklerdir. Hele hele batıdaki bataryanın önünde devriye gemileri varsa –dileyelim ki yoktur– en geç iki saat sonra burada olur. Amat'ı bu hâliyle batırmak için iki direkli bir brik bile yeter. Sonra bizi teslim olmaya zorlarlar. Ama teslim olmaktansa ölürüm daha iyi!"

Abuzer Reis bir iki yutkunduktan sonra, "Efendim, bana kalırsa yeniçerileri tepelerde mevzîlendirelim," dedi. "Kalan azıcık zamanımızda gemiden getirebileceğimiz kadar top getirelim ve postu pahalıya satalım. Barut kuyruğu da hazırlayıp Amat'ı son anda havaya uçururuz. Bizler ölürüz, ama bu sayede onlardan da çok kişi ölür!"

"Henüz hayır," dedi Kırbaç Süleyman, "Topun yanlışlıkla ateşlendiğine daha çok ihtimal vereceklerdir. İlerideki gözetleme kulesinde bir Saint Jean şövalyesi varsa buraya en fazla iki ya da üç yaya asker yollayacaktır. Bu kibirli şövalyeler, tıpkı o süslü ve kakmalı silâhları gibi, atlarını da kimseye vermezler. Alt tarafı bir top sesi için atlarına binip buraya bizzat gelmeyi de gururlarına yediremezler. Şu durumda, keşif için gönderilecek askerlerin buraya kadar gelip bizi gördükten sonra geri dönmeleri en az üç saati alır. Bu durumda karaya top çıkarmamıza gerek yok. Çünkü bu süre zarfında suyun biraz daha yükselmesini bekleyip Amat'ı yüzdürmeyi deneyeceğiz".

Abuzer Reis, "Efendim. Senin yerinde ben olsam burada savaşıp ölmeye karar verirdim," dedi. "Sen cesurca bir karar vermiş değilsin!"

Süleyman sinirlenerek, "Değil benim yerimde olmak, sen bu kafanla burada, kendi yerinde bile olamazdın," dedi. "Çünkü en az 40 yıl önce ölmüş olurdun. Burada canını vermek istemenin nedeni, esir düşüp işkence görmekten,

forsa olup kırbaç altında inlemekten korkman. Bana cesur numarası yapma! Çünkü ödün patlıyor! Haddini bil!"

Başını öne eğdikten sonra seyir zâbiti bir şey söyleyecek oldu ama Süleyman Reis adamın sözünü keserek, "Çadırı toplat," dedi. "Kuledeki o ağır topu alamayız. Söyle adamlara, falyasını çivileyip kullanılmaz hâle getirsinler. Kulede 10-15 fıçı barut var. Taştan yapıldığı için orayı havaya uçuramayız. Ama bu barut fıçılarını filikalarla Amat'a yüklesinler. Perdahlı barut işimize yarayacaktır. Kuyudan temiz içme suyu alınsın. Kuledeki erzakı da gemiye yükleyin. Tepedeki kolomborne topumuz ben emir verene kadar mevzîinde kalsın. Topun başında 15 kadar tüfenkli yeniçeri de bırakın. Amat'a gidip gelen filikaları koruyacaklar ve benimle birlikte en son onlar gemiye gidecek. Dediğimi yap!"

Ne var ki tam da bu sırada, kıyıdaki filikaların başında bekleyen bir marinel bağırdı:

"Avara edilecek!"

Kırbaç Süleyman tâ uzaktaki marinele, "Bre daltaban!" diye bağırdı, "ben varken burada emir vermek sana mı düşer? Eceline mi susadın, yoksa kırbacımın tadını mı özledin!"

İhtiyar marinel, "Hâşâ Reisim!" dedi, "Emir vermek benim ne haddime! Ama bak! Amat'ın pruva direğine az önce mavi bayrak hisa ettiler. Bu işaret bir an önce gemiye dönmemiz anlamına gelmiyor mu?"

Gerçekten de Amat'ın direğinde mavi bayrak dalgalanıyordu. Bu işaret kıyıdan bir an önce gemiye dönmeleri gerektiği anlamına gelmekteydi. Süleyman Reis, "Benden habersiz hangi deyyus çekti bu bayrağı!" diye söylendiği anda, Amat'ın kıç güvertesinin sancak tarafında, kızıl cüppeli, kara mintanlı, bembeyaz çehreli birini, yani kaybolduğuna inandığı Kaptan Efendimizi seçti. O güne ve o ana kadar Diyavol Paşa Hazretlerini kamarasında bilen mürettebat, bu şahsın gemide birdenbire nasıl peyda olduğuna elbette ki

şaşmayacaktı. Her emrine tartışmasız uyacağına dair Süleyman'ın söz verdiği bu kaptan, tıpkı bir kibir anıtı gibi güvertede kollarını kavuşturmuş, emrinin bir an önce yerine getirilmesini bekliyordu.

Eyyam görmüş birçok savaşçı gibi Süleyman Reis de fazla kafa yormadan derhal bir karar vererek emirlerini değiştirdi:

"Kuledeki barutu taşımaya vaktimiz yok! Yere tabaka hâlinde serpip ateşleyin. Sakın patlatmayın. İkinci bir patlama istemiyorum. Tepedeki kolombornenin de falyasını çivileyin. Tepedekiler aşağı insin. Artık gidiyoruz!"

Amat'ın en iyi nişancısı olan Sakal'ın daha geçen gece kuledeki nöbetçileri teker teker hakladığı tepede mevzîlenen yeniçeriler ve top mürettebatı koşarak aşağı inmeye başladılar. Terk edilen topun falyasını çivilemek için tepede bir tek topçu çavuşu kalmıştı. Çavuş, namlusundan fırlayan güllelerle o Venedik kalyonunun dümenini kıran 'kâbus' adlı topundan ayrılmak zorunda kaldığı için ha ağladı ha ağlayacaktı. Dökme tunçtan yapılma kolombornesine son kez sarıldıktan sonra gözyaşlarını tutamadı. Boynuna astığı bir sırıma bağlı çiviyi çözüp aldı ve falyaya yerleştirdi. Arkından çiviye taşla vurup falya deliğini tıkadı. Top artık ölüydü. Bu hâliyle hiç ateş edemeyecek, cenk esnasında dokunulduğu vakit mürettebatın elini yakacak kadar hiç ısınamayacak ve bir ölü gibi daima soğuk kalacaktı.

Filikalara dolup Amat'a doğru kürek çeken 20 kadar adama el sallayan o sadık uşak sayılmazsa, sahil bomboştu. Çukur güverteden sarkıtılan merdivenden yukarı çıktıktan sonra, öfkeli bir sesle Süleyman, Kaptan Efendimize, "Efendi! Emrin gereği çadır ile değerli bir kolomborneyi kıyıda bırakmak zorunda kaldık," dedi. "Oysa daha vaktimiz vardı. Bu kadar acele etmeye mecbur değildik. Hem sana bir şey soracağım. Bunca zamandır nerede..."

Süleyman'ın sözünü kestikten sonra Diyavol Paşa Hazretleri, "Emir emirdir!" dedi, "Benim işim düşünmek, senin işin de yapmak! Hepsi bu kadar. Şimdiki emrim ise itiraz etmeden yerine getirilecek. İyice dinle: Önce denize yük pasa edeceğiz. Barut, gülle, erzak ve bir yedek demir dışında pruva tarafındaki ambarda ne varsa denize atacağız. Boşalan gemi hafifleyecektir. Ardından demiri filikaya alıp bir gomina ötede, denize funda edeceksiniz. Amat'ın omurgasının baş tarafı hâlâ dibe değiyor. Siz söylediğim yerde demiri funda ettiğinizde, gemiyi bucurgatla sığlıktan çekeceğiz. Böylece kurtulmuş olacağız".

Süleyman, "Deniz yeterince yükselmeseydi zaten ben de bunu yapacaktım," dedi. "Ama bu gemide garip şeyler dönüyor sanki! Bunca zamandır neredeydin! Bütün gemiyi aradık ve seni bulamadık. Denize düştüğüne hükmettik. Bu durumu mürettebattan da gizledik. Neredeydin ey Diyavol Paşa!"

Kaptan Efendimiz küçük kara gözleriyle Süleyman'a baktı ve gülümsedi. "Anlaşılan sen fazla yorulmuşsun," dedi. "Tayfalarla birlikte baş kasarada olacak değildim ya! Elbette ki kamaramdaydım. Ağzından çıkan bu garip sözler herhalde bitkinliğin ve bir sinir buhranının eseri. Dilerim ki kendini çabuk toplarsın. Aşırı zihin yorgunluğuna maruz kalan bir 'koca reis,' zayıf sinirleriyle koskoca bir gemiyi batırabilir. Hekime bir görün. Eğer bu durum sürerse, senin yerine Abuzer Reis'i geçirmek zorunda kalırım."

Süleyman, "Ama kamaranda değildin!" dedi, "Buna Abuzer Reis de şahittir. İstersen ona da sor".

Bu konuşmayı Abuzer Reis de dinliyordu. Kaptan Efendimiz gülümseyerek, çenesini gururla kaldırıp ellerini arkasında kavuşturmuş bu adama sordu:

"Sen aklı başında, zor koşullara ve aşırı yorgunluğa dayanıklı birisin ey Abuzer!" dedi. "Ama Süleyman Reis benim ne

zamandır kamaramda olmadığımı söylüyor. Sence bu doğru mu, yoksa zor şartların sebep olduğu bir yorgunluk mu?"

Efendimizin delici bakışlarını üzerinde hisseden Abuzer Reis gözlerini kırpıştırdı ve kollarını önünde kavuşturup kem küm edince Paşa Hazretleri yine sordu:

"Korkma sakın! Gerçeği söyleyeceksin. Kamaramda mıydım?"

Seyir zâbiti bir an duraksayıp ellerini iki yana sarkıttı ve, "Evet paşam," diyebildi, "Bir ara kamaranızdaydınız sanki".

"Açık bir cevap istiyorum," dedi Kaptan Efendimiz. "Bu, Süleyman Reis'in zihin sağlığı için önemli. Yoldaşına yardım et. Ona gerçeği söyle. Biliyorum ki 'koca reis' olmak zordur ve zahmetlidir. Sorumluluk ister. İşte sen de bu zorluktan ve sorumluluktan kaçıyor olabilirsin. İstiyorsun ki bu zahmetli işi Süleyman Reis yapsın. Ama hayal gören bir 'koca reis' bu gemiye zarar verebilir. O yüzden gerçeği söyle de herkes duysun. Kamaramda mıydım?"

Abuzer Reis el pençe divan durdu ve yere bakıp kekeleyerek, "Evet paşam," diyebildi, "Kamaranızdaydınız".

"Bunları bana olan sadakatinden dolayı söylemiyorsun, değil mi?" diye sordu Diyavol Paşa Hazretleri. "Emin misin kamarada olduğumdan?"

Abuzer Reis, bu kez kararlılıkla, Efendimizin gözlerinin içine baka baka, "Evet!" dedi, "Ne zaman yanınıza gelsem ya haritaları inceliyor, ya da keman çalıyordunuz. Doğrusu bu!"

Kaptan Efendimiz bu kez Süleyman'a dönerek, "Bak gördün mü?" dedi, "İyisi mi git ve biraz dinlen. Yoksa hayaller görmeye bile başlarsın bu gidişle. Seni çağırmadıkça sakın dışarı çıkma. Abuzer Reis bu işi şimdilik halleder. Ama yarın seni zinde görmek istiyorum. Şimdi derhal yatağına! Nuh Usta sana refakat etsin. Nuh! Nuh! Buraya gel"

Seyir güvertesinden koşar adım gelen Nuh Usta sanki bir hastaymış gibi koluna girer girmez Kırbaç Süleyman öfkey-

le silkindi. Uyumaktan çok, yalnız kalıp düşünmek niyetiyle zâbitler kamarasına yöneldi. Bu sırada bir ses işitti:

"Hişşşt! Hişşşt!"

Seyir güvertesine çıkan merdivenin altından kendisine seslenen kişi, Kaptan Efendimizin kovduğu Ali Reis, yani denizcilerin taktığı yeni adıyla 'Gül Ali' idi. Gülyağı sürdüğü sakalı yeni 'arkadaşları' tarafından son teline varıncaya kadar yolunmuş, yediği dayaklardan her iki gözü de morarmış ve dudağı patlamıştı. Avucunun içinde bir oyun zarı vardı. Süleyman dönüp bakınca bu adamcağız gülümsedi. Çenesine indirilen yumruklardan ağzında kala kala dörtbeş diş kalmıştı. Hâl böyle olunca ne söylediği pek anlaşılmıyordu ama, toparlanacak olursa, söyledikleri herhalde şunlara benzer sözlerdi:

"Al şu zarı da bir at! Bak hep 2-2-2-1 gelecek! Ne kadar atarsan at hep aynı olacak! Al da bir dene! Sonra üzerinde bir düşün!"

Kırbaç Süleyman'ın eline zarı tutuşturur tutuşturmaz Ali Reis kayboldu. Süleyman bir an, bu zavallı adamın aklını kaçırdığını düşündü ve oyun zarını fırlatıp attı. Kıç güverteye çıkarken duraksadı ve geri dönüp yerdeki zara bir baktı. '2' gelmişti. Eğilerek zarı yeniden alıp yerde yuvarlayınca, aynı rakam tekrar geldi. Zar fildişinden yapılmıştı. Süleyman bu değerli zarı alıp kuşağına sıkıştırdıktan sonra kamaraya girdi. Yatmak üzere soyunmaya başladı. Kuşağını çözerken zar yere düştü. Gelen sayı '2' idi. Belli ki zar cıvalıydı ve her atıldığında aynı rakam geliyordu. Bu oyuna sinirlenen Süleyman zarı alıp duvara fırlattıktan sonra yatağına uzandı. Eğer sabredip baksaydı, Ali Reis'in söylediği gibi zarın bu kez '1' geldiğini görebilirdi.

* * *

Amat'ta öncelikle denize yük pasa edilecekti. Bunun için dikmeler hazırlanmış ve ön ambarın kapağı açılmıştı. Önce 700 kantar kadar kereste çekilip denize atıldı. Bunun ardından 17 fıçı beziryağı, 41 fıçı zift, 35 fıçı donyağı denize pasa edildi. Sıra bir yedek direk, altı seren ve birkaç gabya ve babafingo çubuğundaydı. Yedek dümen yelpazesi ile 550 kantar çivi de denize atıldıktan sonra, kaptan Diyavol'un garip emriyle, kireç dolu 23 fıçıya dokunulmadı. Ne işe yarayacağını kimsenin akıl sır erdiremediği fıçılarca kireç sayılmazsa ön ambarı tamamen boşalıp hafifleyen gemi ırgatla çekilmeye hazırdı. Bunun için Amat'ın demiri griva mataforasından denizdeki filikaya indirilmişti. Derken 10 gemici kürekleere asıldı ve filika kısa zamanda, demir halatının uzunluğu kadar gemiden uzaklaştı. Elinde feryat hunisiyle bağıran Abuzer Reis'in komutuyla demir, Amat'ın rüzgâr altı tarafında funda edildi. İşin zor kısmı şimdi başlıyordu: Denizcilerden iri yarı, güçlü kuvvetli olan 25 kişi manivela kollarını, Amat'ın pruvasında bulunan bucurgattaki yuvalara geçirdiler. Kollara asılıp bucurgatı döndürmeye başladıklarında demir halatı biraz gerildi. Halatı birkaç tur dolamışlardı ki, demir dibe takıldı. Amat'ın sığlıktan ancak bu şekilde kurtarılabileceğini bilen Abuzer Reis, bu iri kıyım adamlara bağırıyordu:

"Haydi arslanlarım! Haydi yiğitlerim! Gösterin kendinizi! Durmayın kardeşlerim!"

Canlarını dişlerine takan denizcilerin manivelalarla abandıkları bucurgat, yatak üzerindeki kastanyolaları şıkırdata şıkırdata birkaç kez dönünce Amat'ın burnu biraz oynadı. Abuzer Reis, "Haydi müminler! Haydi dostlar! Yisa!" diye bağırınca adamlar var güçleriyle kollara asıldılar. Gösterdikleri gayretten suratları kıpkırmızı olmuş, kollarından ve şakaklarından damarları fırlamıştı. Dakikalardır suda bekleyen halat bu sayede birdenbire sudan çıktı. Gerginlikten gı-

cırdadıkça bu kalın halattan şıpır şıpır su damlıyordu. Derken halat bucurgata kolayca sarılmaya başladı: Amat'ın omurgası dipten kurtulmuştu. Çok geçmeden geminin burnu keşişleme tarafına dönünce sevinçten çılgına dönen mürettebat, "Hurraaa!" diye nida etti. Fora edilen yelkenler rüzgârla dolar dolmaz Amat hareketlendi. Hele hele rüzgâraltı ıskotalarını lava ettiklerinde teknenin hızı daha da artı. Artık volta vurarak açığa çıkabilirlerdi.

Karinasındaki delik tıkanan ve gerekli tüm tamiratı yapılan Amat, kıble tarafına doğru orsasına seyredip karadan kurtulmaya çalışırken, güneşin batmasına az bir zaman kalmıştı ki, Saint Jean şövalyelerinin her biri 56 toplu üç kalyonu gündoğusu tarafındaki burnu kavanço ederken görünce herkes afalladı. Bu kalyonların ikişer top güvertesi vardı. 4 mil kadar uzakta olmalarına rağmen pruva direklerinde, kırmızı zemin üzerine sekiz köşeli haç bulunan sancakları seçiliyordu. Kaptan Efendimiz, Abuzer Reis'e, "Senin denizcilik yeteneğini işte şimdi göreceğiz!" diyordu. "Yarın güneş doğduğunda o kalyonları peşimizde görürsem senin beceriksiz olduğuna hükmederim. Ne yap et, o kalyonları atlat! Eğer bu işin üstesinden gelirsen seni nasıl bir ödülün beklediğini tahmin edebilirsin."

Güneş batana kadar kıç güvertede kalyonları seyreden Efendimiz, ortalık kararmaya başlayınca, Nuh Usta'nın getirdiği bir çuvalı Abuzer Reis'e verdi. "Hava kardıktan sonra ay yıldızlı sancağı indirip yerine bu çuvaldaki sancağı hisa edin," dedi. "Bu benim kendime ait bir sancaktır. Bu sancak asla ve asla inmeyecek. Bunun için direğe çivileyin!"

Bunları söyledikten sonra kamarasına girdi. Hava bulutlu olduğu için ay görünmüyordu. O karanlıkta Abuzer Reis, porsuna sancağı hisa etmesini emretti. Çuvaldan çıkarıp uçkurluğundan ip geçirdiği sancağı direğin tepesine çeken porsun, bu bez parçasının aysız geceler kadar kara olduğu-

nu elbette anlayamazdı. Dalgalanan sancağın sesi tâ aşağıdan duyuluyor, fakat o karanlık gecede gerçek rengi seçilmiyordu. Ağzında birkaç çivi, elinde de çekiç olan gabyar direğe tırmandıktan sonra sancağı çiviledi. Az sonra elinde yanan bir çıra olduğu hâlde aylakçı çocuklardan biri kıç güverteye geldi. Amat'ın kıçındaki, neredeyse adam boyundaki fenerini yakacaktı. Aylakçısından tomarcısına, marinelinden porsununa, zâbitinden kaptanına kadar gemideki herkesin onuru, şerefi sayılan, düşman eline geçmemesi için hemen herkesin canını vermeye hazır olduğu bu fener her gece yanardı. Fakat bu fener ne yazık ki o gece ışık saçmadı.

* * *

Gece yarısına doğru kampana çalındı ve birinci vardiyanın yorgun neferleri, az sonra gelecek tayınla can beslemek, bir nebze dinlenip sohbet etmek ve brandalarında uyumak üzere başaltına geldiler. Hemen hepsi öfkeden kıpkırmızıydı. Marinelbaşı olan ihtiyar, "Görülmüş şey değil!" dedi, "Ben de Abuzer olacak o reisi adam sanırdım. En ufak bir hatada defter-i kebiri açıp en okkalı küfürleri sıralıyor. Ama bu gece güverte ondayken yaptığı tam bir şerefsizlik!"

"Tabansız herif!" dedi bir gabyar, "Sadece kendisininkini değil, hepimizin namusunu iki paralık etti".

"Doğru!" dedi bir marinel, "Bu lekenin temizlenmesi için geminin batması gerekir. Bu kara leke ancak ölümle temizlenir! Sen ne diyorsun Rıza Baba?"

Venedik kalyonunun güllelerinden biri destemorayı dağıtınca saçılan tahta parçalarından neredeyse yumruk büyüklüğünde olan biri, Kul Rıza Baba'nın şakağına çarpmış ve merhem sürülüp yarası tımar edildikten sonra kafası sargı beziyle sarılmıştı. Rıza Baba brandasından doğrularak, "Fener geminin namusudur," dedi. "Gemiler dişidir. Namuslu bir geminin feneri ne olursa olsun gece boyunca ya-

nar. Hatta değil üç, beş kalyon takip etse bile yanar. Fener yanmadığı için Malta şövalyelerinin kalyonları bizi karanlıkta kaybettiler. Ah keşke bulsalardı da namuslu birer denizci olarak ölseydik. Artık o feneri ha yakmışız ha yakmamışız fark etmez!"

Kazdağlı tomarcı bön bön bakarak, "Madem ki namus gitti, en iyisi Galata'daki o umumhaneler gibi kırmızı fener yakalım!" deyince birkaç kişi kıkırdadı.

Bu söz üzerine Göbelez Baba, "Vay! Vay! Vay!" dedi, "Kazdağlı neler neler biliyormuş! Sen hiç umumhaneye gittin mi?"

Kazdağlı, "Hayır, gitmedim," dedi. "Ama oraya giden biri bana etraflıca anlattı. İçeride neler yapıldığını sabaha kadar tafsilatlı bir şekilde saydı döktü. Adama tam iki sürahi şarap ikram etmiştim. Mezeler hariç, bana tam 45 akçeye mal oldu."

Göbelez Baba sordu:

"Peki neler yapılıyormuş içeride? Anlat da biz de bilelim!"

Kazdağlı tomarcı, "Canım! Kadınları mıncıklayıp sıkmışlar işte!" dedi, "Oralarını buralarını ellemişler. Sonra da para ödeyip çıkmışlar. Bunu her erkek bilir. Niye sordun ki?"

Göbelez Baba'nın yüzü ciddileşmişti. Camide vaaz veren imamlarınkine benzer bir sesle, "Bre cahil! Bre günahkâr!" dedi, "Hem paranı almışlar hem de sana yalan söylemişler! O kadınların hepsi iffetlidir. Mıncıklayıp sıkıştırılacak kadınlar değillerdir. Akıl sır ermez hassaları vardır. Ruhça ve bedence tertemiz oldukları için gayb âleminden haber verirler. Hiçbirine erkek sinek bile konmamıştır. Zaten müşterilerini kara ve kalın bir perdenin arkasında kabul ederler. Öyle ki, onların kadın olduklarını sadece seslerinden anlarsın. Yüce ve ulvî şahıslardır. Demek senin arkadaşın onları mıncıkladı ha!"

"Ben ne bileyim!" dedi Kazdağlı. "Ben arkadaşımın yalancısıyım. Demek o kutlu kadınlar aslında birer kahin ha!"

Vardiyada kim varsa Kazdağlı tomarcıya gülüyordu. Sonunda Kul Rıza Baba söze girdi ve, "Kaptan Paşa'nın hizmetçi seçtiği şu marangoz!" dedi, "Yani Nuh Usta. Adamın tabiatüstü hassaları var. Mübarek ve rahmanî bir kişioğlu. Tütsüsü ve üfürüğü, sırt ağrısına ve rutubete birebir. Ayrıca en korkunç kâbusları bile hayra yorabiliyor. Ama şu baktığı fal! 'Remil' miydi, neydi! Duyduğuma göre son zamanlarda en az 50 kişi bu adama remil döktürmüş".

"Hiç sorma!" dedi marinelbaşı, "Şu anda bile başında en az 7-8 kişi vardır. Ne gariptir ki, fallar hep aynı çıkıyor. Her falın sonucu 'enkis' denilen şekil. Duyduğuma göre bu faldaki en uğursuz şekilmiş!"

"Bununla da kalmıyor," dedi bir gabyar. "Remilin üçüncü hanesine gelen şekil de daima 'kabz-ı hariç' imiş. Bu uğursuz işaret de, çok ölüm olduğu ve çok da ölüm olacağı anlamına geliyormuş. Bundan bizlerin birer katil olduğumuz sonucunu çıkarıyorlar. Denildiğine göre Nuh Usta kimin hangi kişiyi ya da kişileri geberttiğini biliyormuş."

"Benim kalbim temiz, alnım da ak!" dedi Göbelez Baba. "Cenkte çok kişiyi yaralayıp yere serdim. Ama yüreği yufka, gözü sulu, karınca incitmez bir adam olduğum için hiçbirinin canını almadım. Allah'ın verdiği canı Allah alır! Bununla birlikte Amat'taki herkesin vaktiyle cinayet işlediğini aklım almıyor. Aylakçılara bakın bir! Hemen hepsi sübyan. Mesela şu borucu. Neydi adı? Eşek miydi, neydi? Hah! Eşek İsrâfil!"

Göbelez Baba büyücek bir battaniyenin altında uyuyan birkaç aylakçının bulunduğu tarafa dönerek, "İsrâfil! İsrâfil!" diye bağırdı. "Evlât! Gel buraya! Uyan! Gel de hesap ver bize!"

İsrâfil sanki sûr üflenmiş gibi yattığı yerden kıyam etti. Gözlerini ovuşturarak kendisini çağıranların toplandığı yere doğru adım adım yürüdü. Her zaman olduğu gibi pirinç

borusu bir sicimle omzuna asılıydı. Göbelez Baba çocuğa, "Söyle bakalım İsrâfil," dedi, "Hep olduğu gibi doğruyu söyle bana. Şu yakınlarda Nuh Usta'nın yanına hiç vardın mı? Öte yandan, bu kutlu adam senin için remil attı mı?"

"Evet," dedi İsrâfil, "Amat tamir edilirken benim de falıma baktı".

"Peki sonuç ne çıktı?" diye sordu Göbelez Baba, "Ayrıca sana bir ad söyledi mi?"

İsrâfil, "Bana tam 16 kez zar attırdı," dedi. "Zarlar hep '2-2-2-1' geldi. Falın sonucunda da bir şekil vardı ama adı neydi unuttum. 'Nakis' miydi, neydi? Hah! Hatırladım 'enkis' idi. Üç çizgi ve bir nokta. Bana bir ad söylediği de doğru. Merhum babacığımın adını söyledi. İki yıl önce vefat eden babamın adını nasıl bildiğine şaştım doğrusu."

Göbelez Baba gemicilere dönerek, "Bakın ve görün işte!" dedi, "Bu çocuğun can almadığı açık. Fakat bize çıkan falın aynısı ona da çıkmış. Demek ki Nuh Usta'nın döktüğü remil bir şey ifade etmiyor. Anlayın ve görün! Kocakarılar gibi kuruntulara kapılmayın".

O sırada bir gabyar, "Peki bu veledin doğru söylediğini nereden bileceğiz?" dedi. Diğer gemiciler de bu sözü desteklyince Göbelez Baba, tıpkı bir imam gibi yüzünü ciddileştirdi ve davudî bir sesle çocuğa, "Şimdi burada bir oyun oynayalım," dedi. "Farz et ki sûr üflendi ve kıyamet koptu ve bizler de burada, yani mahşerde toplandık. Amel defterlerimizin sancaktan mı yoksa iskele tarafından mı verileceğini merak ederek, kalbimiz güm güm ata ata âkibetimizi bekliyoruz. Hepimiz günahlarımızı saymak zorundayız. Diyelim ki sıra sana geldi. Neler anlatırsın?"

"Hiçbir günahımı anlatmam," dedi İsrâfil, "Sonra hep başıma kakarsınız!"

"Bak!" dedi Göbelez Baba, "Şu tomarcıyı görüyor musun? İşte ona 'Kazdağlı' derler. Bu gemide temiz kalpli biri,

neredeyse bir evliya olarak kabul edilir. Eğer bir bir anlatırsan, senin bütün günahlarını üstüne alacak ve sen de cehenneme gidip ateşte yanmayacaksın. Ne dersin? İyi bir alışveriş, değil mi?"

Günah yüklü olduğuna inanan Kazdağlı, bu tekliften dolayı biraz huzursuz olup, "Hayır!" dedi, "Ben kimsenin günahını üzerime almam!"

Bunun üzerine Göbelez Baba, "Bre eşşek!" dedi, "Zaten kendini cehennemin dibine götürecek kadar günahın var. Birkaç günah daha yüklenip sevaba girsen fena mı olur!"

"Bana sevap kazandıracaksa olur," dedi Kazdağlı, "Ama her günah için senden yarım akçe isterim".

Bu teklife kızan Göbelez Baba eliyle Kazdağlı tomarcıya nah işareti yaparken, "Nah sana! Nah sana!" diye haykırdı. "Olmaz öyle şey! Ama her 5 günah için yarım akçe veririm!"

Sonunda İsevîlerin âdetine uyup yedi günahta anlaştılar. Derken İsrâfil günahlarını sayıp dökmeye başladı:

"Baharda Kostantiniye'deki Hasan Ağa'nın erik bahçesine gizlice girip olsa olsa 10 okka çalıntı erik yemişliğim vardır. Mısır ekmeğinden gına geldiği için bir defasında fırından has ekmek çaldım. İşin kötüsü fırıncı beni gördü. Rahmetli babam o fırından veresiye ekmek alırdı. Zaten her gece içtiği şarabı da veresiye almaktaydı. Bu olaydan sonra fırıncı veresiyeyi kesti. Ayrıca Ramazan Bayramı'nda gece vakti, bahşiş vermeyen bir adamın muşamba fenerini yırtmıştım. Öbür yandan, bu geminin başüstünde toplam 43 kere istimna ettim."

Göbelez Baba, "Madem istimna ettin, o hâlde nefsine hâkim olamamışsındır," dedi. "Peki hiç livata yaptın mı?"

Dudaklarını sımsıkı kapatan çocuk, 'hayır' anlamında başını iki yana salladı. İsrâfil'i sorguya çeken deniz kurdu, bunun üzerine, "Peki sana yapıldı mı?" diye sorunca çocuk önüne baktı ve sustu. Öfkelenen bir gabyar, "Bunu sana kim

yaptı!" diye bağırdı, "Söyle de o şerefsize dünyayı zından edeyim!"

Çocuk, "O kişi bu gemide değil. O şimdi toprağın altında," dedi. "Öz oğlu olarak onu bizzat ben gömdüm."

İsrâfil'in gözlerinde nefret kıvılcımları oynaşıyordu. Ona bu iğrenç fiili yapan kişinin babası olduğunu ve İsrâfil'in kendi babasının kafasına keseri indirerek cezasını ona hayatıyla ödettiğini herkes biliyordu. Ama kimse bunu dile getiremedi. Hatta Kazdağlı akçelerini bile istememişti.

Sessizlik fazla uzun sürmedi.

Kul Rıza, "Bu sübyan da adam öldürdüğüne göre Nuh Usta'nın falları doğru olsa gerek," dedi. "Görünüşe bakılırsa bu gemide katil olmayan yok."

O sırada çubuğunu tüttüren Recep adlı bir gabyar, "Hayır!" dedi, "Bir zâdegân olarak bizlerden tümüyle farklı olan kaptanı saymazsak, gemide adam öldürmeyen iki kişi kalıyor: Birincisi Nuh Usta, diğeri ise Kırbaç Süleyman!"

Kul Rıza ise, "Neler söylüyorsun!" dedi. "Venedik kadırgası bize borda ettiğinde Kırbaç Süleyman gözünü karartıp, güverteye çıkan Venediklilerin arasına dalmıştı. Yoksa unuttun mu?"

Bu söz üzerine Recep, "Büyük bir cesaretti," dedi, "Ne kılıncı ne de pištovu vardı. Ayrıca kimseyi öldürmüş değil. Tekme, tokat ve yumrukla adam öldürülür mü? Üstelik adam öldürmeye eli varmaz, çünkü bünyesi zayıf! Duymadınız mı yoksa, sinir buhranı geçirdiği için zâbitler kamarasına kapatılmış!"

Kul Rıza Baba itiraz etti:

"Yanılıyorsun! O da bir cinayet işlemiş. Venedik korsanları Navarin'deki köyünü bastıklarında evini yakmışlar. Adam zor yetişmiş. Karısı evde alevler arasındaymış. Yanarak acı çekmesin diye kendi kadınını pištovla vurmuş! Hem de tam kalbinden!"

Recep, "Hikâye bu!" dedi, "Adam öldürmek demek, hiç acımadan düşmanını öldürmek, yok etmek, tarihe gömmek demektir. Hikâyen doğruysa Süleyman hayırlı bir iş yapmış. Gemiye yazılmadan çok önce tersanede demircilik yapardım. Körüğü basınca o korlar bir tutuşurdu ki, deme gitsin. Alev dediğin insanı fena yakar. Acısı çoktur! Karısını vurmakla iyi yapmış. Allah bizi cehennemdeki o korkunç ateşten korusun!"

Bu sözler üzerine başaltından, "Âmin! Âmin! Âmin!" sesleri yükseldi. Fakat Recep, yemek geciktiği için sinirlenmiş, dümbelek çalar gibi borda tahtalarına vuruyordu. Ancak bu tapırtı Kul Rıza'nın sinirini bozmuş olacak ki adamı, "Kes şu gürültüyü!" diye payladı. Bununla birlikte Recep tahtayı tapırdatmaktan vazgeçmedi. Hem zihninde seslendirdiği bir nağmeye uyup usûl vuruyor, hem de dişsiz ağzını göstererek Kul Rıza Baba'ya sırıtıyordu. Oradaki marangoz yamaklarından biri tapırtıya kulak kesildikten sonra, "Al işte!" dedi, "Bu da meşe! Sesinden tanıyorum bu ağacı. Her nedense bu geminin bütün kısımları meşeden yapılmış. Fermân olmasına rağmen, direkleri bile karaağaçtan yapılmamış! Ne çam var ne de çınar! Şimşir ve ıhlamur bile yok. Üstelik dişbudak olacağına, dümen bile meşeden. Nereye baksan meşe!"

Kazdağlı tomarcı, "Ne sakıncası var bunun?" diye sordu, "Onlar da tahta, bunlar da tahta".

Bu söz üzerine marangoz yamağı, "Eğer ıhlamurdan yapılma bir serene tırmansaydın, daha cundasına erişemeden büyük bir çatırtıyla kendini ya denizde ya da güvertede bulurdun," dedi. "Ihlamur dayanıksızdır. Ama onun da kullanılacağı yerler yok değil. Serenlerin ve direklerin mutlaka karaağaçtan, yahut hiç olmazsa köknardan yapılması gerekir. Yoksa en ufak bir esinti, sereni yelkeniyle birlikte uçurup götürür."

Kazdağlı, "Bu koca gemi için kim bilir ne kadar meşe ağacı kesmişlerdir!" dedi, "Yazık değil mi ağaçlara!"

Marangoz, "Ağaçlara acırmış gibi bana merhametli numarası yapma," dedi, "Venedik kadırgası borda edip adamlar lombar kapaklarından girmeye kalkıştıklarında, elinde harbiyle senin ne kadar gaddar olduğunu herkes gördü. O Venedikli ölmüş olmasına rağmen sen hâlâ harbiyi batırıp çıkarıyordun".

Bir süre susan marangoz, "Amat'ın yapımı için bu meşeleri tâ Navarin'den getirmişler," dedi. "Önce 117 meşe, ikinci parti olarak da 130 meşe ağacı gelmiş. Toplam 247 meşe ağacı eder."

Gözleri fal taşı gibi açılan Göbelez Baba atıldı:

"247 ha!" dedi, "Gemide her birimize tam 1 meşe ağacı düşüyor! Bu ne garip tesadüftür! Ey Allahım! Yoksa bu bir imtihan mı! Âh Güzel Allahım! Bize kıyma! Bize acı! Bize kaldıramayacağımız yükü yükleme!"

Bu tespit üzerine birkaç kişi dualar okumaya başladı. Ama midelerden gelen gurultular bu fısıltıları bastırdı. Başaltının kapısı işte bu anda açılıverdi ve nefis kokular tüten kazanların kulplarına yapışmış aylakçılar içeri daldı. Seraylakçı olan 16 yaşındaki bir oğlan boru gibi sesiyle, "Buyrunuz efendiler!" diye bağırdı, "Abuzer Reisimizin ikramıdır. Boğazlarınızdan geçen her lokma için hayır duanızı esirgememenizi rica ediyor. Yağ bal olsun! Cenâb-ı Hakk manda şifâlığı versin! Amin! Amin! Amin! Buyrun ağalar! Her vardiyaya koskoca birer fıçı halis süt dana kavurma. Üç mangaya üç kazan! Ayrıca her birine yirmişer yumurta kırılmış. Bunların yanında cabadan bir kazan dolusu irmik helvası! Üstelik kuyruk yağından! Yanında ise, kafayı tütsülemeniz için tam bir fıçı su katılmamış Edremit şarabı! Doya doya yiyin, için, tıkının! Allah iştahınızı arttırsın! Gönlünüzü açsın. Hayır dualarınızı eksik etmeyin!"

Aylakçıların başaltına bıraktıkları kazanlardan kokular burcu burcu tütüyordu. Gemiciler o güne kadar çiroza, paçamoraya, ıslak beze sarıp yumuşattıkları peksimete talim etmişlerdi. Sıcak yemek olarak sadece bir kez çorba içen adamlar kazanlardaki kavurmadan yayılan o nefis içyağı kokusunu ciğerlerine çeker çekmez hepsinin gözleri parladı. Zorlu bir vardiyadan sonra karın doyurmayı artık hak etmişlerdi. Manga başları gelip kazanları aldılar ve her manganın 10-12 kadar adamı tahta kaşıklarını ve peksimetlerini çıkarıp, içyağı kokan nefis yemekleri kıtlıktan çıkmış gibi yalayıp yutmaya başladılar. Bu ziyafetin başında, ağzında lokmasını çiğnediği hâlde bir gabyar, "Abuzer Reis'e haksızlık ettik galiba," dedi, "Şimdiye kadar hiçbir zâbit ve hiçbir reis bize böyle bir ziyafet çekmedi. Allah tuttuğunu altın etsin!"

Kazandaki kavurmadan kaşık kaşık aldığı lokmaları adeta çiğnemeksizin yutan bir başka gabyar, "O zaten aç doyuran, fukaraperver bir zât idi," dedi. "Belli ki helâl süt emmiş. Tam da art eteğinde namaz kılınması gereken cennetmekân biri!"

"Doğru!" dedi bir diğeri, "Abuzer Reis fedakâr bir efendi. Kendi gururunu hiçe sayıp feneri söndürürken aslında bizim canlarımızı kurtardı. Şu anda ölü olabilirdik. Soruyorum size! Bir ölü hiç gururlu olabilir mi?"

Başaltında ağızlarını şapırdata şapırdata can besleyen gemicilerin hemen hepsi, "Doğru söylersin ey Zeynelâbidin!" dediler, "Ama bizi lâfa tutma da kavurmayı bir an önce yiyip boğazımızı az da olsun doyuralım. Sen de lâfı uzatma da yemeğini ye. Bak! Yanındaki konuşmanı fırsat bilip senden daha çok yiyor. Hakkını yedirtme. Karnını iyice doyur."

Gemiciler ağızlarını şapırdatıp zaman zaman da geğirerek üç kazan dolusu kavurmayı silip süpürdüler. Peksimetleriyle kazanı sıyırırlarken bir an bazılarının aralarında kavga çıkacak gibi oldu. Ama adamakıllı doymuş olduklarından

meseleyi büyütmediler. Sırada, kuyruk yağıyla kavrulmuş bir kazan dolusu irmik helvası vardı. Kazanlara üleştirilen helva da kısa sürede gabyarların, acemilerin ve marinellerin midelerine indi. Ziyafetten sonra herkes çatlayacak gibi olmuştu. Doygunluktan hiç kimse kalkıp adım atacak hâlde değildi. Açlıklarını bastırdıktan sonra sanki onlar için hayatın anlamı kalmamış gibiydi. Duygulanıp az önce Abuzer Reis'e hayır dua eden Zeynelâbidin adlı tayfa, geğirip elinin tersiyle ağzının yağını sildikten sonra, helva için, "Amma da azmış ha!" dedi, "Gerçi doydum doymasına ama kazanın dibinde bir parça daha kalsa iyi olurdu".

"Doğru söylersin!" dedi bir başkası, "Reislerin eli sıkı olduklarını duymuştum. Ama bu kadarına da pes doğrusu!"

Ciğerlerini üşüttüğü için hırlayarak konuşan ihtiyar bir marinel ise, "Bu Abuzer Reis olacak adam üç beş kuruş harcayıp böyle bir ziyafet tertip etmekle herhâlde bizi satın alacağına inanıyor," dedi. "Yaptığı hatayı görmezden gelmemizi istiyor belli ki. Oysa, bizler öyle üç kuruşa satın alınacak adamlar değiliz. Bugüne kadar haram yemişliğimiz yoktur. Can besledik sayılır, ama gururumuz güme gitti. Sizi bilmem ama kendi payıma ben, tok ve şerefsiz olacağıma, aç ama gururlu olmayı daima tercih etmişimdir."

"Bu çok doğru!" dedi Zeynelâbidin, "Bize verdiği bu yemekler onun şerefsizliğini hoş görmemiz içindir mutlaka! Bu yemekler haram! Yemekleri denize dökelim arkadaşlar. Paçamora ve çiroz nemize yetmiyor!"

Ama az önce tıka basa kavurma dolu kazanlar boşalmış, üstüne üstlük bir de güzel sıyrılmıştı. Denize dökecek yemek yoktu. Hepsi birinci vardiya neferlerinin midesindeydi. İşte gabyarlardan biri bunu fark edince, "Arkadaşlar!" dedi, "Yemek denize dökülmez! Günahtır! Yemek Allah'ın nimetidir. Zaten kazanlar dolu olsa bile dökmemiz abes kaçardı. Gelin bugün yediklerimizi Allah'ın bize verdiği bir

rızk olarak görelim. Allah hangi elden verdiyse vermiştir! Bu önemli değil. Abuze Reis Allah'tan daha mı cömert!"

"Hâşâ!" dedi ihtiyar marinel. "O adam feneri söndürmekle şerefimizi iki paralık etti. Ne kadar aç olursam olayım, bundan sonra o adamdan bir somun olsun kabul etmem!"

Tam bu sırada dışarıdan garip bir ses geldi. Başaltındakiler susmuş, sese kulak kabartmışlardı. Sanki dışarıda korkunç bir canavar varmış gibi, başaltının kapısını azıcık aralayıp korku dolu gözlerle sesin geldiği yere baktılar. Gözleri karanlığa alıştıktan sonra grandi direğinin tepesindeki o koca gözlü yaratığı seçebildiler. Beti benzi atan ihtiyar marinel, "Allah bizi korusun!" diye nida etti, "Eyvahlar olsun ki bu baykuş sesi! Gemiye uğursuzluk getirecek!"

* * *

Denizciler arasında pek o kadar da mübarek sayılmayan bir hayvanın, yani muhtemelen gemi Malta'da beklerken kim bilir hangi ağaç kovuğundan uçup gelen bir baykuşun grandi direğinde banlayıp durması, elbette ki hayra alâmet sayılmayacaktı. Baykuş her öttüğünde gemicilerin sanki yüreciklerinin yağı eriyordu. Hayvanı defetmenin bir çaresi olmalıydı. Fakat ne yazık ki açıktaydılar. Nihayet o karanlıkta baykuşu kovmak için Recep adlı gabyar direğin tâ zifosuna kadar tırmandı. Ama burada, kızıl zemin üzerine hilâlli ve sekiz köşe yıldızlı sancağı göremedi. Onun yerine kapkara bir sancak çekilmiş, bir deniz savaşında flama indirilip teslim olmanın önüne geçmek için direğe bir de mıhlanmıştı. Recep adlı gabyar, karanlığın kendisini yanılttığını düşünerek, renklerini görmek için sancağa dikkatle baktı. Ama aksi gibi, nereden nereye estiğini ancak Allah'ın bildiği bir rüzgâr sancağı yüzüne doladı. Zavallı adam elleriyle o kara sancağı itti ama, gökyüzündeki hilâli göremedi. Göremediği sadece o güzelim hilâl değil, aynı zamanda kutup

yıldızı, büyük ayı ve burçlar kuşağıydı da! O uğursuz sancaktaki karanlık gözlerine bulaşmıştı. Evet! Amat'ta artık kör bir denizci vardı.

Zaman zaman kanat çırpıp uçan, havada bir iki döndükten sonra gelip bir direğe tüneyen baykuşla başedemeyince, mangaya inip ranzasında sızmış kalmış o yeniçeriyi, tüfengiyle her attığını vuran o keskin nişancıyı, yani Sakal'ı uyandırmaya çalıştılar. Gel gör ki, adam daldığı derin uykudan uyandırıldığı için sinirlenmişti. Uykusunu bölen münasebetsizlere, "Bre sivri akıllılar!" diye bağırdı, "Ben insan vururum. Bir kuşa nişan almışlığım bile yoktur. Ancak vicdansızlar kurda kuşa ateş ederler!"

Bâtıl inançları fazlaca sağlam olan denizciler, gemiye uğursuzluk getirmesin diye ellerinde ağlar, harbiler, kancalar ve benzeri aletlerle baykuşu yakalamaya çalışırlarken, seyir güvertesinde Kaptan Efendimizin sesi duyuldu:

"Gece boyunca bu fener niye yakılmadı! Çağırın bana Abuzer Reis'i! Haydi durmayın! Getirin buraya o şerefsizi!"

Abuzer Reis az sonra seyir güvertesindeydi. Feneri yakmadığı için kendisini azarlayan Diyavol Paşa Hazretlerine şunları söylüyordu:

"Ama efendim! Sen dedin ne yap et o üç kalyondan kurtul diye. Ben de feneri söndürdüm. Karanlıkta bizi göremediler ve izimizi kaybettirdik."

Efendimiz ise, "Demek sana 'ne yapıp et' dedim ha! Bir korkağın 'yapıp edecekleri' ile yürekli ve efendi birinin 'yapıp edecekleri' arasında nasıl bir fark olduğunu anlaman için bizzat yürekli ve efendi olman icap eder," dedi. "Yazıklar olsun sana! Ama çok üzülme! Sana ceza vermeyeceğim. Çünkü sende, bu gemideki hiç kimsede bulunmayan bir meziyet var."

Bu lâfı duyunca Abuzer Reis gülümseyecek oldu, ama Kaptan Efendimiz sözüne şöyle devam etti:

"Sendeki meziyetin adı alçaklık! Evet, topçular, tüfenkçiler, gabyarlar, yelkenciler, marangozlar bu gemiye ne kadar lâzımsalar, senin gibi bir alçak da Amat'a o kadar lâzım. Zâbitler arasındaki yegâne alçak sen olduğun için, bu üstün meziyetinden dolayı, yevmiyeni 45 akçeden 95 akçeye çıkarıyorum. Bu parayı da, mürettebatın ücretlerinden keseceğim. Aldığın parada, günde yarım akçe kazanan 13 yaşındaki bir aylakçının da payı olacak!"

Gemiciler bu hesaba sevinmişlerdi. Geceleyin feneri söndürülmüş bir gemide olmak şerefsizliğini, yevmiyelerinden kesilecek az bir parayla üzerlerinden atmışlardı. Alçaklık konusunda onlar olsa olsa hevesliydiler; ama Abuzer Reis bu iş için para alıyordu. Dolayısıyla gerçek şerefsiz oydu.

* * *

Gemi hekimi İbrahim Bey, 'sinir buhranı geçirdiği' için kamaradan çıkması yasaklanan Kırbaç Süleyman'ı, Diyavol Paşa Hazretlerinden aldığı emir gereği muayene ediyordu. Mürettebat böyle bir hastalığı hiç de hoş karşılamazdı. Onlara göre en 'erdemli' illet 'kurşun ya da kılınç yarası', en rezili ise sinir zayıflığıydı. Süleyman'ın yüzü öfkeden kıpkırmızı kesilmişti. Eğer istese, gemi hekiminin suratına tokadı basıp onu kapı dışarı edebilirdi. Fakat aynı zamanda saygı beslediği İbrahim Bey emir kuluydu ve muayene sonucunu kaptana bildirmekle yükümlüydü. Hekim gerçi bir sağlık sorunu çıkmayacağını biliyordu ama, yine de içinde Süleyman'ın idrarının bulunduğu şişeyi muşamba fenere tutup rengine baktı. Ardından şişeyi burnuna götürüp içindekini uzun uzun kokladı. Olağandışı bir şey henüz bulamamıştı. Gözkapaklarını parmağıyla kaldırıp Süleyman'ın gözlerine, ardından da dilinin rengine baktı. Hiçbir hastalık belirtisine rastlayamamıştı. Fakat İbrahim Bey, Kaptan Efendimizden korkardı. Bu yüzden ona eli boş gitmesi doğru olmayacaktı. Umudu son de-

nemedeydi. Ünlü hekim İbn-i Sina'nın bir usûlünü uygulamak istiyordu. Bunun için kum saatini ters çevirdikten sonra, Süleyman'ın bileğini kavrayıp nabzını buldu. Süleyman'a, "Erkek," dedi ve küçük kum saati boşaldıktan sonra nabzının 50 olduğunu fark etti. "Kadın," dediğinde ise nabız dakikada 60 kez atmaya başlamıştı. Sonunda hokkasını kalemini çıkarıp Diyavol Paşa'ya sunulmak üzere, Süleyman'ın her bir kelimeye verdiği tepkiyi gösteren şöyle bir cetvel hazırladı:

Kelime:	Nabız:
Erkek	50
Kadın	60
Navarin	70
Navarinli kadın	90
Nurfeza	90
Safinaz	90
Ferahfeza	90
Mihriban	90
Aliye	120
Ölüm	140
Ölümsüzlük	160

Bu sırada dışarıda teyakkuz borusu çaldı ve kös gümbür gümbür gümbürdemeye başladı. İbrahim Bey aletlerini ve kâğıtlarını toplarken Süleyman Reis kamaradan çıkmaya yeltendi ama, dışarı adımını tam atmıştı ki, hemen kapı önünde bekleyen iki yeniçeri tarafından durduruldu. Yeniçerilerden kıdemli olanı, reisin gözündeki öfkeyi okur okumaz ona, "Kamaradan çıkmayacaksın ağam!" dedi. "Biz böyle emir aldık. Emir aldık mı uyarız. Sen de kaptanın bütün emirlerine uymaya mecbursun. Zor kullanırsan biz de zor kullanırız. Sen zararlı çıkarsın. İyisi mi, kamarana dön de rahatına bak. Bize fuzulî işler çıkarma!"

* * *

Gökyüzündeki yağmur bulutları sanki denizin üzerine çökmüştü. Sabah olmuştu, ama hava kapalıydı. Yıldız tarafından esen rüzgârla apaz seyri yapan Amat'ın gözcüleri kıble tarafında, kalyoncularla dolu iki fırkateyn görmüşlerdi. Amat'a doğru orsalayan bu teknelerin her birinin 28 topu vardı. Grandi direğindeki gözcü sevinçle bağırdı:

"Sancak pruvada iki fırkateyn! Kırmızı üzerine ay ve yıldızlı sancakları var! Bunlar bizden!"

Fakat fırkateynlerden biri, Amat'a işaret vermek yerine kırmızı sancak çekti. Taarruz işaretiydi bu. Bu yüzden Abuzer Reis Efendimize, "Efendim," dedi. "Bunlar bizden, ama taarruz işareti verildi. Herhalde yanlış sancak çektiler. Üstelik toplarını salya etmişler. Ne yapalım?"

Kaptan Efendimiz, "Bizim sancaklarımızı taşımaları, bizim gibi giyinmeleri onları bize dost yapmaz," dedi. "Savaşta ne yapılması gerekiyorsa onu yapacağız."

Bu sırada öndeki fırkateynin baş topları ateşlendi ve güllelerden biri denize düşerken diğeri Amat'ın bodoslamasına çarpıp sekti. Hâl böyle olunca kaptan seyir güvertesinden Amat'ın mürettebatına bağırdı:

"Güverteye kum dökün. Yangına karşı her tarafı ıslatın. Fıçılarda su bulundurun. Filikaları mayna edip kıç taraftan çekin. Toplar doldurulup salya edilsin. Az sonra yağmur atıştırmaya başlayacak. Bu bizim lehimize! Emrimle istinga etmeye hazır olun."

Topçu çavuşları, tüfenkçiler ve gabyarlar şaşırmışlardı. Hoşnutsuz suratlarına bakılırsa her an isyan edebilirlerdi. Nitekim bir gabyar, "Onlar bizim sancaklarımızı taşıyorlar," dedi, "Bize saldırıyorlar ama onlar bizim din kardeşlerimiz! Onlarla nasıl savaşırız! Müminlerin mi kanını dökeceğiz!"

Diyavol Paşa Hazretleri, "Hayır! Asla!" diye haykırdı,

"Bizler Allah'ın emrini yerine getireceğiz. Bakara suresinin 197. âyetinde ne yazıyor, bilen var mı?"

Çukur güvertedekiler susuyorlardı. Ama ihtiyar bir marinel çıkıp âyeti, ezberden okudu:

"Femeni'tedâ aleyküm fa'tedü aleyhi bimisli ma'tedâ aleyküm."

Ardında herkesin anlaması için Arapça'dan çevirdi:

"Kim size saldırırsa siz de tıpkı onun saldırdığı gibi ona saldırın."

Efendimiz mürettebata bağırdı:

"Duymayan var mı! Bu emri ben vermiyorum, Allah veriyor. Fırkateynler bize saldırdı ve biz de onlara saldıracağız. Herkes savaş yerlerine! Allah'ın emrine uyun! Acımak yok!"

Omuzluk hattında ilerleyen fırkateynler Amat'a 1 mil kadar yaklaşmışlardı ki, Diyavol Paşa Hazretleri "istinga" komutu verdi. Halatlara asılan denizciler yelkenleri toplayınca Amat olduğu yerde kaldı. Fakat bu sırada öndeki fırkateyn baş toplarını yine ateşledi. Güllelerden biri tirinket yelkenini delip geçti. Diğeri ise kemere hattında suya düştü. Abuzer Reis, "Bizden olmalarına rağmen niye ateş ediyorlar anlamadım," dedi. "Ayrıca yaptıkları delilik! Eğer bize saldırıyorlarsa bunu orsa çekerek yapmaları zor. Çünkü rüzgâr üstünlüğümüz var. Yine de anlayamadım bu işi. Bizi niye düşman yerine koydular?"

Derken herkes yukarı baktı. Ah! Keşke başlarının üstünde kapkara bir yağmur bulutu olsaydı! Ama tepede daha da korkunç bir şey vardı: Mizana direğinde, Kaptan Efendimizin yıldızsız gökler kadar karanlık sancağı dalgalanıyordu.

Durumun ciddiyetini anlayabilen bir topçu çavuşu, ipine asılarak sancağı indirmeye çalıştı. Ama ne yazık ki sancak direğe mıhlanmıştı. Birkaç kişi direğe tırmanacak oldu ama Efendimiz, mermi yerine saçma atan o karabinasını ateşleyince bu kişiler ağır yaralar alıp inleyerek yere yığıldılar.

Kaptan Efendimiz foga maytabını kapıp seyir güvertesindeki küpeşte topunun başına geçti. Bu küçük topa gülle yerine çivi ve demir parçaları doldurulmuştu. Hâl böyle olunca gemiciler bir iki adım geriledi. Kaptan Efendimiz, kendisine nefretle bakan kalabalığa şunları söyledi:

"Yoksa siz, gönlünüz kadar ak bir sancak mı bekliyordunuz? Lekesiz, tertemiz, bembeyaz! Sizin alnınız kadar ak! Öyle mi? Peh! Hepimiz günahkârız ve siyah da günahkârların rengidir. Aranızdan biri çıkıp da sakın söylemesin masum olduğunu! Çünkü hepinizin ne mal olduğunu biliyorum: Sen söyle Çıban Behçet! Kumar borcunu ödemek için mi öldürmüştün o kadını? Bilezikleri kadının kolundan nasıl çıkardığını hatırlıyor musun? Onu boğarken başparmaklarınla boğazına bastırdığında nefesi kesilmemiş miydi yoksa? Galiba annen de değildi o kadın? Yanılıyor muyum? Bu hâlinle sen ak bir bayrak altında mı yaşamak ve ölmek istiyorsun? Annenin başörtüsü beyazdı değil mi? Üstelik lavanta kokardı. O kokuyu yıllardır duymuyorsun!"

Arkadaşları Çıban Behçet'e bakıyorlardı. O ise duyduğu utançtan başını önüne eğmişti. Efendimiz sözlerine devam etti:

"Sanki tek suçlu o imiş gibi bu zavallı günahkâra bakmayın! Ya sen İpsiz Ali? Ortağın olan o ihtiyarın başına baltayla mı vurmuştun, yoksa kürekle mi? Kanlar içinde yere yığılan adamın kuşağında 35 altın vardı herhalde. Yoksa 45 miydi. Sen söyle Bitirim İlyas! Kız kardeşine, hem de öz kız kardeşine o çirkin..."

İpsiz Ali söz daha bitmeden koşarak seyir güvertesine çıktı ve Diyavol Paşa Hazretlerinin ayaklarına kapandı. Bir yandan da katıla katıla ağlıyordu. Nuh Usta bu alçak adamı Efendimizin dizlerinden zor koparıp çukur güverteye itti. Kaptan Efendimiz durup dinlenmeden konuşuyordu:

"Şaşı Hüseyin! Rıdvan Dede'yi tanırsın herhalde. Amcan

mıydı yoksa dayın mıydı? Tek mirasçısı sendin. Döktüğün kanın izi, Emirgân korusundaki o taşın üzerinde hâlâ durur. Baltacı Ramazan! Kirlettikten sonra taşla ezerek öldürdüğün o güzelim kızın adını bile bilmezsin. Ama ben bilirim! Söyleyeyim mi? Ne dersin? Adlar da ölüler kadar ağırdır. Taşıyabilecek misin bu adı? En iyisi, seni fazla utandırmayayım. Sana gelince Kalender Ökkeş! Sen anneni çok seviyordun herhalde! Herkes annesini sever. Ama seninki biraz farklıydı. İstersen buna 'sevgi' demeyelim de 'istek' diyelim. Fakat bu kelime de yetersiz, 'şehvet' desek belki daha doğru olur. Ya senin yaptığına ne demeli Bodur Şehmuz! 13 altın borcunu ödememek için Mikail Efendi'nin evini kundakladığında bu adamla birlikte karısı ve yedi çocuğu da diri diri yanmadı mı? Sen! Gözlerini sakın kaçırma Çakmak Binali! Dosdoğru bana bak! Sana muhtaç olan yatalak babana bakmamak için onu nasıl bir maddeyle zehirledin? Mürdesenk? Zincifre? Kırmızı zırnık? Sana gelince Kayış Gafûr, tezgâhından o Venedik sekinesini çalıp cebine attığında, sarrafın çırağının kendini astığını biliyor musun? Gözlerimin içine bak Hacı Rıdvan! Çuvallar içinde denize attığın o çocuk cesetlerini kimse görmedi mi sanıyorsun? Ya sen Göbelez! Hakkında hikâyeler uydurduğun o Âsım denen adamı, karısı için bıçaklamadın mı?"

Amat'ın, Âsım'ı yakalamak için sefere çıktığı palavrasını sıkan Göbelez Baba, şaşkınlıkla, "Orada kimse yoktu!" dedi, "Sen nasıl bilebilirsin bunu!"

Efendimiz ona şu cevabı verdi:

"Ben oradaydım. Ben sana, günah işleyen ellerinden daha yakınım!"

Kaptan Efendimiz mürettebatın bütün günahlarını sayıp döktükten sonra şunları söyledi:

"Siyah, günahkârların rengidir. Çünkü her lekeyi saklar. Siz de günahlarınızın saklanmasını istiyorsanız, bu kara

sancağın altında yaşayacak ve öleceksiniz. Ama eğer yanılıyorsam, yani aranızda bir günahsız varsa, şimdi hemen çıkıp kara sancağı indirebilir! Var mı böyle biri!"

İhtiyar bir marinel hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Çukur güvertedeki gemiciler utançlarından boyunlarını eğmişlerdi. Hiç kimse sancağı indirmeye yeltenmedi. Efendimiz, sözlerini sürdürdü:

"Bu kara sancak günahlarınızı saklayacaktır. İşlediğiniz günahların kefaretini ödeyene kadar, ruhunuz ve bedeniniz, hayatınız ve ölümünüz benim sancağımın altındadır. İtirazı olan var mı?"

Gemiciler Diyavol Paşa Hazretlerinden değil, artık birbirlerinden nefret ediyorlardı.

* * *

Rüzgâr yıldız tarafından eserken orsa çeken iki fırkateyn, yelkenlerini istinga etmiş ve burnu gündoğusuna dönük olan Amat'ın kemere hattında, beş gomina kadar açıktaydı. Nemli ve boz bulutlar denizin yüzeyine tıpkı sis gibi çökmüştü. Yağmur atıştırmaya başlayınca Diyavol Paşa Hazretlerinin emriyle yelkenler fora edildi. Efendimiz, fırkateynleri göstererek, "Bunlar çok acemi," diyordu. "Topları üst güvertelerinde ve açıkta. Şimdi başlayan yağmurla toplarının falya tavaları ıslanacak ve çoğu ateş almayacak. Bizim ise kapalı top güvertelerimiz var. Ayrıca rüzgâr üstünlüğü bizde. Madem böyle bir üstünlüğümüz var, neden kullanmayalım? Çatışmaya bu sayede biz yön vereceğiz."

Manevra için serdümene emrini verdi:

"5 kerte sancak"

Pırasya edilip iskotalar alınırken Amat, hedefi olan fırkateynlere doğru geniş bir kavis çizerek seyretmeye başladı. Bu kavis sanki pergelle çizilmişti ve yolun yarısında tiramola atılıp rüzgâr bu kez sancak tarafından alındı. Paşa top

güvertesindekilere havalandırma ızgaralarının üstünden, "Hem iskele hem de sancak bataryasındaki bütün toplar dolu olsun!" dedi. "Önce iskele bataryası ateş edecek. Topları geminin armasına dirise edeceksiniz! Ardından sancak bataryası emrimle ateş açacak!"

Her çatışmadan önce olduğu gibi şimdi de dua eden topçular fora ettikleri topları besmele çekerek doldururlarken kaptan dümenciye, "Arkadaki fırkateynin tam ortasına git," dedi. "Tüfenk menziline girince dümeni 4 kerte sancağa kıracaksın. Öyle ki, bu şekilde çapraz dururs ak fırkateynin toplarının ölü bölgesinde kalırız."

Plan zekiceydi. Fırkateyndekiler Amat'la borda bordaya gelip iki geminin birbirlerine muvazî olduğu bir vaziyette top düellosu yapacaklarını düşünüyor olmalıydılar. Fakat Amat top menziline girip sancak tarafına dönünce birbirlerine muvazî değil çapraz oldular. Böylece, fırkateynin hiçbir topunun sağa sola döndürülüp Amat'a dirise edilebilmesi için ne bir imkân ne de bir ihtimal kalmıştı. Karşı tarafın patlayabilen yedi topundan fırlayan gülleler denize düşerken, Amat'ın iskele bataryasından açılan ateşle, fırkateynin civadrası çatırdadı ve çanaklığında rampa için bekleyen kalyoncularla birlikte, gıcırdayarak gerilen halatlarını tek tek koparark denizi boyladı. Palaserteler darmadağın olup direkleri dik tutan çarmıkların bağlandığı filadorlar koptu. Derken o ağırlıkla istralyaları da kopan pruva gabya ve babafingo çubukları kulakları sağır eden bir gacırtıyla denize indi. Bu durumda Amat, iki fırkateynin arasındaki ölü bölgedeydi. Kaptan Efendimiz, "Sancak bataryalarına!" diye bağırır bağırmaz sancak topları dirise ve salya edildi. "Foga!" emriyle gürleyen kolomborneler ve ejderdehanlardan fırlayan gülleler öndeki fırkateynin kıç tarafını paramparça ettiler. Su üzerinde tahta parçaları yüzüyordu. Geminin dümeninden eser kalmamıştı. Arkadaki fırkateynde ise azap-

lar ve kalyoncular, denize inen direği bağlayan halatları baltalarla kesiyorlardı. Direği denize bıraktıktan sonra kaçmayı amaçlıyor olmalıydılar. Fakat Kaptan Efendimiz gülümsüyordu. Bir ara Abuzer Reis'e, "Boşuna uğraşıyorlar," dedi, "Ancak rüzgârı kıçtan alarak kaçabilirler. Ama pruva ve civadra yelkenleri olmadan bu işin üstesinden gelemezler. Onları elimizde bil".

Fakat Efendimiz sözünü tam bitirmişti ki, Abuzer Reis sağ gözüne saplanan bir serseri kurşunla sırtüstü yere yığıldı. Kaptan Efendimizin yüzü değişmemişti. Abuzer Reis'in bedenini ayağıyla iterek ters çevirdi. Sağ gözünden kan boşalan adam hâlâ nefes alıyordu. Efendimiz, Nuh Usta'ya bağırdı:

"Alın götürün şu adamı gözümün önünden. Hasta koğuşuna, hekimin yanına taşıyın. En fazla üç-beş saat yaşar!"

Amat'ın iskele bataryaları, dümeni kırılan fırkateyne gülle üzerine gülle yağdırıyordu. Gemideki her nefer bir ölüm meleği kesilmişti. F rkateynin bordası paramparça oldu. Topları sustu. İş bununla da bitmedi, çanaklığa çıkan birkaç yeniçeri, içi neft yağı dolu şişe humbaraların fitillerini ateşleyip fırkateynin güvertesine fırlatınca kırılan şişelerin sesinin ardından devasa bir yalımın harlaması duyuldu. Fırkateyn yanıyordu. Kızıl bayram başlamıştı. Denizciler, gabyarlar ve kalyoncular kavrulmamak için suya atlıyorlardı. Yağmur dinmişti. Derken Kaptan Efendimizin sesi duyuldu:

"Gemiden atlayanlara acımayın yiğitlerim! Hiçbirini sağ komayın! Merhamet etmeyin serbazlarım!"

Bu sözlerin ardından yeniçerilerin tüfenkleri teker teker patladı. Serbest ateş çeyrek saat kadar sürdü. Ateşkes emri verildiğinde denizin yüzeyi cesetlerle dolmuştu.

O sırada denizciler bağırdılar:

"Diğer fırkateyn kaçıyor!"

Amat'ın açtığı top ateşi sonucu kırılan pruva direğini denize bırakan bu gemiye yetişmek kolay olmayacaktı. Gran-

di ve mizana direğindeki bütün yelkenleri açan gemiyi yakalamak için en az altı saat gerekirdi. Fakat Diyavol Paşa sakin görünüyordu. Gözünden vurulan Abuzer Reis'in yerini alan seyir zâbitine, "Yaralıları hekimin kamarasına naklettir. Takımpâre yelkenle fırkateyni takip edeceğiz. Bahse varım ki en geç bir saat sonra duracaktır," dedi.

Yelkenleri foravele edilen Amat, kaçan fırkateynin peşine düştü. Takip ettiği gemi yıldız tarafından esen rüzgârı kıçtan alıyordu. Amat elbette daha hızlıydı ama ona, kaptanın dediğinin tersine, bir saat içinde yetişilecek gibi değildi. Fakat yarım saat geçmişti ki, beklenmedik bir şey oldu: Rüzgâr, mizana yelkenini fora etmiş olan fırkateynin kıç tarafını savurdu ve teknenin başı rüzgâra dönüverdi. Yelkenleri ansızın rüzgârla dolan geminin grandi direğinin çatırtısı tâ Amat'tan bile duyuldu. Diyavol Paşa'nın dediği gibi, broş atan tekne denizin ortasında kalakalmıştı. Amat'ın mürettebatından bir sevinç nidası yükseldi. Ganimet için fırkateyne yetişmek amacıyla herkes işini lâyıkıyla yapıyordu. Ama bu sırada, direkleri kırılan tekneden bir posta güvercininin uçurulduğu görüldü. Herhalde ele geçirildiklerini ya da batmak üzere olduklarını bildiren bir mektup göndermişlerdi. Amat iki gomina kadar yaklaşmıştı ki, şiddetli bir gürültü duyuldu. Fırkateynin kaptanı, ele geçmemek için cephaneliğini ateşlemiş, gemisini havaya uçurmuştu. Gökten tahta ve ceset parçaları yağıyordu.

* * *

İyi bir kaptanın sadece şerefli gemicilere değil, aynı zamanda yedi denizin dışarı attığı, rezil ve pespâye mahlûklara da söz geçirmesi, hatta sadece gemicilik değil namussuzluk konusunda da onlardan daha rütbeli ve tecrübeli olması gerektiği belki doğruydu. Her gemide olduğu gibi Amat'ta da dalaverecilik konusunda insana parmak ısırtan

iki sima vardı: Bunlardan kısa boylu olanı, üstüne siyah canfes kumaştan mintan, altına aynı renk çuhadan bir çakşır giyer, başına da kırmızı Cezayir fesi takardı. Fıldır fıldır dönen gözlerine ve incecik dudaklarındaki alaycı kıvrıma bakılırsa, mürettebatın 'Alicengiz' adını taktığı bu kişioğlunun hem pohpohçu hem de düzenbaz olduğu söylenebilirdi. Adı 'Suut' olmasına rağmen, bir padişah kavuğu kadar kocaman kafası ve etli suratı nedeni yahut vesilesiyle 'Kelle' diye çağrılan diğeri ise, altına siyah çuhadan diz çakşırı, sırtına kolları sıvanmış bir hırka kuşanıp başına da kırmızı bir barata giyer ve daima yalınayak dolaşırdı. Koskoca kafasındaki yarıklar ve damarların fırladığı etli kollarındaki dövmeler dikkate alınırsa bu ızbandut, kabadayının dik âlâsıydı. Her ikisi de kırbaç ile değil, gönüllü olarak yola gelebilecek şahsiyetlerdi. Çünkü menfaatleri bunu gerektiriyordu. Alicengiz ile Kelle'nin biri kavruk diğeri alıktı, ama aynı zamanda biri hinoğluhin diğeri ise adeta çam yarmasıydı. Haklarında iki zıt şeyin aynı anda söylenebileceği bu künyesi bozuk adamlar kendi başlarına yarım, beraberken ise tam bir insan olduklarına inanacak kadar da mankafaydılar. Ne var ki, feleğin sillesi onları ne kadar sallarsa sallasın, hayatın ıskartaya attığı bu insan müsvetteleri tıpkı hacıyatmazlar gibi daima ayakta kalırlardı.

Gözünden vurulan Abuzer Reis Amat'ın hasta koğuşunda ahireti boyladığı vakit Kaptan Efendimiz, bu iki bitirimi kamarasına çağırmıştı. İçeride ne konuşulduğunu o sırada kapıda bekleyen Nuh Usta bile duymadı. Fakat dışarı çıktıklarında Alicengiz'in elinde bir çuval vardı. Dışarıda Nuh Usta'dan bir adet meşe tohumu istediler ve bunun Kaptan Efendimizin bir emri olduğunu söylemeyi de ihmal etmediler. Ardından, doğruca hasta koğuşuna yollandılar. Lombarı ve penceresi olmayan bu koğuş, tavandan sarkan birkaç muşamba fenerle aydınlatılmaktaydı. Döşeklerinde sıkış te-

piş yatan yaralıların feryatları tâ dışarıdan işitilebilirdi. Eli ayağı buz kesilip kendinden geçmiş olanlar dışında, inildeyip ıhlayan diğer yaralılardan kimi yaylım ateşinde nice kurşun yiyip delik deşik olmuş, kızgın topları doldururken barut harlayınca kiminin de eli yüzü yanmış, derisi soyulmuştu. Güllelerin çarpması sonucu sağa sola saçılan tahta parçaları çok kişinin kolunu bacağını kırıp kafalarını yarmıştı. Kan revan içinde kalmış bedenlerinde, sallanıp çarpan bir makaranın yol açtığı ezikler, ansızın parlayan barutun neden olduğu yanıklar ve savrulan bir kılıncın eseri olan kesikler vardı. Koğuşta ah ve vah nidaları ile öksürükler tıksırıklar eksik olmuyordu. Gerçi Allah'ın her kulunun günleri sayılıydı ama, hasta koğuşunda yatağa düşen yaralıların büyük kısmı Azrail ile burun burunaydı. Can çekişen yaralılar için şimdilik yapılacak tek şey dua etmek ve onlara afyon ruhu içirmekti. Bu ilaç uykuya yol açardı. Ancak, sancılarından dolayı fazlaca afyon ruhu içenlerin bir daha asla uyanmadıkları da duyulmamış ve görülmemiş değildi.

Alicengiz ile Kelle, Merhum Abuzer Reis'in naaşı önünde diz çöktüler. Gemi hekimi İbrahim Bey avucuyla sıvayıp rahmetlinin gözkapaklarını kapatmasına rağmen sağ göz kanlar içindeydi. Ceset bir brandayla örtülmüş, üzerine bir de bıçak konmuştu. Çifte su verilmiş bu bıçağı görünce Kelle'nin gözleri parladı. Alıp keskinliğini denetlemek için başparmak tırnağına bile sürttü. Kılağısı bile çekilmişti. Sağa sola bir baktı. Cesedin ağzına bir meşe palamudu koyduktan sonra bıçağı kuşağına sokan bu adam cesedi çuvala koyup ağzını bağladı ve sallasırt etti. Yaralılarla uğraşan İbrahim Bey'e ve yamaklarına görünmeden dışarı çıktılar. Önce palavra katına, ardından da ikinci top güvertesine indiler. Malta'da boşaltılan ambarın kapağı önüne geldiklerinde Alicengiz, Diyavol Paşa'dan aldığı anahtarı kuşağından çıkardı ve kilide sokup çevirdi. Kelle ise o koskoca kapağa

abanıp ambar ağzını açtı. Muşamba feneri yaktıktan sonra o bomboş, ıssız ambara indiler ve cesedi yere yığdılar. Elinde kürekle Kelle, cesedin üzerine kireç döktü. Vakit geçirilmeden denize atılması gereken cesedi duası bile okunmadan ambara atmaları karşısında azıcık suçluluk duyar gibi oldular. Merdivene yönelirken giderayak bir Fâtiha olsun okumak istediler, ama ezberleri zayıf olduğundan ancak yarısına kadar okuyup âmin dediler.

* * *

Selâm Ağası Kekez İsmail Dede Hazretlerinin *Akâidü'r Rezâil* başlıklı eserinde anlatılanlar doğruysa, Diyavol Paşa Hazretlerinin serdümene verdiği rota kıble, Yedekçibaşı Maymunî İlyas Baba Hazretlerinin *El Beyan fî Makasid'ül Lûtîyan* adıyla kaleme aldığı o şahesere göre ise gündoğusuydu. Fakat her iki eserde de Amat'ın o uğursuz sisin içine, fırkateynlerin batırıldığı günün akşamına doğru girdiği belirtilmiştir. Bu o kadar yoğun bir sisti ki, güverteden bakıldığında direklerin gabya çubuklarından yukarısı ve kıçtan bakıldığında ise grandi direğinden ilerisi seçilemiyordu. İşin kötüsü o uğursuz hayvan, Malta'da uçup direğin zifosuna konarak geceler boyunca ban ban banlayıp öten o baykuş Amat'ı hâlâ terk etmemişti. Bu sinir bozucu ve tehlikeli ortamda, karşılarına çıkması muhtemel bir sığlığa oturmamak için baş taraftaki iskandil vardiyası hiç durmadan çalışıyor ve suyun derinliği pasaparola edilip seyir güvertesine bildiriliyordu. Rüzgâr hafifti ve Diyavol Paşa'nın foravele emriyle, kurumaları için bütün yelkenler açılmıştı. 20 adım ötesini bile göremeyen serdümenin gözü hep pusula dolabında, kulağı ise cıvadra çanaklığındaki gözcüdeydi. Fakat o günün en önemli olayı, sadece akşama doğru çöken sis değil, Süleyman Reis'in Kaptan Efendimizin kamarasına çağrılmasıydı.

Süleyman kıç güvertede görününce, mürettebatın acıma ve alay dolu bakışlarını üzerinde hissetti. Hayatlarını ölmek ve öldürmek üzerine kuran bu adamlar, bir sinir zafını asla affetmezlerdi. Kırbaç Süleyman kamaraya girdikten sonra içeride kimseyi göremedi. Kıç taraftaki bahçeye açılan kapı da kapalıydı. Kaptan Efendimiz herhalde başka bir yerde olmalıydı. Kitaplarla dolu kamaranın boş olduğunu hissedince, sanki birini alacakmış gibi elini raflardaki ciltler üzerinde gezdirdi. Ama birdenbire, eli sanki kendisine ait değilmiş gibi bir kitabın üstünde durdu. Diyavol Paşa Hazretlerinin kendisine yasakladığı o kara kaplı kitaptı bu.

Raftan çekip aldığı kitabı kokladı. Ama burnuna hiçbir koku gelmedi. Kapağını tam açıyordu ki, arkasından gelen bir sesle irkildi:

"Açma o kitabı!"

Bu ihtardan önce sanki ipek bir kumaşın hışırtısını işitmişti. Yasaklanan kitabı masaya bıraktı ve elini göğsüne götürüp eğilerek Kaptan Efendimize selâm verdi. Efendimiz ona, "Sana daha önce de söylemiştim!" dedi, "Bu kamaradaki istediğin her kitabı okuyabilirsin. Ama bu kitaba asla ve asla dokunmayacaksın!"

Paşa, kitabı alıp raftaki yerine yerleştirdi. Ardından, sedire oturduktan sonra, "Kamaranda rahat ettiğini umarım," dedi. "Top ve tüfenk sesleri dilerim ki sinirlerini daha fazla bozmamıştır. Mışıl mışıl uyumanı isterdim ama savaşmaya mecburduk."

Bu sözler eski bir Adriya korsanı için fazlasıyla ağırdı. Paşa Hazretleri, "Abuzer'in durumunu işitmişsindir belki," dedi. "Sağ gözünden vuruldu. Ne kadar acı, değil mi? Abuzer'in vurulması değil elbette, 'Her nefsin bir gün ölümü tadacak olması' acı olan."

Elindeki yıpranmış bir kitabı masaya fırlattıktan sonra,

"Bu kitabın ilgini çekeceğini düşündüm," dedi. "*Hikmetü'l Lokman* adlı kitabın bir nüshası. Şu ölümsüzlük otunu arayan Lokman'ı herhalde işitmişsindir. Efsaneye göre bu otu bulmuş. Fakat bir rüzgâr, ölümsüzlüğün esrarını açıkladığı kitabın birçok sayfasını uçurup götürmüş. İşte bu kitap da 'ölümsüzlük otu' hakkında. Aslına bakıp bu kitabın nüshasını çıkaran kişi bol bol hurafe de eklemiş olmalı. Ne kadarının doğru ve ne kadarının da palavra olduğuna sen karar verebilirsin."

Çizmelerini çıkardıktan sonra sedire uzandı ve Süleyman'a sandalyeye oturmasını söyledi. Süleyman, kara destar sardığı kızıl Cezayir fesini başından çıkaran Diyavol Paşa Hazretlerinin tepe kâkülü olmadığını gördü. Evet, Kaptan Efendimiz keldi. Kafası bir camiin kubbesi kadar yuvarlak ve pürüzsüzdü. Tavandaki muşamba fenerin ışığı altında pırıl pırıl parıldayan bu kelle, görende şaplak atma isteği uyandırıyordu.

Süleyman kitabın sayfalarını çevirirken, Diyavol Paşa Hazretleri, "Bahse varım ki, bu kalın kitapta anlatılanların ancak binde biri doğrudur," diyordu. "Tıbbî değerinden çok edebî değerleri ağır basıyor. Hayal gücü sınırlı olanlar 'ölümsüzlük otu alt tarafı bir masaldır,' der ve geçerler. Oysa dünya, binde bir de olsa yanılma payı bırakanlara aittir bana kalırsa. Bu kitapta ölümsüzlük otunun hangi otlar olabileceği de belirtilmiş. Ver şu kitabı bana da sana bulayım."

Diyavol Paşa Hazretleri *Hikmetü'l Lokman*'ı eline aldıktan sonra, sarı tırnaklı uzun parmaklarıyla sayfaları çevirerek aradığı bölümü buldu:

"Bak işte! Öküzbasuru denilen bitkinin tohumu, yetmiş yıl önce ölmüş bir erkeğin mezarına ekildikten üç yıl sonra filizlenirmiş. Bu bitkinin yaprakları kaynatılıp içilince insan sonsuz hayata kavuşurmuş. Ayrıca kelavratotu, yedi gün aç bırakılmış bir kuzuya yedirildikten sonra, hayvanın topak

topak necâsetinden otuz gün boyunca günde bir tane yenildiğinde insanın ömrü yüzkırk yıl uzarmış. Daha neler!"

Diyavol Paşa Hazretleri, okuduklarına gösterdiği tepkiyi merak etti ve başını kaldırıp bir an Süleyman'a baktı. Kırbaç Süleyman, tıpkı bir çocuk gibi bu masalları bile ilgiyle dinliyordu. Efendimiz okumaya devam etti:

"Bak burada, yağından karazindanağusu elde edilen tilkifenerinin, ölümsüzlük otunun tâ kendisi olduğu yazıyor. Bu bitkinin yaprakları, deberan, süreyye, buleyn ve şarteyn menzillerinde olduğu sırada ayın ışığında bırakılırsa ölümsüzlük veriyormuş. Bundan başka, sağırgelinotu demlenip içilirse, insan o gece rüyasında ölümsüzlük otunu görür, şeklini şemailini tanırmış. Bazıları, rüyada görülen ölümsüzlük otunun, bizzat sağırgelinotu olduğunu söylerlermiş. Bakalım başka neler var? Hınzırdeliotu, sarıkâzımkanı, züttüre de insanı ölümsüz kılarmış. Züttüreye bazı bölgelerde 'sütüre' de deniyormuş. Akbaldırotu, kirte, kebere yahut 'kebire' de denilen gebreotu, yılansafrası, zülüflübaba, efrez yahut ebres, yabani ayabakan, evail ya da ivayilin de ölümsüzlük otu olduğu söylenirmiş. Bak, burada bir de hikâye var!"

Daha iyi görmek için gözlerini kitaba yaklaştıran Diyavol Paşa Hazretleri şunları okudu:

"Anlatıldığına göre, ölümsüzlük otu bir otlakta bitivermiş. Ama çobanın biri, sürüsünü bu otlağa getirince garip olaylar olmuş. Önce 40 koyun boğazlanmış. Kurtlardan şüphelenmişler. Ama çoban sürüye kurt yaklaştırmadığına yeminler ediyormuş. Ertesi gün köpekler, sonraki gün de çoban boğazlanmış. Köylüler bu korkunç canavarı aramaya başlamışlar. Nihayet boğazlanmış bir kurt görünce dehşete kapılmışlar. Akıllarına kurdun inine gitmek gelmiş. Tabiatüstü mahlûklardan korktukları için yanlarına köyün imamını da almışlar. Sonunda kurdun inine varmışlar. Karanlıkta bir canavarın, parıl parıl parlayan uzun ve sivri köpek

dişlerini görmüşler. Ardından da canavar korkunç bir şekilde melediğinde hepsinde şafak atmış. İmam, 'Elbette ki her nefis ölümü tadacaktır,' âyetini okuyunca canavar sesini kesmiş. İçlerinde cesur olan birkaç kişi ine girince karşılarına, köpek dişleri uzun ve sivri olan bir koyun çıkmış. Üstlerine saldırıp birini boğazlamış. Ama imam dualar okuyunca yere yığılmış. Boğazını kestiklerinde ise koyundan bir damla olsun kan akmamış. Eti de sanki yedi gün güneşte bırakılmış gibi kokuyormuş. Zavallı koyunun otlanırken ölümsüzlük otunu yediğini ve bu yüzden kana susadığına hükmetmişler. Ne dersin? Masal işte!"

Sedirinden doğrulan Efendimiz kitabı masanın üzerine bıraktı. Çizmelerini giydi ve serpuşunu başına geçirdi. Ardından, hiçbir şey söylemeden, hiçbir açıklama yapmadan kapıyı açıp dışarı çıktı ve güverteyi kaplayan sisin içinde kayboldu. Açık kalan kamara kapısı rüzgârın ve yalpanın etkisiyle menteşelerinden gıcırdayarak salınıyordu. Süleyman bir süre bekledikten sonra *Hikmetü'l Lokman* başlıklı kitabı aldı. O günlerde talihi pek yaver gitmiyordu ama, ölümsüzlük otu hakkındaki bu kitaptan rastgele bir sayfa açıp fal baktı. Gözüne ilk çarpan satırlar şunlardı:

> ...Kelavratotu insanın ömrünü uzatır ama onu ölümsüz yapmaz. İnsana aslında gebreotu yaprağı ölümsüzlük verir. Eskiler gebreotuna, 'kebire' ya da 'kebere' de demişlerdir. Bunun 333. yaprağı, eğer gerekenler yapılırsa insanı ölümsüz kılar.

Kırbaç Süleyman yerinden kalktı ve kamaradaki raflarda bulunan kitapları karıştırmaya başladı. Aradığı o kalın cildi nihayet buldu. Üfleyip tozunu temizledikten sonra kapağını açtı. Kitabın adı şu idi:

"KEBİRE"

Hem 'gebreotu' hem de 'büyük günah' anlamına gelen bu adı taşıyan kitabın gerçekten de 333 yaprağı vardı. 664. sayfaya kadar yazılanlar hiç değişmiyordu:

> Azazil. Azazil. Azazil. Azazil. Azazil. Azazil.
> Azazil. Azazil. Azazil. Azazil. Azazil ...

665. sayfada şöyle bir ibare yazılıydı: "Sıkıcı bir satranç oyununda kaleyi bırakıp fille oynadı."

Son sayfada ise şu garip sözcükler vardı:

> pagê, pagê, ôkeanos, aidôs, nekros, leôn, ôkeanos, sanis, ergon, ergon, bios, istion, oinos, ubris, istion, oinos, drus, ubris, metron, leôn, istion, tokson, ôkeanos, aidôs, istion...

Sayfa daha sonra 'pagê' ile devam etmekteydi. Bu olsa olsa döngüsel bir metindi. Süleyman, *Kebire*'nin 333. yaprağını koparıp kuşağına soktu ve kamaradan çıktı.

* * *

Amat sisin içinde yol alıyordu. Direğin tepesindeki o uğursuz baykuşun banlamaları sayılmazsa, sadece geminin bodoslamadan yardığı suyun şırıltısı, esneyen direklerin ve postaların gıcırtısı ve hekimin kamarasındaki yaralıların inlemesi kulağa geliyordu. Yoğun pus herkesi adeta kör etmişti. Kimsenin burnunun ucunu bile göremediği o sis içinde yol alan gemideki yegâne göz, ibresi sadece kuzeyi gösteren pusulaydı. Sis kimi yerlerde yoğunlaşıp kimi yerlerde seyrelmekteydi. Sisin yoğunlaştığı bir yere geldiklerinde gemiciler yanı başlarındaki yoldaşlarını bile seçemiyorlardı. Sanki bütün mürettebat cehenneme davet edilmiş, utanç ve günah okunan suratları görülmesin diye zebanîler buhur yakmışlardı. Bazen rüzgârın etkisiyle sis, inlerinden başlarını çıkaran dehşet verici ejderhalar ve mahlûklar gibi,

kımıldayan damarlar hâlinde güverteye giriyor, ancak denizcilerin irkilmesine fırsat kalmadan bir serap gibi sönüyordu. Gemicilerin muhayyilesi, devinip şekilden şekile giren bu yoğun pusu, bazen canavar, bazen gulyabanî, bazen de ifrit kılığına sokuyordu. Rüzgârın yavaşça devindirdiği pusun içinden ara sıra, asırlar önce fırtınada ya da savaşta batan gemilerin, ölüp tarihe karıştıklarının bilincine hâlâ varamamış mürettebatlarının, cesur savaşçılarının, hüzünlü kaptanlarının hayaletleri görünür veya boğazlanırken attıkları çığlıkları işitilir gibi oluyordu. Çok geçmeden Amat'ın neferlerinden bazıları sisin içinden, devlerin davudî seslerini, cadıların tiz çığlıklarını ve cinlerin fısıltılarını işittiler. Kimileri kulak kabarttığında ne yazık ki şu sesleri duydular:

"Arriva!"

"Braccia in vela!"

"Caloma!"

"Butta!"

Herkes şaşkınlık içindeydi. Yarım saat geçmemişti ki 2 mil kadar uzak bir yerden üç pâre top atışı yapıldı. Bunu Amat'ın sağından, solundan, önünden, arkasından yapılan, 20-25 kadar top atışı izledi. Bu atışlar sisteki gemilerin kaybolmaması için her saat başı yapılıyordu. Top seslerine bakılırsa, çevrelerinde 25 kadar savaş gemisi vardı.

Amat, Venedik donanmasının tam ortasındaydı.

* * *

Masraf kâtibi Kuzgunî Halim Efendi *Silsiletü'l Havâdis* başlıklı eserinde ünlü deniz kurdu Bodrumlu Cevat'ın da sis içinde düşman savaş gemileriyle karşılaştığını ve bu durumdan alnının akıyla kurtulduğunu yazmıştır. Kurşunlu Mahzen Kâtibi Hamamcı Musa Efendi, bu deniz kurdunun adının 'Şâkir' olduğunu söylemişse de, Kuşçubaşı Halifesi

Kuyruklu Rıza Çelebi, *Kitabü'l İber* adlı eserinde her iki adın da aynı kişiye ait olduğunu belirtmiştir.

Yine Rıza Çelebi'ye göre Amat, Venedik donanmasının tam ortasında olsa bile pek o kadar tehlikede sayılmazdı. Çünkü yoğun sis nedeniyle Venedikli gemicilerin aralarında yabancı, hatta düşman bir gemi olduğunun farkına varabilmeleri zordu. Halim Efendi'ye göre rüzgâr yıldız tarafından esmekteydi ve rüzgârı kıç omuzluklarından alan Venedik kalyonları kıble tarafına doğru seyretmekteydiler. Kendilerini saklayan sis kaybolmadan önce Amat'ın mürettebatının yapacağı iki şey vardı: Ya iskele alabanda edip gündoğusuna dümen kıracaklar, ya da istinga edip Venedik donanmasının sisle birlikte geçip gitmesini bekleyeceklerdi. Fakat Musa Efendi, gözlerini para hırsı bürümesi sonucu Amat'ın mürettebatının başına büyük bir felâket geldiğini yazmadan edememiştir.

* * *

Birinci vardiyanın neferleri biraz kafa dinleyip uyumak üzere başaltındaki brandalarına uzanmışlardı. Göbelez Baba'nın gözlerinin içi gülüyordu. "Hep merak etmişimdir ne zaman ve nerede ölecek olduğumu," dedi. "Âlimler hesap kitap yapıp bir denizcinin ortalama ömrünün 27 yıl olduğu sonucuna varmışlar. Allah'a ve ilme isyan etmem ama bu kadarcık bir süre bana az doğrusu! Eğer nakliye gemisindeyse zavallı bir denizcinin ömrü korsanlardan kaçmakla, yok eğer savaş gemisindeyse bu kez aynı korsanları kovalamakla geçer. İşte ekmeğini denizden kazanan bir bîçare denizci sözüm ona 16 yaşında damat, 17 yaşında baba olacak, defteri dürülüp ahireti boyladığında ise geride en büyüğü 10 yaşına başmış 10-15 yetim bırakacak! Bu adalet midir! Ama bu vartayı atlatamazsak bizzat ben geride 48 yetim bırakmış olacağım. Fakat içim ferah gönlüm hoş! Hepsini

meslek sahibi yapıp evlendirdim. Hatta içlerinde dede olanlar bile var. Torunumun torununu görüp ona elimi öptürdüm. Utanmadan bir de bana katil diyorsunuz! Ahirette de bana bu soruyu sorarlarsa, onlara hesabın ortada olduğunu, belki 5 can aldığımı ama 48 canın dünyaya gelmesinden sorumlu olduğumu, yani toplam 43 canın yaşamasından dolayı sevap kazandığımı söyleyecek ve cennette güzel bir yer talep edeceğim. Eğer vermezlerse vebâli boyunlarına olsun!"

Kazdağlı tomarcı parmak hesabı yaptıktan sonra sordu:

"Demek bir denizcinin ömrü 27 yıl. Ama ben 27 yaşındayım. Yoksa benim vadem dolmuş mu?"

Göbelez Baba, "Sen yaşamamışsın ki ölesin!" dedi. "Değil torun tosun sahibi olmak, daha kadın kız nedir onu bile bilmiyorsun. Ben senin yaşındayken dede olmuştum. Şimdi 81 yaşındayım. Bu da senin yaşının üç katı eder."

Kul Rıza Baba brandasından doğrulup, "Hadi oradan sersem!" dedi, "Bebekliğinde hasta olduğun zaman tâ Gelibolu'ya kadar sırtımda seni ben taşımıştım. 12 yaşındaydım o zamanlar. Şimdi ise 51 yaşındayım. Sen nasıl oldu da bu kadar çabuk ihtiyarladın?"

Öfkelendiği için gözleri yuvalarında uğrayan Göbelez Baba, dişlerinin arasından, "Çocuk değildim o zamanlar!" diye hırladı. "25 yaşında dalyan gibi bir delikanlıydım. Senden âlâ eşşek bulamadığım için senin sırtına binmiştim! Sana bir de semer vururdum ama dua et ki merhametli ve ehli insaf bir beyefendiyimdir."

Hışımla brandasından kalkıp Kazdağlı'nın elinden şarap şişesini çekip aldı ve birkaç yudum içtikten sonra, belki başkalarını da kızdırmak için, "Çıktığımız bu sefer hiç de bereketli geçmedi!" diye mırıldandı. "Hadi o kadırgadan vazgeçtik. Ama bizi takip eden Venedik kalyonunu fazla sıkıştırmayacaktık. O kalyon da güme gitti. Geçen günkü fır-

kateynler de havaya uçtu. Hiçbir ganimetimiz yok. Bu gidişle seferden elimiz avucumuz boş döneceğiz. Sizi bilmem ama ben ayı ininde yaşamıyorum. Üsküdar'da iki katlı güzel bir ahşap evim, üç de karım var. Bu sefere bir dördüncüsünün yüz görümlülüğünü alabilmek için, yani aşk için çıkmıştım. Aslında parada pulda fazla gözüm yoktur. Ben hisli bir adamımdır. Sizler gibi hoyrat ve duygusuz değilim. Kısmet olur da seferden dönersek, sizler paranızı meyhanelerde ve umumhanelerde savururken ben, erkek eli değmemiş biricik karımın duvağını kaldırıyor olacağım. Elbette ki eğer ganimet alırsak!"

Alt kattaki mangadan başaltına çıkan birkaç yeniçeriden biri, "Adam bu sefer doğru söylüyor!" dedi. "Değil ganimet almak, durmadan keseden yiyoruz! Kısacası, kaptan bizi oyuna getirdi. Elbette o Diyavol; yalılarda yaşayan, mürekkep yalamış, ilim irfan bilen bir zengin! Hanları var hamamları var! Karnı tok sırtı pek! Böyle biri, biz fakirleri nasıl anlar ey dostlar! Hâlli vakitli olduktan sonra gemi batırmak ona elbette ki zevkli geldi. Ama böylece bizim ekmeğimizle oynamış oldu. Hesap ortada: Venedik kalyonu 70.000 filuri, fırkateynlerden her birine de 40.000 filuri desek yekün 150.000 filuri olur. İşte yalılarda yaşayan bu beyzâde, meteliğe kurşun atan biz fakirlerin hakkını işte böyle yedi. Bizden bu kadar derim ben! Ona ancak, değerli yükle dolu bir nakliye gemisini, yahut en azından bir uskunayı ele geçirip Kostantiniye'de satarak hiç olmazsa masraflarımızı karşıladığımız vakit hakkımı helâl ederim."

Topçu çavuşlarından biri, "Doğru!" diye bağırdı. "Bizler aç gözlü insanlar değiliz zaten. Bırakın kalyonu, en azından iki direkli bir nakliye gemisini, yahut tek direkli bir tekneyi bile ganimet alsak kârdır. Şu anda çevremiz, siste bizleri göremeyen kalyonlar, nakliye gemileri, uskunalar ve kırlangıçlarla dolu! Kaptan Efendi'ye rica ve istirham edelim. Hiç

olmazsa biz fakirlerin Padişah Efendimiz için yaptığımız masrafları karşılayacak bir gemiyi ele geçirelim!"

Yeniçeri, "Oldu bu iş yoldaşlar!" dedi. "Teklifim şudur: Aramızdan bir heyet seçelim ve heyet gitsin kaptanla konuşsun. Eğer kaptan kabul ederse, kelleyi koltuğa alır, bir gemi olsun ele geçiririz. Hiç yoktan iyidir. Ayrıca, bundan sonra Diyavol seyretmekten zevk alıyor diye gemi batırmak da yok."

Gabyarlar, tüfenkçiler, topçu çavuşları, marineller ve hatta aylakçılar ganimet vurup zengin olma hayalleri kurarlarken dışarıda, bembeyaz pus içinde seyreden ve karaltıları birer devi andıran o muhteşem savaş kalyonlarından, azap dolu feryatlar sisi yırtarak tâ Amat'a kadar ulaşıyordu. Hayır! Hıçkırıklar ve kasvetli feryatlar gemiden gemiye yankılanmıyordu; tam tersi, o sisin içinde Amat'ın yakınından usulca geçen her kalyondan, kasvetli ağıt sesleri geliyordu. Görkemli ve yaldızlı armalarıyla bu üç ambarlı kalyonlar sadece 120 kadar top ve ateşli silâhlarla donatılmış onca adamı değil, insanın tüylerini diken diken eden meçhul bir felâketi de taşıyor gibiydiler.

Süleyman Reis ve diğer zâbitler Kaptan Efendimizin kamarasında toplanmışlardı. Paşa Hazretleri, "Venedik kalyonlarından gelen feryatların nedenini anlayamadım. Sanki babaları ölmüş gibi ağlıyorlar," diyordu. "Ama telaşa kapılmaya gerek yok. Rüzgâr gündoğusundan esiyor. Donanma ise kıble tarafına doğru seyrediyor. Sis dağılmadan iskele alabanda edip gündoğusuna doğru volta vururuz. Bu şekilde kurtulabiliriz. Ama kampana çalınmayacak. Bağırmak çağırmak yok! Tüfenk ve pištov asla patlamayacak!"

Bu sırada kapı vuruldu. Tüm zâbitler içeride olduklarına göre bu işi yapan Marangoz Nuh Usta olsa gerekti. Diyavol Paşa Hazretleri sinirli bir sesle, "Gir!" diye bağırınca kapıda gerçekten de Nuh göründü. Yeniçeriler, topçu çavuşları ve

marinellerden ibaret o heyet arkasındaydı. Efendimiz, "Ne var?" diye sorunca, başeski rütbesindeki yeniçeri konuştu:

"Ağam bu seferde Padişahımız için çok para israf ettik. Şimdi koskoca bir donanmanın ortasındayız. Nakliye gemileri donanmanın arkasından gelir. Olduğumuz yerde az beklesek de, bir yük gemisi yanımızdan geçerken onu ganimet alsak!"

Efendimizin suratı asılmıştı. Bu kez lâfa ihtiyar bir marinel girdi:

"Recep Beşe doğru diyor ağam," dedi. "Savaş gemileri geçtikten sonra arkadan nakliye gemileri gelir. İstinga edip az beklersek muhakkak biri yanımızdan geçer. Böyle bir gemiye rampa edip ganimet alsak, memlekette süt bekleyen bebelerimizin yüzü az da olsa güler."

Öfkelenen Diyavol Paşa Hazretleri, "Siz bu işi kolay mı sanıyorsunuz!" diye bağırdı, "Toplarımızın sesini duyan o üç ambarlı savaş gemileri geri dönüp canımıza okur! Sizi gidi cahiller!"

Kaptan Efendimiz, parasızlıktan şikâyet ettikleri için başaltından gelen heyeti az daha kovuyordu ki, o sırada cesur bir adamın kararlı ve tok bir ses işitildi:

"Bu işin kolayı var! Venedikliler siste seyrederlerken kuru sıkı doldurulmuş toplarla haberleşirler. Mesela sancak gemisinin topları üç kere patlarsa bu 'tehlike var' demektir. Aynı şekilde dört top, 'tiramola,' yedi top 'istinga' anlamına gelir. On top ise –işimize yarayacak olan budur– 'demir at' emridir. Eğer biz on kere ateş edip bir nakliye gemisinin grandi direğini denize indirirsek, savaş gemileri bunu 'funda demir' komutu olarak anlayacaklar ve gerçek ortaya çıkıncaya kadar, yani en az birkaç saatlik bir süre bize ilişmeyeceklerdir. Biz de ganimetimizi alır götürürüz. Bu görevi üzerime almaya hazırım. Ama aramızda bir korkak varsa bir şey diyemem."

Belli ki bu sözler fakir fukaranın hâlinden anlayan, eyyam görmüş kös dinlemiş, gözünü budaktan sakınmaz bir yiğidin ağzından çıkmıştı. Bu sözlerin sahibi, yalılarda yaşayan, geçim sıkıntısı çekmeyen, garip zevkleri uğruna fakir askerlerin ekmeğini denizin dibine gönderen Diyavol Hazretlerinden çok farklı biriydi. Bunları Süleyman Reis söylemişti. Kapıda bekleyen tüfenkçilerin, topçuların ve marinellerin gözleri ışıl ışıldı. Kırbaç Süleyman birdenbire, onlar için yeniden bir kahraman oluvermişti. Heyet seyir güvertesini sevinçle terk ederken Kaptan Efendimizin suratı asıktı.

* * *

Amat o gece vakti sisin içinde Venedik kalyonlarıyla birlikte kıbleye doğru seyrediyordu. Mürettebatın heyecanı ona da sirayet ettiğinden midir, direğin zifosundaki baykuş bile banlamayı kesmişti. Yanlarından geçmekte olan savaş gemilerinden işitilen o feryatlara, acı dolu haykırışlara ve ağıtlara mürettebattan kimsenin kulak kabarttığı yoktu. Süleyman, çukur güvertede topladığı rampacı yeniçerilere ve bazı denizcilere neyin nasıl yapılacağını anlatıyordu:

"İskandil vardiyası işine devam edecek. Bağırmak yok! Başüstünden seyir güvertesine bir sicim uzattık. Amat istinga edip durmayacak, yani manevra yapabilmek için sürekli seyir hâlinde olmamız lâzım. İskandilciler 30 kulaç derinliğe geldiğinde bu ipi çekecekler. Ali Usta ile Âdem Baba, kıç taraftan çektiğimiz filikada, gemiden çok gerilerde olacaklar. Onlara bir iskandil savlosu verdik. Bu ip 100 kulaç uzunluğundadır. Gerimizden gelen gemileri tespit edecekler. Gemilerin tonilâtesini pruvalarından gelen dalga sesinden anlayabilirler. Bir nakliye gemisinin geldiğine kanaat getirdiklerinde, gemi sancaktaysa bir, iskeledeyse iki kez ipi çekecekler. Bu sayede biz de dümenimizi sancak yahut is-

kele tarafına kırıp o gemiye aborda edebiliriz. Bundan sonra topçulara iş düşüyor. Rampa edeceğimiz geminin grandi direğine yakın mesafeden, unutmayın, sırayla sadece on pâre ateş açacaklar, ne bir eksik ne bir fazla! Rampacılara gelince, tüfenk sesi duyulmayacak. İşinizi yatağanlarınızla bitireceksiniz. İki grup olacaksınız. Birincisi seyir güvertesinde, diğeri ise baş kasarada. Siste geminin küpeştesini görmüş düğünüz anda kancalarınızı atacak ve iplere var gücünüzle asılacaksınız. Sadece üç kişinin piştovu olacak. Sesi zor duyulur ama gerekmedikçe kullanmayacaksınız. Diyeceklerim bu kadar. Şimdi birbirinizle helâllaşın ve savaş yerlerinize gidin. Allah hepimizin yardımcısı olsun!"

"Amin!" seslerinden sonra topçular güvertelerine, tüfenkçiler de seyir güvertesine ve baş kasaraya seğirttiler. Şafak vaktiydi. Ali Usta ile Âdem Baba kıç taraftaki filikaya indiler ve teknelerini Amat'a bağlayan halatı yavaş yavaş koyvermeye başladılar. Çok geçmeden 100 kulaçlık iskandil ipinin sonuna geldiler. Âdem Baba ipi bileğine doladıktan sonra bir de düğüm attı. Sabah olmuştu. Sağlarından sollarından tek tük kalyonlar geçiyordu. Bu gemilerden gelen acılı feryatlar, korku çığlıkları ve ağıtlar ilk kez dikkatlerini çekti. Ali Usta, "Hemen her gemide ağlayıp bağıran var," dedi. "Niye bu kadar çok üzülüyorlar? Kralları mı öldü acaba?"

Âdem Baba ise, "Eğer krallarının ölümüne bu kadar üzülüyorlarsa çok sadıktırlar demektir," dedi. "Bizim padişahımız ölse ben bu kadar üzülmem doğrusu. Olsa olsa gözümden bir iki damla yaş akar gider."

Ali Usta, "Belki de yavukluları vefat etmiştir," dedi. "Ama bunca adamın yavuklularının silmesi bir anda ölür gider mi? Belki de hepsi aynı kadına âşıktı!"

"Öyleyse krallarına değil, kraliçelerine âşık idiler," dedi Âdem Baba. "Kendi payıma ben, Padişah Efendimiz için her

şeyi yaparım ama, öyle kolay kolay ölüme gitmem. Ama keşke bizim de bir kraliçemiz olsaydı, hele elâ gözlü, akçe pakçe bir hanım olsaydı onun için canımı bin kere verirdim. Padişahı ne yapayım? O da tıpkı bizim gibi erkeğin teki!"

"Şşşşşt!" diye arkadaşını susturdu Ali Usta, "İskele tarafından bir gemi geliyor. Savaş gemisi midir acaba?"

Âdem Baba, "Evet," dedi, "Üç direkli olsa gerek. Suyu yararken çıkardığı sesi bir dinle. Göremiyoruz ama pruvasında köpükten oluşan koskoca bir bıyığı vardır mutlaka! Ama dur! Bak! Bak! Dinle! Sancak tarafında!"

"Haklısın!" dedi Ali Usta, "Bu küçük bir gemi. En fazla iki direği vardır. Çek istersen ipi. Çek de bir an önce gemiye dönelim. Şu üzerimize yağan serpintiden sırsıklam oldum. Dondum kaldım burada. Unutma bir kez çekeceksin!

Filikada ayağa kalkan Âdem Baba ipi hızlıca bir kez çekti.

* * *

Amat'ın kıç tarafındaki nöbetçi, koluna bağladığı ipin çekildiğini hissedince, seyir güvertesindeki Süleyman Reis'e 'sevinçli' haberi iletti:

"Sancak tarafından geliyor!"

Süleyman da serdümene emretti:

"Yarım, bir, bir buçuk, iki, iki buçuk, üç kerte sancağa ağır ağır kır!"

Daha sonra havalandırma ızgaralarının altındaki top güvertelerine durumu bildirdi:

"Hedef sancakta! Sancak bataryalarını alesta tutun. Unutmayın, grandi direğine sırayla on pâre atış, ne bir eksik ne bir fazla!"

Herkesin gözü kıç omuzluktan gelecek gemideydi. Nitekim, az sonra sisin içinde bir karaltı göründü. Bu karaltı gittikçe yaklaşıyordu. Amat'ın dümeni sancağa doğru biraz daha kırılınca bunun nasıl bir gemi olduğu ortaya çıktı. Sü-

leyman Reis, topçulara tam "Dur!" diye bağırmasına fırsat kalmadan on top sırayla ateş etti. Kırılan direğin denize doğru düşerken çıkardığı o gıcırtı duyuluyordu ki, Venedik gemisinin direğine bağlı bir halata tek eliyle tutunmuş kıl içinde bir mahlûk Amat'a doğru sıçradı. Sırtında bir bohça, ağzında bir bıçak, biri elinde ve diğerleri de ayaklarında olmak üzere üç pištovu vardı. Pištovları ateşleyince bir gabyar ile iki tüfenkçi yaralanıp yere yığıldılar. Bu mahlûk bir maymundu. O keşmekeşte kendisini ensesinden yakalamaya çalışan bir yeniçeriyi ısırdıktan sonra bir çırpıda pruva direğine tırmanıverdi. Ancak ne aksiliktir ki, daha çanaklığa gelmeden düğümü çözülen bohçası güverteye düştü ve altın kolyeler, değerli taşlarla süslü madalyonlar, pırlantalı bilezikler ve daha bir nice cins mücevher yere saçıldı. Demek ki, maymunun hırsızlık huyu vardı ve mücevherler de onun hazinesiydi.

O hengâmede baş kasarada ve seyir güvertesinde rampa için bekleyen yeniçeriler görevlerini hakkıyla yaptılar. Sisler içinden küpeştesi seçilen gemiye bir yeniçeri, ipinden tuttuğu kancayı havada birkaç tur çevirdikten sonra fırlattı ve ahşap güverteye düşüp tokurdayan demirin sesini işitince ipi çekmeye başladı. Fakat bu sırada, ip üzerinde yürüyen kırmızı gözlü, kapkara tüylü o iğrenç hayvanları fark etti. Ağızlarından kanlı köpükler püskürten bu iri fareler, yeniçerinin asıldığı ipin üzerinde adeta koşup, adamın omuzlarından Amat'ın güvertesine atladılar.

Besmele çeken yeniçeriler baş ve kıç taraftan gemiye rampa ettiler. Çok geçmeden, para hırsı uğruna hem Amat'ı hem de canlarını boş yere rizikoya sokmuş olduklarını anladılar. Çünkü ele geçirdikleri gemi tek direkli bir şalopaydı. Amat'ın topları bu küçük ve değersiz teknenin yegâne direğini denize devirmişti. Şalopanın baş ve kıç tarafındaki o küçücük iki küpeşte topu dışında silâhı da yoktu. Orta-

lıkta kimseler görünmemekteydi. Kırbaç Süleyman kılıncını çekmiş, şalopanın kaptanını arıyordu. Bu yüzden doğruca dümene doğru seğirtti. Dümenin başındaki kişi yaralı olsa gerekti. Bir yeniçeri saçlarından yakalayarak bu adamı kaldırdığında, titreyip devamlı öksüren serdümenin ağzından kanlı köpük geldiğini fark etti. Üstelik, serin havaya rağmen adam ter içindeydi. Bağıracak hâli olmamasına rağmen, belki imdat ister diye bir yeniçeri çifte kulaklı yatağanını adamın ensesine sokup çıkardı. Çevredeki herkesin üstüne başına kan sıçramıştı. Serdümenin cesedini denize atıp kamaranın bulunduğu kata indiklerinde burada iki ölüyle karşılaştılar. Zeminde kanlı balgam ve kusmuk lekeleri vardı. Cesetlerin koltuk altlarındaki hıyarcıkları gören Kırbaç Süleyman, "Vebâ var burada!" diye bağırdı, "Vebâdan ölmüşler! Herkes gemiye! Şalopayı terk edin!"

Fakat böyle bir emri vermek için geç kalmıştı. Kendilerini işlerine kaptıran yeniçeriler, iki ölüyü denize attıktan sonra yağmaya giriştikleri için lâf dinleyecek hâlde değillerdi. Birkaç fıçı dolusu şarap, çok azı yenmiş iki tekerlek peynir, artık hepsi ölmüş olan mürettebata ait toplam 16 çekmece içinde aşağı yukarı 25-30 kadar duka altını, bir sandık içinde inci işli dantelalar ve daha bir nice değerli yük Amat'a pasa edildi. Kırbaç Süleyman, bu malların vebâ denilen illeti taşıdığını tam söyleyecekti ki, Kaptan Efendimizin sesi işitildi:

"Yeter artık! Irmık halatını hazırlayın. Şalopayı yedekte çekeceğiz."

Şalopanın ırmık halatı Amat'ın kıç tarafına volta edildikten sonra, Diyavol Paşa Hazretleri, "Bir yük gemisi değil. Ama hiç yoktan iyidir," dedi. "Top seslerini duyan gemilerin loçalarından akan zincirlerin şıkırtıları tâ buradan duyuldu. Bizi arayan yegâne gemi, olsa olsa filonun sancak gemisidir. Sisten yararlanıp kaçacağız. Sancak gemisi en azın-

dan üç ambarlı olsa gerek. Bütün topları doldurup salya edin. Eğer sisin içinde koskoca ve kapkara bir gölge görürseniz bilin ki Venediklilerin sancak gemisidir. Artık ses yok, kampana yok, ağlama gülme yok! Sen de artık bağırmayı kes Süleyman Reis!"

"Ben dahil bu tekneye rampa eden herkesin şalopada kalması gerekir!" dedi Süleyman, "Görmedin mi yoksa. Müretebat vebâdan ölmüş!"

Ama Kaptan Efendimiz bu uyarıya kulak asmadı, Amat'ın dümencisine, "Dümeni gündoğusuna kır!" dedi, "Artık Navarin'e gidiyoruz!"

Bu sözü duyan gemicilerin gözleri parlayıverdi. Navarin'deki kalede küflü peksimet yerine, fırından yeni çıkmış sıcak ekmek ve taze kuzu eti yiyebilirler ve kim bilir, birer âdemoğlu olarak belki de birkaç Havvakızıyla öpüşüp koklaşabilirlerdi. Fakat birinci vardiyanın neferleri, yatıp kalktıkları başaltına girip de ağızlarından kanlı köpükler saça saça yerde can çekişen o iki fareyi görünce hepsinin sevinci söndü gitti. Hatta birkaç fıçı şarap için şalopayı yağmalayan yeniçerilerin bile tüyleri ürperdi. İşin kötüsü, can çekişen bu iki hayvanı ezip denize atmaya kimse yanaşmıyordu. Sonunda bu işi, henüz genç olduğu için ölüm hakkında fazla bir fikri olmayan bir karakullukçu yaptı; iğrenç hayvanları tüysüz kuyruklarından tutup küpeşteye götürerek denize attı. Herkesin keyfi kaçmıştı. Kul Rıza Baba, "Bakalım vebâ önce hangimize bulaşacak?" dedi. "Anlaşılan bu illet Venedik donanmasındaki bütün gemilere yayılmış. Şimdi ise kara bir misafir olarak bizim gemimizde!"

Marinelbaşı, "Hayır," dedi, "Vebâ bir gemiye ınisafir olarak gelmez. Asıl misafir bizleriz".

Bir gabyar, "Bana bir şey olmaz," dedi. "Nuh Usta bana vebâya karşı muska yazdı. Aha! İşte!"

Denizciler kalkıp gabyarın boynuna astığı muskaya bak-

tılar. Yedi kat keçi derisine sarılmıştı. Elle tutulduğu vakit ortasında küçük ve yuvarlağımsı bir şey hissediliyordu. Göbelez Baba, "İçine mutlaka bir dua falan yazmıştır," dedi. "Ama şu yuvarlak şey nedir, anlamadım gitti."

"O bir meşe palamudu," dedi gabyar. "Nuh Usta bir şey söylemedi. Ama duyduğuma göre sadece vebâdan kurtarmakla kalmıyor, sonsuz hayat bile veriyormuş."

İhtiyar bir marinel, "Şu genç yaşımda ahireti boylamak istemem doğrusu," dedi. "Kaça yazıyor bu muskayı. Eğer ehven bir fiyata yazıyorsa yarından tezi yok ben de alayım bir tane."

Bunun üzerine gabyar, "Nuh Usta'nın tabiatüstü bazı hassaları var," dedi. "Bu hikmet sahibi adam bize gayb âleminin en ücra köşelerinden dünya kadar haber verdiği hâlde tek kuruş istemedi. Bu muska karşılığı da benden para talep etmiş değil. Siz siz olun, bugünden tezi yok birer muska yazdırın bu mübarek adama. Yoksa hayata doymadan Mevlânıza kavuşursunuz."

Başaltında kim varsa gabyarın Nuh Usta tarafından yapılan esrarengiz muskasını evirip çeviriyor, kokladıktan sonra bir şey görmek ümidiyle fenerin ışığına kaldırıp bakıyor, avuçlarına alıp ağırlığını tartıyorlar ve boyunlarına geçirdikten sonra bir cep aynasına tutup üzerlerinde güzel durup durmayacağına bakıyorlardı. Ama Kul Rıza Baba'nın derdi başkaydı. Şarabını yudumlayan bu adam, "Garip şeyler oluyor bu gemide," dedi. "Amat'a verilen görevin, iki fırkateyni batıran o kara sancaklı savaş gemisini mahvetmek olduğunu duymuştum. Karşımıza, hem de bizim taraftan iki fırkateyn çıktı. Biz de onları batırdık. Üstelik grandi direğimizde kara sancak dalgalanıyordu. Fırkateynler bu gemi tarafından haftalar önce batırılmıştı. Oysa biz aynı şeyi daha birkaç gün önce yaptık. Yahu aynı olay hiç iki kez vâki olur mu? Batan iki fırkateyn için bizimkine benzer bir kalyon daha gönderilirse hiç şaşmam."

Kazdağlı, bu deniz kurdunun konuşmasını bölerek, "Rıza Baba, Amat, yani bizim gemi hangi tersanede inşa edilmiş? Mimarı kimmiş?" diye sorunca, bu ihtiyar denizci, "Anladığım kadarıyla hiç kimse bilmiyor nerede inşa edildiğini," diye cevap verdi. "Ama kerestesinin geldiği yeri biliyorum. Navarin'in biraz kuzeyinde bir denizci mezarlığında biten tam 247 meşe ağacından yapılmış."

Bir marinel söze karıştı:

"Evet. Bunu ben de duydum. Bir deniz kazasından sonra kıyıya vuran cesetleri oraya gömmüşler. Navarinli balıkçılar cesetlerin gömüldüğü yerden çıkan meşe fidanlarının tam üç ayda koskoca ve ulu birer ağaç olduğuna yeminler ediyorlar. Palavracı insanlar işte!"

"Hayret doğrusu!" dedi bir gabyar, "Denizci mezarlığında servi yerine meşe bitsin ha! Üstelik üç ayda koskocaman olsunlar! İnanılır gibi değil".

Bunun üzerine vardiyanbaşı, "Yani biz o gemici cesetlerinin kanını ve etini emerek büyüyen ağaçlardan yapılmış lânetli bir gemide mi seyrediyoruz?" dedi, "Bana kalırsa vebâ, gemimize bu lânet sonucu bulaştı. Dinlesenize! Kaburgalar ve kaplamalar, neredeyse tüm gemi gıcırdarken sanki o zavallıların çığlıkları duyuluyor!"

Bu söz üzerine bir sessizlik çöktü. Baş kasaradaki herkes, omurgadan, kaburgalardan, kaplamalardan ve meşeden yapılan bütün aksamdan gelen, lânetli denizcilerin feryat ve figânlarını dinlemeye başladı.

Vardiyanın neferleri geminin karinasından gelen o ürkütücü seslere kulak kabartmışlardı ki, yarım saat kadar süren bu sessizliği yine marinel bozdu:

"Lânet adeta kucaklamış bizi!" dedi. "Zaten birkaç günden beri barbut oynayamaz olduk. Ne zaman zar atsak 2-2-2-1 geliyor. Kumarın da tadı kaçtı. İçimizde ekmeğini kumardan kazananlar var. Onların cıvalı zarları bile hep aynı

geliyor. Bu gidişle aç kalacaklar. Hatta, kumarbazların en azılısı olan Düşeş Recep kumar oynayamadığı için fenalaştı. Elleri ayakları titriyor, vücudundan soğuk ter boşalıyor. Adamı hasta koğuşuna kapattılar. İbrahim Bey'in dediğine göre durumu ciddiymiş. Tez zamanda kumar oynamazsa vefat etmesi kaçınılmazmış. Eskiden pek değildi ama ölümü yaklaştığından mıdır, şimdi sofu biri kesildi. Namazı niyâzı eksik olmuyor. Dini bütün biri olarak sırat köprüsünü selâmetle geçip cennete kapağı atmak istiyor."

Göbelez Baba, "Peki nereden biliyor cennet diye bir yer olduğunu?" diye sordu, "Bu yazı ve tuğra atmak gibi bir şey. Kafasında ihtimal hesapları yapıyor. Ya yazı gelecek ya da tuğra; aynı şekilde ölümden sonra ya bir hayat olacak ya da olmayacak. Düşeş Recep hayatının kumarını asıl şimdi oynuyor. Ne derler? Şeytanı bol olsun! Hayır! Hayır! Öyle demeyelim, vefat etmesine ramak kalan bu adamdan şeytan elini eteğini çeksin! Amin!"

Kul Rıza ise, "Amat'ı kimin inşa ettiğini biliyor musunuz?" diye sorunca ortalığa bir sessizlik çöktü. Rıza Baba anlattı:

"Bizim mürettebattan biri. Tahmin edin bakalım kim?"

Oradakiler, aylakçı Eşek İsrâfil'den Diyavol Paşa Hazretlerine kadar birçok isim saydılar. Fakat hiçbiri değildi. Sonunda Kul Rıza Baba, "Nuh Usta!" dedi, "Karısı onun delirdiğini düşününce evini terk etti. Oğullarından hiç bahsetmeyeyim. Ama kızlarının adları Haşure, Seyyide ve Mecure".

Göbelez baba hayretle, "Peki sen nereden biliyorsun bunları?" diye sordu. "Anlattıkların, şu içtiğin şarabın bir eseri olmasın?"

Bunun üzerine Kul Rıza, Venedik şalopasından alınan şaraptan payına düşen şişeyi Göbelez Baba'ya gösterdi. Şişeye yapıştırılmış etikete, mürekkepli kalemle şunlar yazılmıştı:

"Şarap içen biri asla yalan söyleyemez," dedi Kul Rıza. "Sadece unutur, o kadar! Dertlerini, sıkıntılarını, üzüntülerini, hepsini unutur."

"Ya bizim kaptana ne demeli!" dedi Göbelez Baba, "Duyduğuma göre o da unutmak için içiyormuş. Dua edelim ki kutup yıldızının yerini unutmasın. Hem bu adamın içtiği şey kesinlikle şarap değil diyorlar. Rakı bile değilmiş. Sert bir içki olduğu belli. Kaptan kadehinden bir yudum alır almaz efkârı dağılıp neşelenir gibi oluyormuş. Pahalı bir içkidir mutlaka".

"Sadece dert ehli olanlar unutmak için içer," dedi sol gözüne perde inmiş bir marinel. "Züppenin hoppanın teki deyip geçiyoruz. Fakat kaptanın ne gibi dertleri olduğunu hiç bilmiyoruz. Gemide kimseye pek zararı dokunmadı ama bana kalırsa Diyavol uzun zaman önce bir günah işlemiş ve pişmanlık çekiyor. İçmesinin sebebi de bu: Unutmak."

Göbelez Baba, "Zengin de ondan!" dedi, "Vicdan azabı zenginlere mahsus bir acı olmalı. Kırılan bir kolun, kesilen bir bacağın, oyulan bir gözün acısı hakkında en ufak fikirleri olmadığı için sadece vicdan acısı çekerler. Eh! Haklılar da! Çünkü acı çekmek, insanın ihtiyaçlarından biri. Hele kalkıp bir de günah işlemişsen! Cennette olsan da bu ihtiyacı gidermek istersin".

Kazdağlı tomarcı, "Duyduğuma göre sünnet acı veriyormuş," dedi. "Beni sünnet edecekler diye evden kaçtım zaten. Cennete sünnetsizler girebilir mi?"

"Ne biçim soru bu!" dedi Göbelez Baba. "Seni cehennemde sünnet edecekler. Üstelik, zebanîler her kestiğinde sünnet derin yeniden çıkacak, tıpkı kertenkelelerin kuyruklarının yeniden çıktığı gibi. Bu işin sonu gelmeyecek. Aklın varsa şimdi sünnet ol. Bu işi ben iyi kıvırırım. Hârâda

çalışmışlığım vardır. Bugüne kadar elli küsür atı iğdiş ettim. Usturam da sandığımda. Biraz paslanmış olsa da iş görür. Ne dersin? Çakşırını indir de seni şuracıkta sünnet edeyim."

"Allah korusun!" dedi Kazdağlı, "Ben ailemin soyunu sürdürecek yegâne erkek evladım. Koskoca bir sülâlenin geleceğini senin kirli ellerine mi teslim edeyim! Aklımı peynir ekmekle mi yedim ben!"

"Elbette peynir ekmekle yedin," dedi Göbelez Baba. "Aklını katıksız yeseydin, kuş kadar şeyle asla doymazdın!"

Kazdağlı tomarcı öfkeden kıpkırmızı kesilmişti. Gözüne perde inmiş marinel, "Höst! Kavga etmeyin!" dedi. "Kavga ederseniz her biriniz en az altı kırbaç yer. Diyavol'un kanunudur bu."

"Ben altı kırbaç yemeye razıyım," dedi Kazdağlı. "Yeter ki şu adamın suratına bir şaplak olsun çarpayım!"

"Öyle deme," dedi marinel, "Diyavol'un kırbaç yaraları üstüne tuz bastırdığını bilmiyor musun? Eğer kavga edersen en az üç hafta sırtüstü yatamazsın, ona göre!"

"Yerin dibine batsın o Diyavol!" diye bağırdı Kazdağlı. "Nereden geldi o paşa tepemize! Hiç böyle kaptan görmedim ben. Çatışmada onca insan ölürken o kamarasında keman çalar! En tehlikeli şartlarda ansızın kaybolur! Derken tam ensemizde bitiverir! Adı da bir tuhaf: Diyavol! Hiç duymadım böyle bir ad! Hiç de itimat telkin etmiyor! Değil müslim, gayrimüslim adı bile değil. Tıpkı sihirbaz adı gibi."

"Yeter artık!" diye bağırdı marinelbaşı, "Kesin artık şu tartışmayı! Uyuyamıyoruz!"

Bunun üzerine brandasına uzanan Kazdağlı'nın öfkesini yatıştırmak için olsa gerek, sol gözüne perde inmiş marinel yerinden doğrulup tomarcının brandasını sallamaya başladı. Bir yandan da adamı pışpışlıyordu.

Tartışmanın kısa sürmesinde denizcilerin yorgun ve uykusuz olmasının payı da vardı. Bu yüzden uykuya hemen daldılar. Direğin tepesinde yine o baykuş banlıyordu. Ancak, ağır ve derin bir uyku uyuyan zavallı gemiciler, gemide artık bir hırsız olduğunu bilmiyorlardı. Nitekim başaltının kapısı gıcırdayarak açıldı ve orta boylu, tüylü bir yaratığın karaltısı seçildi. Kimsenin ruhu duymadan içeri girdi. Gözüne birini kestiren bu kapkara mahlûk, ayaklarının ucuna basa basa kurbanına usulca yaklaştı. Elinde kocaman bir makas vardı. Sicimi kestikten sonra adamın boynuna astığı anahtarı aldığında gözleri parlayıverdi. Anahtarla zavallının sandığını açtı ve bir bileği taşıyla bir kalıp kokulu sabun alıp sırtına bağlı çıkınına attı. Sandığın köşesinde hacıyağı dolu bir şişecik gördü ve içindeki sıvıyı kafasına boca ettikten sonra işine devam etti. Diğer sandıkların ikisinden tam 13 dukayı iç etti. Çevresine biraz bakındıktan sonra ranzalardan birinde hoş bir parıltı fark etti. Parıltıya doğru ilerlediğinde bunun, derin bir uyku uyuyan bir gabyarın takma gözü olduğunu anladı. Hissettirmeden adamın göz yuvasından bu takma gözü aldı. Denizcilerin küpelerini çalmak kolaydı. Ama bir haftalık bir yolculuktan sonra iyice zayıflayan denizcilerin incelmiş parmaklarından altın yüzükleri almak daha da kolaydı. Sırtüstü yatan bir marinelin uyumadan önce taktığı makat fitilini yürütmesi onu sevince boğdu. Çaldığı malları çıkınına doldurduktan sonra başaltından bir koşu kaçtı ve hazinesini saklamak için bulduğu kuytu köşeye seğirtti.

* * *

Kırbaç Süleyman tek başına kaldığı zâbitler kamarasında 'Kebire'nin 333. yaprağını inceliyordu. Yaprağın ilk sayfasında, "Sıkıcı bir satranç oyununda kaleyi bırakıp fille oynadı," şeklinde bir ifade ile, ikinci sayfada şu sözcükler vardı:

pagê, pagê, ôkeanos, aidôs, nekros, leôn, ôkeanos, sanis, ergon, ergon, bios, istion, oinos, ubris, istion, oinos, drus, ubris, metron, leôn, istion, tokson, ôkeanos, aidôs, istion ...

Buhur Mütevellisi Kılbaz Yakup Dede Hazretleri *Menâkıbü'l Mebain* başlıklı eserinde bu kelimelerin bir şifre oldukları, âdemoğullarına bilip bulduklarından çok, bilmediklerinin cazip geldiğine hükmetmiş bir şarlatan tarafından gelişigüzel sıralandığını söyler. Fakat zından kâtibi Çapraz Recep Dede Hazretleri, Topuzbaş Zekeriya Efendi'nin, dini, ahireti ve hatta dünyayı bile ihmal ederek tam 50 yıl çalışıp şifreyi çözdüğünü rivayet etmiştir. Zekeriya Efendi, bu Rumca kelimeleri önce dilimize tercüme etmiştir:

tuzak, tuzak, okyanus, utanç, ceset, aslan, okyanus, levha, iş, iş, hayat, yelken, şarap, cüret, yelken, şarap, meşe, cüret, ölçü, aslan, yelken, ok, okyanus, utanç, yelken.....

Ardından, bazı kelimelerin tekrarından bunun bir alfabe olduğunu ve kelime sayısının beş kere beş olduğunu bulmuştur. Buna göre her kelimenin ilk harfini esas alarak şöyle bir kare metin oluşturmuştur:

p p ô a n
l ô s e e
b i o u i
o d u m l
i t ô a i

Ama aynı kişi, "Sıkıcı bir satranç oyununda kaleyi bırakıp fille oynadı," sözünün altında yatan gerçeğin ne olduğu konusunda yıllarca kafa yorduktan sonra, satranç denilen

oyunda kalenin ya dik ya da yatay, filin ise daima çapraz gittiğini bulduktan sonra şu metne erişmişti:

p ô l e i
p n e u m
a s o u t
ô i d i a
b o l ô i

"Pôlei pneuma sou tôi diabolôi." yahut, "Ruhunu Diabolos'a sat."

Amat ve mürettebatının içinde bulunduğu o vahim durumda, güverte nöbeti bir başka zâbitteyken Süleyman Reis, bir Navarinli olarak, Allah için, Rumca biliyordu ve âlimlerin dediklerine bakılırsa şifreyi çözmüştü. Sonuca ulaşmak üzereyken 160 atan nabzı, ancak çocukları ve hayal gücü geniş safdilleri etkileyebilecek o uğursuz cümle karşısına çıktığında 120'ye, hatta 100'e düşmüş ve tek başına bulunduğu zâbitler kamarasında kendi kendine, "Hoppala! Nereden çıktı şimdi bu saçmalık!" diye mırıldanmıştı. Kimi tarihçiler *Kebire*'nin son yaprağının Süleyman tarafından yırtılıp atıldığını yazarlar. Ama çoğu molla olan bazı sivri akıllılar, yırtılır yırtılmaz kâğıt parçalarının tutuşup alev aldığını ve kamarayı pis bir kokunun kapladığını belirtmişlerdir ki, bunun nedeni de ileride imam olduklarında cuma günleri vaaz verirlerken cemaatlerini galeyana getirecek kurt masallarını uydurup dağarcıklarında biriktirme hevesleri olsa gerektir.

* * *

Amat o derin ve kopkoyu sisin içinde gündoğusundaki Navarin'e doğru seyrederken, pruva zâbitinin aklı yavuklusundaydı. Gerdek gecesini düşünüp hülyalara dalan bu adam, şalopanın satışından sonra payına düşen meblağı al-

sa bile, başlık parasını yine de çıkıştıramayacağını biliyor, kukumav kuşu gibi düşünüyordu. O anda bir insan sarrafı bu âşığın ruhunu okusaydı, gemide ötüp duran yaratığın direğin zifosundaki baykuş değil de bizzat pruva zâbiti olduğuna hükmedebilirdi. Dişinden tırnağından arttırdığı paranın yavuklusu ile dünya evine girmesine yetmeyeceğini bilen zâbit bu yüzden ikide bir iç geçiriyor, sise bakarken dalıp dalıp gidiyordu. Derken hayali gerçek oluverdi. Kırmızı başlıklı nöbetçi çok uzaklarda, sisin içinde yavuklusunun hayalini seçti. Vurulduğu kadın âhû gözlü, hokka burunlu, kiraz dudaklı, inci dişli bir âfetti. Yavuklusunun yüzü sisler içinden gitgide ona doğru yaklaşıyordu. Ama o anda hayal âleminde yaşayan zâbite göre bu işte bir bit yeniği vardı. Kendi kendine, "O hilâl kaşların altındaki âhû gözler neden küçülmüş?" diye sorduğunda, içindeki bir ses kırmızı başlıklı zâbite cevap verdi:

"Senin gibi gafilleri daha iyi görsün diye!"

"Peki, o tombul ellerindeki tırnaklar neden fazla uzun ve sivri?" diye sorunca içindeki ses ona şu cevabı verdi:

"Seni paramparça etsin diye!"

"Ama o kiraz dudaklar neden incelmiş ve o inci gibi dişler neden uzayıp sivrilmiş?" diye sorduğunda, içinden gelen ses ona şu korkunç sözleri fısıldadı:

"Senin gibi gafil avları daha kolay yiyip yutsun diye!"

Derken kırmızı başlıklı zâbitin yavuklusu, avına saldırmaya hazır bir arslana dönüştü.

Saatlerdir Amat'ı arayan Venedik sancak gemisinin pruvasındaki, tahtadan oyulmuş arslan figürüydü bu.

Beyninde şimşekler çakan zâbitin yüreği ağzına gelmişti. Amat'ın kemeresinde kalan bu üç top güverteli korkunç kalyon bir an göründükten sonra sisin içinde kaybolmuştu.

Kırbaç Süleyman dışarıdan gelen feryat ve figânları işitir işitmez yerinden fırlayıp çukur güverteye koştu. Vardiyada-

ki denizcilerden bazılarının dudakları uçuklamış, dilleri tutulmuştu. Çenelerinden damlayan ter, selviçelere asılmaktan değil, o dev gemiyi bir an olsun görmelerinden ileri geliyordu. Alınlarından akan ter, ecel terinden başka bir şey değildi. Pruva zâbitinin de tüyleri ürpermiş, korkudan dişleri takırdar olmuştu.

Süleyman Reis, tüfenkçilerin zâbitine, "Kalyon bizi arıyor. Söyle adamlarına, yukarı çıksınlar," dedi. "Çatışmaya hazır olun. Postu pahalıya satacağız."

Ardından porsunlardan birine, "Sizler de barut kuyruğunu hazırlayın," dedi. "Amat'ın onların eline geçmesine izin vermeyeceğiz. Topçulara söyle, her iki bataryadaki topları da doldurup salya etsinler."

Amat sis içinde gizleniyordu. Allah'ın rahmeti olan bu sis, çok geçmeden bembeyaz ipek bir perde gibi yırtıldı ve içinden, kâbus gibi kapkara bir savaş gemisi çıktı. Üç top güvertesi olan bu devasa kalyonun 120 demir topunun tekmili birden lombarlardan dışarı salya edilmişti. Büyük olduğu kadar hızlı da olan bu gemi, Amat'a tam çarpacakken sancak alabanda etti ve ne gariptir ki iskele bataryalarındaki 51 toptan sadece 17 tanesi kıvılcımlar saçıp duman püskürterek ateş kustu.

Amat'ta hasar az sayılırdı. Küpeştesi dağılan baş kasara dışında sadece ıstralyalardan biri kopmuştu. Yanına gelen seyir zâbitine Süleyman, "Devamlı teyakkuz durumu!" dedi, "Toplar dolu tutulsun. Topçu çavuşlarının elindeki bütün foga maytaplarını yanar durumda görmek istiyorum. Rota değişmesin. Navarin'e gidiyoruz".

* * *

Ertesi gün, ağzından köpürmüş kan gelen 20 fare leşi daha bulunmuştu. Akşamüstü başaltında konuşulan konu yine vebâydı. Gaipten haber verdiğine ve iyi remil döktüğüne

inanılan Nuh Usta o güne kadar 200, belki de daha fazla muska yazmıştı. Göbelez Baba, "O adam muskalarımıza dua falan yazmıyor," dedi, "Sadece mecbur kaldığımız için öldürdüğümüz adamların isimlerini yazıyor. Bu neden suç olsun? Peygamber efendimiz de savaşmıştı!"

Kul Rıza Baba, "Sus terbiyesiz!" dedi, "Senden farklı olarak o para için savaşmadı. Üç kuruş için kimsenin boğazını kesmedi. Ama sen 10 akçe için bile adam boğazlarsın. Burada durup şişirme kafamı. Haydi! Alarga!"

"Peki öyleyse! Acaba hangimiz haklı? Buna Kazdağlı karar versin. İçimizde en akıllı o!" dedi Göbelez Baba. "Hey! Kazdağlı! Uyuyor musun! Cevap versene!"

Hamağında yatan Kazdağlı tomarcı ıhlayıp inliyordu. Fakat bu hâliyle bile, acıdan kesik kesik konuşarak cevap verdi:

"Başım sırtım ağrıyor. Koltukaltlarım ve apış aramda sert sert kabarcıklar var. Çok sancıyor."

Zavallı tomarcının göğsünün hırıltısı başaltının her yerinden duyuluyordu. Meraka kapıldığı için kalkıp brandasında yarı çıplak yatan Kazdağlı'nın yanına giden Göbelez Baba, delikanlının koltukaltlarındaki sert şişkinlikleri, vebâ denilen illetin kesin belirtisi olan hıyarcıkları fark etti ve dehşet içinde, "Allah bizi korusun!" diye nida edecekti ki, tomarcının öksürüğü yüzünde patladı. Suratına sıçrayan kanlı sümük damlalarını saltasının yeniyle sildikten sonra sustu. O hep gülen adamın suratı asıldı ve ekşidi. Neşeli ruhu bedeninden önce ölen Göbelez Baba bu suskunluğunu o yolculukta vebâdan ölene kadar sürdürecek, ancak ruhunu teslim etmeden hemen önce sadece bir kelime-i şahâdet getirecekti.

Sonraki günler vebâ bütün gemiyi istilâ etmişti. Kara Ölüm tavlonda, sintinede, top ambarlarında, palavra katında, başaltında ve kıç kasarada kol geziyor, dünyevî acıları dindiren ecel şerbetinden içirerek ölüler ordusuna yeni ne-

ferler katıyordu. Yumruğu düşmanın beynine balyoz gibi inen kolu bükülmez babayiğitlerin, dörder okka çeken ağır tüfenkleriyle deveyi dizinden vuran arslan gibi neferlerin, heyheyleri tuttuğunda gözlerini budaktan sakınmayan pehlivanların neredeyse tümü, ölüm döşeklerinde ateşler içinde yatıyor, aksırıp tıksırdıklarında ciğerlerinden kan geliyor, hemen hepsi iki rahmetten biri olan o kaçınılmaz sonu bekliyordu. Can çekişen bu zavallıların feri kaçmış gözleri, Galata dilberlerinin kiraz dudaklarını, ahu gözlü canlarının cananlarının o buğulu, o mahzun bakışlarını, cariyelerinin kalplerindeki sevgiyle ısıttığı o sıcacık yuvalarını, içki masasında kederlerini fısıldadıklarında ağlayıp dilharap olan, sevinçlerini paylaştıklarında ise gözleri parlayan can dostlarını, sonbaharda gamlı yüreklere dökülen kırmızı ve sarı yaprakları, ufukta doğduğunda gönüllere sevinç ve karanlığa ışık veren güneşi, karanlık gecelerde bulutların arkasından ışığını o simsiyah denize döken ayı asla göremeyecek ve kulakları da göz süzüp gerdan kıran köçeklerin çıngıraklı kahkahalarını, o güne kadar bin bir emekle büyüttükleri o şirin evlâtlarının kıkırtılarını, sabah namazlarını kılarlarken imamın ağzından çıkıp Ayasofya'nın o devasa kubbesinde yankılanan âyet-i kerimeleri, kemençeyle çalınan oynak havaları, bir saz şairinin bağlamasıyla birlikte fersahlarca öteden taşıyıp söylediği yanık memleket türkülerini asla işitemeyecekti.

Yoğun sis içinde Navarin'e doğru seyreden Amat'ta, son iki gün içinde 'Kara Ölüm'e teslim olan zavallıların sayısı ne yazık ki 135'e kadar çıkmıştı. Hayata ve nimetlerine karşı besledikleri aşırı sevgiden dolayı gemidekiler, bu illet kendilerine bulaşmasın diye vebâya yakalananlara çok vahşice davrandılar: Hasta koğuşundaki bütün vebâlılar ve yaralılar, Kaptan Diyavol'un izni ya da emriyle, Amat'ın baş tarafındaki ambara diri diri yatırılmakta, üstlerine birkaç

kürek kireç atıldıktan sonra ise kapak sıkıca kapatılıp kilitlenmekteydi. Bu kapak ızgara biçimli olduğundan, çürüyen cesetlerin o pis kokusu yaşayanların burunlarının direğini kırıyordu. Kara Ölüm bu kokuyla bulaşmasın diye ambar ağzına ziftli branda yayılmıştı. Hiç kimse ambar nöbetçisi olmak istemiyordu, çünkü buraya atılan bîçarelerin avazları ve inlemelerini dinlemek, sinirleri en kuvvetli yiğitlerin bile çıldırmasına sebep olabilirdi. Bu kara illetin kurbanlarından biri olan Eşek İsrâfil de ambardan aşağı atılınca, yanından ayıramadığı o pirinç boruyu uzunca bir müddet üfleyip bir ağıt çaldı. Fakat bu bile vebâdan korkan sağlam adamların yüreklerini yumuşatamadı. Boru susunca, bu zavallı çocuğun son nefesini verdiğine hükmedildi. Ölümü en soğukkanlılıkla karşılayan kişi Fitilli Daniyal Ağa idi. O güne dek öldürdüğü insanların sayısını bile unutan bu keskin nişancının son sözleri şu olmuştu:

"Emilio Santos ölmemeliydi!"

* * *

Şalopayı yedeğine alan Amat, rüzgârı bir sancak bir iskeleden alarak Navarin'e doğru seyrederken sis de yavaş yavaş seyreliyor, görüş mesafesi artıyordu. Gabyarların ve marinellerin yarısından çoğu Hakk'ın rahmetine kavuştuğu için iki vardiya birleştirilmişti. Gemidekilerden bazıları, müretteabattan onca kişinin ölmesini şu geceleri kasvetli kasvetli öten baykuşa bağlıyorlardı. Bu uğursuz kuş yüzünden birçok gemici nasıl ki canından olduysa, şu diğer meymenetsiz hayvan, yani sırtında çıkınla şalopadan Amat'a atlayan maymun yüzünden de bir hayli kişi mallarından olmuştu. Çünkü bu hayvan hırsızın tekiydi. Mürettebattan çaldıklarını nereye sakladığı ve geminin neresinde uyuyup kalktığı hâlâ bir muammaydı. Fakat maymun, en sonunda yakayı ele verdi.

Anlatılanlar doğruysa bir yeniçeri, bütün duvarları, tavanı ve zemini ateş geçmesin diye çinko levhalarla kaplanmış cephaneliğe girmek üzereyken, bu bölmenin hemen hemen tam altındaki, dümen düzeneğinin olduğu yerde, "gırç gırç" sesleri işitmişti. Sezdirmeksizin merdiveni inip buraya kapı aralığından baktığında maymunu gördü. O sırada hayvan bir elinde tuttuğu bileği taşına sürterek yegâne savunma silâhı olan bıçağını bilemekteydi. Bu bölmedeki yegâne dolaba vurulmuş asma kilidin anahtarı boynunda asılıydı. İyice keskin olduğuna kanaat getirdiği bıçağı bırakıp, yeni yürüttüğü bir gümüş kupayı bir bezle parlatmaya başlamıştı. İyi parlasın diye kupaya ara sıra hohluyordu. Yeniçeriyle göz göze geldiğinde cânım kupayı aniden fırlatarak adamın kafasını yardı ve hemen arkasından bıçağıyla saldırmaya kalktı. Fakat yeniçeri hızlı davranıp hançerini çekmiş, maymunun hamlesini savuşturmuştu. Adam tarafından itilip yere yuvarlanınca, kendisinden daha güçlü bir hasımla dövüştüğünü anlayan maymun bıçağını hedefine doğru fırlatıp dümen yekesinin içeri girdiği delikten dışarı kaçmıştı. Doğrusunu söylemek gerekirse, hayvan bıçağını fena kullanmıyordu. Çünkü fırlattığı bıçak yeniçerinin kulağının yanından geçip kapıya saplanmıştı. Yeniçerinin feryatlarına koşup gelenler, maymunun asma kilit vurduğu dolabı ıskarpelayla açtıklarında, zavallı hayvanın onca rizikoyu göze alarak binbir emekle çalıp çırptığı bir nice değerli eşyadan ibaret o muhteşem hazinesini görmüşlerdi. Değersiz eşyalar alt raftaydı, fakat göz kamaştırıcı asıl hazine üstteydi. Filorinler, Macar Zolotaları, Esedî Kuruşlar, basılıp kesildikleri darphanelere göre maymun tarafından derli toplu sınıflandırılmış, ayrı ayrı yerlere konmuştu. Olay yerine gelen bir zâbit hemen tutanak tuttu ve bu değerli şeyleri sahiplerine geri verdi. Elbette o sıra, alın teriyle kazandığı o hazinenin ona buna dağıtılmasını, tavandaki bir budak deliğinden

seyreden maymunun gönlünde yeşeren hasret ve keder duygularını kimse bilemezdi.

Zavallı maymunun bedduası mı tuttu bilinmez, gündoğusuna doğru yol aldıklarında seyrelen sisten, tıpkı duvar içinden geçen bir hayalet gibi ansızın çıktıklarında, gördükleri manzara akıllarını durdurdu: Peşlerinde olan Venedik sancak gemisi, iki gomina kadar ötede, sancak bataryalarındaki 51 topunun tekmilini birden Amat'a sanki dirise etmiş beklemekteydi.

Bu üç ambarlının ziftle sıvanan teknesi simsiyah, kuşakları ise altın yaldızlıydı. Baş tarafta, kavisli göğsün önünde ve talimarın ucunda, kükreyen bir arslan figürü göze çarpıyordu. Gönderinde, kızıl zemin üzerine sırmayla işlenmiş bir arslan bulunan sancağı, grandi direğinin zifosundaki yel flaması ve diğer forsları, gündoğusundan esen rüzgârla dalgalanmaktaydı. Bir oymacılık şaheseri olan kıç arması altın yaldızla kaplanmıştı. Hatta kıç kasaranın ve seyir güvertesinin korkulukları bile altın yaldızlıydı. Bu ağır geminin borda çalımı saatte 15 mil kadar hız yapmasını sağlıyor olmalıydı. Pruva, grandi ve mizana direklerine ek olarak bir de bonaventur direği vardı. Sanki dev deniz canavarlarını yakalamak için örülmüş ağlara benzeyen, ziftle badarna edilmiş simsiyah çarmıklar, direklerin tepesine kadar uzanıyordu. Hisa edilmiş lombarlardan ateş, ölüm ve küfür kusmak için salya edilmiş, İspanyol dökümcülüğünün eseri demir sakreler, falkonlar ve esmeriller, güneş ışığında pırıl pırıl parlıyordu. Bu dev gemi istinga etmiş, sanki orada Amat'ı beklemekteydi. Üç top güvertesindeki toplam 51 topun bir tek salvosuyla, Amat'ı yok edebilecek güçteydi.

Tanışmak bir yana, Amat'ta herkes ölümle dost bile olmuştu. Artık hiç kimse ne ağlıyor ne de gülüyordu. Yeniçerilerin, topçuların ve gabyarların suratlarında sanki dayak yemişler gibi bir ifade vardı. Bu yüzden kimse korkmadı ve

şaşırmadı. Görünüşe bakılırsa asıl şimdi ölümüne savaşmaları gerekiyordu.

Kaptan Efendimiz çatışma ve manevra emirlerini Kırbaç Süleyman'a vermişti. Süleyman'ın emriyle, yeniçerilerden kalan 20 kadar tüfenkçi, yaktıkları fitilleri sol kollarına dolayıp silâhlarının yılankavisinden geçirdikten sonra çarmıklardan direklere tırmandılar ve çanaklıklarda yerlerini aldılar. Hedeflerini bu yüksek yerden daha kolay vurabilirlerdi. Yangın tehlikesine karşı güverteler ıslatıldı. Zemine talaş döküldü. Topçuların çoğu öldüğü için ancak 9 top salya edilebildi. Süleyman serdümene, "Tam üstlerine gidiyoruz!" diye bağırdı, "İyice yaklaşınca iskele alabanda etmeye hazır ol!"

Amat, üç ambarlı dev kalyona doğru seyrederken yelkenleri iyice doldurmak için rüzgâraltı ıskotaları lava edildi ve gemi daha da hızlandı. İki gemi arasında bir tüfenk menzili kadar mesafe kaldığında Süleyman, "İskele alabanda!" diye bağırdı. Ardından sancak bataryasındaki 5 kolomborne ile 4 ejderdehan ateş kustu. Gülleler Venedik kalyonunun palasertelerine, lombarlarına ve direklerine çarpıp ağır hasar verdi. Toplar yeniden doldurulurken, ne gariptir ki Venedikliler karşı ateş açmamışlardı. Doldurulan toplar yeniden ateşlendiğinde, karşı taraftan bir tüfengin patlaması bile işitilmedi. Sanki bu dev kalyonda kimse yoktu. Bu sırada direklerdeki tüfenkçilerden biri bağırdı:

"Süleyman Reis! O gemide herkes yere yığılmış kalmış! Vebâdan ölmüşler!"

Bunun üzerine Kaptan Efendimiz, Süleyman Reis'e, "Barut kuyruğunu hazırlat," dedi. "Ben ve birkaç kişi güverteye çıkacağız. Bu bir oyun olabilir. Eğer bize oyun oynayacak olurlarsa fitili ateşle ve Amat'ı havaya uçur."

Venedik kalyonuna aborda etmeye böyle karar verdiler. Ustaca bir manevrayla kalyonla borda bordaya geldiklerin-

de, gerçekten de güvertede yatan cesetler gördüler. Kaptanından miçosuna kadar üç ambarlının bütün mürettebatı vebâdan kırılmıştı. Her ne kadar görkemli ve pahalı olsa da böyle bir kalyonu ganimet almayı kimse istemezdi. Ayrıca el koysalar bile bu büyüklükte bir kalyonu yürütecek mürettebatları yoktu. Yapabilecekleri tek şey, düşman eline geçmemesi için bu gemiyi yakmaktı. Bu da, kalyonun değeri olan 180.000 altından vazgeçmek demekti.

Ambarından fıçılar dolusu neft taşıyıp kalyonun iyice kurumuş güvertesine döktüler. Birkaç fıçı dolusu nefti de ambar ağızlarından içeri akıttılar. Gemi ateşe verilmeye artık hazırdı. Süleyman "Alarga!" diye bağırdığında bir tüfenkçi, fitili yanan bir sırça humbarayı dev kalyonun güvertesine atar atmaz bu yanıcı sıvı parladı. Amat açılırken, dev kalyonun güvertesinden yükselen kızıl alevler yelkenlere erişti. Bu üç ambarlı, kısa zamanda alevler içinde kaldı. Sarıp sarmalayarak her şeyi yok eden ateşin harıltısı ve çıtırtısı Amat'tan bile duyuluyordu. İçin için yanan serenler turusaları kopunca güverteye düşer düşmez parçalanıyor ve ortalığa kıvılcımlar saçılıyordu. Bu kızıl bayram devam ederken üç ambarlının top güvertelerinden infilâk sesleri işitildi. Belli ki fıçılar dolusu barut patlıyordu. Sonunda kalyon yan yattı ve lombarlardan içeri su aldığı için batmaya başladı. Çok geçmemişti ki denizin yüzeyi, kömürleşmiş tahta parçaları, yanık yelken bezleri, boş fıçılar ve daha nice dökün-tü ile kaplandı.

* * *

Hem Kurşunlu Mahzen Kâtibi Hamamcı Musa Efendi *Tezâkirü'l Mücrimin*'de, hem de Buhur Mütevellisi Kılbaz Yakup Dede Hazretleri *Menakıbü'l Mebain*'de, o tüyler ürpertici cezanın, Venedik üç ambarlısı yanıp battıktan sonra, Kaptan Efendimiz tarafından Süleyman'a verildiğini yazmışlardır.

Süleyman Reis Venedik kalyonunun batışını seyrettikten sonra seyir güvertesine çıkmak üzereyken, kılıksız biri Süleyman'ın koluna yapışmıştı. Ali Reis'ti bu. Yarı delirmiş gibiydi. Titrediğine göre sırtındaki keçe cepken onu serin havadan koruyamıyor olmalıydı. O sefil hâliyle sırıtarak Süleyman Reis'e birşeyler söylemeye çalışıyor, ama ağzında bir tek diş bile kalmadığı için meramını pek anlatamıyordu. Gözlerindeki alaycı ve küçümseyici pırıltılara bakılırsa bir yardım yahut kayırma talep etmediği belliydi. Bir süre sonra Ali Reis'in 'Kamaradaki kitaplardan' bahsettiğini anlayan Süleyman, bu zavallı adamın sözlerine kulak verdi. "Diyavol'un kamarasındaki kitaplar çok ilgini çekti, değil mi?" diyordu Ali Reis. "Ah! Keşke hepsini okuyabilseydin! Ama dur! Sen bilge olmak için değil, ölümsüz olmak için okuyanlardansın. Bunun için sadece bir kitap okuman yeterliydi aslında."

Nefes nefese, "Hangi kitabı?" diye sordu Süleyman. Zaten bu soruyu bekleyen o fesat kumkuması, Süleyman'ın zihnine ve gönlüne bir fit soktu:

"Yasak kitabı!"

O anda bir hekim Süleyman'ın nabzını ölçseydi, 160 attığını hayretler içinde görebilirdi. Gerçekten de, hayatı boyunca sayısız varta atlatan bu ızbandut gibi adamın heyecandan elleri titriyor, dişleri takır takır birbirine vuruyordu. Bir ara gözleri kararadı ve fenalık geçirecek gibi oldu. Tayfanın önünde böyle alçaltıcı bir duruma düşmemek için derhal zâbitler kamarasına seğirtti. Yatağına uzanıp heyecanının geçmesini beklemek niyetindeydi. Ama yüreği güm güm atıyor, kolları ve bacakları titriyordu. Heyecanlıydı, çünkü hayatında ilk kez bir yasağı çiğneyecekti.

Amat gece vakti Navarin'e doğru seyrederken kıç kasarada bir gölge peyda olmuştu. Epey iri bir gövdeydi bu. Kellesi kulağı yerinde, sağlıklı bir âdemoğlunun gölgesiydi. Adam o kadar iri ve kuvvetliydi ki, tövbeler olsun, Allah'ın

emri vakî olup da ahirete göçseydi o güçlü bedenine yazık olurdu. Belki de o iri gölgenin sahibi de ölümsüzlüğü artık hakkettiğini düşünüyor olmalıydı ki, Kaptan Efendimizin kamarası önüne gelip kapıyı tıklattı. İçeriden ses gelmemişti. Kapıya tekrar vurdu. Bu hâlde birkaç dakika bekledi ve içeride kimsenin olmadığına kanaat getirince mandalı kaldırıp kapıyı açtı. Tavandaki muşamba fener her zamanki gibi yanıyordu. Karinadan gelen gıcırtılar ve gündoğusundan esen rüzgârın uğultusu sayılmazsa ortalık sessiz denebilirdi. Gel gör ki nabzı 160 atan bu adamın varlığı, gölgesinden bile siyahtı. Çünkü verdiği sözü çiğnemeye yemin etmişti. Üzülmek o durumda fuzulî olacağı için, az sonra işleyeceği suçun tadını çıkarsa fena olmazdı. Elleri, ancak her şeyi göze almış bir faninin titreyen elleri gibi 'Yasak Kitaba' uzandı. Cildi eline alıp bir kokladı. Ardından besmele çekip kitabı açtı. Bu davranışı, bir celladın baltasını kaldırmasına benziyordu. Kitaptan birkaç sayfa okuduktan sonra, yıllardır gülümsemeyen bu somurtuk adamın yüzüne neşeli bir ifade oturdu. Bu neşe, bir sufînin huzurundan çok bir muhabbet tellâlının keyfine benziyordu. Birkaç sayfa daha okuyunca gülmeye başladı. Fakat kamaradaki aynanın üstüne örtülmüş o kumaştaki delikten bakan kızıl gözü fark edemedi. Ansızın, arkasında o kısık sesi işitti:

"Bana bir söz vermiştin, hatırlıyor musun?"

Kaptan Efendimiz kamaradaydı. Fakat onun burada olması, yasak kitapta yazılanlardan daha fazla şaşırtıcı değildi. Paşa Hazretleri, bu kez, "Ben insanların yeteneklerine değil, sözlerine güvenirim," dedi. "Güvendim ve sana kamaramı açtım. Oysa sen, yasak olduğunu söylediğim bir şeye el atıyorsun."

Efendimiz sedire uzandıktan sonra, "Bir çatışmayı kaybetseydin seni belki affederdim," dedi, "Ama şu anda işlediğin suça ihanet derler. Bunu asla hoş göremem!"

Paşa Hazretleri, omzunu sedirdeki yastığa dayadı ve şunları söyledi:

"Bu gemide artık hiçbir değerin kalmadı. Bütün rütbe ve yetkilerini elinden alıyorum. Kıç kasaradaki rahatın da bitti. Hayır! Baş kasarada da kalmayacaksın. Şu andan itibaren, 13 yaşındaki sıradan bir aylakçı kadar bile değerin yok. Şimdi gideceğin yer de değerine uygun olacak!"

Elindeki çıngırağı çaldıktan az bir süre sonra kamaranın kapısı vuruldu. Alicengiz ile o iri adam, yani 'Kelle' kapı önündeydiler. Kaptan Efendimiz bu sadık ve çıkarcı adamlara şunları emretti:

"Bu adama bir mum, bir de çakmak ve kav verin. Bir testi suyu da unutmayın. Bana ihanet eden bu kişiyi derhal ön ambara götürün ve vebâlıların yanına atın!"

Korkunç bir cezaya çarptırılan Süleyman Reis direnecek oldu ama Kelle ondan daha güçlüydü. Sopasını şakağına indirir indirmez Süleyman sersemledi ve dizleri üzerine çöktü. Onu ambar ağzına kadar sürükleye sürükleye götürmek zorunda kaldıkları için ikide bir küfrü basıyorlardı. Kuşağına bir mum, çakmak ve kav soktuktan sonra eline su dolu bir testi verdiler. Derken, merdivenden indirmek zahmetine katlanamadıkları için, Süleyman'ı vebâdan ölenlerin atıldığı ambardan içeri yallah ettiler. Az sonra ambar kapağını da kilitlemişlerdi. Şafak söktükten sonra sersemliği geçen Süleyman'ın kafası arı kovanı gibiydi. Testideki ılık sudan birkaç yudum içtikten sonra, çakmağı ve kavı çıkarıp kendisine verilen mumu yaktı. Çevresi cesetlerden geçilmiyordu. Vebâdan ölenlerin üstündeydi. Ancak nedense, ortalıkta ceset kokusu yoktu. Elindeki mumu yaklaştırıp, yanı başında yatan gemi kâtibinin yüzüne baktı; alnında birtakım harfler var gibiydi. Vebâlıların soluklarından hastalığı kapan ve daha dün ruhunu teslim eden İbrahim Bey'in de alnında aynı yazı vardı:

Süleyman irkilip yerinden doğrulurken ayaklarının dibinde bir çocuk cesedi gördü. İsrâfil'di bu. Bir eliyle borusunu sımsıkı tutuyordu. Aynı yazı onun da alnında görünüyordu. Derken İsrâfil, gözlerini açıverdi!

Alacakaranlık vakti Amat'ta, kulakları sağır eden bir boru sesi işitildi.

* * *

Kuşçubaşı Halifesi Kuyruklu Rıza Çelebi'nin, Ölügözlü Cuma Bey'den naklettiğine göre vaktiyle, Kasımpaşa'daki Tersane-i Âmire'nin 'Kurşunlu Mahzen' denilen kısmında çalışan bir kâtip vardı. Hem âmiri hem de emrindeki tek hademe olan Kâzım tarafından 'Hamamcı' lâkabı ve 'Musa' adıyla bilinen bu kâtibin, gençliğinde hoşsohbet ve nüktedan bir sima olduğu söylenirdi. Gel gör ki, kantar kantar çividen fıçı fıçı don yağına, çuval çuval üstüpüden kangal kangal halata, ve hatta, pusuladan makaraya, lengerden yelkene kadar donanmadaki gemiler için gerekli olan malzemenin ve demirbaşın muhafaza edildiği Kurşunlu Mahzen denilen yerde kâtip olarak göreve başladıktan sonra, gözündeki nur ile kalbindeki ateş sönmüştü. Bunun sebebi mahzen emini olan yaşlıca zâtın, onca levazımatı Hamamcı Musa Efendi'ye zimmetlemiş olmasıydı. En ufak çividen devasa kalyon sütunlarına kadar mahzendeki bütün mallardan sorumlu olduğunda Musa Efendi ağırbaşlı, ekşi suratlı biri oldu çıktı. Giren ve çıkan malzemeyi iki ayrı deftere kaydetmekten, mahzendeki her malın sayısını bile öğrendi. Ama o koca serenleri, yüzlerce fıçı donyağı ve zifti, fanusları ve yelkenleri sadece zihninde değil, adeta sırtında da taşıyordu. Böylece daha gencecik yaşında beli eğrildi, omuzları çöktü ve kamburu çıkmaya yüz tuttu. Onca malın sorum-

luluğunu ona yükleyen Kurşunlu Mahzen Emini ise, bu mekânda çalışan tek hademe olan Kâzım'ı her sabah Kasımpaşa'ya yollayarak tandırda pişmiş yarım kuzu ve sıcak pide getirtiyor ve daha akşam olmadan bu yemeği silip süpürmüş oluyordu. Her Allah'ın günü sayım yapılması gereken bu mahzende Musa Efendi'ye, o adamsendeci hademe Kâzım'dan bile fayda yoktu. Çünkü bu hademe 1'den 99'a kadar olan sayıları biliyordu bilmesine ama, hangi sayının hangisinden sonra geldiği hususunda bir fikri yoktu. Hâl böyle olunca Hamamcı Musa Efendi Kurşunlu Mahzen'deki levazımatı saya saya bilge biri oldu çıktı.

Bu talihsiz kâtibin az da olsa soluklanıp dinlendiği mekân, Galata'nın Karaköy Kapısı civarındaki Balyozdağıtan Hanı'na bitişik, Arap İmam'ın kahvehanesiydi. Buranın mudavimleri, deniz hakkında inanılması güç hikâyeler anlatan, yelken bezinden dikilmiş mintanlar ve çakşırlar giymiş denizciler ile, kalıbı kıyafeti yerinde efendiden kişilerdi. Kahvehanenin deniz tarafındaki kapısının üstünde en az 15-20 kanarya kafesi asılıydı. Bu kuşların içeride yaşamasına olanak yoktu. Çünkü ahalinin sadece kahve içmekle kalmayıp çubuk da tüttürmesi nedeniyle, içerideki dumandan bazen göz gözü görmezdi. Pabuçlarını çıkarıp bir ayaklarını da altlarına alarak sedirlere uzanan denizciler ve efendiler, bir yandan kahvelerini höpürdetip kiraz ağacından yapılma çubuklarından tütün içerlerken, bir yandan da birbirlerine âlimlik taslayıp akıl sır ermez hikâyeler anlatırlardı. Sürekli yanan kahve ocağı ve davlumbaz, kapının hemen yanındaydı. Ocağın yanındaki raflarda kahve fincanları ve zarfları özenle dizilmişti. Yüksekçe bir dolapta ise, uzunlukları neredeyse iki kol boyu olan tütün çubukları muhafaza edilirdi. Bu kahvehanenin duvarlarına asılan resimler ve yazılar da ilginçti. Tavana yakın bir yerde, ebrulî gerdanı ve yanar döner kanatlarıyla Zümrüdüankâ kuşu-

nun bir tasviri asılıydı. Onun altındaysa pençeleri, dişleri, tırnakları ve dikenleri sivri, pulları ise revnaklı bir ejderha resmi vardı. Ancak, Saba Melikesi'nin Hazreti Süleyman'a getirdiği çeyizden, yani yeşil akik kakılmış kırmızı altın hamam taslarından, savatlanmış pırıl pırıl gümüş kupalardan, pırlantalı yeşil altın gerdanlıklardan, sedef süslemeli altın yaldızlı abanoz tepsilerden, sandıklar dolusu safir, topaz, yakut ve yeşimlerden, tam beş çekmece dolusu elmastan ve hidayete erdiği için erittiği beş adet altın puttan elde edilen 500 külçe som altından kimse gözlerini alamazdı. Bunun yanındaki resimde Hazreti Nuh'un yaptığı gemi tasvir edilmişti. Fakat resmi yapan nakkaş, daha bir görkemli kılmak için olsa gerek, gemiye şu yeni icat flok, velena ve randa yelkenlerini de çizmiş, ayrıca bu gemiye açık lombarlarından dışarı salya edilmiş 41 topu da eklemeyi unutmamıştı. Şahımaran resminin yanında ise Cinler Anası Şehretü'n Nar'ın gülen, ağlayan, kızan, coşan, öfkelenen ve daha nice hâlet-i ruhiyeyi yansıtan 37 ayrı suratı vardı. Duvarda bundan başka, bir hattat tarafından kaleme alınan, geçim sıkıntısı için Bismillahiâlâ ve yangına karşı da Allahümme ente duaları asılıydı. Fitilli kandillerden yayılan is tavanı kapkara etmişti. Fakat yükselen tütün dumanından bu tavan pek görünmüyordu. Dahası, Arap İmam'ın kahvehanesinde bir berber bile vardı. Bu âdemoğlu sadece kafa kazıyıp kaş yolmaz, aynı zamanda kerpeteniyle diş çekip sülük de vururdu. Duvardaki boy aynası bir yelken beziyle örtülüydü. Çünkü aynaya bakıp üstünü başını düzeltmek isteyenlerin kahveci çırağına 2-3 metelik vermesi gerekirdi. Fakat örtü bir kez açılınca parayı ödeyenin hemen arkasında bir kalabalık peyda olur ve bu bedavacılar da aynada kılık kıyafetlerine oracıkta bir çeki düzen vermiş olurlardı.

Bu kahvehanenin müdavimleri arasında kimler yoktu ki! Zındandan kâtibi Çapraz Recep Dede Hazretleri, Masraf Kâtibi

Kuzgunî Halim Efendi, Vakanüvis Şaşı İkram Efendi, Buhur Mütevellisi Kılbaz Yakup Dede Hazretleri, Yedekçibaşı Maymunî İlyas Baba Hazretleri, Selâm Ağası Kekez İsmail Efendi, Müjdecibaşı Kedigöz Âbidin Dede Hazretleri, Galatalı hekim Avram Efendi ve daha nice sima!

Kuşçubaşı Halifesi Kuyruklu Rıza Çelebi'nin Rûznamçe Kisedârı Ölügözlü Cuma Bey'den naklettikleri doğruysa, Hamamcı Musa Efendi, *Tezâkirü'l Mücrimin* başlıklı eserini işte bu kahvehanenin müdavimleri arasında geçen konuşmalardan ilham alarak yazmıştı. Her ne kadar başkaları itiraz etseler de, Galatalı hekim Avram Efendi ve yârenlerince 'Deli Marangoz' diye anılan Nuh Usta ve grandi direğine kara sancak çekilmiş Amat adlı kalyon, bu eserin ikinci bâbında bütün tafsilatıyla anlatılmaktaydı ki, ne kadarının doğru olduğunu yalnızca Allah bilir.

Eserde, Amat adlı kalyonun o uğursuz sefere çıkmasından çok önce, Navarin'in kuzeyinde, Hisli Baba Tepesi'nin yamacında bir gemici mezarlığı olduğundan söz edilmekteydi. Mezarlık Bekçisi Şaşı Mikail'in, limandaki serserilere ve denizcilere anlattıklarına bakılırsa, günün birinde her bir mezardan birer meşe fidanı çıkıvermişti. Aylakçısından kalyoncusuna kadar herkes bu masalı okuyan mezarcıya gülüp geçmekteydi. Çünkü alışveriş için üç ay sonra yine Navarin'e inen Şaşı Mikail, fidanların koskoca birer meşe ağacı oluverdiğini söylemişti; tam 247 meşe! Dahası, kesmek için bu ağaçlara balta ile vurulduğunda acılı bir feryat işitilmekteydi. Bununla birlikte, Hisli Baba Köyü'nün gözünü en kan bürümüş adamı olan kasap, tandırda kelle pişirmek için bu ağaçlardan birinin dalını feryatlara aldırmaksızın kesip fırına attığında bacadan kopkoyu ve kapkara bir duman tütmüş, bu zifir gibi simsiyah dumanı soluyanlar o gece düşlerinde, elinde testere ve gönyesi, üst dudağında bulut kadar beyaz bıyığı ile, köyün 'deli marangozu'nu gör-

müşlerdi. *Tezâkirü'l Mücrimin*'de anlatılanlar doğruysa, ölümlülere kendisini 'Diyavol' diye tanıtan o mahlûk bir gece deli marangozun kapısını tıklatmış ve ona bir kalyon siparişi vermişti. Bu gemi mezarlıktaki meşelerden yapılacak ve başka hiçbir ağaca balta vurulmayacaktı.

Masraf Kâtibi Kuzgunî Halim Efendi, 247 kişilik mürettebatı olan Amat adlı kalyonun güya mezarlıkta büyüyen aynı sayıdaki meşeden yapıldığını söyler görünen Hamamcı Musa Efendi'ye, sözü edilen gemi Malta'dayken mürettebattan birinin, yani cerrah yamağı Habil'in cesedinin bu rakama dahil edilmediğini söyleyerek karşı çıkmıştır. Bundan başka *Silsiletü'l Havâdis*'te, Amat'ın kaptanı, koca reisi ve baş marangozu da sayılırsa karşımıza çıkacak rakamın da 247 değil 250 olacağına işaret edilmiştir. Ama Kuzgunî Halim Efendi en fahiş yanlış olarak, 'deli marangoz' ile Amat'ın marangozu Nuh Usta'nın, Musa Efendi tarafından bir tutulmuş olmasını göstermiştir. Kalyon siparişini kabul edip başına büyük iş açtığı gerekçesiyle Navarinli marangoz, karısı Veliye tarafından konu komşuya 'deli' olarak tanıtılmıştı. Bilindiği gibi Hazreti Nuh'un da karısının adı Veliye idi. Ama Halim Efendi'ye göre Nuh Peygamber gemisine müminleri alırken, bir kişi dışında Amat'taki herkes, hatta çocuk yaştakiler bile günahkârdı. İşte bu noktada, artık her kim ise o günahsız kişinin Amat'a nasıl girebildiğini sormak gerekir ki, âlimler bu soruya henüz bir cevap bulmuş değillerdir.

Öte yandan, Amat adlı esrarengiz kalyon hususunda, Kuşçubaşı Halifesi Kuyruklu Rıza Çelebi'nin *Kitabü'l İber* başlıklı eserinden de bahsetmek gerekir ki, Hamamcı Musa Efendi'nin Ölügözlü Cuma Bey tarafından katlini müteakip aklî dengesini kaybeden yazar, bu eserini tımarhanedeki odasında kaleme almış bulunmaktaydı. Şaşı İkram Efendi'nin yazdıklarına göre Kuyruklu Rıza Çelebi vaktiyle, Yeni

Saray'ın baltacılarından biriydi. Yemeye içmeye epeyce düşkün olan Rıza Çelebi, tombul, göbekli ve semirgin bir zât idi. Anlatılanlara bakılırsa, sarayda Padişah Efendimize mahsus yemeklerin pişirildiği Matbah-ı Âmire'ye yemeden içmeden anladığı için kuşçubaşı halifesi olarak tayin edilmişti. Burası, boğazına düşkün biri için bir cennet sayılırdı. İsten simsiyah olmuş mutfaktan, tavadaki kızgın yağa atılan kıyılmış soğanların cızırtıları, kuzuların ve güveçlerin piştiği fırında yanan çam odunlarının çıtırtıları, yahnilerin ve çorbaların fokurtuları işitilir, hamurlar yoğrulup yufkalar açılırken biber dolmaları doldurulup sülünler çevrilir, haşlanmış etler kevgirlerden süzüldüğü sırada patlıcanlar közlenip ciğerler kavrulur, uskumrular buğulanıp hoşaflık meyveler haşlanmaktayken kazanlardaki sütlaç kâselere dökülür ve köfteler cızbız yapılırdı. Burası bir mabet gibiydi ve sanki aşçılarla yamakları yemek değil, ayin yapmaktaydılar. Çalışanların koltukaltları da tıpkı mutfak gibi pastırma, kuyrukyağı ve tarçın kokardı. Pirzolanın piştikçe eriyen yağı gibi, sözgelimi ızgaranın başındaki aşçının şakaklarından süzülen ter damlaları da ateşe damlayıp cazırdamakta ve yükselen buğusuyla yemeğe ayrı bir lezzet katmaktaydı. Ne var ki, Kuyruklu Rıza Çelebi'nin buradaki görevi, kulları kadar can düşmanları da çok olan Hünkârımız için pişirilen yemekleri önceden tadıp zehirli olup olmadıklarını tespit etmekti. Efendimizin mesela, süt böreği, kalkan balığı külbastısı, paça yahnisi ve ekşi erik hoşafından ibaret yemeği önüne geldiği vakit, ölüm korkusuyla şakaklarından soğuk ter damlaları süzüldüğü bir hâlde tattıktan sonra, sininin kalaylı bakır kapağı kilitlenir, zavallının ölüm haberi bir saat içinde gelmezse, Ulu Hünkârımız bu yemeği iç ferahlığıyla yiyebilirdi. Doğrusunu söylemek gerekirse Kuyruklu Rıza Çelebi yeni görevinden hiç de memnun değildi. Zehirleneceği korkusundan artık semirgin biri olmak-

tan çıkmış, göbeği küçülüp avurtları çökmüş, boynu dilen ci değneğine dönmüş, cenaze gibi biri olmuş çıkmıştı. Doğ rusu Matbah-ı Âmire'de görevli olan tombul, gürbüz, topaç gibi aşçılar, ocakçılar, yamaklar ve müstahdemler içinde sıs-ka olan yegâne kişioğlu da oydu.

Bir gün gelip zehirleneceği korkusuyla hayatını karartan Kuyruklu Rıza Çelebi'nin rahat edip dinlendiği tek yer, Ha-mamcı Musa Efendi'nin de devam ettiği, Galata'daki şu Arap İmam'ın kahvehanesiydi. Ölügözlü Cuma Bey, o tarih-lerde sinirleri zaten zayıflamış olan Rıza Çelebi'nin, kafasını bir de Amat adlı kalyona taktıktan sonra çöküşünün daha da hızlanmış olduğuna işaret etmektedir.

Kitabü'l İber başlıklı kitabını tımarhanede tamamlayan Rı-za Çelebi'nin aklî dengesinin ne kadar yerinde ve yazdıkları-nın da ne kadar gerçek olduğundan asla emin olunamayaca-ğını söyleyen Ölügözlü Cuma Bey de, Amat'ın kaptanı ola-rak bilinen şu 'Diyavol' adlı mahlûkun kitapta fazlasıyla abartılmış olduğunu söylemiştir. Fakat Rıza Çelebi'nin San-timci Altun'dan işittiğine göre, Navarin'deki gemici mezarlı-ğına yakın bir yerde iki âşık buluşmuş, biraz öpüşüp koklaş-tıktan sonra aşklarını ebedileştirmek için bir ağaca adlarının baş harflerini yazmaya karar verdikleri anda, o mahlûku, ge-ce karanlığında iki tekerlekli bir arabayı çeken kızıl cüppeli Diyavol'u fark ederek korkup bir kayanın dibine sinmişler-di. Korkmakta da haklı gibiydiler. Çünkü 'kızıl cüppeli'nin gözbebekleri kırmızı, dişleri ise sarı ve sivriydi. Bu mahlûk bir meşe ağacının önünde durduktan sonra güya ona, "Dağ-lar taşlar ağaçlar hep O'na secde eder. Eğer bana secde eder-sen sana ölümsüzlük veririm. Bana 'evet' de, böylece sonsuz hayat senin olur!" demişti. Ama ortalıkta en küçük esinti bi-le olmamasına rağmen bu ulu ağacın bütün yaprakları sanki bir fırtına varmış gibi hışırdamıştı; öyle ki, ağaç dile gelip 'hayır' dese bu ret cevabını bundan daha iyi anlatamazdı. Tı-

marhanede yazdıkları doğruysa Rıza Çelebi'ye göre, Diyavol, iki tekerlekli arabadaki ağzına kadar zaç yağı dolu o koskoca şişelerden birini alarak ağacın dibine dökmüştü. Bir aylık süre içinde bu şekilde diğer ağaçları da öldürünce, Hamamcı Musa Efendi'nin sözünü ettiği o 'deli marangozun' meşeleri kesmesinde bir sakınca kalmamıştı. Fakat Diyavol, her bir ağacın üstüne 'AMAT' ibaresini kazımıştı.

Kitabü'l İber'de anlatıldığına göre, Kedigöz Âbidin Dede Hazretleri, İbranice'deki 'EMET' sözcüğünün, 'gerçek' anlamına geldiğini söylemişti. Sabatay Sevi'nin müritlerinden biri olan Galatalı hekim Avram Efendi, bir hahamın çamurdan bir insan yapıp alnına 'EMET' yani 'gerçek' yazdığını, böylece bu 'insanın' canlanıp her emri yerine getirdiğini; ama kelimenin başındaki 'Alef' harfi silindiğinde 'EMET,' 'MET' yani 'ölüm' olduğu için çamurdan yapılan bu bedenin canını kaybettiğini anlatmıştı. Bunların yanında Avram Efendi, 'EMET' kelimesini Navarinli Yahudilerin 'AMAT' diye telâffuz ettiklerini söylemiştir. Dahası, Kuyruklu Rıza Çelebi, öyle bir fikir ileri sürmüştür ki, bu onun çıldırdığının en büyük kanıtı sayılmıştır: Sözüm ona Amat adlı kalyonda, alınlarına 'AMAT' yazarak diriltiği cesetlere her söylediğini yaptıran o mahlûkun, yani Diyavol'un, baş düşmanı olan Süleyman adında biri, geminin kıç tarafından çekilen bir şalopaya ırmık halatına tutunarak inmiş, şalopanın pruva tarafındaki küpeşte topunu, geminin kıç aynalığında bulunan isminin 'A' harfine nişan alarak ateşlemiş, böylece 'AMAT,' 'MAT' hâline gelmişti. Tımarhanede yazdıklarına bakılırsa Rıza Çelebi işte o anda, sanki tüfenklerden atılan kurşunlarmış gibi gemideki bütün çivilerin ve kavilaların yerlerinden fırlayıverdiklerini, kaplamaların ve postaların dağıldığını, kısacık bir zaman içinde koskoca kalyondan eser kalmadığını ve lânetli mürettebatın huzurlu bir ölüme kavuştuğunu söyleyecek kadar ileri gitmişti.

Kuyruklu Rıza Çelebi'nin bir diğer zırvası da ölümsüzlük konusundaydı. Buna göre Diyavol, yahut asıl adıyla Diabolos, zamanı geri alma yeteneğine sahipti. Bu hüner ona geçmişe dönerek, işlemiş olduğu günahları bir daha işlememesi için bir rahmet olarak verilmişti. Fakat o, kendisine verilen her fırsat gibi bunu da kötüye kullanmıştı. Baş düşmanı olan Süleyman'a kendisinin ölümsüz olduğunu, emin olmak istiyorsa piştovunu çekip kendisine ateş etmesinin yeterli olacağını söylemişti. Süleyman denileni yapıp tetiği çekince silâh patlamış, kurşun Diabolos'un göğsüne saplanmış, fakat az sonra yara kaybolup gitmişti. İşin ilginç yanı, ateş etmiş olmasına rağmen Süleyman'ın silâhının hâlâ dolu olması idi. İşte Rıza Çelebi, kurşunu yedikten hemen sonra Diabolos'un zamanı geriye aldığını, böylece ölümden kurtulduğunu ve kendisini ölümsüz diye yutturduğunu yazacak kadar ileri gitmiştir!

Bundan da öte, Diabolos verdiği sözü tutup Süleyman'ı güya ölümsüz de kılmıştı: Amat'ın seferinin bitiminde, o 'en büyük günahını' unutmak için içtiği iksirden Süleyman'a da içirmiş ve onu sadece Navarin'e değil, üç yıl öncesine, ve dolayısıyla karısı Aletiya'ya da götürmüştü. Buna göre Süleyman bu üç yılı sonsuza kadar yaşayacaktı. Allah Rıza Çelebi'ye akıl fikir versin! Amin!

Rivayetler doğruysa, Arap İmam'ın kahvehanesindeki bir diğer şahsiyet de Rûznamçe Kisedârı Ölügözlü Cuma Bey idi ki, 41 yaşından itibaren tâ vefatına dek Galata Zındanı'nda yatmıştır. Bu zât aynı zamanda Kurşunlu Mahzen Kâtibi Hamamcı Musa Efendi'nin katili olarak bilinmekteydi. Cuma Bey 30 yaşında defterdarlıktaki o önemli görevine terfi ettiğinde az da olsa rahata kavuşacağını sanmış, ama çok geçmeden büyük bir yanılgıya uğradığını anlamıştı. Çünkü bu dairedeki görevi, Hazar Denizi'nden Viyana önlerine, Moskof Diyarı'ndan Habeş İli'ne kadar yedi iklim dört bucağa yayılmış bir devletin gelirlerini ve giderlerini, az veya çok

demeksizin, adam boyundaki devasa bir deftere tek tek kaydetmekti. Bir yeniçerinin Tebriz önlerinde tüfenginden atılan tek bir kurşunun bedeli, bir voyvodanın yolladığı 81.476 altınlık vergi, Mekke Emini'nin bir Medine fukarasına verdiği sadaka, Cezayir korsanlarının ele geçirdiği bir baştardenin fiyatı olan 18.634 Zolota, Budin civarında bir sipahinin dörtnala koşturduğu atının toynağındaki naldan düşen bir mıhın değeri olan yarım akçe, gelir veya gider olarak bu dev deftere işlenirdi. Sabah vakti mesai başlayınca bu defteri açmak için 8-10 kadar iri yarı adam gelir, ellerine tükürdükten sonra, "Haydi Bismillah!" diye kapalı defteri mikleple işaretlenen yerden olanca güçlerini sarf edip kaldırarak boş bir sayfa açmalarının ardından kan ter içinde kalmış olurlardı. Bu defterde kaç sayfa olduğunu saymaya insanın ömrü yetmezdi. Buna rağmen, çabuk bitmesinler diye her boş sayfasına karınca duası gibi küçük harflerle yazmak âdetti. Gelir ve giderler yazılırken eğer yarım akçelik bir hata bile yapılırsa, Padişah I. Osman zamanından tâ o güne dek yapılan harcamaları ve gelen gelirleri, silbaştan edip tek tek yeniden hesaplamak gerekirdi. Sırtının eni tam 33 karış gelen bu defterin cildi, efsaneye göre, Hazreti Ali tarafından öldürülen ünlü dev Şehrenbernezî'nin derisinden yapılmıştı. Bu defterden sorumlu olan Ölügözlü Cuma Bey ayrıca, gelir ve giderleri hesaplarken Venedik Dukası, Macar Altını, Sevilla Kuruşu, Zolota ve Şerefîlerin birbirlerine göre değerlerini de dikkate almak zorundaydı ki, bunca zahmet bir insan zihninin kaldırabileceğinden az buçuk fazla gibiydi. Bu yüzden mesai bitmez kayığın birine atlar ve soluğu Galata'daki Arap İmam'ın kahvehanesinde alırdı.

Gel gör ki hesap gibi bir ilimle uğraşan Cuma Bey, hurafelere kanıp martavallarla uğraşan şahıslara bir kez ilân-ı harp etmişti. Amat adlı kalyonun seferi sırasında cereyan eden bazı garip olaylara hiçbir zaman inanmadı. Hele hele,

Diabolos'un, ya da Azazil'in, kamarasındaki bir ayna içinde saklandığı, aynanın üstünün daima örtülü olduğu, ama o mel'un mahlûkun bu örtüdeki küçük bir delikten kamarasını rahatça gözetlediği fikrini savunanlara daima küfrü basardı. Bunun yanında Süleyman'ın ölümsüzlüğü aradığı fikrine karşı çıkar, bu adamın zaten ölümsüz kılındığı ve baratasının alnındaki 'AMAT' yazısını gizlediğini, bir yolunu bulup ölmek istediğini yazmıştır. Rivayetlerden en inanılır olanının ise, şalopadan Amat'a atlayıp gelen maymun hakkındaki rivayet olduğunu da belirtmeden edememiştir. Bir çekeleve ile Navarin'den Kostantiniye'ye gelen bu maymun şimdi Galata'da bir sarrafın yanındaydı ve en büyük zevki, hilesiz altın sikkeleri akide şekeri gibi ağzında emmekti. Ayarı düşük paraları ise, sanki ağzında kurtlu bir hurma varmış gibi tükürüp atmaktaydı. Cuma Bey bir hesap üstadı olduğu için masalları gerçekmiş gibi anlatanlara çok kızardı. Kurşunlu Mahzen Kâtibi Merhum Musa Efendi'yi can evinden bıçaklamasının bir nedeni de budur.

Musa Efendi'nin bedeninde ölümcül bir yara açılmasının ardından deniz savaşlarıyla ilgili hikâyeler anlatmak Padişah Efendimizin Fermân-ı Hümâyûnlarıyla yasaklanmıştı. Yasağın sebebi bir bıçaklama olayı değil, geleceğin âlimleri, kadıları ve müderrisleri olan, o halim selim medrese talebelerinin, ilim aşkıyla bağırları yanan o softaların, hayatlarını dine ve ahirete adayan o mollaların zihinlerinin çelinip günaha girmeleriydi. Anlatılanlar doğruysa, ahalinin 'softa' dediği medrese talebeleri, dersler sıkıcı olduğu için birer ikişer medreseden kaçıp denizci olarak yelkenli ticaret gemilerine, kalyonlara, iki direkli bumbartalara ve çekelevelere yazılıyorlardı. Bir denizcinin küfürleri onlara göre, söz gelimi fıkıh konusunda o yeknesak sesleriyle ders vererek insana illallah dedirten âlimleri dinlemekten daha cazipti. İcazet almadan kendini imam gibi göstereren Amr, Zeyd ile

Hind'in nikâhını kıydığında doğacak veledin zina mahsulü olup olmayacağı konusunda kafa patlatan softaları hafakanlar basınca, zavallılar daima o masmavi denizi ve seyreden yelkenli gemileri düşünüp teselli bulurlardı. Ama Fatih Medresesi'nde tahsil gören Rıdvan adında öyle bir softa vardı ki, bu delikanlı icazet alıp mülâzım yazıldıktan sonra, Allah kısmet ederse bir kadı olur olmaz, bir iki hatunla evlenerek saygın ve huzurlu bir hayat sürmek istiyordu. İşte bu softa ciddi, efendiden, temkinli ve sakıngan biriydi. Hatta yârenleri onu 'Sağlamcı Softa' diye anarlardı. Fakat bu softa, Amat'ın adını bir kez duymuş, denizin cini olan Haydar artık bir kez ruhunu ele geçirmişti. O esrarengiz kalyon hakkında daha çok şey bilmek istiyordu. Bunun için cuma günkü namazını Fatih Camii'nde değil, fikir uyuşmazlığı nedeniyle Ölügözlü Cuma Bey tarafından bıçaklanan Hamamcı Musa Efendi'nin evinin bulunduğu Sofuayyaş Mahallesi'ndeki Ulucabacı Camii'nde cemaatle birlikte kıldı, hutbe dinledi. Namazdan sonra, tahtaları çürümüş, yamuk yumuk, cumbaları birbirine değecek kadar sıkışık inşa edilmiş ahşap evlerin aralarındaki Arnavut kaldırımlarından dua okuya okuya bu âlimin evinin yolunu tuttu. Sora soruştura Bibiliebe Sokağı'nı ve buradaki Darbedirek Hanı'nı buldu. Hanın yanındaki iki katlı evin kapısını tıklattı. Az sonra kapı, bir zenci köle tarafından açıldı. Kapıyı açan köle, bu softayı hemen içeri aldı. Çünkü efendisinin, son dakikaları da dahil olmak üzere hayatının tümünü ilim irfan öğretmeye adadığını biliyordu. İçeri giren softa, Musa Efendi'nin yattığı odaya buyur edildi. Adamın akrabaları ve komşuları odayı doldurmuştu. İmam bile gelmiş, yaralının başucunda *Kur'an* okuyordu. Softa utanarak, Musa Efendi'ye, "Ters zamanda geldim galiba. Sıkışıksanız başka bir vakit de gelebilirim," deyince, konuşmakta zorluk çeken adam eliyle ona oturmasını işaret etti. Arkadaşlarıyla birlik-

te para denkleştirerek aldıkları koyun o sırada tandırda pişmiş ve yenmeye hazır olduğu için hem softanın, hem de aldığı bıçak yarası nedeniyle can çekişmekte olan Musa Efendi'nin fazla zamanları yoktu. Bu yüzden softa hemen sordu:

"Amat'ta Kaptan Diyavol'un, Süleyman'a okumamasını tembih ettiği o yasak kitap ne idi?"

Akrabaları ve oğulları gözyaşı döken Musa Efendi zorlukla cevap verdi:

"O yasak kitabın adı *Amat* idi. İbranice'de 'gerçek' anlamına gelmektedir."

Softa, canını teslim etmek üzere olan zavallı adama bir soru daha sordu:

"Peki bu hikâye gerçek mi?"

Adamcağızın ancak kelime-i şahâdet getirecek kadar zamanı kalmıştı. Fakat Musa Efendi bunun yerine, softanın sorusuna cevap vermeyi tercih etti:

"Amat ne kadar gerçekse bu hikâye de o kadar gerçek."

Bunlar Kurşunlu Mahzen Kâtibi Hamamcı Musa Efendi'nin son sözleri oldu.

Vefat gerçekleşir gerçekleşmez evin kadınlarının ağlayıp feryat etmeleri softanın canını sıkmıştı. İzin isteyip evden dışarı çıktı. Merhumun sözleri softanın fitilini tutuşturmuştu. Yarından tezi yok, sağlamcı softa bir kalyona, olmazsa en azından bir bumbartaya yazılacaktı. Şimdi biliyordu ki, denizin üstünde ve arşın altındaki her şey, gemilerin yelkenlerini yırtan şiddetli rüzgârlardan hafif meltemlere, seyyareler ve takımyıldızlarla dolu gökyüzünden hazineler ve canavarlarla dolu deniz dibine, karanlık bulutlarda oynaşan revnaklardan doruğu köpüklü dev dalgalara kadar her şey onundu artık!

10 Eylül 2005, Bostanlı